

Dialogorum Sacrorum

©

LIBRI IV

Jackson *son Jackson*
Et ad linguam rectè formandam, & ad vitam sanctè instituendam, Christiana juventuti apprène utiles.

AUTORE

SEBAST. CASTALIONE.

Editio novissima, superioribus longe correctior.

PROTREPTICON.

*Sive velis promptè voces proferre Latinas &
Historias sacras discere sive velis;
En tibi conductum modica mercede Magistrum!
Castalioni operam des modo, utrumque dabis.*

EDINBURGI,

Ex Typographæo Georgii Meerman,
Anno Dom. 1700.

LEBAST. CASTALIO

Christianis lectoribus. S.

Ed. 1. 2. 6. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Hos Dialogos, fratres charis-
simi, composuimus, ut pue-
ri haberent unde eâdem operâ &
mores Christianos & orationem La-
tinam discerent. Itaque eorum ru-
ditatî in primo libro servivimus,
sermone facillimo, eoque minus ele-
ganti, & tamen Latino utentes,
& pueris quasi præmansum cibum
in os ingerentes. In cæteris jam ele-
gantius loqui cœpimus. Quod au-
tem Dei nomen Jehova Hebræum
usurpavimus, quod nullum Dei
proprium nomen Latine extat, nisi
forte Jupiter; (sed id ut pollutum
omittamus) id etsi principio vide-
batur fortasse durius, tamen usu
mollescet, & quod insuetum aures
radet, idem usitatum demulcebit,
Vale.

DIAL.

(3)

Edward Jackson,

Dialogorum Sacrorum

Sebastiani Castalionis,

Liber Primus.

Jonathan

ADAMUS, Gen. 3.

ARGUMENTUM.

Serpens Evam, & Eva porro Adamum impellit ad vescendum fructu vetito: Deus vero ipsos tres ad totidem penas damnat.

Serpens, Eva, Adamus, Jehova.

CUR vetuit vos Deus vesci ex omnibus arboribus pomarii? E. Licet nobis vesci fructibus arborum pomarii: tantum Deus nobis interdixit eâ arbore, quæ est in medio pomario, ne vesceremur fructu ejus, neque etiam attingeremus, nisi vellemus mori. S. Nequaquam moriemini propterea: sed scit Deus, si comederitis de eo, tum oculos vobis apertum iri, atque ita vos fore tanquam Deos, scientes boni atque mali. E. Ita plane videtur, & fructus ipse est pulcher sane visu: nescio an sit ita dulcis gustatu; veruntamen experiar. Vah, quam dulcis est! impetendum est etiam marito. Mi vir, si scires quam sapidus sit hic fructus, jamdudam comedisses. Accipe. A. Quando ita vis faciam. Ah! fugitium fecimus. E. Quid est? A. Nonne vides misera, nos esse nudos? E. Video, & me pudet: sed quid nobis faciendum est? A. Texamus nobis subli-

gacula ex foliis, quibustegamus pudenda, E. Bene mones: & est hic ficus foliis magnis & aptis huic rei. A. Sed O nos infelices! videor mihi audire vocem. E. Jehovah est, Miseram me! vereor ne deprehendat nos nudos. Abdamus nos in hoc densum nemus. J. Heus, heus Adame, ubi es? A. Audita voce tua in pomario, territus sum; & quia nudus eram, abscondi me. J. Unde didicisti te esse nudum? Numnam comedisti de arbore de qua praeceperam tibi ne comederes? A. Comedi quidem, sed praeiit mulier, quam tu adunxisti mihi. J. Quidnam fecisti, mulier? E. Decepta à serpente comedi. J. Quoniam istud fecisti, serpens, tu eris detestabilissima omnium bestiarum, omniumque animalium terrestrium, & incedes in pectus & vorabis pulverem quamdiu vires. Quin etiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, interque semen tuum & ejus, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque, foemina, afficiam plurimis doloribus & arumnis, ut cum dolore parias, & tota pendeas ex imperio viri tui. Et tu, Adame, quoniam morem gerens uxori tuae comedisti de arbore, cujus tui interdixeram tibi, habebis terram infecundam tua culpa, & ex ea quares victum laboriose dum vires, cum interim ipsa procreabit tibi carduos & lentes Tu vesceris herbis è terram nascentibus, & cum sudore vultus tolerabis victum, donec redeas in terram ex qua ortus es: nam pulvis es, & in pulverem redibis.

Sententia. *Ob unius hominis inobedientiam, mors intravit in mundum. Disce, puer, obedientiam.*

CAINUS, Gen. 2.

ARGUMENTUM.

Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Jehova, Cainus:

Caine ubi est Abel frater tuus? C. Nescio: nunquid ego sum custos fratris mei? J. Quid fecisti?

cisti? ipse sanguis fratris tui edit ad me clamorem de terra. Quamobrem uteris terra infesta, ut quæ aperto ore hauserit sanguinem fratris tui de tua manu: ea non præbeat amplius vim suam tibi colenti. Tu errabis vagus per orbem terrarum. C. Mea culpa est major quam ut possit remitti. En ego hodie exterminatus à te, ex ipso solo terrarum, errabo vagus per orbem terrarum, fugiens tuum conspectum: Na ut qui proximus invenerit me interficiat. J. Imo vero quicumque interfecerit Cainum, subibit pœnam septupli. Quare apponam tibi hanc notam, ne, si quis inciderit in te, perimat te.

Sent. *Injusti nequeunt ferre justos. Quæ clam perperantur, palam puniuntur.*

LOTUS, Gen. 10, & 19,

ARGUMENTUM.

Abrahamus excipit Genios hospitio, & Jehova ei prolem promittit, consiliumque suum de Sodoma everfione patefacit: idem facit deinde Lotus, & à Geniis eripitur ex periculo.

Abrahamus, Jehova, Genii duo, Puer, Sara, Lotus, Uxor Loti, Sodomitani.

Videatres homines adverlum me. Non dubium est, quin sint defessi de via, præsertim hoc tanto astu: quare curranveis obviam, ut retineam eos apud me. Domine, si vis facere mihi gratissimum, noli alio potius divertere, quam ad me; Lavabitis pedes pauculâ aquâ adhibitâ, deinde requiescetis sub arbore. Ego interea curabo vobis parandum panem, ut recretis animos vestros, deinde pergatis, hæc est vobis idonea causa divertendi ad me. G. Sic faciemus. A. Jam propero in casam. Sara sume propere tria sata farinae siliagineæ, ex qua depsticos facias panes subcineritios. Nam adventant nobis hospites, quos ego volo accipere lautè. Itaque jam curro ad boville: volo enim mactare vitulum quo eos tractem opipare. Tu interea cura, ut nihil desit eis, quod opus sit hospitibus. S. Fier. Pro-

pterea Hagar, incende ignem, tepefac aquam ad de-
psendum, dum ego promo farinam. Age jam, dum
aqua tepefit, para mactram, subige farinam: expediamus omnia quæ jussit herus. A. Macta eum expedite, puer. Heus Sara. S. Quid vis, mi vir? A. Cura nobis luculentum focum. S. Jam accensus est. A. Impone ahenum. Volo ego, hospites meos curari diligentissime atque humanissime. Estne adhuc detracta pellis isti vitulo, puer? P. Imo jam disiectus est. A. Conjiciamus hæc frustra in ahenum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celerius. Despuma jus Hagar, instrue mensam: sed foris in umbraculo sub arbore. Nihil libentius quam viatoribus beneficio, & certe eos negligere inhumanum est. Hospites omnia sunt parata: accumbite & velimini læto animo: habetis hic butyrum, habetis & lac. Boni consulite quod adest, quodque Deus largitur in præsentia. Puer appone eis vitulinam. J. Ubi est Sara uxor tua? A. Adest in tabernaculo. J. Cum revisam te eadem tempestate anni quæ nunc est, habebit Sara uxor tua filium. S. Ha, ha, hæ! ridiculum. Ego jam vieta sum; & indulgebo voluptati, scilicet cum meus quoque dominus consenserit? J. Cur tandem ridet Sara, negans se posse parere, quia consenuit? estne aliquid quod Jehova non possit efficere? Cum revisam te, inquam anno vertente, habebit Sara filium. S. Ego non risi, J. Imo vero risisti. G. Sed jam pergamus conficere iter reliquum. A. Ego comitabor vos, nisi molestum est. J. Egone ut celem Abrahamum de eo quod sum facturus, ex quo profectura sit gens maxima & potentissima, per quem omnes gentes orbis terrarum sint consecuturæ felicitàtem? Nam certo scio eum præcepturum esse suis liberis, & porro suæ in posterum stirpi, ut vivant ex meo præscripto, & colant justitiam atque jus, ut ego præstem Abrahamo quæ promisi ei: profecto non celabo. Abrahamæ, volo tibi indicare qui sim, & quo eam. Ego sum Jehova. Cum viderem dissipatos esse rumores de tot tantisque flagitiis Sodomitanorum & Gomorrhæorum, statui devenire hinc, & explorare, utrum sint plane profligati, quemadmodum accepi fama & audicione,

now these things will turn out

ditione, an non sint. G. Nos quidem antecedamus.
A. Sed quid? perdesne etiam bonos una cum impro-
bis? Si erunt quinquaginta boni viri in urbe, an etiam
perdes? neque ignoscas illi loco, propter illos quin-
quaginta bonos qui erunt in eo? Absit ut tu sic facias,
ut interficias bonos cum malis, sitque eadem conditio
proborum & improborum. Absit ut tu, qui modera-
ris totum orbem terrarum, non facias æquum. J. Si
invenero in urbe Sodoma quinquaginta viros bonos,
ignoscam toti loco propter eos. A. Facio fortasse au-
dacter, qui audeam alloqui te Dominum meum, ipse
pulvis & cinis: sed tamen si forte defuerint quinque
de quinquaginta bonis, an propter quinque excin-
des totam urbem? J. Non evertam, si invenero ibi
quadraginta quinque viros bonos. A. Quid si qua-
draginta? J. Etiam propter quadraginta abstinebo.
A. Quæso ne ægre feras; Domine, si pergo quærere.
Quid si triginta? J. Etiam sic abstinebo. A. Possum
videri audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid
si viginti? J. Etiam eorum causa non pervertam. A.
Interrogabo te hoc postremum, si tibi gravis non
sim. Quid si decem? J. Propter decem non evertam.
G. Jam advesperascit & nos appropinquamus urbi.
L. Video huc adventare duos hospites. Ibo eis obvi-
am, ut eos deducam ad me. Salvete, viri præstantissi-
mi. G. Salve & tu, vir humanissime. L. Peto à vo-
bis ut divertamini in meam domum, ut ibi lotis pedi-
bus pernoctetis, cras repetituri vestrum iter. G. Imo
pernoctabimus in foro. L. At ego non patiar: di-
vertimini ad me; accipiam vos si non laute, at certe
hilare. G. Fortasse erimus tibi graves. J. Jucundi po-
tius: ne veremini. Tam mihi erit gratum vos accipe-
re hospitio, quam esset accipi à vobis, si istic essem.
G. Postquam tantopere vis, nolumus esse pertinaces.
L. Ergo sequimini me. Hic est mea domus: intrate;
quod bonum sit. Uxor, cura calefaciendam aquam
ad lavandos pedes horum hospitem, & simul confice
panes coquendos in foco. Vos interea hic requiesci-
te, dum paratur cæna. Age jam, uxor, instrue men-
sam; fac ut omnia sint nitidissima, ne quid offendant
animos

Dialog. Sacrorum. Lib. I,

animos horum. Hospites, accumbite, utimini læto animo his quæ suppeditantur nobis in præsentia, divina benignitate. Sed quid? Quem tumultum audio, uxor? quis est iste clamor? quæ turbæ excitantur? U. Hei mihi! perimus mi vir. L. Quid tandem est mali? U. Tota civitas, mi vir, obsidet ædes nostras, Juvenes, senes, denique universi circumfident nos. L. Valde vereor, quo hæc evasura sint. Sed audio clamantes. So. Heus, heus Lote, ubi sunt homines isti, qui venerunt ad te sub noctem? Produce eos nobis, ut eos cognoscamus. L. O flagitium! sed ne trepidate, hospites; exhibeo ad eos, & obserabo post me januam. Adsum: quid clamatis? So. Volumus videre hospites qui diversantur apud te. L. Obsecro vos, fratres mei, ne tantum scelus faciatis. Sunt mihi duæ filiæ, adhuc à viris integræ, eas malo dedere vestræ libidini, quam sinere ut quid noceatis his hominibus, qui commiserunt se sub præsidium mei testi. S. Recede paulisper, istuc, ut consultemus de ista re. Quid faciemus, populares? accipiemusne puellas ea conditione ut dimittamus juvenes? Al. Non est opus longa deliberatione. Iste unus peregrinatur in nostra civitate, & nos reget, si diis placet. So. Jam te, Lote, pejus mulcēbimus quam ipsos: ne putes nos velle subijci peregrinis. Agite, invadamus eum. G. Recipe te confestim ad nos, Lote. L. O facinus audax! O profligatam & perditam nationem! Obseremus fores firmissime. S. Effringamus fores, occidamus istos advenas, qui, cum nusquam possint habitare, veniunt ad nos. G. Ne trepida hospes: nunquam irrumpant nobis invitis. L. O inauditam uequitiam! Siccine hic violari hospites & peregrinos, quorum jus debet esse sanctissimum? G. Seda te ipsum. Jam videbis ultionem præsentem. S. Quid est hoc, o cives? Sumne ego cæcus, an obortæ sunt tenebræ densissimæ? Al. Nescio quid accadat aliis: Sed ego non magis dispicio oculis, quam calcibus. Ubi est janua? Al. Cave, cave ne incidas in me. Hei mihi? fregi frontem ad parietem. Al. At ego nescio ubi terrarum sum, neque possum invenire exitum ex hoc loco neque ingressum

sum in alium. G. Lote, si quos habes præterea gen-
eros, aut filios, aut filias, denique quoscunque habes in
urbe, educ ex hoc loco: Nam nos quidem jam dele-
bimus hunc locum. Huc enim ad hoc ipsum missi su-
mus à Jehova, apud quem increbuit tanta importunitas
horum. L. Habeo vobis gratiam, qui habeatis ratio-
nem non solum meæ salutis, sed etiam meorum. Jam
adeo eos. Ux. Valde sum sollicita de meo viro, qui est
egressus domo; ita consceleratus est hic totus popu-
lus, Metuo ne quid gravius patiatur, etiam à suis. Nam
hodie nulla sancta fides est, ne inter fratres quidem.
L. Jam redeo. G. Quid egisti? L. Visus sum joci
iis, quorum saluti providebam. G. Homines sunt de-
sperati. Pereant quoniam nolunt servari. Sed jam di-
luculum est, & tempus admonet emigrandum esse
hinc. Agedum, adjuuge tibi uxorem tuam, & tuas
filias, ne aggregeris ad interitum tam perditæ civita-
tis. Quid cunctaris? nunquam potest nimis mature
vitari periculum. L. Atqui non videtur emigrandum
tam mane. G. Atqui nos non sinemus te perire, quin
potius manu educemus & te, & tuam conjugem, &
filias. Agite, exeamus ex urbe. Sed cave si tuam vitam
amas, ne respicias post tergum, neve usquam more-
ris in planitie. Evade in montes, ne persas. L. Peto à
te, Domine, ut remittas hoc mihi, postquam tu pro
tua benignitate devincis me tanto beneficio, ut custo-
dias mihi vitam. Certe non potero evadere in montes
quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed est
hic propinquum oppidum ad confugiendum, in quo
quæso ut liceat mihi evadere, & ita consulere vitæ
meæ, est sane per parvum. G. Etiam in hac re indul-
gebo tibi, ut non evertam istud oppidum. Confer te
illo, neque enim licet mihi facere quicquam, quin
tu eo perveneris.

Sent. Deus versatur cum pijs, & eis patefacit arcana
sua, & eis remuneratur & tractatur. Marveli Deus ut in-
numerabiles impii vivant, quam ut vel unus pius una
cum illis pereat. Major est Dei in unum pius amor,
quam in omnes impios odium; quem quidem ejus amo-
rem debent imitari pii.

greatly all of them I am afraid

ABRAHAMUS. Gen. 22.

ARGUMENTUM.

Abrahamus, jussu Dei, filium suum Isaacum vult immolare, Deinde, prohibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Isaacus, Genius.

JAM tertium diem iter facimus, & videor videre procul locum destinatum sacrificio. Vos hic opprimini una cum asino, dum ego & puer imus illuc, ut adoremus Deum, postea redituri ad vos. Tu Isaac, portabis hæc ligna ad comburendam hostiam, ego feram ignem & cultrum. Eamus. Isa. Mi pater. A. Quid vis, mi fili? Isa. Hic quidem est ignis & ligna, sed ubi est agnus jam immolandus? A. Deus providebit ipse sibi agnum in sacrificium, fili; nos interea pergamus. Ecce, venimus in locum quem Deus dicebat mihi; construamus hic aram. Recte est, disponamus lignum. Nunc fili mi, oportet ut te colligem maſtemque, quando ita visum est Deo optimo maximo, cujus voluntati resistere nefas est. Isa. Mi pater, si ita certum est Deo, fiat. Nam didici ei tibi que parere in rebus omnibus. A. Pater omnipotens cujus est imperare, obsequor tuis jussis, tibi que maſto hanc hostiam, hoc cultro, mea ipsius dextra. G. Abrahame, Abrahame. A. Quis me vocat? G. Cave ne afferas manum puero, cave ne lædas. Jam enim mihi satis perspecta est tua religio & pietas, qui propter me non peperceris filio, eique unico. A. Hem quid hoc rei est: Sed videone arietem in dumo hærentem cornibus? Salva reſest: vivet Isaacus: hæc maſtabitur gratior Deo victima.

Sent. Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit qui credit. Deus suorum pietatem remuneratur.

EPHRON. Gen. 23.

ARGUMENTUM.

*Abrahamus mercatur, ab Hettai, fundum, ad sepul-
turam Sara uxoris sue.*

Abramus, Hettai, Ephron.

EGO sum peregrinus & advena inter vos, Hettai :
quare tribuite mihi possessionem sepulchræ inter
vestras, ubi sepeliām Saram conjugem meam, quæ
mortua est, ut scitis. H. Attende nos, Domine. Tu
es quidem princeps divinus in nobis : tuum est eligere
è nostris sepulchretis, ubi inhumes tuum mortuum.
Nemo nostrum prohibebit te suo sepulchro, quo mi-
nus sepelias in eo. A. Ago vobis gratias pro vestra
tanta humanitate ac liberalitate. Sed si vobis cordi est,
ut sepeliām meum defunctum, & auferam è conspectu
meo, concedite mihi præterea, ut agatis pro me cum
Ephrone filio Sigoris, ut attribuat mihi cavernam du-
plicem, quam habet in extremo sui agri : & attribuat
iusto argento, in vestra præsentia in usum sepulchri.
E. Ausculta mihi potius Domine. Ego tibi dono &
agrum, & cavernam agri, & quidem in præsentia meo-
rum popularium : sepeli tuum mortuum. A. Imo tu
potius ausculta mihi. Ego solvam tibi pecuniam pro
agro ; eam tu accipe à me. E. Domine, attende. Hic
fundus, quo de agitur inter nos, est quadringentis si-
clis argenti : si vis sepelire tanti. A. Accipio tanti.
Et jam appendam tibi præsentem pecuniam. Vos Het-
tai, estote testes, ut Ephron addicat mihi in possession-
nem, quadringentis his siclis argenti, agrum suum
duplici caverna qui ager est è regione Mambræ, id est,
Hebronis, una cum ipsa caverna, & omnibus arbori-
bus quæ sunt undique in toto spatio ejus. E. Addico.
H. Testes erimus.

*Sent. Justitia commendat hominem, apud eos qui non
sunt omnino perdit.*

pterea Hagar, incende ignem, tepefac aquam ad des-
pendum, dum ego promo farinam. Age jam, dum
aqua tepefit, para mastram, subige farinam: expediamus omnia quæ jussit herus. A. Mastra eum expedite, puer. Heus Sara. S. Quid vis, mi vir? A. Cura nobis luculentum focum. S. Jam accensus est. A. Impone ahenum. Volo ego, hospites meos curari diligentissime atque humanissime. Estne adhuc detracta pellis isti vitulo, puer? P. Imo jam dissectus est. A. Conjiciamus hæc frustra in ahenum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celerius. Despuma jus Hagar, instrue mensam: sed foris in umbraculo sub arbore. Nihil libentius quam viatoribus benefacio, & certe eos negligere inhumanum est. Hospites omnia sunt parata: accumbite, & velsimini læto animo: habetis hic butyrum, habetis & lac. Boni consulite quod adest, quodque Deus largitur in præsentia. Puer appone eis vitulinam. J. Ubi est Sara uxor tua? A. Adest in tabernaculo. J. Cum revisam te eadem tempestate anni quæ nunc est, habebit Sara uxor tua filium. S. Ha, ha, hæ! ridiculum. Ego jam vieta sum; & indulgebo voluptati, scilicet cum meus quoque dominus consenuerit? J. Cur tandem ridet Sara, negans se posse parere, quia consenuit? estne aliquid quod Jehova non possit efficere? Cum revisam te, inquam anno vertente, habebit Sara filium. S. Ego non risi. J. Imo vero risisti. G. Sed jam pergamus conficere iter reliquum. A. Ego comitabor vos, nisi molestum est. J. Egone ut celem Abrahamum de eo quod sum facturus, ex quo profectura sit gens maxima & potentissima, per quem omnes gentes orbis terrarum sint consecuturæ felicitatem? Nam certo scio eum præcepturum esse suis liberis, & porro suæ in posterum stirpi, ut vivant ex meo præscripto, & colant justitiam atque jus, ut ego præstem Abrahamo quæ promisi ei: profecto non celabo. Abrahamæ, volo tibi indicare qui sim, & quo eam. Ego sum Jehova. Cum viderem dissipatos esse rumores de tot tantisque flagitiis Sodomitanorum & Gomorrhæorum, statui devenire hinc, & explorare, utrum sint plane profligati, quemadmodum accepi fama & auditione,

now how these things will turn out

ditione, an non sint. G. Nos quidem antecedamus. A. Sed quid? perdesne etiam bonos una cum improbis? Si erunt quinquaginta boni viri in urbe, an etiam perdes? neque ignoscas illi loco, propter illos quinquaginta bonos qui erunt in eo? Absit ut tu sic facias, ut interficias bonos cum malis, sitque eadem conditio proborum & improborum. Absit ut tu, qui moderaris totum orbem terrarum, non facias æquum. J. Si invenero in urbe Sodoma quinquaginta viros bonos, ignoscam toti loco propter eos. A. Facio fortasse audacter, qui audeam alloqui te Dominum meum, ipse pulvis & cinis: sed tamen si forte defuerint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque excindes totam urbem? J. Non evertam, si invenero ibi quadraginta quinque viros bonos. A. Quid si quadraginta? J. Etiam propter quadraginta abstinebo. A. Quæso ne ægre feras; Domine, si pergo quærere. Quid si triginta? J. Etiam sic abstinebo. A. Possum videri audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid si viginti? J. Etiam eorum causa non pervertam. A. Interrogabo te hoc postremum, si tibi gravis non sim. Quid si decem? J. Propter decem non evertam. G. Jam advesperascit & nos appropinquamus urbi. L. Video huc adventare duos hospites. Ibo eis obviam, ut eos deducam ad me. Salvete, viri præstantissimi. G. Salve & tu, vir humanissime. L. Peto à vobis ut divertamini in meam domum, ut ibi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri vestrum iter. G. Imo pernoctabimus in foro. L. At ego non patiar: divertimini ad me; accipiam vos si non laute, at certe hilare. G. Fortasse erimus tibi graves. J. Jucundi potius: ne veremini. Tam mihi erit gratum vos accipere hospitio, quam esset accipi à vobis, si istic essem. G. Postquam tantopere vis, nolumus esse pertinaces. L. Ergo sequimini me. Hic est mea domus: intrate; quod bonum sit. Uxor, cura calefaciendam aquam ad lavandos pedes horum hospitem, & simul confice panes coquendos in foco. Vos interea hic requiescite, dum paratur cæna. Age jam, uxor, instrue mentem; fac ut omnia sint nitidissima, ne quid offendant animos

ant
pervertam

Dialog. Sacrorum. Lib. I.

animos horum. Hospites, accumbite, utimini læto animo his quæ suppeditantur nobis in præsentia, divina benignitate. Sed quid? Quem tumultum audio, uxor? quis est iste clamor? quæ turbæ excitantur? U. Hei mihi! perimus mi vir. L. Quid tandem est mali? U. Tota civitas, mi vir, obsidet aedes nostras, Juvenes, senes, denique universi circumfident nos. L. Valde vereor, quo hæc evasura sint. Sed audio clamantes. So. Heus, heus Lote, ubi sunt homines isti, qui venerunt ad te sub noctem? Produce eos nobis, ut eos cognoscamus. L. O flagitium! sed ne trepidate, hospites; exibo ad eos, & obserabo post me januam. Adsum: quid clamatis? So. Volumus videre hospites qui diversantur apud te. L. Obsecro vos, fratres mei, ne tantum scelus faciatis. Sunt mihi duæ filiæ, adhuc à viris integræ, eas malo dedere vestræ libidini, quam sinere ut quid noceatis his hominibus, qui commiserunt se sub præsidium mei tecti. S. Recede paulisper, istuc, ut consultemus de ista re. Quid faciemus, populares? accipiemusne puellas ea conditione ut dimittamus juvenes? Al. Non est opus longa deliberatione. Iste unus peregrinatur in nostra civitate, & nos reget, si diis placet. So. Jam te, Lote, pejus mulcābimus quam ipsos: ne putes nos velle subijci peregrinis. Agite, invadamus eum. G. Recipe te confestim ad nos, Lote. L. O facinus audax! O profligatam & perditam nationem! Obseremus fores firmissime. S. Effringamus fores, occidamus istos advenas, qui, cum nusquam possint habitare, veniunt ad nos. G. Ne trepida hospes: nunquam irrumpant nobis invitis. L. O inauditam uequitiam! Siccine hic violari hospites & peregrinos, quorum jus debet esse sanctissimum? G. Seda te ipsum. Jam videbis ultionem præsentem. S. Quid est hoc, o cives? Sumne ego cæcus, an obortæ sunt tenebræ densissimæ? Al. Nescio quid accidat aliis: Sed ego non magis dispicio oculis, quam calcibus. Ubi est janua? Al. Cave, cave ne incidas in me. Hei mihi? fregi frontem ad parietem. Al. At ego nescio ubi terrarum sum, neque possum invenire exitum ex hoc loco neque ingressum

may happen, that we would not

do so great wickednesses

sum in alium. G. Lote, si quos habes præterea gen-
eros, aut filios, aut filias, denique quoscunque habes in
urbe, educ ex hoc loco: Nam nos quidem jam dele-
bimus hunc locum. Huc enim ad hoc ipsum missi su-
mus à Jehova, apud quem increbuit tanta importunitas
horum. L. Habeo vobis gratiam, qui habeatis ratio-
nem non solum meæ salutis, sed etiam meorum. Jam
adeo eos. Ux. Valde sum sollicita de meo viro, qui est
egressus domo; ita consceleratus est hic totus popu-
lus, Metuo ne quid gravius patiatur, etiam à suis. Nam
hodie nulla sancta fides est, ne inter fratres quidem.
L. Jam redeo. G. Quid egisti? L. Visus sum joculari-
iis, quorum saluti providebam. G. Homines sunt de-
sperati. Pereant quoniam nolunt servari. Sed jam di-
luculum est, & tempus admonet emigrandum esse
hinc. Agedum, adjuuge tibi uxorem tuam, & tuas
filias, ne aggregeris ad interitum tam perditæ civita-
tis. Quid cunctaris? nunquam potest nimis mature
vitari periculum. L. Atqui non videtur emigrandum
tam mane. G. Atqui nos non sinemus te perire, quin
potius manu educemus & te, & tuam conjugem, &
filias. Agite, exeamus ex urbe. Sed cave si tuam vitam
amas, ne respicias post tergum, neve usquam more-
ris in planitie. Evade in montes, ne persas. L. Peto à
te, Domine, ut remittas hoc mihi, postquam tu pro
tua benignitate devincis me tanto beneficio, ut custo-
dias mihi vitam. Certe non potero evadere in montes
quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed est
hic propinquum oppidum ad confugiendum, in quo
quæso ut liceat mihi evadere, & ita consulere vitæ
meæ, est sane per parvum. G. Etiam in hac re indul-
gebo tibi, ut non evertam istud oppidum. Confer te
illo, neque enim licet mihi facere quicquam, quin
tu eo perveneris.

Sent. Deus versatur cum pijs, & eis patefacit arcana
sua, & eis remuneratur & tractatur. Major est Deus ut in-
numerabiles impii vivant, quam ut vel unus pius una
cum illis pereat. Major est Deus in unum pius amator,
quam in omnes impios odium; quem quidem ejus amo-
rem debent imitari pii.

greatly all of them I am afraid

ABRAHAMUS. Gen. 22.

ARGUMENTUM.

Abrahamus, jussu Dei, filium suum Isaacum vult immolare, Deinde, prohibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Isaacus, Genius.

JA M tertium diem iter facimus, & videor videre procul locum destinatum sacrificio. Vos hic opperimini una cum asino, dum ego & puer imus illuc, ut adoremus Deum, postea redituri ad vos. Tu Isaac, portabis hæc ligna ad comburendam hostiam, ego feram ignem & cultrum. Eamus. Isa. Mi pater. A. Quid vis, mi fili? Isa. Hic quidem est ignis & ligna, sed ubi est agnus jam immolandus? A. Deus providebit ipse sibi agnum in sacrificium, fili; nos interea pergamus. Ecce, venimus in locum quem Deus dicebat mihi; construamus hic aram. Recte est, disponamus lignum. Nunc fili mi, oportet ut te colligem maſtemque, quando ita visum est Deo optimo maximo, cujus volantati resistere nefas est. Isa. Mi pater, si ita certum est Deo, fiat. Nam didici ei tibi que parere in rebus omnibus. A. Pater omnipotens cujus est imperare, obsequor tuis jussis, tibi que maſto hanc hostiam, hoc cultro, mea ipsius dextra. G. Abrahame, Abrahame. A. Quis me vocat? G. Cave ne afferas manum puero, cave ne lædas. Jam enim mihi satis perspecta est tua religio & pietas, qui propter me non peperceris filio, ei que unico. A. Hem quid hoc reſt est: Sed videone arietem in dumo hærentem cornibus? Salva reſest: vivet Isaacus: hæc maſtabitur gratior Deo victima.

Sent. Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit qui credit. Deus ſuorum pietatem remuneratur.

EPHRON. Gen. 23.

ARGUMENTUM.

*Abrahamus mercatur, ab Hettaiis, fundum, ad sepul-
turam Sara uxoris suae.*

Abramus, Hettai, Ephron.

EGO sum peregrinus & advena inter vos, Hettai :
quare tribuite mihi possessionem sepulturae inter
vestras, ubi sepeliam Saram conjugem meam, quæ
mortua est, ut scitis. H. Attende nos, Domine. Tu
es quidem princeps divinus in nobis : tuum est eligere
è nostris sepulchretis, ubi inhumes tuum mortuum.
Nemo nostrum prohibebit te suo sepulchro, quo mi-
nus sepelias in eo. A. Ago vobis gratias pro vestra
tanta humanitate ac liberalitate. Sed si vobis cordi est,
ut sepeliam meum defunctum, & auferam è conspectu
meo, concedite mihi præterea, ut agatis pro me cum
Ephrone filio Sigoris, ut attribuat mihi cavernam du-
plicem, quam habet in extremo sui agri & attribuat
iusto argento, in vestra præsentia in usum sepulchri.
E. Ausculta mihi potius Domine. Ego tibi dono &
agrum, & cavernam agri, & quidem in præsentia meo-
rum popularium : sepeli tuum mortuum. A. Imo tu
potius ausculta mihi. Ego solvam tibi pecuniam pro
agro ; eam tu accipe à me. E. Domine, attende. Hic
fundus, quo de agitur inter nos, est quadringentis si-
clis argenti : si vis sepelire tanti. A. Accipio tanti.
Et jam appendam tibi præsentem pecuniam. Vos Het-
tai, estote testes, ut Ephron addicat mihi in possessio-
nem, quadringentis his siclis argenti, agrum suum
duplici caverna qui ager est è regione Mambræ, id est,
Hebronis, una cum ipsa caverna, & omnibus arbori-
bus quæ sunt undique in toto spatio ejus. E. Addico.
H. Testes erimus.

Sent. *Iustitia commendat hominem, apud eos qui non
sunt omnino perdit.*

REBECCA. Gen. 24.

A R G U M E N T U M.

Dispensator Abrahami ducit Rebeccam filiam Bathuelis Mesopotamii, in matrimonium Isaaco herili filio.

Dispensator Abrahami, Rebecca, Laban, Bathuel.

HEus, heus puella, da mihi bibere paululum aque ex tua urna. R. Imo vero perlibet, vir optime: hem bibe. Quin etiam adaquabo tuos camelos, quantum sat erit. D. At ego te, pro isto beneficio, dono hac inaure, atque his duabus armillis. Sed age, fac sciam cujus sis filia, & an sit in adibus tui patris locus ubi possimus pernoctare. R. Equidem sum filia Bathuelis, quem Melca peperit ex Nachore. Straminis autem & pabuli apud nos affatim est, nec non locus ad pernoctandum. Sed ego curro in oppidum, ut nunciem hæc omnia domi, ita ut habent. D. Ago tibi gratias Jehova, quod non destitisti tua bonitate & fide Abrahamum herum meum, cultorem tui: qui me deduxeris per eam viam qua venirem domum cognatorum Domini mei. L. Aintu? R. Ita est. L. Et dono dedit tibi istam inaurem & armillas? R. Etiam. L. Ubi reliquisti? R. Ad fontem, & ecce eum apud camelos! L. Precor tibi Jehovam propitium, h. mo. D. Et ego tibi vicissim, vir humanissime. L. Narra- vit nobis hæc soror mea Rebecca, quinam sis, & unde venias. Quod cum primum audiui, statim curavi parari tibi diversorium, & tuis camelis stabulum, ne foris mapeas. Quamobrem sequere me. D. Ago tibi gratias pro tanta comitate & diligentia. Sequor. L. Eamus hæc. Hic sunt ades nostræ. Vos curate hos camelos stramine & pabulo. Vos afferte aquam lavandis pedibus hujus, & comitum. Bene est, accumbite. D. Dabitis mihi veniam: Non capiam cibum quin prius dixerò, cujus causa huc venerim. L. Dic ergo. D. Ego sum servus Abrahami, hominis, quem Deus ditavit mirum in modum, ove, capra, bove, argento auro, servis, ancillis, camelis atque asinis: cui etiam jam seni Sara uxor peperit filium, quem ipse constitui hæreden

hæredem ex asse, meque etiam jurojurando astrinxit, ne locarem ei nuptam quæ esset ex Chananæis, in quorum terra habitaret ipse: sed irem domum paternam ibique eligerem uxorem gentilem. Cui cum ego dicerem. Quid si mulier nolet me sequi? Deus inquit ille, cui ego per omnem vitam parui, tecum mittet nuncium suum, qui tibi secundabit hoc iter: ita sumes filio meo uxorem mihi gentilem, ortamque ex domo paterna: hæc re exolveris te religione jurisjurandi, quo te astringo, si fontem non impetraveris ut mulier te sequatur. Ità persuasum est mihi ut venirem. Cumque hodie venissem ad fontem, ita cogitabam mecum; Jehova, Deus heri mei Abrahami si tu mihi ades in hoc itinere, da mihi, ut me nunc hic stante ad fontem veniat puelli haustura, quæ mihi roganti det aquam ex urna bibendam, atque etiam aquetur meos camelos, ut intelligam eam esse quam destinasti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogitarem, cum subito ecce egressa Rebecca, ferens urnam in humeris, descendit ad fontem, atque haurit. Et cum petivissem potum ex ea, confestim depositâ urnâ offert, & dicit etiam sese ad aquaturam camelos. Ego quæsi ex ea cujus esset filia. Respondit, Bathuelis, filii Nachoris ex Melca. Tum ego accommodavi fronti ejus in aurem, & manibus armillas: & summissem adorans Jehovah, Deum heri mei Abrahami, gratias egi quod deduxisset me in rectam viam ad conciliandam filiam herilis cognati filio herili, quam ex his argumentis intellexi eam esse. Nunc ergo, si certum est vobis facere hoc beneficium Domino meo, facite ut sciam: sin minus, nihilo secius, ut insistam aliam viam. L. Hæc res plane ex Deo orta est, neque nos omnino possumus repugnare tibi. B. Ita habet. Proinde habe tibi Rebecca tuo arbitrato, eamque ducito nupturam filio heri tui, sicut visum est Jehovah. D. Gratiam habeo Deo primum, qui ita voluerit: deinde vobis, qui non repugnaveritis. Tu vero Rebecca, & vos, non recusabitis hæc quantalacunque dona, quæ attuli jussu mei Domini.

Sent. Deus dirigit pios in viam, eorumque actiones secundat.

IDUMUS, Gen. 25.

A R G U M E N T U M.

*Esaus vendit Jacobo fratri praerogativam aetatis.**Esaus, Jacobus.*

IMperti mihi de rufo isto: nam redeo rure exanimatus lassitudine. J. Vende mihi in praesentia praerogativam tuae aetatis. E. En ego jam jamque minor: quo mihi istam praerogativam? J. Ergo confirma mihi jam nunc venditionem jurejurando. E. Confirmo: quid vis? Juro, addico: nihil facio jus istud aetatis praedulio.

Sent. Brevissima voluptas hominem privat perpetuis bonis. Idem usu venit imbris, qui amore carnalium voluptatum prodigunt bona caelestia.

VENATOR, Gen. 27.

A R G U M E N T U M.

Jacobus, arte materna, praevertit, à patre, felicitatem Esai. Esaus serius veniens frustra lachrymatur.

Rebecca, Jacobus, Isaacus, Esaus.

Pater tuus misit venatum fratrem tuum Esaum, me audiente, ut afferat, ferinam, ex qua confectum pulpamentum ipse edat, eique bene precetur à Jehova antequam moriatur. Nunc audi, fili mi, quid velim à te fieri, Adi pecus, & inde afferto mihi duos haedos optimos, ex quibus conficiam patri tuo edulium, quali maxime delectatur, quod offeres ei, ut tibi bene precetur priusquam excedat vitâ. J. Sed frater villosus est; ego depilis. Quod si forte pater me attrectaverit, putabit se mihi esse ludibrio. Itaque mihi male, non bene precabitur. R. Istam imprecationem ego praestabo, nate: tu modo gere mihi morem. J. Si ita jubes, censum est obsequi. Eo. R. Mihi magnopere curandum est, ut agam hanc rem callide & prudenter, ne meus maritus deprehendat fallaciam. Nam ut amat rusticum illum Esaum, nunquam eum postponet Jacobo: nisi fraude inductus. Ego vero Jacobum plus amo, & studeo eum obrepere in felicitatem, quam conciliabunt

patri

patris preces ei, cui bene ominatus fuerit. J. Redeo mater. affero hœdos. R. Factum bene: agedum, parem cupediam patri tuo cujusmodi scio suavem esse ejus palato. Recte est; parata sunt omnia. Nunc age, induam te vestimenta pretiosa Esai, quæ habeo penes me. Hic ornatus te conceder. J. Quid manus & colium, quod pilis carent? R. Vestientur pelle hœdorum, Bene habet, accipe nunc hanc escam, atque hunc panem quem confeci. Abi; vide ut agas prudenter. Ja. Dabo operam. Pater. I. Quistu es, fili? Ja. Esau primogenitus tuus executus sum mandatum tuum, Surge, age, vescere ferina, ut mihi bene preceris. Is. Quid sibi vult, quod tam cito natus es fili? Ja. Jehova Deus ille quem colis, objecit mihi. Is. Accede huc, ut te attrectem, fili, sciamque utrum sis ipse Esau, necne. Quid hoc? vox quidem Jacobi est, sed manus Esai. Tunc ergo es ipse natus meus Esau? Ja. Flavissime. Is. Accede ad me, ut vescar tua ferina, fili, tibi que bene precer. Suavis esca sane: funde vinum Ja. Entibi? Is. Nunc age amplectere me. Quam suavis odor venit ad nares meas! Fragas fili mi, non aliter quam solet ager lætus munere Jehovæ. Faxit Deus ut terra pinguis, irrigata rore cœlesti, effundat tibi magna copia feræ etes & uvas. Tibi serviant nationes, te colant populi, Dominus sis fratrum suorum, teque reverantur ex eadem matre nati. Qui tibi imprecabitur esto execrabilis & infelix: qui tibi bene volet & oprabit, cœso fortunatus. Ja. Bene gessi meum negotium, mater. Non agnovit me: & ex attrectatione putavit me esse Esauum. R. Bene est: sed Esau jam reversus parat ferinam quam offerat patri, videamus quid agit: nam multum fallet eum spes. E. Attolle te, mi pater, & vescere meâ ferinâ, ut mihi bene preceris. Is. Nam quistu es? E. Rogas? Primogenitus tuus Esau. Is. Totas obstupesco, hoc quoque. Quis est is, qui modo attulit mihi ferinam? Nam ex ea prorsus commedi amietuum adventum, eique fausta omnia sum precitus: quæ res rata erit. E. Hei mihi? nunquid caute est, quin ego perpetuo per erim? At tamen mihi quoque bene precare poteris. Is. Frater tuus rem astutia-

Esau venit natus

ſtauit, abſtulique fauſtitate tuam. E. Na ille probe reſponder ſuo nomini, qui me jam bis circumuenerit. Primum enim fraudauit me prerogatiua ætatis, deinde nunc interceptit bonam precationem, mihi debitam. Sed nihilne tibi reliquum feciſti, quo mihi fauſtum aliquid precare? II. Profeſto feci cum Dominum tuum; ſtauique ut fratres ei ſervirent; eumque munivi frumento & vino. Quid viſtibi jam faciam fili? E. Solumne id habebās? Imperti etiam me aliqua felicitate. Heu! quid agam miſer? II. Habebis quidem domicilium minus bonum & à pinguitudine ſoli & à ſupero rore cœli; & vivens gladio ſervies fratri: veruntamen erit tempus illud, cum viciffim vinces, excutiesque jugum ejus de collo tuo. E. Non procul abeſt luſtus à patre meo. Nam certum eſt mihi interficere Jacobum fratrem.

Sent. Properandum eſt, & arripienda occaſio. Sero plorat Eſaus. Sero venit ad colligendum manna poſt ortum ſolem, aut die Sabati. Sero aſſeruntur falces poſt meſſem, cum jam nihil ſuper eſt, niſi ſpicilegium. Sero pulſant fores fatuæ virgines. Sero conabuntur intrare pigri, per portam jam clauſam.

JACOBUS PROFUGUS, Gen, 29.

ARGUMENTUM.

Jacobi profugi congreſſio cum Rachele ſobrinâ ſuâ.

Jacobus, Paſtores, Rachel.

FRatres, unde eſtis? P. Ex Charha. J. Equid noſtis Labanem filium Nachoris? P. Maxime. J. Valetne? P. Valet? atque ecce tibi Rachelem filiam ejus, huc venientem cum pecudibus. J. Hem! dies multum adhuc eſt, nec dum tempus eſt cogendi pecoris: quin adequatis pecudes, de inde ituri paſtum? P. Non poſſumus, donec convenerint omnes greges, quo avolvamus ſaxum ab ore putei, atque ita adequemur. J. Sed venit Rachel agens pecus: quid cœſo avolvere ſaxum, ut hauriam ei aquam, atque hanc primum ab ea ineam gratiam? O mea Rachel, amplectere me. R. Abſtine tu manum: quis tu eſ? J.

Ego

Ego sum Jacobus patruelis tuus, filius Rebecca; non contineo lacrymas pro gaudio. R. O felicem adventum! Sed ego cesso ire in urbem, ut annunciem hæc meo patri?

Sent. *Gaudent mutuo congressu consanguinei. Sunt autem pii omnes, inter se, divina consanguinitate, conjuncti.*

LABAN. Gen. 31.

ARGUMENTUM.

Laban, fugientem Jacobum affectus, cum eo iurgatur: deinde fit inter eos fœdus.

Laban, Jacobus, Rachel.

QUæ ratio impulit te, ut, incio me, abduceres meas filias, tanquam ferro partas? cur clam & nesciente me aufugisti, neque fecisti me certiore ut prosequer te voluptate carminum, tympanorum, cithararum? neque permisisti mihi ut oscularer meos natos & natas? Stultè sanè fecisti, & erat mihi in manu nocere vobis. Sed Deus vester patrius heri monuit me, ut caverem ne te offenderem ulla re. Verum esto. Profectus sis sane præ desiderio, quod capiebas è domo paterna: Deos vero meos cur furatus es? Ja. Illud feci adductus metu, veritus ne tu eriperes mihi tuas filias. Quod autem attinet ad tuos Deos, si quem penes inveneris eos, per me quidem plectatur capite. Noscito, præsentibus necessariis nostris, si quid tui apud me est. L. Recte dicis. Perscrutabor vestra tabernacula. Ja. Non recuso quo minus vestiges omnia. R. Video me esse in magno periculo. Nam Laban pater meus conquirat per omnia tentoria suos Deos penates quos ego furata sum, meo viro nesciente. Quod si factum deprehendatur, concitavero magnas turbas. Committenda aliqua fallacia est, & quidem subito, nam meus pater jam aderit hic. Prohe, inventiviam: obruam eos in hoc stercore camelino, deinde sededo super: facile eum fallam. L. Rimatus sum acerrimè tabernaculum Jacobi, tum Liæ, tum duarum ancillarum. Numquam inveni. Restat tabernaculum Rachelis: in quo si non erunt, mirabor. Hæc omnia si-

mibi perscrutanda : Hic quidem non sunt. neque hic. Quid sub hac culcitra ? Tantundem. At in hoc angulo erunt. At non sunt. R. Noli agere ferre, Domine, quod non possum assurgere tibi, nam sum in menstruis. L. Perquisivi omnia diligentissimè : sed nusquam comperi meos Deos penetrales. Ja. Quodnam concepisti tantum scelus, aut quod facinus admisi in te, ut tu me sic persequere ? scrutatus es omnia mea utensilia : ecquid invenisti de illa suppellectile tuæ domus ? Pro me huc coram necessariis utriusque nostrum, ut ipsi iudicent de utroque nostrum. Jam viginti annos egi apud te : tuæ oves & capræ nunquam fuerunt infœcundæ, non comedi arbores tuæ ovæ : nihil ad te retuli ereptum à feris : ipse semper præstiti damnum : tu mihi semper imputasti : si quid per furtum amissum est tam interdiu quam noctu, in eo periculo amissum est. Denique ea fuit mea conditio, ut de die conficerer æstu, & de nocte gelu ; & interea somnus abesset ab oculis meis. Jam hic mihi vigesimus annus agitur cum sum domi tuæ. Servi tibi quatuordecim annos pro tuis duabus filiabus, sex autem pro ovibus & capris : cum tu interea mutavisti mihi mercedem decies. Quod nisi Deus pater, videlicet Deus Abrahami, & terror Isaac, affuisset ; tu quidem dimisisses, me vacuum. Sed respexit ille miseria & labores quibus sum perfunctus. Id quod heri satis ostendit. L. Meæ sunt hæc filia, mei filii, meum pecus ; denique, quicquid hic vides, meum est. Et nunc quo pacto optime consulam meis his filiabus, & filiis quos pepererunt ? opinor si ego & tu feriemus fœdus, quod sit testimonio utriusque nostrum. Ja. Optime, ego hic exigam cippum ex hoc saxo : vos mei propinqui accumulate lapides : capiamus cibum hoc tumulo. L. Hic hodie tumulus erit mediustestis inter me & te. Ja. Perplacet. Atque ex hac re vocetur Galaadus. L. Aut etiam Mispæ, ut significet Deum aspecturum, quid fiet à me & te, cum discesserimus alter ab altero. Quod si tu eris durus meis filiabus, aut si ducis alias in matrimonium præter eas ; tum hæc pæcta perinde sunt, atque si nulla facta sint. Atque hujus quidem rei testis esto Deus utriusque

trique. Vides hunc tumulum? vides & hunc cippum, quem extruxi inter me & te? Hic tumulus, & hic cippus testes sunt, neque me adversum te, neque te adversum me transiturum eos ad nocendum; Deus Abrahami, & Deus Nachoris, utriusque patrius, sunt nostri vindices. J. Ego conjuro per terrorem mei patris Itazci. Atque ut hæc sint ratissima, faciam hodie sacrificium in hoc monte, ad cujus epulas vos omnes invito. L. Concedimus.

Sent. Deus suos tuetur, ab adversariis.

JACOBUS REDUX, Gen. 33.

ARGUMENTUM.

Jacobus, ex Mesopotamia rediens, Esauum fratrem, donis placat.

Esauus, Jacobus.

O Salve multum, mi frater charissime. J. Salve & tu plurimum, germane mihi optatissime. E. Ut te libenter amplector post longum spatium temporis! J. Et mihi profecto iam diu nihil fuit jucundius, quam nunc videre te incolumem. Itaque præ gaudio non teneo lachrymas. E. Nec ego possum non flere, ita totus lætitia gestio. Sed quid sibi vult iste grex mulierum & puerorum, quos tecum ducis? J. Uxores sunt & liberi; quibus me Deus, quæ sua est liberalitas, ditavit. E. Quid autem sibi vult totus ille grex, quem offendi veniens? J. Volui te eo dono mihi placare. E. Satis multa habeo, frater; habe tibi tua. J. Ne repudia me, quæso; si te mihi propitium habeo, accipies à me munusculum. Nam quod vidi faciem tuam, video mihi vidisse numen quoddam: nec mirum, qui mihi tam facilis fueris. Itaque quæso ut accipias a me munusculum quod ad te adductum est; postquam Deus pro sua benignitate tam multis bonis me accumulavit, ut nulla recateam. E. Quando urges tantopere accipio, etsi nihil opus erat: age, eamus; ero ibi una tecum. J. Scis pueros esse teneros, ovesque & capras & boves prægnantes: quod si fruantur vel unum diem, actum est de ovibus & capris omnibus, inter-

bunt. Sed amabo, i præs: ego pergam clementer & placide, prout postulant ea quæ prae me duco, ipsique pueri, donec veniam ad te in seir. E. Saltem relinquam tibi aliquot ex meis comitibus. Ja. Quid opus? Gere, obsecro, mihi morem.

Sent. *Potentiorum ira, comitate & submissione, lenienda est.*

JOSEPHUS VENDITUS. Gen. 37.

ARGUMENTUM.

Josephum, ab invidiam, vendunt fratres, mercatoribus Ismaelitis.

Simeon, Levi, Reuben, Josephus, Judas, Mercatores.

Ecce vobis somniator ille! Agite, occidamus eum deiciamusque corpus ejus in aliquam specum. L. Sed quid renunciabimus patri de eo? S. Devoratum esse ab aliqua fera. Videbimus quorum evadant ejus somnia. R. Impium sit maculare manus sanguine pueri, idque fratris. Deducamini ab ista mente. Nihil potestis gravius consulere in nos, aut in patrem nostrum. S. Unde tibi incessit ista nova religio? Vis ergo sinamus eum vivere, qui tuis insomniis portendit nos omnes, ipsosque adeo parentes, fore sibi supplices? An non dignus est, qui eat, somnium apud inferos? R. Frater, si ita futurum est, qui caveas? sin minus, quid times? Utque adeone indignum tibi videretur, si puer imperitus somniavit? Quid potest esse culpe in somniis? Postremo, si adeo obfirmastis animum, neque potestis avocari ab isto consilio, est hic puteus sine aqua: saltem abstinete manus, dimittite in puteum; culpa erit aliquanto minor. S. Reuben, tu videbis. Nobis certum est perdere puerum. Jo. Plurima salute vos impertio, fratres amantissimi. S. At nos te malo maximo impertimus qui somnias te colit fratribus, quos nunc salutastam blande. Agite deſcindamus vestem hanc versicolore, qua pater eum ornavit, delicatulum puellum. J. Hei mihi! quid cogitatis mihi facere? L. Necabimus. Jo. Ah! ne facite. S. Stat sententia. Jo. O fratres charissimi, per De-

um optimum maximum, per communem nostrum parentem, qui conficietur in cerore, obsecro, obsecror; quid feci? quid est meum scelus? quæ mala nens vos agit? S. Frustra rogas. Jo. Fratrem vestrum? S. Certum est. Jo. Ah! vester sum, vester sum frater. S. Surdo canis: demittite. R. At ego subduco me hinc, non sustineo adesse in tam tristi spectaculo. Jo. Heu me miserum! quo detrudor? Nimirum ad naves. O pater, pater, quam tristem nuncium accipies de filio! In quanto luctu trahes viam! Juda, obsecro tuam fidem miserere mei, miserere parentum. L. Sedeamus hic meridiaturi. Ju. Video mercatores quosdam venientes: vultis auscultari mihi? Quid profuerit nobiscruenta cades fratris nostri? Vendamus eum potius Ismaelitæ, quos videris venientes. Ne afferamus hostiles manus fratri: abstineamus à sanguine. Nam certe frater noster est, procreatus eodem semine. Agite, finite vos exorari. L. Rectè ait. S. Sed ne forte. Ju. Frater, nè metue, amittes eum venditione, non minus quam nece. L. Ita est, accedit etiam quæstus ex venditione: quem quædam amittemus, si eum necaverimus. S. Sino, fiat. Ju. Heus mercatores, vultisne emere puerum quendam elegantem? M. Fortasse: fac videamus. Ju. Extrahite eum è puteo: empturi sunt. Jo. Nunc quidem mihi pereundum est, video, extrahor ad eadem. Ju. Nè trepida: non necaberis sed venderis. En vobis puerum lepida forma. M. Hercle bellum & ingenuum. Quanti eum indicatis? J. Triginta argenteis. M. Accipimus. Accipite pecuniam.

Sent. Invidia impellit homines ad quidvis facinus. Et Deus quidem scios non deserit, sed, ut exploret, in extremos angores tenere patitur.

JOSEPHUS CAPTIVUS, Gen. 40.

ARGUMENTUM.

Josephus captivus interpretatur somnia Præfatoris & Pistoris Pharaonis.

Josephus, Præfator Pharaonis, Pistor.

Quid accidit, ut hodie vultu sitis, adeo non vobis? Pr. Somniavimus uterque; & caremus concilio.

ctore. J. At habet Deus conjectores. Agite, narrate mihi. Pr. Videbar mihi in somnis videre ob oculos vitem, ex qua tres palmites orientur: quæ deinde quasi germinaret, produxit florem, unde uva plena racemis maturefcebant. Erat autem mihi in manu poculum Pharaonis; Itaque cepi uvas, easque in id expressi, deinde tradidi ei in manum. J. Hæc est interpretatio. Tres palmites tres dies sunt. Hinc ad triduum Pharo jubebit te produci è carcere, restituetque in locum numeris pristinum: stabisque ei ad cyathos, ut ante. Quamobrem ubi adeptus fueris hoc tantum bonum, facito quæso ut memineris mei, præstesque mihi hoc beneficium, ut facias mentionem mei apud Pharaonem, meque extrahas ex hac domo. Nam surreptus sum clam ex terra Hebræorum, neque hic quicquam feci quamobrem compingeret in carcerem. Pi. Recte sane interpretatus es. Sed audi meum quoque somnium. Tria alba canistra erant super capite meo, in quorum summo inerant Pharaonis omnis generis cibi pistorii, quos inde aves comedebant. J. Accipe conjecturam. Tria canistra, tres dies sunt. Abhinc tres dies iussu Pharaonis securi ferieris, atque in crucem tollèris, ubi alites vorabunt tuum cadaver.

Sent. Deus piis arcana detegit, idemque viam ad eorum salutem sæpe longe ante præparat.

JOSEPHUS CONJECTOR. Gen. 41.

ARGUMENTUM.

Josephus interpretatur Pharaoni duo somnia, ob eamque causam Pharo præficit eum toti Aegypto.

Pharo, Josephus.

SOMNIavi quiddam quod nemo mihi potest interpretari: tunc explicare: te autem audio esse conjectorem somniorum, ideoque te accersivi. J. Equidem is sum, per quem Deus interpretetur somnium tuum. Pharo. Itaque narra. Pr. Videbar mihi astare ripæ fluminis; atque ex eo exierunt septem vacæ bene habitæ; & pulchre visæ, quæ pascabantur in cæcto. Ecce autem deinde septem alia graciles. & deformes supra modum, & tenui corpore, quales nunquam vidi in

In Ægypto; quæ devoraverunt priores: quas cum demisissent in sua viscera, tamen id non apparebat, adeo semper macie deformes erant, ut prius. Ego somno solutus sum. Deinde rursus oppressus somno, videbar videre septem fascias crescentes in uno calamo, optimas, & formosissimas: secundum quas succrescebant totidem alia graciles & tenues, & exesa uedine, quæ devoraverunt septem illas generosas. Hæc ego indicavi conjectoribus; sed nemo est, qui possit mihi explicare. J. Somnium tuum unum est, Pharaon. Deus præmonet te eorum quæ facturus est. Septem vacca generosæ sunt septem anni: septem spicæ optimæ idem volunt: unum idemque somnium est. Septem vero vacca & spicæ tenues, septem alii sunt anni quibus rames vigebit. Hoc idipsum est quod dixi; Deus quod facturus est, tibi indicat. Sic habeto: Septem annos proximos futuros esse fertilissimos frugum terra præsertim in Ægypto; quos sequentur alteri ita infesti penuria omnis cibi, ut lata illa ubertas priorum sit omnino consumenda tamen. Tanta, inquam, laborabitur penuria, ut tantæ rerum abundantia ne vestigium quidem ultimum supersit. Nam quod, his somniasti, id ideo factum est, ut intelligas omnino decretum esse Deo ita facere, idque brevi. Quare dispice, Pharaon, virum aliquem scientem & peritum, quem præficias Ægypto. Præterea, curatores & ædiles annonæ, qui legunt quintas in Ægypto, cogantque quam maximum numerum frumenti his proximis septem annis uberibus, quod condant nomine tuo in Urbes. Ita fiet, ut proximo septennio duplas consequaris annonas, quibus Ægyptus defendatur à fame & pernicie altero septennio. Ph. O salutare consilium, & dignum Homine sapientissimo! An quisquam hodie est, qui æque spiritus et numen, atque hic? Ergo, cum Deus indicet tibi, Iosephe, tantas res, non est dubium quin tu sis Prudentissimus & Sapientissimus omnium. Itaque jam nunc pio ut sis gubernator domus meæ, utque omnis meus populus pareat Imperio tuo. Major ero te, folio tantum. En tradotibi curam & gubernationem totius Ægypti; atque ad confirmationem hujus rei hunc annulum

annulum detractum meis digitis, induo tuis: teque dono hac veste byssina, & hoc torque aureo: jubeo que te vehi curru primo secundum meum: & volo proclamari ante te, Congenulate. Ne vivam Pharaon, nisi tu unus eris in tota Aegypto, cujus injussu non audebit quisquam vel mutire. Deinceps jam non vocaberis Josephus, sed Saphnathopaneas, ut nomine ipse pollicearis interpretationem obscurorum. Atque ego tibi dispondeo Afnatam. filiam Pontiphæ pontificis Heliopolitani. J. Atego tibi, Rex pro tantis beneficiis beo gratiam quantam maximam possum; daboque operam, Deo volente, ut nec te mandati, nec me recepti munere pœniteat.

Sent. Deus pios post dolores & infamiam mira arte evehit ad voluptates & honores. Quod si non omnibus piis accidit in hac vita; at in futura accidet: nam prima pars vitæ Josephi quæ calamitosa fuit umbra est hujus vitæ piorum; altera vero, futura. Atque idem dico de Jacobo & Davide. Ad gaudia venit per dolores; ad dulcedinem, per amaritudinem; Altitudinem, per Humilitatem; per Mortem, ad Vitam.

JOSEPHUS AGNITUS. Gen. 44, & 45.

ARGUMENTUM.

Filii Israelis revocati de via jussu Josephi, furti similatè accusantur Tandem Josephus se eis aperit.

Præfatus Josephus Josephi, Filii Israelis, Ruben, Judas, Josephus.

REstite, viri. Heus, vos appello; sistite gressum. Hoccine est humanum factum, aut dignum hospitibus, penlare bonum malo? An nesciebatis eam esse, qua herus est solitus potare? An etiam sperabatur eum ignoraturum qui est divinus? Male omnino à vobis factum. Fi. Quid tibi vis, homo, cum tua ista iracundia? Aut quid nos accusas? P. Ita vos Deus amavit ut nescitis. F. Nam qui sciamus? P. Suffurati estis pateram heri mei. Scitis nunc? Ac etiam ut fingam vultum! F. Pace tua dixerimus, vii optime: absi procul à nobis istud facinus. Tute scis ut reportaveris

mus ad te usque è finibus Chananzorum, argentura
reperit in ore saccorum nostrorum: tantum abest,
ut sustulerimus è domo domini tui aurum, aut argen-
tum. Itatecum agemus, si quem penes deprehensa
fuerit patera, ipse moriatur, nos omnes perpetua ser-
vitudi addicamur. P. Imo agemus mitius. Qui fuerit
convictus furti, mihi servus esto: ceteri liberi disce-
dunto. F. Placet deponamus sarcinas ocyus. Hem,
scrutare ut libet. P. Placet conquirere à maximi sarci-
na ad minimi. Hic quidem non est, neque hic; sed
profecto invenietur. Ubi ubi est, diu celari non potest.
Euge, manifestum furtum. Hic est in sacco minimi
natu. An etiam nunc potestis negare? deprehendine
ego furem manifestarium? F. Aperta res est: perii-
mus funditus. Heu rem miseram & luctuosam; An
ulli unquam mortales fuerunt æque infortunati, atque
nos sumus? Ju. Equidem nequeo satis mirari. Atar,
data nobis sunt verba! redeamus preperere omnes ad
Saphnathopaneam, si ulla superest spes salutis. Ah Pa-
ter, quam metuo male ne tibi accidat quod metuebas
tantopere! Jo. Quod facinus fecistis, hospites? An
ignoratis me unum eorum esse qui divinant? Ju. Quid
dicemus, Domine? Quid loquemur? Quam causam
afferemus? Deus patefecit peccatum nostrum: ecce
nos tibi servos, una cum eo apud quem inventa est pa-
tera! Jo. Bona verba. Imo ipse unus mihi serviet: vos
redite salvi ad patrem vestrum. Ju. Quasò ut liceat
mihi pauca loqui apud te cum bona venia: nam tu
quidem es alter Phærao. Cum primum huc venimus,
tute scis, frumentandi gratia, rogasti numnam esset
nobis Pater aut Frater. Nos respondimus, Patrem esse
nobis senem, Fratremque natum annoso patre, cujus
item germanus alter excessisset vita, illum tum solum
restare domi cum matre, patrique esse charissimum:
& tu jussisti fratrem illum adduci ad te, quod diceret
velle te videre. Nos respondimus, patrem non posse
carere eo, quin moreretur præ mœrore. Tum tu in-
terdixisti nobis aditu ad te, nisi minimus natu frater
compareret nobiscum. Nos retulimus omnem rem
patri. Cumque juberet nos redire huc eadem de causa,

negavimus venturos sine fratre. Pater dicere, ex duobus filiis quos sustulisset ex uxore, alterum à feris devoratum esse, nec postea vitum tibi; alterum superesse, qui si abduceretur à te, & aliquid humanitus accideret ei, nos fore in causa ut senex misere interiret. Nunc si revertar ad eum, neque reducam puerum, quem unice amat. simulatque videret me, morietur: atque ita fuerimus auctores miserrimæ mortis patris nostri, ejusque senis. Atqui ego vos factus pueri filendi. Quare obsecro te ut ego potius serviam servitutem apud te pro puero: ipse redeat domum cum fratribus. Neque enim sustineo redire ad patrem sine puero, ne videam mala quibus affligabitur? Jo. Eum vero jam non contineo me, nec possum an plius dissimulare. Vos exite omnes foras. O fratres mei! Ego sum Josephus. Obsecro, estne superstes pater? quid obstupuisti? Amplectimini me. Oh! non contineo lachrymas. Ego sum Josephus germanus vester, quem vendidistis mercatoribus euntibus in Ægyptum. Proinde ne angimini, neve dolete, quod me vendideritis. Nam hoc totum profectum est à providentia Dei, qui voluit ut huc antevenirem. Etenim duo anni fame infesti eplasi sunt: superest adhuc quinquennium, quo neque sementis fiet, neque messis. Quamobrem Deus præmisit me in hæc loca, quo sciebat vos esse venturos; ut esset qui servaret vos paternamque domum, itaque non vos, sed Deus misit me: qui effecit ut essem Pharaoni pater toti ejus familie Dominus, universis Ægyptiis princeps: Quocirca proficiscimini continuo ad patrem, & narrate ei, me esse & vivum, & magnum, atque gratiosum: Proinde, ne cunctetur commigrare ad me una cum tota domo & pecoribus. Supellectilem ne moretur: plurimum enim hic esse. Nam aliam vos in terra quadam feraci non procul hinc: ecce, vos videtis oculis vestris, videt charissimus frater Benjamin, u colloquor vobiscum meo ipsius ore: libet agnoscatis & omnia renunciatis patri. O mi Benjamin! teneo ne ego te? ut libenter amplector charissimum mihi capitulum? Agite, amplectar vos omnes. Salve fratres, redditi mihi post longum tempus. F. Salve & tu frater mihiissime.

Sent. *Deus est mirificus: etiam peccata suorum convertit ad ipsorum salutem.*

MOSES EXPOSITUS, Exod. 2.

A R G U M E N T U M.

Moses infans, à Matre expositus, reperitur à filia Pharaonis, & Matri ignoranter traditur alendus.

Jacobeda mater Mosis, Maria Soror, Thermuthis filia Pharaonis, Ancilla.

HUc usque evasimus clanculum, & jam pervenimus ad flumen. Nunc exponendus est hic infans puer, ne Pharaon resciscat eum esse servatum à nobis contra suum mandatum atque voluntatem. Nam quod servavimus eum jam tres menses, fecimus cum magno periculo. Sed melius erat venire in discrimen etiam de vita, quam finire necari tam formosum puerum. O crudelem regem, qui jusserit interfici omnes parvos mares! Quæ est unquam audita tanta immanitas, infantes jugulari in ipso limine & ingressu vitæ? O mi filiolo! ego mater misera cogor exponere te hic in papyro? Te quem tuli utero, quem peperì, quem per tres menses occultavi, & occultarem adhuc si possem. O rem acerbam! mene separari à te, sine ulla spe tui unquam videndi? Quid me futurum est? quid te autem, fili, quem hic defero? Verum cum non possimus quod volumus, velimus quod possumus. Quod meum fuit, feci ut te occultum haberem. Nunc commendo te clementiæ & providentiæ divinæ. Vale, mea delicia, vale mi filiolo. M. Mater, ego hic manebo in occulto, si tu permittes ut videam quid futurum sit. J. Permitto & domum redeo. T. Hic est flumen quo venimus ad lavandum. Vos pedisseque hic inambulabitis secundum flumen. Ego cum ancilla concedam in huc recessum anticum & occultum. Sed quid video in papyro, ancilla; vile quid sit: videtur mihi esse cista. A. Et recte videtur, hera. Et quidem est oblita bitumine & pice. P. Adfer eam hinc. Aperiamus. Ah miselle! Puer est, vagiens: miseret me ejus. Ex pueris Hebræorum est. M. Venio in summam spem

conservandi pueri. Accedam. Salve domina. T. Quid tu ais? M. Visne ut accersam tibi nutricem ex Hebræis, quæ nutriat tibi puerum? T. Benedicis, accersere. M. Jam hic aderit. T. Bonis auspiciis huc descendi, habeo puerum, quem curabo educandum pro meo. Nihil potuit accidere mihi optatius. Neque vereor offendere meum patrem in te tam pia & humana. Ah! scelus est jugulare partus recentes. At quam elegans est, quam benenatus? Nonne flagitium est necare tales pueros? M. Hic tibi adduco nutricem, domina. T. Mulier tu educabis mihi & enutries hunc puerum: Ego tibi solvam mercedem. J. Faciam.

Sent. Quos Deus servare vult, eos quidem in summa pericula venire patitur, at non perire.

DUMUS. Exod. 3.

ARGUMENTUM.

Jehova, de Dumo ardente, alloquitur Moſen, cumque mittit in Ægyptum, ad liberandos Iſraelitas, ex ſervitute.

Moſes, Jehova.

DEum immortalem! quid monſtri video? Dumum ita ardentem, ut tamen non conſumatur? Libet videre quid hoc ſit rei. J. Moſes, Moſes. M. Quis eſt? J. Locus hic ſacer eſt: noli accedere huc, Detrahe tibi calceos de pedibus. Ego ſum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Iſaaci. Deus Jacobi? Vidi anguſtias populi mei qui eſt in Ægypto, gemitumque audivi, quem exprimit violentia exactorum operis. Novi labores meorum. Itaque descendi ut eripiam eos manibus Ægyptiorum, abducamque ex illa terra, in terram bonam & amplam, abundantem lacte & melle quam incolunt Cananæi, Hethæi, Amorrhæi, Pherezæi, Hevæi & Jebuſæi: Et nunc volo mittere te ad Pharaonem, qui educas populum meum, poſteros Iſraelis ex Ægypto. M. Nam quis ego ſum, ut adeam Pharaonem, educamque Iſraelitas ex Ægypto? J. Adero ego tibi, atque hoc ſigno intelliges te eſſe à me miſſum. Cum eduxeris eos ex Ægypto, coletis Deum

in

in hoc monte. M. Age sane, adireo Israelitis, dixero, me missum à Deo patrum ipsorum; Quid est, inquit, nomen ejus? Hic quid respondeam? J. *Sum qui Sum*. Dices Israelitis, ER O misit me ad vos: dicetes inquit, missum te à Jehova Deo patrum ipsorum, Abrahami, Isiaci, & Jacobi, atque hoc esse nomen meum immortale, quo nomine volo notus esse in sempiternum. I modo convocatisque senioribus Israelitis; dicito te à me missum, qui tibi apparuerim, quique statuerim eos respicere, liberareque calamitate, qua opprimuntur per Ægyptios, atque avehere in regionem longe omnium terræ summam. Ubi te audierint (audient enim) adibis tu una cum senioribus regem Ægypti, quem admonebitis nomine Dei Hebraeorum, ut sinat vos procedere iter tridui per desertum, vestroque Deo sacrificare. Nec vero me liter, non permissurum, nisi vi coactum. Quare afflicto Ægyptum miris modis, ut tandem amittat vos libens. Quinetiam ne abeat is vos vacui, ponam populum in gratiam cum Ægyptiis, perficiamque ut mulieres egressuræ exorent vicinas, & hospites vasa aurea & argentea, & vestem: quæ deinde impositæ vestris liberis exportabitis, atque ita compilabitis Ægyptum. M. At enim non habebunt fidem dictis meis, negabuntque visum mihi Jehovah. J. Quid istud est quod tenes in manu? Virga est. J. Abjice humi; quid nunc? quid est? M. Ferri: serpens est. J. Ne fuge, sed prehende manu caudam ejus. Vides rursus virgam factam, ut credant tibi visum esse Jehovah. Age rursus immitte manum in sinum tuum. Educ. Vides tam albam lepra, quam est nix. Nunc refer in sinum. Educ. Vides sanam esse iterum, ut est cæterum corpus. Quid si primo signo non addacentur ut fidem habeant tibi: at altero. Sin ne duobus quidem prodigiis percutum eis fuerit, sumes de aqua fluvii: quam ubi fuderis in terram, fiet sanguis. M. Quæso te, Domine, neque rætea eram disertus, neque nunc sum post tuum colloquium; nam laboro titubantia cruris, & tarditate linguæ. J. Quis dedit os homini? Aut quis facit mutum aut surdum? Quis videntem, aut cæcum? Annon ego sum?

sum? I modo. Ego moderabor tuæ linguæ, tibi que suggeram quid sis dicturus. M. Obsecro, mitte idoneum aliquem. J. Enimvero odiosus es. Est tibi frater Aaron Levita: is bene disertus est. scio. Quin procedet tibi obviam, teque viso lætabitur animo. Ei tu præbis verbis quo voles. Ego vero moderabor tuo ori & ejus: præmonstraboque quid sit vobis faciendum. Ipse alloquetur populum pro te, eritque tibi pro ore, tu illi pro Deo. Feres etiam manu istam virgam, qua edes portenta. Abi sanè

Sent. Deus voce balborum dejicit hostes suos. Debet eloquentia servire pietati.

VITULUS. Exod. 32.

ARGUMENTUM.

Moses pacat Jehovah, iratum Israelitis, ob aureum vitulum. ipse penas illis irrogat.

Jehova, Moses, Josua, Aaron, Levita.

ABi, descende. Jam enim depravati sunt populi restui, quos eduxisti ex Ægypto. Deflexerunt cito de via quam docueram, duxeruntque sibi ex auro vitulum, quem adorant, cui sacrificant; dicuntque Deum esse, à quo sinteducti ex Ægypto. Video sanè populum esse intractabilem & refractarium. Quinobrem sine me ut irascar, conficiamque eos, deducamque ex te gentem magnam. M. Cur exardeas ita in tuos, quos eduxisti ex Ægypto, magna vi, manuque valida? An ut jactent Ægyptii eductos à te malitiose, ut deleres eos in montibus ad internecionem, prorsusque tolleres è medio? Quin omitte istam tuam iracundiam, atque ita ut decet, remitte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Isaci, & Israelis, cultorum tuorum, quorum posteritatem præstasti te multiplicaturum ad numerum stellarum, daturumque & illam terram, quam possideat in æternum. Je. Jus oras: hem remitto. M. Facis ut te dignum est. Ego vero descendo de monte, cum his duabus tabulis. Jo Quem clamorem audio? Pugnatur in castris. M. Non est iste clamor urgentium vi, aut terga vertentium; sonum

audio cantantium. Sed Accedamus. Hei mihi! quod flagitium video? Totus iracundia ardeo: valeant tabulae. Ah frater, frater, quid tibi fecit hic populus, ut eum obligares tanto scelere? A. Ne irascere, Domine. Tute nosti hunc populum, quam sit perversus. Cum flagitarent à me, sibi Deos, qui praeirent eis; (sele enim nescire quid accidisset isti Moli, à quo essent e ducti ex Aegypto) iussi ut quod quisque haberet ornamentum aurei, detrudere sibi, & afferret ad me; quod etiam fecerunt: id ego misi in ignem, unde effectus est hic vitulus. Itaque vides eos nudatos ornamentis: id quod ideo feci, ut eos notarem ignominia apud hostes. M. Video nunc. Si quis à Jehova stat, huc ad me. Bene habet, convenerunt omnes Levitae. Agite nunc viri fortes, accomodate suum quisque enssem lateri, ite per tota castra: perimite suum quisque fratrem, amicum, proximum; nemini parcite: nam ita jubet Jehova, Deus Israëlitarum. L. Ita fiet.

Sent. *Populus, si absint boni magistri, facillime labitur in gravissimos errores. Deus piorum precibus placari se finit.*

CONQUERENTES, Num. II.

ARGUMENTUM.

Populus voluptates Aegyptias desiderat, fastidiens coelestem cibum. Et Jehova conquerenti Mose pollicetur, sese illis suppeditaturum carnem, sed ad penam.

Populus, Moses, Jehova.

UTinam nunquam emigrassemus ex Aegypto. Quid enim agimus in hac vasta solitudine? Quis dabit hic nobis carnem qua vescamur? Nam cum venit in mentem piscium, quibus immanes vescebamur in Aegypto, tum autem cucumerum, peponum, ceparum, alliorum: consenscimus, nihil ante oculos habentes praeter nescio quod Manna: M. Hei mihi! quas querimonas audio? O Jehova? cur mihi ira adversus, ita à mea voluntate alienus es, ut mihi imposueris onustotius huius populi? Nunquid ego populum hunc concepi? Nunquid peperi? ut mihi jubess eum ferre in

sinu meo, quo modo fert nutrix alumnum, in terram quam jurasti majoribus ejus? Unde mihi carnes ad tantum populum, qui eas à me cum fletu flagitat? Non possum ego solus eum sustinere: est enim gravior quam pro me. Quod si isto modo agis mecum, interfice me potius (si quid apud te autoritatis habeo) quam ut videam perniciem meam. J. Congrega mihi septuaginta viròs de senioribus Israelitis, quos scis esse senatores, & primarios populi: eosque adducito ad oraculare tabernaculum, ibi ad futuros tecum: Ego descendam, ibi colloquar tecum. Demamque de ipis tu quo præditus es, quo eos afflabo: ut ipsi tecum ferant partem oneris populi, ne tu solus sustineas. Populo autem sic dicito: Lustramini in crastinum, & vescimini carne, Fletus enim vester pervenit ad aures Jehovæ, dum flagitatis carnem, & desideratis Ægyptum. Dabit vobis Jehova carnem, quam comedatis: & comedetis non uno die, non duobus, non quinque, non decem, non viginti: sed ad menstruam diem, dum vobis exeat per nates, & faciat nauseam; quoniam contempto Jehova, qui versatur inter vos plorantes apud eum, conquiriturini vos exiisse ex Ægypto. M. Sexcenta sunt milia peditum hujus populi, qui adest mecum; & tu dicis te daturum eis carnes: quibus vescantur per mensem. Nunquid eis inactabuntur oves. & capræ, & boves, quæ satis sint? Nunquid universi pisces maris congerentur, qui his suppetant? J. Nunquid debilitata est Jehovæ manus? Jam videbis eventurane quæ promiserim, necne.

Sent. Cupiditas rerum carnalium parit fastidium spiritualium. Et Deus carnalia potentibus interdum largitur: sed illa brevis voluptas parit longos dolores. Cum maxime explebuntur carnales voluptatibus, aderit penitus.

C A L E B U S, Num. 13. & 14.

ARGUMENTUM.

Populus, deterrentibus exploratoribus, desperat de expugnanda promissa terra. Quare iratus Jehova, jurat non perventuros, exceptis duobus qui confiderent, videlicet Josua & Calebo.

*Exploratores, Calebns, Populus, Josua,
Moses, Jehova.*

VEnimus in eam terram, Moses & Aaron & Israelitæ, ad cujus explorationem missi sumus à vobis: & quidem abundat lacte & melle: atque ecce vobis fructus illius terræ: Videtis quanta sit hæc uva quæ in palo portetur à duobus. Videtis & hæc malagranata, & ficus. Sed incolas habet fortes & urbes maximas, easque munitissimas. Enaci quoque pregnatos illic vidimus: Amalechitz ad austrum incolunt. Hettæi, Jebusæi, & Amorrhæi in montanis, Cananæi, intem accolunt mari & Jordani. C. Ne dubitemus eo proficisci, & invadere illos fines. Nam sumus futuri victores E. Minime vero: est enim populus ille fortior quam nos, terra inabitata, suorum habitatorum con- sumptrix, in qua non nisi immanissatura homines vidimus. Quid, quod videmus Enacinos de genere gigantum, cum quibus comparati videbamur nobis esse locustæ. Po. Utinam aut in Ægypto mortui essemus, aut in hac solitudine moriamur. Cur enim adduxit nos Jehova in hanc terram, ferro trucidandos, mulieribus nostris & parvulis prædæ futuros? Nonne satius nobis est repetere Ægyptum? Creemus nobis Imperatorem, quo duce revertamur. Jos. Cavete Israelitæ, ne quid faciatis, cujus vos posthac poeniteat. Terra quam explorantes lustravimus, Terra est bona imprimis: si nobisnaverit Jehova, intramisset nos in eam, eamque nobis dabit, terram scatentem lacte & melle. Ceterum ne rebellate, contra Jehovam, & ne illius terræ incolas timete, quos nos præsidii destitutos, adjuvante Jehova, conficiemus. Deponite metum. P. Lapidentur, lapidentur. Je. Quousque tandem irritabit me iste populus, Moses? quousque mihi fidem non habebit, tot miraculis per me editis apud eum? Quin eum peste illata exscindo, ducturus ex te gentem majorem potentiorisque quam ista est. M. Ergo cum audient Ægyptii, (quibus de medio vi tua eripueris hunc populum) eumque audient incolæ istius terræ, te, Jehova, qui in hoc populo versatus, ab eo conspectus sis præsens, ipsius oculis: te cujus nubes supra eum steterit, qui prævens

præverisei interdiu in columna nubis, noctu in colum-
 na ignis: cum inquam, audiverent hunc populum à
 te funditus esse deletum; dicente te, quia nequiveris
 intromittere eos in terram quam eis juraveras, truci-
 dasse eos in desertis. Quare utere excellenti ista virtute,
 Domine, de qua loquens ita dicebas; *Jehova ad iram*
tardus, ad clementiam propensus, culpam & peccata
condonans: in pena autem irroganda, parentum culpam
in natos & nepotes ad tertiam & quartam stirpem perse-
quens, remitte, quæso culpam huic populo, ut tua be-
nignitas postulat, utque ab Ægypto hucusque remissi-
fi Je. Remitto, ut postulas. Veruntamen ne vivam,
nisi Jehovæ gloria replebit totum orbem terrarum.
 Nam eorum qui viderunt meam gloriam & miracula
 quæ feci tum in Ægypto, tum in solitudine, & me ta-
 men tentaverunt jam decies, neque mihi obtempera-
 verunt: eorum inquam, qui me irritaverunt, nemo vi-
 debit terram, quam juravi majoribus eorum. Sed Ca-
 lebum meum (quoniam alio animo præditus quam
 ceteri, mihi obsecutus est) introducam in terram,
 quam adiuvit: eamque possidebit ejus progenies. Cras
 revertimini in solitudinem versus mare rubrum. Ete-
 nim quem ad finem tandem audiam istius in me scele-
 ratæ multitudinis Israelitarum maledicta? **Renuncia**
hæc eis: Ne vivam (inquit Jehova) nisi, quem admo-
dum locuti estis audiente me, sic faciam vobis. In isto
 deserto cadent cadavera vestra, & omnis vestrum nu-
 merus, quotquot recensiti supra vigesimum annum
 murmurastis in me. Non intrabitis, inquam, in ter-
 ram in qua promisi me collocaturum vos. Excipio Ca-
 lebum Jephunis, & Josuam Nunis filium, parvulos
 quoque vestros, quos dixistis sedes futuros, intro-
 ducam in terram quam vos renovistis; eaque potientur.
 Atque interea dum vestra cadavera per desertum labun-
 tur & consumuntur, liberi vestri eisdem poenis dabunt
 vestri meretricii per quadraginta annos, quibus vos sup-
 plicio afficiemini, pro numero dierum per quos dies
 exploravistis terram; totidem annis ducitis pro totidem
 diebus: sentientisque quid sit, in me esse contumacem.
 O Jehova & dico, & sine dolo efficiam, ut hujus
 perverse

perversæ multitudinis homines, qui contra me coi-
runt, consumantur, & intereant in hac solitudine.

Sent. Nihil est perniciosius illis qui docent, minora
sperare quam ferunt promissa Dei: qui us tamen maxi-
ma pars hominum credit. Deus ignavos & diffidentes
aversatur atque deserit, confidentes vero juvat. Tantum
quisque potest, quantum se divinâ ope posse credit, si modo
ejus fides fundata sit in Dei promissis.

B A L A A M U S, Numb. 22.

A R G U M E N T U M.

*Asina Balaami ab ipso, quia resistaret, verberata, lo-
quitur; & Genius, qui ei in via obstabat, Balaamum
alloquitur.*

Balaamus, Asina, Genius.

U T te Deus malè perdat. Asina, quæ me invitum
de via avehis in agrum! At ego te pro isthoc
maleficio onerabo iectibus. improba. Ary, ary! quin
ergo redis in viam? Nunc sumus inter duas macerias,
non licebit tibi amplius declinare. Hei mihi! attrivit
mihi pedem ad maceriam. At dispeream, nisi te malè
multo plagis. Ary, ary! quid hoc monstri est?
Succumbit; at jam faxo te attollas: alioqui hic te
contundam utque fuisse. Hem! A Quid in te com-
misi, ut me jam tertiam caderes? E. Rogitas impro-
ba, quæ me hic ludificaris indignè? Atque utinam
tibi esset gladius præ manu, nam te hic jam confo-
derem. A. Nonne ego sum asina tua, cui tu semper
hactenus inequisti? Nunquid tale solita sum facere
tibi? B. Nihil. G. Balaame, cur cecidisti asinam tu-
am jam tertio? Ecce, ego ipse veni tibi adversatum,
quia hoc iter susceptum est contra meam sententiam.
Asina vero ubi me vidit, declinavit me jam ter: quod
nisi fecisset, profecto jam te interfecissem, eam vero
sivissem vivere. B. Peccavi, fateor: sed non videram
te mihi obvium in via. Itaque si hoc iter tibi displicer,
revertar. G. Imò eas licet cum istis: veruntamen vide
ut ea demum dicas, quæ tibi suggesserò.

Sent. Falsi vates minus interdum vident quam jumen-
ta.

TRANS-

TRANS-JORDANINI, Numb. 32.

ARGUMENTUM.

Reubenenses & Gadini impetrant à Mose sedem trans Jordanem.

Reubenenses, Gadini, Moses.

HÆc regio quam Israelitæ ceperunt, cæsis, Jehova duce, incolis, regio est apta pecori alendo; Nos autem habemus pecus. Quod, nisi tibi molestum est, Moses, liceat nobis possidere hanc terram, ut non transgrediamur Jordanem. M. Scilicet fratres vestri ibunt in bellum, vos hic manebitis otiosi? Cur deterretis animos Israelitarum, ne perveniant, in regionem, quam ipsis Jehova dedit? Ità nimirum fecere patres vestri, quando ego eos misi à Cadebarne speculatum regionem. Cum enim pervenissent ad Fluvium Escole, vidissentque terram, fregerunt deinde Animos Israelitarum, nè irent in terram sibi à Deo datam. Quare iratus Deus eodem die juravit, nullum eorum qui egressi essent Ægyptum, qui modo excessissent vigesimum annum, visurum terram, quam ipse promiserat Abrahamo, Isaaco, & Jacobo, eo quod non paruissent sibi: exceptis Calebo & Josua, qui paruerunt. Ergo iratus eos duxit ultra citraque, errantes per desertum quadraginta annos, donec tandem desit totum illud genus hominum qui offenderant Jehovam. Ecce autem vos extitistis pro patribus vestris, qui augeatis numerum nocentium, ut ira Jehovæ in Israelitas incrementum augeatur. Nam si deseratis eos, duxit eos adhuc per desertum, atque ita perdideritis hunc populum.

R. Ædificabimus hic caulas pecudibus nostris, & urbes parvulis & imbellibus: nos vero in armis erimus parati ante Israelitas, donec collocaverimus eos suo loco. Nostri autem liberi, & cætera turba ad bellum inepta, manebunt in urbibus muratis, ut sint tuti ab incolis terræ. Nec revertemur domum, quin prius Israelitæ venerint suæ, quisque in hæreditatis possessionem. Neque enim cernemus hæreditatem cum eis trans Jordanem, quibus obvenerit cis Jordanem, orientem versas. M. Si quidem re præstabitis, quod pollice-

mini

mini verbis, armatique ad bellum, quotquot potestis ferre arma, Jehova spectante, Jordanem transmittetis, non redituri nisi deturbatis à Jehova hostibus, terraque subdita Jehovæ imperio: si inquam ita ageris, revertetis postea purgati & Jehovæ & Israelitis: atque hac quidem lege possidetote terram, Jehova volente. Sin hæc non feceritis, sic habetote, vos peccare in Jehovam, vestramque peccatum in vos recasurum.

Sent. Quibus jam prospectum est, ii debent ceteros, quibus nondum prospectum est, adjuvare.

RACHABA, Josua 2.

ARGUMENTUM.

Rachaba meretrix, abditos apud se, exploratores Israelitarum, clam demittit per fenestram, passa eum eis de salute sua & suorum.

*Ministri Regis Hierichuntis, Rachaba,
Exploratores Hebrai.*

R Achaba, nos sumus huc missi a rege, ut abducamus homines eos qui deverterunt ad te. Venerunt enim gratia explorandæ totius regionis, proinde vide ut eos producas nobis. R. Ad me quidem venerunt homines quidam, qui cujates sint me latet. Hi, cum vespere clauderetur porta, exierunt, nec scio quo se receperint. Si voletis consequi velociter, assequimini. Salva res est, abierunt. Nunc adeo hospites, quos ocului in tecto sub fascibus lini, ut eos servem beneficio meo. Heus, heus hospites: dormitis? E. Nondum. R. Attendite quæ dicam. Non ignoro, Jehovam dedisse vobis hanc terram, nolque omnes incolæ hujus terræ, perculos vestri terrore abjecisse animos: nimirum audivimus ut exsiccaverit Jehova mare rubrum, quo vobis pateret iter abeuntibus ex Ægypto: usque tractaveritis duos Reges Amorrhæorum, qui trans Jordanem habitant: Schonem dico & Oggum quos delevistis funditus. Quæ res ubi audita est, concidimus animis, nec jam quisquam est qui audeat vel mutire in vos, propterea quod Jehova Deus vester, Deus est tam supra in coelo, quam infra in terra. Quocirca

D

jure

jurate nunc mihi per Jehovah, si ego vos demerita fuero meo beneficio, vos quoque parem gratiam relatu-ros domui meæ paternæ: Et mihi date certum signum quod consulētis salutī mei patris, & matris, & fratrum, & sororum, & omnium quæ habent, asserētisque vi-ram nostram à morte. Ex. Fidem damus, nec recusa- bimus mortem (modo ne indicetis nos) cum Jehova tradiderit nobis hanc regionem, ni vos bona fide con- servaverimus. R. Ergo hac lege demittam vos per fu- nem per hanc fenestram, quæ prospicit rus. Recte est, evasistis. Nunc contendite in montes, ne incidatis in eos qui vos persequuntur; & ibi, dum redeunt, lati- tote triduum, post ituri. Ex. Attende diligenter quæ dicemus. Cum ingressi fuerimus hos fines, tu appen- des funiculum istum rubrum de hac fenestra, per quam nos demisisti: convocabisque ad te totam vestram fa- miliam. Quod si quis è domo tua foras exierit, suo id periculo fecerit, nos abestimus à culpa. Quæ vero e- runt apud te, ea si quis attigerit, nos præstabimus da- mnum. Quod si hanc rem palam feceris, erimus libe- ri à jurejurando quo tu nos obstrinxisti. R. Placet con- ditio. Valet. Ex. Et tu.

Sent. *Pios adversus impiorum injuriam abscondere piū est: Et Deus hujusmodi officia remuneratur.*

GABAONITÆ, Josua, 9.

ARGUMENTUM.

Josua, deceptus à Gabaonitis, fœdus paciscitur cum eis.

Gabaonitarum Legati, Josua.

ADsumus huc è finibus remotis, Josua & Israelitæ, missi ad faciendum fœdus vobiscum, si vobis ita viderur. J. Fortassis habitatis in finibus his: quod si est, non est nobis fas inire fœdus vobiscum. L. Nos qui- dem parati sumus dedere nos in tuam potestatem. J. Cujates estis? & unde adestis? L. Adsumus ex terra admodum remota hinc, moti nomine Jehovah Dei ve- ttri. Audivimus enim famam ejus. & quanta facino- ra ediderit in Ægypto, utque acceperit duos Amor- rhæos reges Transjordaninos, Schonem Hesebonio- rum

rum & Oggum Bafanz apud Aftarota. Hac de caufa mandaverunt nobis noſtri Senatores, & univerſi Noſtrates, ut ſumpto viatico veniremus obviam vobis oblaturi vobis ſervitium noſtrum, & paſturi foedus vobiſcum. Atque ecce panes quos domi ſumpſimus in com-
meatum, cum ſumus profeſti ad vos, qui jam marcue-
runt, marcueruntque, ut videris. Hæ quoque lagenæ,
quas replevimus novas videtis ut ſint laceræ. Veſtimen-
ta etiam, & calcei noſtri, jam detrita ſunt longitudine
itineris. Quare nolite putare, nos meditari dolum ul-
lum; bona fide agimus, &, ut res eſt, ſic loquimur. J.
Ergo componemus pacem vobiſcum, noſque conſer-
vabimus. & id jurejurando confirmabimus.

*Sent. Et pii interdum falluntur. Nam quo minus ſunt
ipſi malitioſi, eo facilius credunt aliis, eos exiſtimantes
ex ſuo ingenio. Itaque cavenda piis eſt credulitas, & cum
columbina ſimplicitate conjungenda eſt ſerpentina a-
ſtutia.*

JOSUA. Joſua 24.

ARGUMENTUM.

*Joſua concio ad populum, in qua commemorat Jehova
erga ipſos beneficia: & populus ſeſe, Jehova ſervitutum
promittit.*

Joſua, Populus.

AUdite univerſi Iſraelitæ, quam obrem juſſerim vos
huc convocari. & quid Jehova Deus Iſraelita-
rum juſſerit me vobis eſſari. Majores veſtri olim inco-
luerunt trans flumen, videlicet Thara pater Abrahami
& Nachoris, colueruntque deos peregrinos. Jehova
autem illinc evocavit Abrahamum autorem generis ve-
ſtri, eumque perduxit per omnes fines Chananæorum,
& auxit progeniem ejus, deditque ei Iſaacū. Iſaaco autē
Jacobum & Eſaum: Eſao assignavit Seir montem poſſi-
dendum. Jacobus ejusque liberi deſcenderunt in Æ-
gyptum. Ibi cum excreviſſent in gentem magnam, nu-
meroſamque & potentem, divexabantur ab Ægyptiis.
Sed Deus Ægyptios mire infeſtavit, tandemque edu-
ctos ex Ægypto Iſraelitas deduxit ad mare rubrum:
quo Ægyptiis & quadrigariis & equitibus perſequenti-
bus

bus eos, invocaverunt Jehovam, qui illos arcuit à vobis densa quadam caligine: immissoque mari, eos demerlit, spectantibus oculis vestris tam inaudita facinorosa. Cum autem diu mansissetis in solitudine, introduxit vos in fines Amorrhæorum Transjordaninorum: eosque bellum vobis interentes subegit vobis: eisque occisis, dedit vobis possessionem eorum agri. Extitit deinde Balacus, Sephoris filius, Moabitæ Rex, qui vos bello lacerat: accersivitque Balaamum filium Phegoris, qui vobis imprecaretur diras, Sed noluit Deus audire Balaamum, convertitque imprecationem ejus in faustam precationem. & vos tutatus est à manu illius. Ita trajecto Jordane, pervenistis ad Hierichuntem, & bello resistentes Hierichuntios, & reliquos populos superavistis auxilio Dei, qui quasi missis ante vos vespis, egit vobis in fugam duos reges Amorrhæorum: nullo vestro vel ente vel arcu: vobisque dedit & agrum non vestro labore cultum, & urbes ab aliis quam à vobis ædificatas, quas incolitis: vineisque & olivetis, quæ non sevestis, vivitis. Quibus de causis veremini Jehovam, eumque vere & sincere colite: & auferre deos, quos majores vestri coluerunt trans fluvium, & in Ægypto. Quod si non placet vobis servire Jehovæ, dispicite hodie utrum servituri sitis Diis, quibus servierunt conditores vestri trans flumen, an Diis Amorrhæorum, quorum fines habitatis. Nam ego quidem & domus mea serviemus Jehovæ. P. Absit, ut omisso Jehova, serviamus aliis Diis. Nam Jehova Deus noster est. Hic eduxit nos, majoresque nostros ex Ægyptica servitute: idem fecit in oculis nostris mira illa miracula, & nos custodivit in omni itinere quod confecimus, & inter omnes nationes per quas iter fecimus: fugavitque nobis omnes gentes, & Amorrhæos incolas. Nos quoque colemus eum: est enim Deus noster. J. Non poteritis colere Jehovam; est enim Deus sacrosanctus, Deus rivalis in patiens, non feret vestra delicta & peccata. Quod si eo relicto coletis Deos peregrinos, avertetur: & vos non minus multis malis conficiet, quam ante bonis affecit. P. At eum colemus. J. Ergo testamini, vos deligere vobis Jehovam ad colendum

lendum. P. Testamur. J. Itaque tollite Deos istos peregrinos, & expiate animos vestros Jehovæ Deo Israelitarum. P. Jehovam Deum nostrum colemus, & ejus dicto audientes erimus. J. Igitur consignabo hæc hiteris, & erigam hoc ingens saxum sub hac hac quercu, quod testis erit (utpote quod audiverit omnia Jehovæ ad vos dicta) si forte fregeritis fidem Deo vestro.

Sent. Deo Servatori, bonorumque datori, serviri debet.

J A E L, Judicum 4.

A R G U M E N T U M.

Jael Sisera, Chananaeorum Ducem, dolo occidit.

Jael, Sisera, Bardanus.

Diverte ad me. Sisera, quo fugis? diverte ad me tuto. S. Benes mones. Sed ubi abdes me? J. Bonos animos es: sub hoc centone; hic latebistutissimè. S. Amabo dà mihi paululum aquæ quod bibam, nam valde sitio. J. Imo lac dabo ex hoc sino, quod melius est aqua. Hem bibe. Nunc quiescito, ubi texero te hac stragula veste. S. Sed ista ad januam castræ, ut, si quis me quæret, neges me hic esse. J. Fiet. Nunc demum facinus edam majus scæminea manu. Quid hoc? Gestit animus, jubetque audere, ulcisci hostem Dei & bonorum. Peristi Sisera, scæminea vi, & scæminea manu interimeris. B. Quis mihi nunc, quis demonstrat quo fugerit hostis? Quem ego si assecutus fuero, dispeream nisi ei animam eripio malis modis! Sed quo se surripuit? quo fugit? J. O Deum immortalem! quantum facinus teci? quantam laudem invenit Jael? Sed videone Baracum? ipse est, sectatur hostem jam jacentem. Barace, huc sis ad me, ut tibi commonstrem hominem quem quæris. B. Obsecro, estne apud te? J. Vibebris. B. Proh Iuperi! quid video? Siseram jacentem humi exanimem? Quis hoc fecit? J. Mulieris factum vides. B. At non muliebre tamen. Sed quæso tunc hoc fecisti? J. Ipsa res indicat. B. Video: sed narra, obsecro, quo pacto egeris? J. Vidi fugientem, jussi ut ad me veniret, cumque operui centone; deinde cum jam quiesceret, cepi cla-

vum, quem malleo adegi in tempus ejus. Ille provolutus ad pedes meos, efflavit animam. B. Utinam sic pereant quæ quot adversantur Deo.

Sent. *Turpi morte digni sunt, qui Deo aut ejus populo adversantur. Debilius manu vincit Deus fortes.*

GEDEON TRITURANS, *Judicum 6.*

ARGUMENTUM.

Genius Gedeonem mittit, ad debellandos Madianitas.

Genius, Gedeon.

ADsit tibi Jehova, vir fortissime G. Quæso te, Domine si adest nobis Jehova, cur tam dira patimur? Ubinam sunt tot ejus mira facinora quæ nobis narravere majores nostri, nos ab eo esse eductos ex Ægyptiis; cum nos nunc deseruit & addixit Madianitis? Gen. Vade cum tua ista virtute, & defende Israelitas à Madianitis. Ego sum tibi autor vadendi. G. Amabo te Domine, qua tandem re defendam Israelitas, qui sum tenuissimus omnium Manassensium, & minimus totius paternæ familiæ? Gen. Adjuvante me, concides Madianitas ad unum. G. Quæso te, nisi molestum est, ut signo aliquo mihi confirmes te eum esse qui mecum loquere. Noli discedere hinc, donec redeam ad te, & expromem dapem, quam faciam apud te. Gen. Præstolabor tibi G. Paravi omnia Gen. Pone carnem & panes non frumentatos super hoc saxum, & effunde jus. G. Hei mihi! ignis consumpsit omnia. Jehovæ Genius est: me miserum, qui viderim Genium Jehovæ. Gen. Salvus es, pone metum; non ideo moriêre.

Sent. *Dei ope, quivis quidvis potest.*

GEDEON, *Judicum 7.*

ARGUMENTUM.

Gedeon, delectu habito, dimissisque imbellibus, castra Madianitarum noctu explorat: deinde cum trecentis militibus agressus profligat.

Jehova,

*Jehova, Gedeon, Præco, Phara, Madianita, alte
Madianita, Milites.*

Gedeon, tu nimis multos habes milites. Quod si cum istis copiis vinceretis hostes, Israelitæ jactarent sese victoriam adeptos esse suo Marte: atque ita non ego laudarer. sed ipsi, id quod detraheret meæ gloriæ: Proinde cura ut proclametur in exercitu, ut timidi repetant domum & discedant ex monte Gabaado. **G.** Præco indice timidis & cæteris discesum secundum legem, ut nosti. **Pr.** Audite, audite, milites. Si quis ædificavit novam domum, neque dedicavit, is domum repetito, ne si in prælio occubuerit, alius eam dedicet. Item, si quis vineam consevit, neque profanavit, domum repetito, ne si occubuerit in prælio, alius eam profanet. Item si quis uxorem desponsavit, neque duxit, domum repetito; ne si in prælio occubuerit, alius eam ducat. Item, si quis timidus est, & molli animo, domum repetito; ne animi sui molitie effœminet animos aliorum. **G.** Recte est, restant decem millia, discesserunt viginti millia. **J.** Sed ne sic quidem satis pauci sunt: nam quo pauciores erunt, eo mihi gloriosior erit victoria. Deduc ista decem millia ad aquas: ego eos illic tibi probabo, & ostendam, quosnam velim ire tecum, quos item nolim. **G.** Agite milites, descendite ad aquas. **J.** Da operam ut quicumque lambent aquam lingua, more canum, hos secernas ab eis qui ad bibendum procubuerint in genua. **G.** Ita factum est. Superfunt trecenti, qui ducta ad os manu lamberunt aquam: reliqui omnes proni in genua biberunt. **J.** Per istos trecentos dabo tibi victoriam, Gedeon; & Madianita tibi dedam. Quocirca jube reliquis omnibus, ut domum repetant. **G.** Ite domum, Israelitæ, exceptis his trecentis; & nobis relinquite commeatum & tubas. **J.** Gedeon, descende, dum nox est, ad castra Madianitarum, ut intelligas me ea tibi tradere. Quod si solus descendere vereris, descende una cum Phara famulo tuo, ut audias quæ dicentur, ut ita confirmeris ad invadenda castra. **G.** Phara, descendamus clanculum in vallem, ut exploremus quid animi habeant hostes. **Ph.** Placet. **G.** Cave ne strepitum edas;

edas; hic est via. Ph. Tace, tace; here. G. Quid est? Ph. Jam non procul absumus à castris. G. Sic habet, audio stertentes: hic sunt extremi armatorum. Sed tace, nescio quis loquatur. Ma. Scin', tu quod ego somniaverim? Al. Sciam si dixeris. Ma. Panis hordeacus videbatur mihi volvere se cum strepitu per castra Madianitarum, qui tandem delatus est ad tibernaculum; quod valida vi impulsum & labefactatum, à culmine dejecit. Al. Vistibi certo interpreter? Ensis est procul dubio Gedeonis filii Joa Israelitæ, cui in manum dedit Deus Madianitas una cum universis castris. G. Audisti? Ph. Atque equidem libenter. G. Satis habeo: nostra est victoria: redeamus ad nostros. Habemus tibi gratiam, Deus immortalis, qui nobis bene fortunes hoc consilium. Ph. Non est dubium quin perierint Madianitæ. O felicem noctem, & quovis etiam die clariorem! G. Adeste viri, expergiscimini; vicimus: Deus dat nobis castra hostium. Sed audite diligenter quæ dicam. Distribuam vos in tres classes; feretis singuli singulas tubas manu testasque vacuas, & in testis tedas: sed videte ut imitemini me. Cum venero ad extrema castra, facitote ut videritis me facientem: cumque audieritis meam tubam, & eorum qui erant mecum, vos quoque repente colliditote testas; sumptisque manu leva tedis, dextera tubis, clangitote, & magnum strepitum circum castra editote, simulque proclamatote: *Gladius Jehovæ & Gedeonis*. Auditisne? Mil. Audimus & meminerimus. G. Vadamus. Jam fere media nox est, ventum est ad ultimam partem castrorum: vos ambite castra: sed excitantur custodes, clangamus propere. Mil. Gladius Jehovæ & Gedeonis. J. Pæn. G. O Deum immortalem! quid video? Deus convertit ipsorum enses in ipsos: confodiunt sese mutuis vulneribus. M. Ut cadunt crebri! Jam bona pars interiit, cæteri mandant se fugæ. G. Fugiant, instate viri, urgete, consequimini, sectamini, ut è tanto numero nullus evadat.

Sent. Christianum bellum (quod in Gedeonico adumbratur) à voluntariis non coactis gerendum est: & præ-

*at esse paucos alacres, quam multos ignavos. Stulti
duces milites numerant, sapientes ponderant.*

JEPHTHA, *Judicum II.*

ARGUMENTUM.

*Jephtha persuadent, senatores Israelitarum, ut se mi-
litia Ducem praebeat, adversus Ammonitas.*

Senatores Israelitarum, Jephtha.

Missi sumus ad te, Jephtha, ab Israelitis, ut à te
postulemus, ut praebeas te nobis Ducem ad ge-
rendum bellum contra Ammonitas. Scimus enim te
esse eo corporis & animi robore praeclitum, eaque pe-
ritia belli, ut nemo hodie possit id praestare melius.
J. Enimvero vos exegistis me domo paterna prae odio:
cur nunc venitis ad me, rebus adversis? Cur non po-
tius retinistis me, cum non egeretis; ut esset vobis
copia mei, cum egeretis? Se. Noli quaeso, Jephtha,
meminisse injuriæ. Si nos non recte fecimus, qui te
expulerimus; tu recte facies, si maleficio pensabis
beneficio, & innocentiam tuam magis commendabis.
Quod si nobiscum profectus fueris, & debellaveris
Ammonitis, constituemus te Principem omnium
Galaaditarum. Atque ita fiet, ut tibi longe plus sit bo-
ni, quam quanta fuit injuria. J. Ergo si revocaveritis
me ad debellandos Ammonitas, & Jehova subegerit
eos mihi; obtinebo principatum in vos? S. Conte-
stamur Jehovam nos esse facturos isto modo. J. Per-
suasistis. Eamus.

*Sent. Præstantes viri, licet eis in præsentia non egeas,
retineri debent, in casus futuros.*

RUTHA, *Ruth. I.*

ARGUMENTUM.

*Noemim, ex Moabitica discedentem, in Israeliticam ter-
ram, quamvis dissuadentem, comitatur prae ejus amo-
re Rutha, ejus quondam nurus.*

Noemis, Rutha, & Orpha ejus nurus,

Postquam Deus coepit, misericordiam sui populi,
(ut acceperimus) cumque levavit famem, quæ coë-
gerat

gerat me, & meum virum, & liberos confugere huc ad Moabitas; jam nihil est quod velim diutius agere in regione aliena. Sed vobis, meæ nurus charissimæ, censeo redeundum suam cuique in domum patriam, postquam estis privata viris. Jam satis me comitata estis. Ite sane secundo Deo, quem precor ut vobis rependat pietatem, qua usæ estis in mortuos, & in me. Det inquam vobis Jehova, ut nanciscamini quietem, suam utraque apud maritum. Amplectimini me, charissimæ conjuges meorum olim filiorum. R. Heu nos miseræ! siccine disjungemur à te? Ah! non fiet, suavissima socrus: quin ibimus tecum ad tuos populares. N. Nihil opus est, meæ filiolar; an putatis me adhuc utero edituram filios, qui futuri sint vobis viri? Revertimini potius, meæ filiolar; abite. Nam ego quidem grandior sum, quam ut sim apta viro. Sed fingite non abesse spem meque tradi viro vel in proximam noctem, filiosque gignere; an estis expectaturæ, donec adoleverint? Poteritisne tam diu durare sine viris? Non ita filiolar: parendum est necessitati. Equidem valde angor vestro discessu, sed nolo repugnare urgenti Deo. O. Vera prædicas: melius est reverti. N. Sapis, amplectere me. Vale mea quondam nurus. O. Vale & tu mea quondam socrus. N. Vides Rutha, ut tua fratris repetat patriam, & deos penates: Quid apud me hæres? Revertere una cum ea. R. Ne me urge de te relinquenda. Nam quo tu cunque ibis, ego ibo: ubi tu commoraberis, commorabor. Communis mihi tecum erit populus, communis Deus. Tecum una moriar, tecum una humabor. ita omnino statul. Atque ita mihi habeam Jehovaham propitium, ut una mors est me à te separatura. N. Postquam ita animum obfirmasti, nolo improbius obistere tuo studio: Eamus sane. Deo bene fortunante.

Sent. Beati qui Deum Deique populum anteponunt & parentibus & patriæ: eos Deus largè remunerabitur.

BOOZUS, Ruth. 2.

ARGUMENTUM.

Boozus comiter alloquitur Rutham, spicas legentem, ejusque pietatem collaudat.

Boozus, Messores, Curator messis, Rutha.

A Dsit vobis Deus, messores. M. Et tibi bene omnia secundet. B. Quæ est ista puella. Curator, quam hic video spicas legere? C. Moabitris est, quæ huc secuta est Noemim, remigrantem ex agro Moabitarum. Ea rogavit, ut liceret sibi legere spicas post messores: id quod adhuc fecit à mane: tam paulum manet domi. B. Audi filia, ne iveris in agrum alium ad colligendas spicas, neve hinc abieris: sed hæreto apud meas ancillas, & videto ut sequaris eas, in quemcunque agrum ibunt messum. Ego vetabo, ne famuli sint tibi molesti. Quod si sities, petes potum ex eisdem vasis quibus ipsi hauriunt. R. Quidnam est in me, quam obrem digneris ita respicere me, cum sim peregrina? B. Perlatum est ad me, qualem tu te præstiteris erga tuam socrum post obitum viri tui; utque relicto utroque parente, terraque patria, contuleris te ad populum tibi ante ignotum. Quod factum Jehova Deus Israelitarum rependet tibi cumulatissimo præmio, sub cuius quasi alarum præsidium tu te receperis. R. Agnosco tuam gratuitam benignitatem & misericordiam, qui tam comiter confirmes animum meum consolando, cum tamen indigna sim, quæ vel in ancillarum varum numerum ventam.

Sent. Pii favent piis, eisque benefaciunt.

DISCALCEATUS, Rutha 4.

ARGUMENTUM.

Boozus, recusante altero propinquo, emit bona Noemis, Ruthamque ducit uxorem.

Boozus, Propinquus, Rutha, Senatores.

H Eustu qui hac transis, ades dum. paucis te volo. P. Quidnam id est? B. Consista hic paulisper, cum evoco aliquot de senatoribus civitatis, qui transeunt

seunt per hanc portam, ut adsint nobis in hoc negotio
nam seria res est, egerque testibus. Heus vos senatores
quæro vos ut accommodetis huc nobis aliquantisper
vestram operam. Non faciemus longius. S. Adsumus
dic quid velis. B. Partem fundi, qui fuit cognati no-
stri Elimelechi, venundat Noemis, reversa ex agro
Moabitarum: Hanc rem visum est mihi ut tibi signifi-
carem; ut si empturus es, eamus in præsentia senatorum
nostri: sin minus, indices mihi. Nemo est enim cog-
natus propinquior te, secundum quem ego sum. P.
Ego vero emam. B. Sed cum fundum emes à Noe-
mi, & à Rutha Moabitide uxore demortui, emes
condicione, ut ipsam Rutham ducas in matrimonium,
ut suscites nomen illius in ejus hæreditate. P. Non li-
cet mihi hac lege emere, ne corruptam patrimonium
meum. Eme tu, si vis. meo loco: mihi quidem e-
mere non licet. Atque in hujus rei testimonium acci-
pe calceum meum de manu mea. Ego quemadmo-
dum exui me hoc calceo, ita testor me cedere tibi me-
um jus in hac re. B. Vos senes & populares, hodie mi-
hi testes eritis, ut ego emam omnia bona Elimelechi
& Chilonis, & Mahalonis, à Noemi; utque mihi ven-
dicem in matrimonium Rutham Moabitidem conjun-
gera Mahalonis, ut consulam nomini demortui in ejus
hæreditate, ne ejus nomen tollatur ex ejus consanguini-
tate & patria. Vos hodie testes nuncupo. S. Testabi-
mur. Faxit Jehova, ut mulier ista quæ intratura est
tuam domum, tam sit fecunda quam fuerunt Rache-
& Lia, quæ dux prole instruxerunt domum Israeliti-
cam; utque egregium quid facias in Ephrata, & tibi quan-
tominis famam compares Bethlehæmæ: fiatque domus
tua similis domui Pharis, quem Judæ sustulit ex Thama-
re, progenie tibi à Jehova data ex puella.

SENTENTIA.

*Qui vult defuncti possessionem, habeat & viduam.
Qui vult quod placet, habeat & quod displicet.*

S A M S O N, *Judicum 15.*

A R G U M E N T U M.

*Samson victus, ad Palaestinos deductus, abruptis vinculis, occidit maxilla asini mille viros.**Judaei, Samson, Palaestini.*

AN nescis Palaestinos habere imperium in nos? S. Scio. J. Cur ergo incendiisti segetes eorum, magno nostro malo! S. Par pari retuli. J. Atqui huc venimus, ut te victum dedamus eis. S. Siquidem jurejurando confirmatis, vos non illaturos mihi manus violentas, vinciatis licet. J. Fidem damus. S. Agite, colligate, ducite, abducite quantum potestis. P. Euge, adducitur ille hostis noster capitalis, qui immisit sceleratas faces in segetes nostras; nunc, nunc ulciscemur. Nunquam hodie effugies, Samson, hic tibi finis adest vitae. S. Agite vero, si quid animi habetis, aggredimini victum: experiar tamen si quid habeo solitarum virium. Euge. P. Perimus, abrupta vincula: sed invadamus undique: non evadet: praestemus nos viros. S. Sed unde mihi telum? Ecce autem commodum sese offert haec maxilla asini; haec praebit vicem clavæ. Pugnate viri pro virili. Sentietis qui vir sim. Hem tibi, qui primus me laceassis primus perito. Et vos qui hic tam dense conglobati estis, sentite quæ sint vires Samsonis, qui vincit inermis armatos. Heus, cogitatis pugnare pedibus? Quo fugitis? Hic adest hostis, ne perдите victoriam. Tu quidem his jacebis, tu quoque adjungeris ei comes: dormite. Euge Samson, quantam cædem fecisti! Maxilla asini quantam stragem edidi! Maxilla asini prostravi mille viros.

Sent. Qui Dei spiritu præditus est, invictus est, frustra que constringitur. Deus saepe vilissimis telis ulciscitur hostes suos.

E

DIA-

Dialogorum Sacrorum

Liber Secundus.

ELIS, 1. Regum 3.

ARGUMENTUM.

Jehova Samueli prädicit, sese animadversurum in domum Elis sacerdotis, qui in filios suos non animadverserit.

Jehova, Samuel, Elis,

SAmuel. S. Quid me vis? Accurram; adsum vocatus à te. E. Non vocavi: redi cubitum. S. Fiet. I. Samuel. S. Adsum, Eli: nam vocasti me. E. Non te vocavi, fili: redi cubitum. S. Faciam. J. Samuel. S. Adsum; nam vocasti me. E. Atat, nunc demum intelligo quid sit. Discede cubitum: quod si te vocaverit, respondeto; *Loquere Jehova, audio.* S. Faciam. J. Samuel, Samuel. S. Loquere Domine, audio. J. Ego sum quiddam facturus in Israelitis, quod quisquis audiverit, prorsus obstupescet. Sum enim aliquando importaturus in domum Elis omnia quae decrevi, & rem ad exitum perducturus: eique ostenturus, me persecuturum culpam ejus in ejus domum in perpetuum; quia cum sciret filios suos male audire, non animadverterit in eos. Quam ob causam juro, hanc noxam nullum unquam vel sacrificio, vel libamine, Elis posteritati remissum iri.

Sent. Qui divina voci non est assuetus, eam interdum esse putat hominis. Peccantes natos non punire, grave peccatum est. Parentum, quamvis bonorum, indulgentia perdit natos. Natos qui vere & sapienter amat, castigat; sed ne quid injuste, immodiceve fiat.

SAULUS,

SAULUS, 1 Regum 9.

A R G U M E N T U M.

Saulus, quærens asinas patris, it consultum Samuelem vatem, & ab eo discit se futurum regem.

Saulus, Puer, Puella, Samuel.

ENimvero satis jam diu conquisivimus asinas, neque invenimus. Revertamur domum, puer; ne pater meus, omiſſis aſellis, ſit ſolicitus de nobis. Puer. Non cenſeo redeundum eſſe, re infecta. Aiunt eſſe divinum quendam & gravem virum in proximo oppido, qui quicquid dicit futurum evenit; conveniamus eum, ſi forte indicet nobis id cujus cauſa venimus. Sau. Sed quid offeremus homini? Nam etiam plane exhaustæ ſunt pecoræ noſtræ, nec habemus quod dono demus ei, & ire vacuos, religio eſt. Puer. Taceret mihi in præſentia quadrans ſicli argenti: quem dabo ei, ut indicet nobis quam viam iſſeſtamus. Olim inter Iſraelitas qui ibant conſultum Deum, dicebant ſe ire ad videntem: nam qui hodie dicitur vates: olim vocabatur videntis. Sau. Reſte mones, eamus. Ingreſſiendum eſt hoc aſcenſu arduo. Sed video puellas, quæ exeunt a quatuor; adeamus eas. Heus puellæ: an non hic eſt vates quidam? Puell. Eſt: & quidem incidetis in eum, ſi pergetis: properate modo: nam hodie venit in oppidum, quia populus facturus eſt rem divinam in ſicello. Simulæ introieritis in oppidum, offendetis eum, antequam aſcendat in ſicellum epulaturus: populus enim non inibit epulas ante adventum ejus, quoniam ejus eſt conſecrare ſacrificium: poſtea epulabuntur invitati. Itaque aſcendite; non eſt dubium, quin inventuri ſitis eum. S. Habemus gratiam: aſcendamus in oppidum. Sam. Video adoleſcentem huc venientem una cum puero; Nimirum hic eſt, quem heri prædixit mihi Deus venturum ex regione Benjuminitarum, ut eum unctiōe creem Imperatorem Hebræorum, ut eos vindicet ab injuria Palæſtinarum. S. Amabo te, indica nobis domum vatis. Sam. Ego ſum ille: contendite ante me hunc collem: hodie epulabimini mecum; deinde dimittam vos mane, & indicabo vobis quic-

quid cogitatis cum animis vestris. Quod attinet ad animas perditas tertio abhinc die, tu ne esto anxius de eis, repertæ sunt. Sed quorsum de asellis? ad te veniamus. Debes æstimare te esse columnam totius nostræ nationis, omniumque salutem positam esse in te, tuaque domo paterna. S. Quid ais? In mene, qui genus refero ad leminem ortus ex obscurissima familia Benjamitarum, qui tribus est minima Israelitarum? Sam. Concedamus modo in hospitium, Deus providet cætera.

Sent. Deus opera sua, inopinabilibus occasionibus, ad exitum perducit.

SAMUEL. I. Regum 12.

ARGUMENTUM.

Samuel jam senex innocentiam suam, & Dei in Israelitis beneficia commemorat: eorumque peccatum reprehendit, qui regem sibi depoposcerint, & impetrato divinitus tonitru eos ad obedientiam cohortatur.

Samuel, Israelita.

EN ego vobis in omnibus obsecutus, regem creavi, deinceps jam vobis præfuturum. Nam me quidem jam senem esse indicio est canities. Mei liberi inter vos degunt, & ego vobis jam ab ineunte ætate præfui. Hic adsum, respondete mihi coram Jehova, & coram ejus uncto; si cujus bovem, aut asinum sustuli; si cui injuriosus, aut violentus fui; si à quoquam præmium accepi ut in ejus culpa conniverem; paratus sum vobis reddere. I. Neque injuriosus in nos, aut importunus fuisti, neque quicquam ab ullo accepisti. S. Testis est hodie apud vos, & Jehova, & Jehovæ unctus, nihil habere vos, quod me accusetis. I. Plane. S. Adeste igitur: placet vobiscum disputare, quanta Jehova, & Moyses, & Aaronis creator, & majorum vestrorum ex Ægypto relictus autor, tum in vos tum in majores vestros beneficia contulerit. Cum migrasset Jacobus in Ægyptum, invocatus à majoribus vestris Jehova, Moysen misit & Aaronem, qui illos ex Ægypto eductos in hoc loco collocarunt. Postea ipsius oblitos emancipavit

pavit Siferæ duci exercitus Hæforis, tum Palæstinis, & Moabitarum regi, à quibus bello vexati sunt. Deinde invocantibus eis Jehovaham. Peccatumque confitentibus, quod eo relicta Baalim & Astarotum coluissent; & auxilium contra hostes orantibus, seque ei servituros pollicentibus, misit Jerobaalem, & Bedanem, & Jephtham, & Samuelem; per quos ita vos ab hostibus vestris undique vindicavit, ut in tuto essetis: Vos vero, cum videretis vos à Nabasso Ammonitarum rege invadi, postulastis à me, ut mutato rerum statu, à rege vobis regi liceret, cum Jehovaham Deum vestrum regem haberetis. Igitur ecce vobis regem, quem delegistis & effugitastis: regem vobis præficit Jehova. Si Jehovaham Deum vestrum verebimini ei que servietis, & dicto audientes, sine contumacia una cum rege vestro parebitis; bene vobiscum agetur: sin minus, & vos & regem vestrum Jehovahæ manus impetet. Jam vero agite, videte quantam rem Jehovaha jam nunc in oculis vestris faciat. Triticum messis nunc est, quo tempore tonare aut pluere in his finibus non solet. Atqui ego jam Jehovaham exorabo ut tonet atque pluat: ut intelligatis, vos in Jehovaham gravem culpam commisisse, qui regem vobis poposceritis. Jehova, cæli terrarumque Deus, emitte nunc tonitrua & nimbum, ut hic populus suum peccatum agnoscat. I. Ut tonat! Ut pluit! Heu nos miseros! Supplica pro nobis Jehovahæ Deo tuo, ne pereamus; qui ad tot superiora nostra scelera hoc insuper adjecimus, ut regem nobis peteremus. S. Bono animo este. Vos quidem ista re graviter peccastis; verum tamen nolite à Jehova deficere, sed eum toto pectore colite: neve desistite ad vana ista, quæ neque juvare possunt neque defendere; sunt enim vanissima. Neque enim destituet Jehova populum suum, propter sui nominis celebritatem, postquam semel cepit vos sibi populum habere. Ego quoque, absit, ut Jehovaham offendam, aut pro vobis supplicare, vosque decente & recta via deduce e intermittam. Tantum Jehovaham metuite, eumque vere & tota mente colite; videte enim quantam rem apud vos fecerit. Quod si peccatis indulgebitis, & vos & rex vester peribitis.

Sent. Iusti homines (qualis fuit Samuel) nemini faciunt injuriam. Magna est hominum erga Deum ingratitudo, qui toties tam fideliter à Deo defensi, tot beneficiis cumulari, tamen hominem regem sibi deposcant: digni sane qui inclementi regi serviant, quando clementem repudiant. Immensa est Dei clementia, qui sic ingratos tamen non deserat. Multum valent apud Deum preces iustorum, qui etiam alieno tempore vel pluviam possint impetrare.

SORTILEGIUM, I Reg. 14.

ARGUMENTUM.

Saulus Jonathanem filium suum vult occidi, propter gustatum mel contra votum populi. Sed populus eum prohibet occidi.

Saulus, Populus, Jonathan.

HUc adeste omnes populi primates, dispicite & conquirite, cujus hodie culpa fiat, ut Deus roganti mihi oraculum non reddat. Nam Jehovah ego Opt. Max. Israelitarum conservatorem juro, fieri iam Jonathan filius meus is fuerit. eum esse capite poenas datorum. Vos totus populus consistite isthinc. Ego & Jonathan consistemus altrinsecus P. Ut libet facito. S. Jehova Deus Israelitarum age severe. Ducantur sortes. Atat, nos petit fors: alter nostrum fit oportet, Sortiamur. Obo Jonathan fors indicat te: Indica mihi quidnam feceris. J. Gustavi paululum mellis de capite hujus baculi, quem in manu habebam: quod tu, insciante me, fieri vetueras. Hocce mihi capitale esse æquum est? S. Deum ego juro, te moriturum, Jonathan. P. Ergo morietur Jonathan. qui tam præclaram victoriam peperit Israelitis? Nequaquam per Jehovah immortalem; ne pilum quidem amitteret, qui hodie Deum sui facti adiutorem habuerit.

Sent. In hac vita unus peccatum luunt interdum multi, quia sunt unum quasi corpus, cujus membrorum omnium est tanta conjunctio atque cognatio, ut sit eorum consensus tum dolorum, tum voluptatum. Sed in altera vita, in qua punientur animæ, sui quisque, non alieni, peccati penas dabit.

OBE-

Dialog. Sacrorum Lib. I.

O B E D I E N T I A. I Reg. 15.

A R G U M E N T U M.

Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementius, quam Jehova præceperat, ultus fuerit.

Saulus, Samuel.

Jehovam tibi propitium precor. Feci jussum Jehovæ.
Sam. Quem ergo balatum & mugitum audio?
Saul. Oves sunt, & capræ, & boves, quos ex Amalechitis abegimus. Nam ab horum pecorum optimis quibusque necandis abstinere milites, ut Jehovæ Deo tuo sacrificium fieret. Reliqua funditus excidimus. Sam. Licetne mihi, quod bona tua venia fiet, tibi significare quid mihi Jehova hac nocte dixerit? Saul. Licet.
Sam. Nonne, cum vel te iudice parvus fueris, nunc princeps es tribuum Israelitarum, unctus à Jehova Rex eorum? A quo cum in hanc expeditionem missus sis, iussusque sceleratos Amalechitas excindere, & bello ad internecionem persequi; cur ei dicto audiens non fuisti? teque ad prædam, vetante Jehova, convertisti?
Saul. Imo Jehovæ parvi, expeditionemque ad quam ab eo sum missus, confeci; & deletis Amalechitis, Agagum eorum regem abduxi. Tantum milites de manubiis pecora, bovesque devotorum primitias, desumpserunt, quæ Jehovæ Deo tuo immolarentur apud Galgala. Sam. Quasi vero Jehovæ tam placeant hostiæ & sacrificia, quam ejus dicto audientem esse. Scito obedientiam præstantiorem esse sacrificio, & obtemperationem adipe arietum. Nam non parendi peccatum perinde est ac magia, & contumacem esse, eadem in culpa ponitur, ac simulacricolam esse: Et quia Jehovæ mandatum repudiasti, ipse te vicissim regno exiger.
Saul. Peccavi, qui contra Jehovæ jussum, contraque tua dicta fecerim, milites veritus, eisque obsecutus. Sed da mihi, quæso, hanc veniam ut mecum revertare; ut Jehovam adorem. Sam. Non-revertar tecum, qui Jehovæ mandatum aspernatus sis, & idcirco ab eo abdicarus regno Israelitarum. Vale. Saul. At non patiar te abire, ut non me comiteris. Sam. Quid me retines? Ah! rupisti meum pallium; Et Jehova hodie Israeli-

tarum

tarum regnum à te abruptum, idque alteri te melior
tradit. Neque vero fallat Israelitarum triumphator
neque factum mutabit: non enim homo est, ut factum
mutet. Saul. Fateor peccatum à me esse. Sed concede
mihi hunc honorem apud senatores meorum popula-
rium, apudque Israelitas, ut mecum redeas Jehovah
Deum tuum adoraturo. Sam. Age, age: prae, sequar.

Sent. Nihil placet Deo, quod ejus praecepto contrarium
est, etiamsi bono aliquin animo fiat, debet enim homo
Deo (sicut servus hero, aut filius patri) servire: non
suo, sed illius arbitrio.

GOLIATHUS, I Regum 17.

ARGUMENTUM.

David à Saulo impetrat, ut liceat cum Goliatho pu-
gnare, & illum cum fundæ & pedo aggressus occidit.

David, Eliab, Goliathus, Israelita quidam, alius
Israelita, Nuncius, Saulus.

Salvete, mei fratres optimi. E. Deus det quæ velis
germane lepidissime Ut valet pater? D. Optime,
gratia Deo; inque misit ut viserem quid ageritis, vo-
bisque afferrem placentiam & decem panes, & tesseram
vestram acciperem. Dedit etiam mihi decem caseos,
ad centurionem. Sed quam ego vocem audio? G.
Quid opus est vos exire ad prælium dimicandum nobis-
cum? Ego sum Palæstinus, vos estis clientes Sauli. De-
ligite ex vobis aliquem qui conferat manus mecum;
qui si superaverit me prælio, & interemerit, nos ser-
viamus vobis: sin ego vicero, vos nobis servietis.
Quanti ego hodie ignominia afficio instructos in
acie Israelitas! Date mihi virum quocum contendam
singulari certamine. D. Quis est importunus iste, &
turgidus gigas, qui tantopere despiciit nos præ se? Cu-
jus vocem & aspectum contremiscunt omnes & refu-
gium? Is. Nescio quis est, natus in nostram perni-
ciem & dedecus; cum quo nemo audet conficere ma-
num: adeo ingens est, & terribilis. D. Quid ergo
præmii feret, qui sustulerit eum de medio, & abole-
verit hoc tantum proor in Israelitarum? Nam quis est
impurus iste Palæstinus, qui inurit tantam notam ig-
nominie

ominia castris Dei immortalis. Is. Si quis eum de-
erit, rex eum valde ditabit, locabitque ei nuptum
siliam suam, donabitque immunitate perpetua domum
jus paternam. E. Cur venisti huc improbe puer? Aut
ur deseruisti pauculas illas oviculas in saltu? Ego no-
i temeritatem, audaciamque tuam. Mirum, ni ve-
nisti spectatum praelium. D. Quid ego commisi? An
non erat causa cur venirem? Sed adibo alios. Heu tu
quo premio afficiet rex eum, qui occiderit immanem
illum Palæstinum? Is. Maximo. D. Quonam? Is.
Ornabit eum maximis divitiis & opibus, committet-
que ei natam suam uxorem, & liberabit domum ejus
patriam in perpetuum. D. Condignum sane præmi-
um & regale. Equidem ausim aggredi hominem:
nescio quomodo gessit animus, indignaturque tan-
tum licere cuiquam in populum Dei. Hæcine ut pa-
iar? Impune ergo nefanda illa probra evomuerit in sa-
ram gentem? Mori me malim. N. Adolescentule,
ubet rex ut venias ad se. D. Nihil est quod faciam li-
bentius. Eamus. O si fiat mihi potestas pugnandi cum
eo, quantum bellum confecerit Deus, uno occiso? N.
Adduco tibi hic adolescentulum rex quem iussisti ac-
cersiri. Saul. Quid audio, David? runc dixisti te au-
dere in Palæstinum illum portentosum, qui perterre-
facit totas nostras acies. D. Bono animos es, o rex;
ne despondeat quisquam animum; vos spectabitis;
ego ipse subibo hoc certamen, & congregiar cum Pa-
læstino. S. Vide quid dicas, David. Non possis pu-
gnare cum eo, adolescentulus & rudis belli cum viro
robustissimo & in armis exercitatissimo jam à puero.
D. Nihili facio neque vires, neque usum armorum
ejus: habeo longe aliam rationem certandi. Audi quid
dicam. Cum aliquando pascere oves patris mei, leo
na cum urso invasit gregem, ovemque corripuit.
Eum ego consecutus cæcidi, eripuique ovem è fauci-
bus ejus, Tum ursus in me irruere: ego vero prehen-
sum rostro ad terram affligere, & cadere. Atque ita
cæcidi & leonem & ursum. Non dubito quin idem
exitus maneat nefarium hunc & deterrimum hostem,
qui audet proseindere conviciis exercitum Dei immor-
talis.

talis. Jehova qui defendit me à Leone & urso, idem
 defendet etiam à Palæstino isto. Saul. Quando tanta
 fiducia es, per me licet descendas in certamen. Adsi-
 tibi Deus. Verumtamen es armandus Volo accommo-
 dare tibi mea ipsius arma. D. Nunquam equidem ar-
 ma tuli. Sed faciam periculum, si possim uti. Hæc lo-
 rica valde me gravat, cassis quoque premit caput, etiam
 caligæ sunt duplo majores quam pro meis pedibus;
 nec ensis admodum decet meum latus; videorque ma-
 gis alligatus ensi, quam ensis mihi. Vah! non possum
 ingredi cum his impedimentis. Apage hæc arma, non
 sum assuetus his ferendis. Molo ferre nota tela: pe-
 dum dico, & fundam, una cum his quinque levibus
 silicibus, quos geram in sacculo. Bene pera, rex; cer-
 nes me hodie victorem redeuntem cum exuviis homi-
 nis ferocissimi. S. Ita fecit Deus. G. Videone ego
 hominem venire ad me? Tandem habeo quocum cer-
 tem. Sed quæ, malum, Intemperiæ agitant Israeli-
 tas? Quis misit nobis hunc pulchellum pusionem ru-
 bicundum? Heus puer, mene putas canem, qui cogi-
 tes pugnare pedo? ut te dii deæque omnes, quantum
 est, perdant. Accrete ad me sedes, ut jam propinam
 te dilanandum & comedendum volucibus & bestiis.
 D. Tu quidem adoriris me, fretus gladio, & hastili,
 & scuto: ego vero aggredior te, armatus solo nomine
 Jehovæ omnipotentis. Dei copiarum Israelitarum, in
 quibus hodie contulisti omnia maledicta. Hodie Deus
 conclusit te in manum meam, ut te dejectum, abscindā-
 que tuum caput, & pascam volucres & feras, non tan-
 tum tuo cadavere, sed etiam omnium qui militant in
 vestro exercitu: ut sciant omnes mortales, eum de-
 mum esse Deum, quem Israelitæ agnoscunt & reve-
 rentur: discatque omnis hæc manus spectatrix, Jeho-
 vam non adhibere ensen aut hastam in vincendo, cujus
 sit unius gerere bella, quique tradiderit vos nobis in
 manus. G. Proh Jupiter! egone ut hodie hæc audive-
 rim, idque à puero? At me Deus perdat, nisi te jam
 discerpo his unguibus. D. Quin ege, si quid potes, in-
 terim accipe hunc lapidem recta in frontem. Ohe Ge-
 lialthe, corruis qui modo stabas tam firme; At ego
 contundam

contundam usque hoc pedo. Hem tibi. Nunc istic jaces prostratus manu pueri, qui modo solo aspectu viros & coelum armis territabas. Hic te puer jugulat tuo ip-
sus gladio, caputque tuum horrendum praefigit tuae ha-
raz, quod ostendet exercitui.

Sent. *Nemo vel tam vir est, quin facile vincatur abs
guavis, adverso Deo; vel tam puer, quin facile vincat
quemvis propitio Deo. Dei est victoria, & credenti nihil
arduum.*

JONATHAN, 1, Regum 20.

ARGUMENTUM.

*David & Jonathan inter sese rationem ineunt, qua re-
sciscere David queat quiss sit Sauli erga ipsum animus;
& sœdus inter sese in perpetuum paciscuntur.*

David, Jonathan,

Quodnam esse potest meum tantum in tuum pa-
trem peccatum, Jonathan, ut me quærat ad
necem? J. Ad necem vero? Non est credibile: nam
tanta me res non lateret; quippe cum meus pater nul-
lam rem tantam, tantulamve faciat, quam non mecum
communicet, nedum ut hoc me celet. Non est ita. D.
At scit ut me habeas intimum, ideo hoc te fortasse ce-
lat, ne agrè feras. Crede mihi, nil tam certum est,
quam me in summo vitæ discrimine versari. J. Equid
ergo me tibi hac in re commodare posse arbitraris? D.
Cras, ut tunc scis agitur primus dies mensis, quo ego
die soleo cum rege accumbere. Rure latebo, te scien-
te, usque ad vespèrum tertii abhinc diei. Quod si me
requirer, dices, tuo permissu excurrisse Bethlehe-
mam in meam patriam, ad sacrificium Gentiliti-
um quod universi anniversarium facitamus. Si
laudabit salvus sum: si succentebit, scito, cum nun-
quam ad sanio rem mentem reversurum. Sed dabis
hanc veniam mihi, quem religiosissimo foedere in fa-
miliaritatem recepisti, ut, si commoveris, tu me interfi-
cias potius quam tuo patri dedas. J. Deus meliora.
Imo si sensero eum obstinato animo in tuam ferri per-
niciem, admonebo te. D. Sed quis mihi referet, utrum
tibi

tibi asperius responderit? J. Exeamus sub dium. Ita mihi benefaciat Jehova Deus Israelitarum, hujus coeli quod vides conditor & habitator, mi David, ut ego cras, aut perendie scrutabor quid animi habeat meus pater: quem si intellexero bene esse in te animatum, mittam qui faciat te certior: sin autem tibi malum cogitare, id quoque tibi indicabo, ut me autore abeat salvus, adsitque tibi Jehova, ut adfuit meo patri. Hæc ego me facturum, testor Deum. Quod si fallam, tum Jonathani numen iratum sit. Quod si tum, cum tui hostes omnes Dei nutu fuerint e medio sublatis, ego jam non ero in vivis, ut tua misericordia salutem meam invicem custodire possis: at certe mea in posterum familiaria & generica non denegabis. Itaque nunc iterum in eo foedus non solum tecum meo nomine sed etiam cum tua domo nomine posterorum, tibi que juro, mi David, quem amo ex animo, facturum me ut dixi. Sed accipe rationem. Cras, quod novilunium celebratur, desideraberis, nam tua sessio vacabit. Descendes autem ad summum ter, tribus diebus, in locum ubi commode lateas quocunque die negotium hoc fiet: erisque post saxum Oselem. Ego, re facta, veniam eo, & ad lapidis latus tres sagittas jaculabor, collimans ad scopum. Deinde puerum ad eas petendas mittam: cui si dixerò eas esse citra ipsum, venias licebit, tua res erit in tuto, testor Deum immortalem: sin autem ultra abito sane. Deo volente. Ac quos inter nos sermones contulimus, Jehova esto eorum testis certissimus.

Sent. *Bonorum indivulsa est amicitia: estque arctior virtutis, quam sanguinis, conjunctio.*

NOVILUNIUM. 1 Reg. 10.

ARGUMENTUM.

Saul filium suum Jonathanem, propter ejus cum Davide amicitiam, jaculo transfigere conatur.

Saulus, Jonathan.

CUR non venit Isæi filius ad cibum capiendum, neque heri, neque hodie? I. Petiit à me veniam concedendi Bethlehemam: futurum enim sacrificium

gentilitium

gentilitium in eo oppido, ad quod adesse iussus esset à fratre suo. Itaque magnopere orare, ut si sibi vellent gratissimum facere, facerem eo se conferendi, fratresque visendi potestatem. Hæc causa est quamobrem ad regiam mensam non venerit. S. O improba & contumacis foeminae progenies! quasi ego nesciam te Isæi nati percipidum esse, ad tuum quidem & tui parentis dedecus atque ignominiam. Nam quamdiu vivit in terris Isæi filius, nunquam tu firmum regnum habebis. Quare cura ut ad me listatur; nam morte dignus est. J. Cur ita tandem? Quid commisit? S. Docebo te hoc jaculo quid commiserit. J. At ego hinc effugiam. O rem indignam: actum est de Davide, nisi aufugerit.

Sent. *Impii piorum amicitiam ferre non possunt. Injustis nihil est intolerabilius justitia.*

ACHIMELECHUS, I Reg. 21.

ARGUMENTUM.

David fugiens Saulum, ab Achimelesho sacerdote panem enseque impetrat, sese ad regium quoddam negotium, ex ipsius regis mandato, proficisci simulans.

Achimelechus sacerdos, David

Quid est, quod solus sis, nullo comitatu? D. Rex mihi quoddam negotium mandavit; quod negotium ne quis omnino mortalium rescisceret, neve quo mitterer, præcepit. Eam ob rem famulis certum quandam locum assignavi. Quare si habes quinque panes, trade mihi; aut quot habes. A. Panem profanum non habeo, sed sacrum habeo, si modo tui famuli à mulieribus abstinuerunt. D. Cum mulieribus nihil nobis rei fuit hunc jam tertium diem, ex quo profectus sum; suntque corpora neorum famulorum casta. Quod si forte tum, cum profecti sunt, fuerant cum uxoribus, atque ita corpora pura non habebant: at hodie quidem, antequam sacris panibus vescantur purierunt; quoniam hic dies tertius est, quod spatium lustrationi tribuitur in nostra lege. A. Igitur accipe panem sacrum. Nam nullum habeo præter hos appositos panes, è conspectu Jehovæ sublato summissis

F

statim

statim in eorum locum recentibus. D. Habesne hic præterea ullam hastam aut ensem? nam neque hastam neque ensem cepi, adeo me regis mandatum urgebat. A. Hic est ensis Goliathi Palæstini, à te in valle quercus occisi involutus panno post ephodum. Eum tu, si vis, capias licet: nam alius nullus est. D. Nullus est isto melior: trade eum mihi.

Sent. *In periculis interdum simulârunt sancti homines. Lex est facta propter hominem, non homo propter legem. David, urgente necessitate, panes sacros insons comedit, quamvis non esset sacerdos, & solis sacerdotibus vesci per legem liceret.*

DOEGUS, 1 Regum 22.

ARGUMENTUM.

Saulus injuste curat occidendos Jehova sacerdotes, quia ei Davidem non indicaverint.

Saulus, Achimelechus, Doegus.

Audi Achitobi nate. A. Adsum domine. S. Cur in me conjurasti, cum Isæi nato: cui & cibaria & ensem dedisti, & pro quo Deum consuluisti! Quæ insidiæ mihi manifesto parantur? A. Ecquis autem est ex tuis omnibus æque fidus atque David? Regis gener, tuo jussu profectus, & apud te maxima dignitate habitus? An nunc primum Dei oraculum ejus nomine sum percontatus? Absit à me omne scelus: cave ne mihi aut omnino meæ paternæ familiæ, ullum in hac re crimen imponas: nam istius totius negotii sum plane ignarus. S. Morieris, Achimeleche, una cum tota tua paternæ familia. Agite mei cursores, circundate, & occidite hos Jehovæ sacerdotes: Nam Davidis partes tuentur, sciebantque profugum esse, neque me certiozem fecerunt. Quid dubitatis? Quæ vos religio impedit? Cur & vos mihi non paretis? Age Doëge, circumveni eos tu, Interfice. D. Fiet.

Sent. *Impius princeps sanguinarius est, & suspicioni iraque suæ magis credit & obsequitur, quam veritati. Miserum est cum iudicæ negotium habere, qui veram causæ distinctionem non admittit.*

DAVID,

DAVID LATITANS. I *Regum* 24.

A R G U M E N T U M.

David Saulum solum nactus in antro, ejus penula oram abscindit: Deinde digressus, alta voce apud eum innocentiam suam testatur: & Saulus suam injustitiam confitetur.

Comites Davidis, David, Saulus.

At desceſcit Saulus in hoc antrum, ad parendum necessitati. Dies advenit, David, quo die tibi Jehova promisit se tibi traditurum tuum hostem in potestatem, ut eo utaris ad tuum arbitrium. D. Tacete, tacete, obrepam ad eum pedetentim à tergo, dum ventrem exonerat. C. Quid facit? non eum interficit? O hominem insanum, qui tantam, tam subito oblatam occasionem ulciscendi hostis non arripit? D. Ah, toto animo commoveor posteaquam oram ejus penulæ abscidi. Avertat Jehova, ut hoc ejus uncto, domino meo faciam, & ei manus inferam, vel hoc solo nomine, quod Jehovah unctus est. C. Tu nimium religiosus es. Nos ipsi faciemus non ita cunctanter. D. Nolite Dei munus usurpare: regem non fecistis, regem ne delete. Ejusdem est abolere, qui creavit. Sinite enim. Jam exit, ego eum subsequar. Heus domine rex. S. Equis me revocat? D. Cur fidem habes dictis eorum, qui dicunt Davidem tibi malum moliri? Vides profecto oculis tuis, ut hodie Jehova in spelunca, tui mihi fecerit potestatem: nec defuit qui me in tuam necem cohortaretur: sed peperci tibi, neque negavi manus illaturum domino meo, qui esset unctus Jehovah. Sed vide, pater, vide tuæ penulæ extremum in manu mea: quod cum absciderim, neque te intertecerim, cognosce & intellige, nullum me scelus commisisse, nullum contra te facinus admisisse dignum quamobrem meæ vitæ insidias tenderes. Suscipiat hanc Jehova causam teque mihi sine mea opera ulciscatur. Vetus est proverbium. A scelerato prodibit scelus. Te quidem mea manu non ulciscar. Cui tandem instat rex Israelitarum? Quem tu persequeris? Canem mortuum, pulicem. Jehovah precor ut hujus sibi causæ judicium suscipiat, measque partes de-

sendens tuas in me injurias persequatur. S. Tuamne ego vocem audio, David fili? Hei mihi! tu æquum & bonum habes, qui mihi bonum pro malo rependeris; id quod satis hodie ostendisti, cum mihi (quem in tuam manum Jehova concluderat) mortem non inguleris. Nam quotusquisque est, qui hostem suum nudus, indemnem dimittat? Sed te, pro isto tuo hodierno in me facto, Jehova condigno premio remuneretur. Ego quidem scio te regem futurum, & regnum in Israelitis obtenturum. Quare jura mihi per Jehovah, te meam stirpem post meum interitum non esse excisuram, neque nominis memoriam de mea familia deleturam. D. Juro.

Sent. *Injusti calumniatoribus facillime credunt. Injusti malum pro bono, justi contra, bonum pro malo reddunt; & Deus utrosque tandem pro meritis remuneratur.*

ABIGAIL, I Regum 25.

ARGUMENTUM.

Missi ad Nabalem famuli Davidis ad petenda cibaria, repudiantur ab eo. Quo audito, uxor Nabalis Abigail monera Davidi obviam ferre properat; & ei obviam facta, ejus in Nabalem iram pacat.

Famuli Davidis, Nabal, Puer, Abigail, David.

David Isæi filius, te, Nabal, tuamque domum, tuamque omnia plurima salute imperit. Is, quia aud vit ut censuram ovium facias, misit nos ad te rogatum ut (si cum tuis pastoribus non solum sine ullo maleficio aut injuria, verum etiam cum magno beneficio tumus versati, ita ut eos ab omni jactura tuos præsiterimus quamdiu fuerunt in Carmelo: Cujus nobis rei tui famuli testes esse possunt) benigne nobis facias, hoc præsertim tam fausto die: & quæ commodè poteris, des cibaria ad ipsius Davidis (tui prope diximus filii) ejusque comitum famem propellendam. N. Quis est iste David? Quis est Isæi filius? Isne est ad quem hodie servi passim à dominis transugunt? Scilicet ego cibum potionemque meam, & quæ me et avi ad alendos meos tonsores, dem hominibus mihi prorsus

sus ignotis? E. Aliunde nobis prospiciamus, nam hinc quidem nihil auferemus, ut eum affectum video: Redeamus ad Davidem. P. Meus dominus consuluit sibi pessime. Eo narratum omnem rem heræ, ut caveat. Hera, nunc, si quando, tua est opus prudentia. A. Nunquid malum recens ortum est. P. Et quidem maximum. Missi à Davide nuncii è deserto ad herum nostrum, ut aliquid hinc per humanitatem auferrent, repudiati ab eo sunt, & tamen illos experti sumus viros plane probos: nulla unquam contumelia aut damno affecti, quamdiu sumus inter eos rusticati. Quin pro mure nobis noctes diesque fuerunt, donec versati cum eis sumus pascendo pecudes. Proinde dispice tu diligenter quid actura sis; alioquin actum est de domino nostro & tota ejus familia. Nam ipsum quidem convenire, hominem profligatissimum ac perditissimum, stultitiæ sit. A. Famuli, capite propere omnia hæc quæ vobis tradam; quæ imposita a sinis feretis ante. Ego jam sublequar. Huc mihi propere sinum. Quam male metuo, ne mei viri stultitiam luamus! O hominem insanum, qui pro nihilo habuerit, eum hominem in se irritare, à quo maxime potest & juvari amico, & laedi intenso! Sed video ipsum Davidem adverso colle descendentem. Nescio quid iratus loquitur cum suis. D. Næ ego frustra conservavi omnia quæ habet iste in desertis, ita ut nihil omnino de suo deperdiderit: & reddidit mihi malum pro bono! At ita perdat Deus hortes Davidis, ut ei ante crastinum mane nihil profui reliqui faciam. A. Obsecro te, domine, tibi ad pedes suppliciter jecens, ut bona me venia audias. Vide mi David, ne hominem despiciasissimum Nabalem dignum judices, in quem iram veritas: qui sicut nomine, ita re ipsa stultus est. Nam ego quidem, cujus est culpam præstare, missos à te juvenes non videram, neque enim sive abire vacuos: sed vides profecto vir clarissime, (neque enim dubitari potest) te à Deo immortalis absterreni à sanguine faciendo in tuis inimicis, et eam ipsam persequendis: cum ipsius Nabalis intantia ejusmodi sit ipsa per se supplicium, non aliud tuis hostibus & invidis imprecandum esse videatur.

videatur. Quare æquo animo patere hoc munusculum quod tibi hic affero, juvenibus tibi merentibus dari auferendum, & mihi hanc noxam remittere. Sic tuas tibi fortunas bella divina gerenti in tuto constituat Deus; & te in omni vita omni malo prohibeat. Ac si quis tibi infestus, & tuæ necis cupidus existat, precor deum ut te semper incolumi, & fortissimè consistente, tuus hostis variis ja&atus procellis dispereat. Jam vero cum præclara Dei promissa consecutus, Israelitarum dux fueris constitutus, tanta tua felicitas nulla quasi labefactabitur labe conscientia, qua necesse esset tuam lætitiā contaminari, recordatione effusi sanguinis & supplicii ob privatam injuriam sumpti. Deus faciet tibi meliora, me minerisque aliquando mei. D. Gratias ago Jehovah, Deo Israelitarum, qui te mihi hodie miserit obviam: nec non tibi quæ me tua oratione à corde & vñdicta injuriæ in me commissæ avocaris. Nam Deum immortalem testor, qui me tibi malefacere prohibet, nisi tu mihi occurrere properavisses. Nabalem ante diluvium fortunis omnibus funditus evertissem. Verum ejus culpam tibi condono, tuæque munera grato animo accipio. Abi sine domum salva.

Sent. Irritare potentiorē, vesania est: bonum malo pensare scelus. Iracūm potentiorē, muneribus verbisque pacato, sapientia est.

ABISÆUS, 1 Regum 26.

ARGUMENTUM.

David noctū clam in Sauli castra digressus, ejus dormientis hastam matellamque surripit. Deinde digressus illinc procul clamore eum excitat, suamque innocentiam iterum testatur, in calumniatores invehens: & illæ iniquitatem suam iterum confitetur.

David, Abisæus, Abner, Saulus.

UT vestrum descendet mecum in castra ad Saulum? Abis. Ego. D. Eamus sensim & pedestrim per noctem, dum dormiunt hostes. En omnes sunt oppressi altissimo somno. Abis. David, David. D. Quid est: Abis. Nunc stegit Saulus in tentorio, hæde

humī ad caput ejus defixa. Abner, & reliqui temere circum eum jacent; nimirum tibi Deus facit tui hostis potestatem. Vis ergo ut eum ego hasta configam ad terram uno ictu, non repetendo? D. Noli eum perimere. Quis enim adferat manum ei quem Deus unctiōe creavit Regem, quin obliget se nefario scelere? Aut Deus eum perdat oportet, aut dies ei fatalis veniat, aut in praelio cadat. Certe meam manum à rege creato divinitus avertat Deus. Sed cape hastam ejus & matellam: abeamus. Abis. Deus bone, ut alte sopiti sunt! Nullus omnino expergiscitur. D. Non sine numine hæc fiunt. Conscendamus montem. Volo ego de summo cacumine clamare Saulum, & ei ostendere me non minus fidum, quam quemvis eorum, quibus stipatoribus utitur. Satis jam procul absumus ab eis, ne repentino eorum adventu possimus opprimi. Heus Saule. heus stipatores Sauli, heus Abner; non mihi respondes? Heus, te appello, Abner. Abn. Quis tu es qui clamas regem? D. Næ tu es vir eximius, & dignus qui inter Israelitas principatum teneas. Itane vero regem dominum custodis, ut ad eum necandum miles quidam modo introierit tentorium? Haud egregium sane istud fecisti. Per Deum immortalem, vos estis digni supplicio capitali, qui tam male custoditis dominum vestrum, regem à Deo constitutum. Quæso vide ubi sit hasta, & matella regis, quæ erat prope caput ejus. S. Estne ista tua vox fili David? D. Mei, ô mi rex & domine. Sed cur tandem persequeris servum tuum? aut quid feci, aut commisi? Veruntamen ne gravare paulisper audire me loquentem. Si Deus te mihi infestum reddit, precor eum tibi propitium: sin homines sunt, execrabiles sunt in conspectu Jehovæ. de cujus me hodie patrimonio derubant, quantum est in ipsis. & ad cultum deorum peregrinorum impellunt. Sed non sinit Jehova terram meo sanguine funestari, quamvis Israelitarum rex occupatus sit in persequendo pulice (ut ita dicam) ut si perdicem per montes persequatur. S. Peccavi, revertere. David fili. Jam enim tibi non male faciam, qui ita abstinueris te mea necesse. Erravi nimis quam imprudenter fateor. D.

Hic depono hanc tuam, eam petito aliquis juvenum: ceterum Deus remuneretur quemque ut dignus meritisque est. Te quidem hodie tradidit mihi in manum, sed continui me à nece regis. Ergo quemadmodum tuam ego salutem charam habui; sic ille habiturus est meam, meque hostili manu liberaturus. S. Maſte virtute David fili, haud dubie conata perficies.

Sent. Et *juſti juſte, & injuſti iniuſte facere perſe-
verant. Calumniatores, tamen ſi utriſque nocent, tamen
revera pernicioſiores, ſunt iis qui eorum calumniis cre-
dunt, quam iis quos calumniantur.*

PHOEBAS, 1 Regum 28.

ARGUMENTUM.

*Pha' ad Saulo Samuelem elicit ab inferis, & ab eo
Saulis futurum exitum ſuum cognoscit.*

Saulus, Phœbas, Samuel, Famuli.

Phœbas, redde mihi oraculum Phœbi; & excie-
quem dicam tibi. P. At tu ſcis, ut exterminave-
rit Saulus ex hac terra Phœb. dis & divinos: cur me
in tantum capitis periculum adducere vis. Saul. Jeho-
vam Deum immortalem juro, hanc tibi rem fraudi non
futuram. P. Ecquem vis tibi excite? Saul. Samue-
lem. P. Fiet: heu me miseram! disperii: tu Saulus
es, & me indigne decepiſti Saul. Ne formida. Sed
quid vides? P. Video angustam quandam & plane di-
vinam personam à terra ascendentem. Saul. Quis est
species? P. Vir est tenex in luto pallium. Saul. Samuel
est, præbebo ei honorem! Sam. Quamobrem me eli-
ciendo injuerasti? ul. Magnis premor angustis. Pa-
llestini me bello petunt; Deus adversatur, nec jam re-
spondet, neque per vires, neque per sonnia: hanc ob
crusam accivite, ut me doceas quid mihi sit faciendū.
Sam. Cur ergo me conſidis, si ipse Jehova tibi non
modo non facit, sed etiam adversatur? Faciet ille
quidem, quod elocutus est voce mea; ubique extor-
quebit regnum de manu, quod tradet alteri, videli-
cet Davidi; quia non obtemperasti ei in ulticendis
Amalechius quibus inſanſuerat: tam ob id in ſilio
dubio

dubio te accipiet. Quin etiam additet tecum Israelitis Palæstinis: & cras tu tuique liberi eritis una mecum: castra etiam Israelitarum tradet Palæstinis. Saul. Eheu! P. Perii misera, corruit, Saule, Saule, quaeso te, obsequere mihi. cape cibum. Tu scis ut sim tibi monigerata, & caput meum summo periculo objecerim, ut exequerer tui jussa. Agedum, præbe te mihi facilem vicissim, & vescere cibo, quem tibi apponam, ut recreatis viribus aggrediaris iter. Saul. Non edam. F. Quare? Imo vero edes. P. Jus oramus. Saul. Quando tantopere pergetis, fiat. P. Agedum, surge & recumbe in hoc lectulo, dum ego vobis mactō vitulum altilem quem habeo domi, subigoque farinam ex qua conficiam panes subcineritios.

Sent. *Qui Deum deseruerunt, tandem deseruntur à Deo. Deserti à Deo confugiunt ad eum, à quo ante abhorrerant, diabolum, à quo nihil nec cognoscunt, nec consequuntur, nisi suum exitium. Et sane æquum est, ut qui bonum fugit, incidat in malum.*

ACHIS, 1. Reg. 29.

ARGUMENTUM.

Achis Gethæ rex, admonitu procerum suorum, Davidem (qui ad ipsum confugerat) ab exercitu suo dimittit.

Proceres Palæstini, Achis rex, David.

QUINAM sunt. Hebræi isti, quos habes in nostro exercitu? A. David est, Sauli Israelitarum regis servus, qui mecum egit per hosce dies, vel potius annos; in quo nihil adhuc reprehensione dignum deprehendi, ex quo ad nos aufugit. P. Remitte hominem in eam provinciam cui tu eum præfecisti; ne si vobiscum descenderit in certamen, in nos se convertat. Nam qua tandem te melius possit cum suo domino reconciliari, quam horum hominum capitibus? Nonne hic est ille David, carmine illo in choreis celebratus? *Saulis mille, decem concidit millia David.* A. David, Jehovaham ego immortalem testor, te mihi tuamque castrensem consuetudinem probari, neque enim ullum adhuc in te vitium, posteaquam ad me primum

te

Hic depono hastam tuam, ea n̄ petito aliquis juvenum: ceterum Deus remuneretur quemque ut dignus merituque est. Te quidem hodie tradidit mihi in manum, sed continui me à nece regis. Ergo quemadmodum tuam ego solviem charam habui; sic ille habiturus est meam, meque hostili manu liberaturus. S. *Macte virtute David fili, haud dubie conata perficies.*

Sent. *Et justī iuste, & injusti injuste facere perseverant. Calumniatores, tamen si utrisque nocent, tamen revera perniciosiores, sunt iis qui eorum calumniis credunt, quam iis quos calumniantur.*

PHOEBAS, 1 Regum 28.

ARGUMENTUM.

Pha'as Saulo Samuelem elicit ab inferis, & ab eo Saulus futurum exitum suum cognoscit.

Saulus, Phoebas, Samuel, Famuli.

Phoebas, redde mihi oraculum Phoebi; & excie quem dicam tibi. P. At tu scis, ut exterminaverit Saulus ex hac terra Phoebidis & divinos: cur me in tantum capitis periculum adducere vis. Saul. Jehova in Deum immortalem iuro, hanc tibi rem fraudi non futuram. P. Ecquem vis tibi excite n̄ Saul. Samuel. P. Fict: heu me miseram! desperii: tu Saulus es, & me indigne decepisti Saul. Ne formida. Sed quid vides? P. Video augustam quandam & plane divinam personam à terra ascendentem. Saul. Quis est species? P. Vir est tenex in tunicis pallum. Saul. Samuel est, præbebo ei honorem! Sam. Quamobrem me eliciendo inqueris? P. ul. Magis premor angustis. Præstini me bello petunt; Deus adversatur, nec iam respondet, neque per vires, neque per somnia: hanc ob causam accivis, ut me doceas quid mihi sit faciendū. Sam. Cur ergo me conlida, si ipse Jehova tibi non modo non fauet, sed etiam adversatur? Faciet ille quidem, quod elocutus est voce mea; ibique extorquebit regnum de manu, quod tunc alteri, videlicet Davidi; quia non obtemperasti ei in ulescendis Amalechis quibus intrasuscepit: *causam hanc in hoc dubio*

dubio te accipiet. Quin etiam additet tecum Israelitis Palæstinis: & cras tu tuique liberi eritis una mecum: castra etiam Israelitarum tradet Palæstinis. Saul. Eheu! P. Perii misera. corruit. Saule, Saule, quæso te, obsequere mihi. cape cibum. Tu scis ut sim tibi morigerata, & caput meum summo periculo objecerim, ut exequeres tua jussa. Agedum, præbe te mihi facilem vicissim, & vescere cibo, quem tibi apponam, ut recreatis viribus aggrediaris iter. Saul. Non edam. E. Quare? Imo vero edes. P. Jus oramus. Saul. Quando tantopere pergetis, fiat. P. Agedum, surge & recumbe in hoc lectulo, dum ego vobis mactæ vitulum altilem quem habeo domi, subigoque farinam ex qua conficiam panes subcineritios.

Sent. *Qui Deum deseruerunt, tandem deseruntur à Deo. Deserti à Deo Confugiunt ad eum, à quo ante abhorrerant, diabolum, à quo nihil nec cognoscunt, nec consequuntur, nisi suum exitium. Et sane æquum est, ut qui bonum fugit, incidat in malum.*

ACHIS, I. Reg. 29.

A R G U M E N T U M.

Achis Gethæ rex, admonitu procerum suorum, Davidem (qui ad ipsum confugerat) ab exercitu suo dimittit.

Proceres Palæstini, Achis rex, David.

Quinam sunt. Hebræi isti, quos habes in nostro exercitu? A. David est, Sauli Israelitarum regis servus, qui mecum egit per hosce dies, vel potius annos; in quo nihil adhuc reprehensione dignum deprehendi, ex quo ad nos aufugit. P. Remitte hominem in eam provinciam cui tu eum præfecisti; ne si vobiscum descenderit in certamen, in nos se convertat. Nam qua tandem te melius possit cum tuo domino reconciliari, quam horum hominum capitibus? Nonne hic est ille David, carmine illo in choreis celebratus? *Sauus mille, decem concidit millia David.* A. David, Jehovam ego immortalem testor, te mihi tuamque castrensem consuetudinem probari, neque enim ullum adhuc in te vitium, posteaquam ad me primum

te

te contulisti, deprehendi. Sed optimatibus non placeas. Quamobrem discede cum bona pace, ne Palastini nos proceres offendas. D. Numquid ego commisi? Aut quid in me adhuc deprehendisti, ex quo primum in tuum conspectum veni, ut in bellum contra hostes tuos non proficiscer? A. Scio equidem te mihi tam placere; quam si divinus esses Genius. Sed verant Sarrapa Palastini, te praelium secum ire. Quamobrem, mane ubi diluxerit, proficiscere sane una cum tui domini servis, qui tecum venerunt. D. Equidem invitis illis militare nolim: parebitur.

Sent. Non abs te suspectum est perjuratum, contra facta, auxilium.

AMALECHITA, 2. Reg. I.

ARGUMENTUM.

Amalechita quidam Davidi nocem Sauli nunciat. cuius necis autorem ipse se esse dicit, eamque ob rem David eum jubet interfici.

David, Amalechita.

Video quendam huc venientem scissa veste, & capite insperso pulvere. Haud temere est, nimirum aliquem finitrum nuncium adfert. Undenam ades tu? A. Ex exercitu Israelitarum evasi. D. Quid actum est? Eloquere. A. Fugerunt milites è praelio, multi è vulgo ceciderunt: Saulus quoque & Jonathan ejus filius occubuerunt. D. Qui scis Saulum & Jonathanem occubuisse? A. Cum fortè venissem in Gelboem montem, video Saulum innixum hasta, cui currus & equitatus jam jamque imminabant: respexit ille & me viso, Huc ades, inquit. Accessi. Tum ille, Quis tu es? Amalechita, inquam ego. Aggredere me inquit, & interfice. Nata magno dolore discrucior, nec adhuc possum emori. Hic ego quid agerem? Videbam non victurum post tam gravem casum; itaque interemi, abstulique coronam de capite ejus & armillam de brachio: quæ tibi afferro, ut vides. D. Heu calamitosa clades! Heu lugubre praelium! ô facinus audax! ejus es? A. Filius sum advenæ cujusdam Amalechita.

D. Tene ergo non esse veritum ista impura manu perdere unctum Jehovah? tu juvenis invade hominem, peccati. Merito morieris, & tuo indicio peris, qui te de rege interfectio iactaveris.

Sent. Si potentes sic tractarent eos, qui ipsis mortem ut malum inimicorum, tanquam rem latam, nunciant, et Amalechitam hunc traxavit David; aut si saltem ejusmodi nuncios averfarentur: minus auderent assensatores.

NATHAN, 2. Regum. 12.

A R G U M E N T U M.

Nathan Davidem, jussu Jehovah, ficta ad rem narratione simili, ita prudenter adulterii homicidique arguit, ut ipse David contra semetipsum ferat sententiam.

Nathan, David.

David, duo homines erant in quadam urbe, alter dives, alter pauper. Dives ovibus & capris bouisque abundabat; pauper unam omnino habebat oviculam, à se emptam & alitam, quæ adoleverat unum ipso & liberis ejus, vefcebatur eodem cibo, eum bibebat eandem potionem, quiescebat in sinu ejus: breviter, erat ei pro filia. Ad illum autem divitem venit quidam hospes, quem accepturus, præteritis pecoribus suis, oviculam illam pauperis maculavit. *D. Per Jehovah immortalem dignus est morte, qui fecit istud: ovemque certe quadruplo pensabit, qui tantum facinus committere non dubitaverit. N. Tu ille es, David. Deus creavit te regem Israelitarum, teque liberavit ex manu Sauli; tibi tradidit domum domini tui, & uxores quas complecteris; tibi Israelitarum, tibi Judæorum familiam dedit, alia atque alia insuper paraturus, si ea non satis essent. Et tu contempto ejus præcepto, Uriam Hethæum, Ammonitarum telis obiectum indignissime trucidasti, ejusque uxorem, nullo Jehovah habita ratione, in matrimonium duxisti, Ob id flagitia, nunquam à tua domo aberit ei des. Nam Deus confabit tibi malum domesticum; tuasque uxores te videlicet, alteri tradet qui cum eis luce palam con-*

guc-

gredietur. Tu quidem occide fecisti, sed ipse id facit in luce. atque in oculis omnium Israelitarum. D. Peccavi in Deum. N. Deus quoque remittit illud quidem tibi peccatum, neque ob id morieris. Sed quia ista re inimicis Jehovæ occasionem maledicendi dedisti, filius qui tibi natus est, morietur. Hæc me tibi nunciare jussit Deus.

Sent. Callide reprehendendi sunt potentes. Qui alterum damnat, seipsum damnat, si similia committit. Nichil est tam testum, quin detegatur. Si peccatum rescisci non vis, peccare noli.

THECUANA, 2, Regum 14.

ARGUMENTUM.

Thecuana famina à Joabo subornata, oratione testis atque figurata, impetrat à Davide revocationem Absalomi ejus filii, ob fratricidium profugi.

Mulier Thecuana, David, Joabus.

Fidem tuam, ô rex. D. Quid mali habes. M. Mulier sum deserta, & viduata viro, cui superstites fuerant duo filii: hi cum ruri forte inter se contenderent, nec esset qui litem dirimeret, cecidit alter alterum, eumque mortè multavit. Nunc universa me familia urget poscens ad necem eum qui superest, ob interemptum fratrem, cupiensque perdere unicum heredem parentum: & quod mihi miseræ lucis superest, (quod certe est perexiguum) extinguere, meique viri nomen memoriamque prorsus è rerum natura tollere. D. Recipe te domum tuam, ista mihi curæ relictæ est. M. Verum interim periculum est, ne te tuisque nescientibus, poena mihi & meis irrogetur. D. Si quis in te mutiat, deserto ad me: ne ille, saxo nunquam postea te tanger. M. Sed memineris, per Deum immortalem, multos esse occisi cognatos, & vindices, à quibus omnibus exitium meo filio metuendum sit. D. Eundem tibi ego Deum juro, me provisurum ne tuus filius ullum pilum amittat. M. Dabis mihi veniam, si te liberius jam alloquar? D. Sane. M. Quæ te (vatum) ratio inducit, ut cum te mihi multæ vilissimæ

tam facilem præbeas, populo toti eique præstantissimo, ita sis durus & inexorabilis, ut ei nolis condonare profugum tuum, cujus non minus es cupidus quam ego sum mei nati? præsertim cum in eo non minus fortasse tui generis propagandi spes posita sit, quam mei in meo. Neque enim potes habere exploratum, te alium regni successorem esse procreaturum. Nam moriendum certe est, idque incertum in hac ipsa hora; & ita moriendum, ut in hanc vitam reditus non pateat, non magis quam aqua semel effusa recolligi potest: quo magis nobis habenda ratio est, ut in generis propagatione quodammodo immortales reddamur. Quod si supplicii æquitatem prætendis, vide ne, non æquitatem, legi parendo, sed iniquitatem, Deum legis autorem, non imitando, sequi videare. Neque enim ille continuo fontes perdit, id quod tu minime omnium ignoras; sed etiam atque etiam cogitat de reconciliandis eis qui ob suum aliquod factum ab eo sunt alienati. Atque ut jam neam rationem intelligas, equidem non sine dubitatione feci, ut te hac de re accirem. Nam quod videbam populum ipsum tum parum apud te valere, ne ipsa nihil possem, valde metuebam. Et eam ob rem, quo callidius te inducerem sic mecum ipsi cogitavi; Hem, regem adibo, & cum eo quasi meum sit negotium, sic agam. Quod si obtinuerò, ut me contra eorum odium tueri velit, qui me una cum filio meo, fortunis omnibus vitæque ipsa evertere properent: tum ab eo contendam, ut si sibi constare velit, suam clementiam, quam uni expolitam habeat, tam multis clausam esse non pariat. Quam me rem impetraturum esse, ô rex, non diffidebam. Cum enim præclare scirem, te in jure dicendo, & æquitatem ab iniquitate dijudicando, singulari quadam & planè divina, semper fuisse prudentia præditum; non dubitabam, quin qui tibi nunquam abfuerat Deus, idem nunc esset in hac iustissima causa adfuturus. D. Ne me cæla quod te rogabo. M. Roga fac. D. Nonne istud totum fecisti impulsore Joabod? M. Ita tibi secunda omnia opro, ô rex, ut nullius habeam rerum quenquam ulla ex parte autorem habeo

præter Joabum : ipse jussit, ipse præmonstravit quæcunque dixi ; ejus instinctu rem omnem involucris figurarum texi : quam tu pro tua divina sapientia, quæ omnia quæ in mundo constant tenes, facile intellexisti. D. Impetrasti, Joabe. I sine redactum adolescentem Absalomum. Jo. Ago tibi gratias immortales, ô rex : nunc demum intelligo, me apud te valere gratia, postquam hoc sum à te consecutus.

Sent. *In aliena causa facilius judicant homines quam in sua. Itaque hominem ab aliena ad suam, per similitudinem deducere, prudentia est.*

S E M E I S, 2. Regum 16.

ARGUMENTUM.

Semeis Davidem conviciis proscindit, quæ David fert patienter.

Semeis, Abisau, David.

PRodi, prodi, homo sanguinarie & scelerose. Expetit à te Jehova omnem sanguinem domus Saul, cujus tu regnum occupasti, quod Jehova Absalomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tuæ scelera petunt, homicida crudelissime, quem ego jam hic lapidibus obruiam. A. Nonne indignum est, cinem istum mortuum Regi conviciari? Visne ut eum adoriar, eique caput decutiam? D. Quid tum postea, fili Sarvia, si conviciatur : & si ei Jehova mandavit, ut Davidi malediceret ; quis ab eo facti rationem reposeat? En meus ipse filius, qui ex meis visceribus ortus est, mortem mihi machinatur : quid faciet Jemine natus? Sinite eum maledicere : nam Jehovæ iussu facit. Fortasse respiciet Jehova meam miseriam, mihi que bonum rependet pro hodiernis hujus conviciis. S. Sceleratissime & flagitiosissime mortalium omnium, non solum bipedum, sed etiam quadrupedum nequissime, qui per nefarias cædes ad regnum pervenisti, qui Sauli domum funditus extirpasti, qui hominem optimum, ejus uxore constuprata, crudelissime occidisti, & ejus neque plurimos te meliores addidisti, adulteriumque homicidio cumulaisti : homo perfidiose & impure, quid po-

test in te satis graviter dici? Quem ego hic saxis jam mactabo, & unius iustissima cæde tot nefarias cædes expiabo.

Sent. *Maledicta constanter ferre, magni est animi; non ferre, effeminati.*

ACHITOPHEL, 2. Regum 17.

ARGUMENTUM.

Achitophel Absalomo prudens, sed impium consilium dat, de opprimendo Absalomi patre Davide. Verum Chuseus Davidi bene volens, altero consilio illud reddit irritum.

Achitophel, Absalomus, Chuseus.

Absalome, censeo, ut ego nunc levis duodecim hominum millibus. Davidem hac nocte persequar; eumque perterritum, & fatigatum, defessumque, omnibus qui cum eo sunt fuga dilapsis, solum interficiam: deinde cæteros omnes ad te sic reducam, ut sponsa deduci solet ad sponsum. Ita fiet, ut cum tu unius mortem expectas, cæterorum omnium saluti consultum sit. Ab. Perplicet quidem tuum consilium: Sed vocetur hic etiam Chuseus Archita, ut audiamus quid ipse quoque dicat. Chusee, suadet Achitophel, ut regem hac nocte invadamus, territumque & à suis destitutum salvis reliquis opprimamus. Tu quid censes? Sequemurne ejus consilium, an non sequemur? G. Achitophelis consilium, hominis alioqui prudentis hac quidem in re non probo. Tu scis ut pater tuus, & qui eum comitantur, homines sint strenui, & ursa agresti pullis orbata ferociores. Præterea, pater tuus vir rei militaris scientissimus, non est cum reliqua turba per noctem agiturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alto loco. Quod si quis principio de tuis ceciderit, & rumor sparsus fuerit, factam esse eadem Absalomatorum: illi ipsi qui nunc sunt leonibus animosiores, exanimabuntur. Sciunt enim universi Israelitæ patrem tuum esse virum fortissimum, necnon ejus milites. Verum meum consilium est, ut conveniant ad te omnes Israelitæ, à Dâne ad Bersabam, qui futuri sunt arena numerosiores; utque tu ipse inter eos præferis

incedis. Tum cum adorti, ubi ubi erit, rore densius invademus; ut neque ipse, neque ejus comitum vel unus evadat. Quod si se in aliquod oppidum receperit, id oppidum universi vel funibus cinctum in flumen ita everriculabimus, ut ne calculus quidem relictus sit. Ab. Melius est istud consilium, quam Achitophelis obtemperabitur tibi.

Sent. Impiorum prudentia bonis perniosa est, piorum salutaris. Impiis favere & consulere contra pios, impium est. Rursus, impios ad piorum salutem recipere, pium est, & ipsis etiam impiis utile, Minus enim graves penas Deo dabunt, si pios non occiderint.

ABSALOMUS, 2 Regum 18. & 19.

ARGUMENTUM.

Absalomus ex praelio elapsus, de quercu crinibus pendens, à Joabo necatur. Hujus audita nece, David sese afflicta, & à Joabo propterea objugatur.

Miles, Joabus, Achimaas, Chusis, Speculator, David, Quidam.

CUM persequeres fugientes & dissipatos hostes, Absalomum vidi caesarie pendentem de quercu. J. Vidisti autem? Cur non eum ad terram deturbatum occidisti? Nam meæ partes fuissent, decem te argenteis nummis & baltheo remunerari. M. Ego vero, si mihi mille nummi in manum annumerentur, non sum manum filio regis injecturus. Nam, audientibus nobis, præcepit rex tibi, Abisæoque & Etæo, ut adolescenti Absalomo caveretis: nedum ut ego tam perfidiose, tanto cum viræ meæ periculo, facerem; neque enim res tanta regi ignota esse possit. Verum jam ad eum ventum est: tu ipse vide quid tibi agendum putes. Jo. Videbis me non ita cunctantem. Moriere boni parentis perversa progenies. Accipe hæc tua tela de mea manu, recta in medium pectus. Vos mei armigeri circumfusi eum occidite. Tu præco, confectum bellum est, cane receptui, ut à persequendo revocentur milites. A. Visne igitur ut ad regem curram, ei que renunciem, Jehovam de ejus hostibus sumpsisse supplicium? J. Tu verò

ne feceris hodie, alias facies. Hodie quidem non es
 jucundum allaturus nuncium, propterea quod regius
 filius est mortuus. Tu Chusi. I ad renunciandum regi
 quod vides. C. Libenter, & quidem cursim. A. Quid
 si ego quoque Chusim cursu consequar? J. Cur conse-
 quaris, fili? Non es obtenturus evangelium. A. Sed
 quid si consequar? J. Per melicet. A. Curro: facile
 Chusim anteveriam. J. Nos vero hoc Deo homini-
 busque invisum cadaver in hanc vastam voraginem in
 hac sylva detrudamus, & lapides insuper cumulate ex-
 pegeremus, ut tanti nefarium facinus memoria ac no-
 mine loci notetur. Nam talibus sunt digni monumen-
 tis, qui mortem eis machinantur, quorum beneficio
 vitam sunt adepti. S. Heus rex video hominem huc
 accurrentem salum. D. Siquidem solus est, boni ali-
 quid portat. S. Video item quendam alium, curren-
 tem etiam solum. D. Is quoque latum nuncium af-
 fert. Ex cursu priorem conicere videor Achimaam
 esse, Sadoci filium. D. Virum bonum nominas; de
 nuncio laeto venit. A. Salve rex: & simul ag-
 ndas Je-
 hova gratias existima, cujus auspicio sub-
 stitisti sunt qui
 in te arma sumpserant. D. Salvusne est adolescens Ab-
 salomus? A. Magnam hominum turbam vidi, cum
 me huc mitteret Joab: ceterum, quid sit nescio.
 D. Recede: consistite isthic. C. Regem plurima salute
 & letitia impetio, cujus Deus hostes omnes hodie ul-
 tusest. D. Salvusne est adolescens Absalomus? C.
 Utinam sic sint omnes tui hostes, o rex, & quorquor
 tibi malum machinantur. D. Fili mi Absalom, fili
 mi, fili mi Absalom, utinam ego pro te tam mor-
 uis. Absalom etili, fili! heu me miserum! C. Luctum
 attuli, non letitiam; nec solum regi, qui audito in-
 teritu filii, te coniecit in caeculum porci, ubi in luctu
 sit, & se affluctet; sed etiam populo universo, cujus
 letitiam audita regis tristitia in merorem converteret:
 sed video Joabam huc advenientem: stomachatur.
 J. O lepidum regem, & dignum cujus adhuc vivat fi-
 lius: ubinam est? Q. Sustulit. J. Quem ego nisi,
 sed me compitum. O turpe spectaculum! Hanc Dis-
 videt: siccine vos omnes hodie dedecoras? Et eorum

honestissimam victoriam in foedissimum luctum converteris quae te, tuosque liberos & uxores, tum iustas tum concubinas, a crudelissima morte vindicaverunt? At non oportet (quod tu facis) ita amare inimicos: ut oderis amicos. Nunc quidem facile ostendis: te tuos omnes & nobiles & ignobiles pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo, te unius Absalomi salutem nostram omnium morte velle redemptam. Verum age, prodi, & tuos affare leniter: nam per Deum immortalem, nisi tu prodeas, efficiam ut ante noxam omnes ad unum à te deficiant: quo gravius malum nullum unquam in vita tibi evenit.

Sent. *Honora parentes tuos, si vis vivere diu. Indignus est vita, qui in auctorem vitae suae ingratus est. Dignus est infami morte, qui bonum malo pensat. Ardens amoris ne summa quidem injuria extinguit.*

BERZELÆUS, 2 Reg. 19.

ARGUMENTUM.

Berzelæum, pro ejus in se meritis, vult David in aulam ducere; Sed, illo propter senectutem recusante, abducit ejus loco Chamaamum.

Berzelæus, David.

Salve nobis tandem reddite Hraelitarum rex. D. O salve multum, Berzelæe, homo de me multum bene merite. Trajices tu mecum Jordanem: ego te apud me clam Hierosolymis. At quot annos natus, ut cum rege Hierosolymam ascendam? Ago nunc octogesimum annum: Poterone bonum à malo discernere? poterone cibo & potione delectari? Aut fidicinum fidicinarumve cantus audire? Quid opus est ut tibi amplius sim oneri? Liceat mihi tecum paululum trans Jordanem progressio, (cur enim tanto me cumules beneficio?) liceat inquam reverti. & in mea patria finire vitam, inque meorum parentum sepulchro humari: Ceterum hic Chamaamus tecum pergeret: hoc tu uteris, ut tibi visum erit. D. Ergo trajiciat Chamaamus: ego cum omnibus beneficiis ornabo, quibus ornandum esse judicaveris: tibi que omnia prastabo quae à me expectaveris.

Sent. In homines pios & gratos, bene conseruantur beneficia.

BETHSABA, 3 Reg. I.

ARGUMENTUM.

Bethsaba, de Nathanis Consilio, à vetulo Davide imperat, ut rex creetur Solomon.

Nathan, Bethsaba, David.

A Nnon auduisti, Bethsaba, Adoniam Hagithæ filium regem creatum esse, inscio domino nostro Davide? Age, Dabo tibi consilium, quo tuæ tuque filii Solomonis vitæ consulas. Conveni regem Davidem, & ex eo quære qui fiat, ut cum Solomoni filio tuo regnum post te, soliumque suum sit pollicitus, nunc regnet Adonias. Ego, te adhuc cum eo colloquente, ingredi post te, & tuam orationem complebo. B. Bene consulis, adeo eum. Salve rex. D. Quid vis? B. Domine, tu mihi per Jehovah Deum tuum iurasti, Solomonem filium meum post te regem fore, & in solio tuo sessurum. Atqui Adonias te nesciente, regnum invasit, bovesque & altilia, ovesque & capras magna copia immolavit: ad quas epulas cum reges omnes, Abiatharemque pontificem, & exercitus ducem, Joabum invitaverit, Solomonem tuum non invitavit. In te autem, domine rex, omnium Israelitarum oculi sunt intenti, ut eis significes, ecquis sit in solio tuo post te sessurus. Te quidem vita defuncto, mecum, & cum meo nato Solomone pessime agetur. N. Salve rex Israelitarum: iussistine Adoniam tibi in regnum succedere? Nam is quidem hodie rus descendit, pecoraque multa mactavit, & eo reges omnes natos, exercitusque duces, & Abiatharem pontificem vocavit, qui nunc apud eum epulantur. Adoniamque regem salutant: me vero & Sadoc pontificem, & Banaïm Joiadæ filium, & Solomonem tuum, non invitavit. Velim ex te scire, an hæc res te autore fiat, neque tu mihi significaveris, ecquis sit in tuo solio post te sessurus. D. Evocetur huc mihi Bethsaba. Audi Bethsaba. Per Jehovah immortalem, qui meam vitam ex tot angustis eripuit, quemadmodum tibi Jehovah Deum

Deum Israelitarum juravi, Solomone filium tuum post me esse regnaturum, & in solio meo pro me sessurum; sic hodie faciam. Be. Vitam regi Davidi precor sempiternam. D. Convocentur huc Sadocus pontifex, & Nathan vates, & Banais, Joiadae filius. N. Adsumus. D. Adhibete vestros conservos, & Solomonem filium meum, mulæ, quam habeo, impositum, deducite Gehonem; cumque ibi tu Sadocæ, & tu Nathan, regem Israelitarum ungitor: tum tuba clangitote, & Solomonem regem salutatore. Deinde vobis sequentibus ipse venito sessum in solio meo pro me regnurus. Hunc enim tum Israelitarum tum Judæorum imperatorem esse jubeo. N. Faxit Jehova Deus tuus, domine rex, ut quemadmodum tibi adsuit, sic adsit etiam Solomoni, ejusque solium etiam supra Davidicum extollat.

Sent. Sapientioris consilium sequi, sapientia est.

SOLOMON, 3 Regum 3.

ARGUMENTUM.

Duarum meretricum litem, de oppresso per somnum alterius infante contendentium, dirimit Solomon, divina sapientiâ.

Meretrix, Solomon, Altera meretrix.

TUam fidem imploro, ô rex, audi me paulisper. S. Quid novæ rei est? loquere. M. Ego & hæc mulier in eadem domo agnos, & utraque peperimus: sed ea tri duo post me: cumque domi essemus, neque quisquam præterea adesset, mortuus est ejus filius noster, ut forte incubuit ei; itaque media nocte surrexit, & susceptum meum filium, qui meolateri accubabat, supposuit sibi; suam autem mortuam mihi, me dormiente. Mane, ubi me exi, mamma in infanti duram, video mortuam. Sic ego, cum jam discessissem, dum eam diligenter contemplet, animadverti non esse eum quem pepererim. A. Non ita est: quin meus est, qui vivit, tuus qui interit. M. Imo vero tuus mortuus est, meus vivit. A. Mentiris. M. Non enim vero mentior, sed dico quod res est. S. Utraque inani esse affir-

mat eum qui vivit, demortuumque repudiat. Cedo huc mihi tu coltrum : partimini æqualiter puerum viventem, & date utrique dimidium. M. Obsecro te, rex, detur ei potius totus, quam intereat. A. Nec meus esto nec tuus, placer, divide medium. S. Eum adjudico priori, quæ perimi vetat ; nam ea mater est.

Sent. *Ad plerasque lites dijudicandas opus est divinâ sapientiâ. Judici multa simulanda sunt, ut sapienter judices. Et verum & fîctum amorem res ipsa deiegit.*

ROBOAMUS, 3, Regum 12.

ARGUMENTUM.

Roboamus, repudiato senum sano consilio, juvenum insanum consilium sequitur, de opprimendo maiore in super servitute populo, quam ipsius pater Solomon oppresserat.

Roboamus, Senes, Juvenes.

Petit à me universum Israelitarum vulgus, ut quoniam meus pater iugo eos pressisset, ego illius servitutis gravitatem levarem : se enim ita demum mihi obedituros. Nunc ex vobis, senes, scire velim, quid mihi suadeatis ut eis respondeam super hac re. S. Si hodie populo obsecutus fueris, ei que obtemperans humane responderis, habebis eum semper obtemperantem. R. Audio. Nunc exire paulisper foras. Introducantur Juvenes æquales mei mecumque educati. Quid mihi autores estis, juvenes, ut populo respondeam petenti ut sibi à gravitate servitutis, qua sint à patre meo oppressi, relaxem aliquid ? J. Tu vero respondeas, tuorum membrorum minimum crassius esse, quam tui parentis medium corporis truncum : quod si ille eos gravi iugo pressit, te pressurum graviori ; si eos cunctis cecidit, te eos scorpionibus concisurum. R. Probe. Vestrum mihi consilium magis probatur, quam enim : itaque id sequar.

Sent. *Senum propria est prudentia, juvenum temeritas. Stultis stultorum consiliis, libenter obsequuntur.*

SAREPETHANA, 3. Regum 17.

ARGUMENTUM.

Elias missus à Jehova, Sarepethanam mulierculam, perpetuata ejus farina & oleo, à fame suetur.

Elias, Sarepethana mulier.

HEUS mulier, quæso te ut petas paululum aquæ in aliquo vasculo, quod mihi bibendum des. S. Ego vero & perlibenter. E. Sed heus, affetto tecum & frustum panis. S. Ego vero (Jehova Deum tuum immortalem testor) coctum non habeo: sed tantum farinæ pugillum in cado, & olei pusillum quid in ampulla. Nunc colligo paululum ligni, ad id, quod habeo mihi meisque liberis parandum: quo consumpto superest ut fame pereamus. E. Bono es animo, istudum dixisti. Sed mihi prius despiticium inde confectum affetto, deinde tibi tuisque liberis factura. Nam hoc tibi à Jehova Israelitarum Deo confirmo, non prius farinæ cadum & olei ampullam exhaustam iri, quam Jehova terram pluvia irrigaverit. S. Faciam, ut jubet.

Sent. Tennes & famelicos respicit Deus. Tennes & famelici magis facilius credunt Deo quam potentes & saturi. Primitia debentur Deo, & suis. Deus eorum laborem felicitat, qui Deo primas tribuunt. Feliciter habet, qui Deo habet, quantumcunque habet.

ELIAS, 3. Regum 18.

ARGUMENTUM.

Elias cum latuisset tres annos, & sex menses, quo toto spatio non pluerat, inventus ab Abdia venit ad regem Achabum: convocatis Baalis, Lucanisque vatibus, constituta inter ipsos & Eliam certamine de litatione, cum illi litare Baali non potuissent, ipse Jehova litat. Deinde vates illos necandos curat. Postrema consensu montis Carmelo, pluviam impetrat à Jehova.

Abdias, Elias, Achabus, Populus, Vates Baalis, Puer Elias.

Misit me rex ad quærendam tota regione aquam, forte gramen invenire possimus, quo toleremus equum.

equos & mulos, ne jumentis privemur. Ipse rex alia
 via ejusdem rei gratia profectus est. Jam enim tres an-
 nos & amplius nulla fuit pluvia. Itaque omnia pera-
 ruerunt. nec usquam viriditas ulla potest inveniri. O
 Elias, tuæ preces nobis invexerunt hanc siccitatem :
 quæ non nisi tuis ejusdem precibus finiri potest, sicut
 ipse minatus es. Quod nisi pateris inveniri te, astum
 est, petimus. Sed video venientem huc hominem
 hirsutum, qui habet latera cincta cingulo pelliceo. Fal-
 lorne? An is est ipse Elias? Certe videtur. Heus, tunc
 es dominus Elias? E. Sum, I nunciatum domino tuo,
 adesse Eliam. Ab. Nunciatum vero? Quid peccavi,
 ut tu me Achabo necandum objicias? Jehovah ego
 immortalem juro Deum tuum, nullam gentem, nul-
 lum regnum esse, quo dominus meus non dimiserit
 qui te conquirent. Cumque negarent adesse te, ille
 regna & gentes obtestabatur ut dicerent an tu illic es,
 quod te nusquam inveniret. Et tu nunc jubes, ut do-
 mino meo nunciatum eam, adesse Eliam? Qui post-
 quam à te digressus fuero, auferet te Jehovah spiritus
 nescio quo. Ego interea, qui hoc Achabo nunciatum
 ivero, cum ille te non invenerit, interficiar ab eo. Et
 tamen Jehovah reverens fui à pueritia: nisi forte ti-
 bizelatum non est, quid ego, Jezabele vates oc-
 cidente, fecerim; ut eorum centum abdiderim in
 duabus cavernis: videlicet in utraque quinquaginta, &
 eos pane & aqua aluerim. Et tu mihi nunc jubes, ut
 eam ad nunciandum domino meo, adesse Eliam, quo
 me interficiat. E. Sic vivat armipotens Jehovah, cui
 ego apparere ac ministrare soleo, ut ego me Achabo
 ostendam hodie. Ab. Postquam istud mihi ita confir-
 mas, ibo, Salve rex; incidi in Eliam. Ac. In Eliam
 autem? Ab. Ita. Ac. Eliam tu invenisti? Ab. Eum
 ipsum. Ac. Quærote, adest Elias vates? Ab. Adest
 Elias vates. A. Duc me ad eum continuo. Ab. Eamus
 hic, inveniemus. Atque eccum tibi obviam. Ac. Tu-
 ne is es qui perturbas Israelitas? E. Non ego Israelitas
 perturbo, sed tu tuæque paterna familia; qui, omnis
 Jehovah præceptis, Baalis sequimini: quæ causa fuit,
 ut Jehovah vobis istos ardores immiserit. Verum cura
 mihi

mihi convocandos omnes Israelitas in montem Carmelum, Baalique vates quadringentos quinquaginta, & lucanos vates quadringentos, Jezabelis convictores. Ac. Fiet ita. Adfunt quos iussisti, Elia. E. Audite vates Israelitæ: Quousque in utrumque crus claudicatis? S. Jehovah Deus est. hunc sequimini: Sin Baal Deus est. Baalem sequimini. Nihilne respondetis? Ego unus Jehovah vates super sum, cum Baalentes vates sint quadringenti quinquaginta, lucanorumque vates quadringenti, Dentur nobis duo tauri, quorum unum illi sibi deligent, dissecantque, & lignis imponant, neque ignem subijciant: alterum ego immolabo, superque lignis collocabo, nec ignem supponam. Tum vos Dei vestri nomen appellate; Ego Jehovah nomen appello. Ac qui Deus igne de cælo demisso annuerit, & que exoratum ostenderit, is Deus habeatur. Po. Placeat vero, atque ita fiat. E. Vos igitur, Baalis vates, deligite vobis taurum alterum, & priores facite, quoniam plures estis; dei que vestri nomen invocare, nullo igne subiecto lignis sacrificialibus. V. Accipimus conditionem: Mactemus taurum, imponamus frustra lignis. O Baal, exaudi nos; O Baal, demitte ignem de cælo, quo te Deum esse ostendas; Baal, Baal; O Baal. O Baal præpotens deus; Baal, O Baal deus noster: noli committere, ut unus Jehovah vates plus possit apud Deum suum, quam nos octingenti quinquaginta apud te: Effice Baal, ut quoniam te plures colunt quam Jehovah, majores etiam vires habere videaris. O Baal, Baal, Baal. O Baal, non audis nos? Non te tunc colimus hætenus? Quid in te commisimus? Non vis tuas vires ostendere? Quo plures habes cultores; nonne æquum est eo te magis exorari; Baal, O Baal, nisi nos exaudis, actu non est de te, deque tuo populo. Unus hic Jehovah vates tuum cultum abiecit. Quis te colet, O Baal? Quis te deinceps adorare vellet, O Baal? Baal. O Baal, quis te non contemnet, & pro nihilo ducet, si nos in tanto discrimine non exardiveris? In quem vero magis necessarium alium reavabis tuam potentiam? Nos te invocamus. nos aram tuam prætergredimur, & jam meridies est, neque respondetis.

respondes, aut exoraris. O Baal, Baal: O Baal, noli perdere nos. E. Clamate maiore voce. Certe enim deus est: sed forsitan aliquid altius contemplatur, & animo agitat, quam ut possit istas tam exiles voces audire: aut occupatus est, aut iter habet, nisi forte dormit, ut sit expergefaciendus. V. Heus Baal deus noster, quid amplius tibi faciemus. O Baal, o Baal, o Baal. E. Euge, recte, secate vos isto modo gladiis & cultellis, ut à vobis ipsis cruentati misericordiam Baalis exciteris. Sed nihil respondet, nec attendit vestros clamores. Surdo canitis. Agite jam omnis populus, accedite ad me. Instauremus aram Jehovæ quæ diruta est, & saxa duodecim capiamus pro numero tribuum filiorum Jacobi. Ex his aram Jehovæ nomine construamus, & circum eam ducamus profundam scrobem. Agite, componatur strues lignorum, mactetur taurus & superimponatur. Recte est: Replete quatuor amphoras aqua, & eam in hostiam, inque struem effundite, iterate idem; tertiate. Bene est. Redundat aqua circum aram, ipsamque scrobem replevit; ne quid fraudis subesse putetis. Nunc o Jehova, Deus Abrahami, Isaaci, & Israelis, effice, ut hodie intelligatur apud Israelitas, & te Deum, & me servum tuum esse, tuoque jussu hæc omnia fecisse. Exaudi me, Jehova exaudi me, ut sciat hic populus te Jehovam esse Deum, qui eorum animos retroflexeris. Po. O rem miram! Ignis dilapsus à Jehova, & hostiam, & ligna & saxa, & humum absorpsit, & scrobis aquam lambit. Jehova Deus est, Jehovæ Deus est. E. Si igitur Jehovam esse Deum agnoscitis, & ad terram proni adoratis, comprehendite Baalenses vates omnes, qui vos à Jehovæ cultu magno vestro malo avocant. Cavete ne quis omnino evadat. Agite, ducamus eos ad Cisonem fluvium, jugulentur hic vates omnes Baalis, ne quem deinceps à veri Dei cultu possint avertere. Perite, populi deceptores, corruptiores, atque pestes, & dignis præstigiis vestris poenas date: ut deinceps adoretur, & in honore habeatur is unus, cui debentur omnia. Nunc Achabe, ascende, & I ad capiendum cibum. Sentio enim jam adesse murmur pluviz. Ego ascendam in
H
verticem

verticem Carmeli : Sequere mi puer. Pu. Faciam herere. E. Age jam puer, dum ego hic in summo Carmeli jugo maneo, I spectatum mare versus : & mihi quod videris, renunciatum venito. P. Libenter here. Feci here : neque quicquam vidi. E. Revertere eodem septies. Pu. Parebitur. Jam iterum venio. Jam tertio. Jam quarto, Jam quinto. Jam sexto. Superest ut Septimo speculatum eam. Here, vidi nubeculam instar palmarum hominis ex mari efferri. E. Instat pluvia : I nunciatum Achabo, ut junctis jugalibus in urbem descendat, ne à pluvia opprimatur. Pu. Eo. E. Ego succinctis lateribus ei Jezrael præcurram. Pu. Salve rex. Jubet Elias ut propere jungas equos, & te in urbem recipias, ne te pluvia opprimat. Ac. Agite mei, festinemus ; ingruat pluvia, nigrescit cælum nubibus atque vento : properemus ; vix evademus, quin madefiamus.

Sent. *Iustorum preces, incredibile dictu, quantum paleant apud Deum. Injusti justos accusant eorum malorum quorum sunt ipsimet auctores. Prasente Elia nihil possumus. Baalenses, Prasente Jehova torpet Baal. Ut nox die sic veritati cedit mendacium. Impiorum plena sunt omnia, piorum exiguus est numerus. Sape magis uni credendum quam mille : nam paucorum est sapientia. O cæcum genus hominum ! quando tandem hoc videbitis ? aut quando tandem lux penetrabit istos oculos ? Nunquam nisi si sero sapietis ? Utinam adsit aliquis igneo spiritu, igneaque oratione Elias, qui charitatis ignem de cælo devocet, quo nostrorum precum sacrificia exardescant, ut deinceps solus Jehova extollatur.*

MICHAAS. 3. Regum 22. ARGUMENTUM.

Achabo Israelitarum regi consulunt falsi vates, ut Ramotha, Galaaditicam urbem, bello adoriatur : forte tamen, ut ea potiatur. At Michaas vates contrarium predicat, eamque ob causam conjicitur in vincula.

Achabus Israelitarum rex, Josaphatus Judæorum rex, Vates, Nuncius, Sedecias, Michaas.

Adsunt hic Vates, Josaphate, plus minus quadringenti, quos ad explorandam Dei voluntatem con-

centuisti accersendos. I. Video; superest ut eos interrogas. A. Quid mihi autores estis, vates? Censetisne ut bello Ramotha adoriar, an ab incepto desistam? V. Nos vero censemus ut adoriaris, nam, victoriam tibi annuit Dominus. I. Nunquis præterea hic est Jehovæ vates, ex quo sciscitemur? A. Est item unus, sed quam male odi: quoniam nihil unquam mihi, nisi sinistrum, varicinatur. Is est Michæas, filius Imlæ. I. Non decet regem ita loqui: sed jube eum acciri. A. Tu siste huc nobis propere Michæam. N. Ita faciam. S. Videsne hæc Achabe cornua ferrea, quæ ego fero? Hoc tu modo quasi cornu petes & fundes Syros ad internecionem, ita tibi per me futurum pollicetur Deus. V. Ita prorsus fiet. Aggredere sane Ramotha; feliciter pugnabis eamque Dei beneficio capies. N. Czæri quidem vates omnes, Michæa, regi uno ore felicem successum promittunt. Itaque censeo, ut tu quoque ei bene omineris, quemadmodum ipsi. M. At ego Deum immortalem juro, me ea solum dicturum, quæ mihi divinitus inspirata fuerint. A. Michæa; quæ est tua sententia? Armane in Ramotha inferemus, an non? M. Quidni inferas? Nam tibi victoriam annuit Iehova. A. Quousque tandem mihi illudes? Te etiam atque etiam obtestor per nomen Jehovæ, ne mihi quicquam nisi verum dicas. M. Nunc verum audies. Vidi omnes Israelitas palantes in montibus, sicut oves sine pastore solent. Atque Jehova, Non habent isti dominos, inquit: redeant suam quisque domum cum bona pace. A. Dixine ego tibi, cum nihil mihi nisi infaustum prædicturum? M. Igitur audi certissimum oraculum. Vidi Jehovam in solio suo sedentem, omni cœlesti exercitu dextra lavaque stipatum, atque ita dicentem; Ecquis mihi in errorem inducet Achabum, quo Ramotha, ibi casurus, invadat? Cumque alius aliud diceret, processit quidam spiritus, qui stans ante eum, Ego, inquit, facturum me recipio. Cui Jehova; Quoniam modo? Tum ille; Aspirabo falla omnibus ejus vatibus, quæ dicant. Probe inquit, Jehova, succedet: aggredere negotium. Nimirum ex his liquet, omnes istos tuos vates esse falso spiritus affatos,

& Deum tibi male cogitare. S. Accipe colaphum pro isto tuo mendacio. Nam qua ratione (divinum numen, ejus tu in finem te loqui simulas, à me emigravit, ut te docuerit? M. Tum scies, cum trepidus te in intima penetralia penitus abdes. A. Corripe Michæam, & eum deduc ad Amonem prætorem urbanum, & Joam regium filium; & jube meo jussu in carcerem concludi, atque ibi pane atro & aqua parce ac duriter pasci, donec salvus redeam: M. Siquidem salvus redibis, nihil causæ est quo minus dicar mentitus oraculum: itaque equidem hoc clarissima voce omnibus inculcatum volo.

Sent. Falsi vates (quorum ingens est numerus) dicere solent, quæ placeant hominibus, & imprimis assentari Principibus. Veri vates (qui pauci esse solent) assentari nesciunt, & improbi semper dura dicunt. Et quoniam improbi in hac vita dominari solent, fit plerumque ut veritas præmium vincula sint, & necesse. Nam absequium amicos, veritas adium parit. O mundi potentes, utinam hæc loquimur vestros demittatis.

SUNAMITIS, 4. Regum 4.

ARGUMENTUM.

Eliseus, ab hospita sua Sunamitide oratus, ejus filium revocat in vitam.

Eliseus, Gibeonis, Sunamitis

ECce Sunamitidem illam hospitam nostram, Gibeonem: curre ei obviam, rogaturus utrum valeat ipsa, & vir, & puer ejus. G. Faciam. Salve mulier, sisne salva es? & tuus maritus, & puer valetne? S. Valent; sed sine me pervenire quo volo. G. Quonam properas? S. Ad tuum herum. G. Nescio quid novi videtur accidisse huic mulieri. Sed quid istud rei est? Heus mulier? Tunc audes pedes vatis complexi? Apage. E. Sine pueri: animo ejus mole est, quod me Jehovah celavit. S. Perieramne à te filium? Annon admoneram, ne mihi imponeres? E. Accinge te Gibeoni, & cape meum baculum, atque ibi; si quem offenderis, ne solutus, salutus, ne relinquo. G. Eo. S. At e-

go profecto nunquam te omitam; quin una mecum venias. E. Age sane, tux voluntati obsequar: przi, jam te lequar. G. Here, feci ut jofferas, sed puer neque vocem edit, neque audit, neque potuit omnino experge fieri. E. Ne trepida mulier, intro eamus cubiculum. Hic quidem plane mortuus jacet in meo lectulo. Exite foras. & me hic relinquite solum cum solo, clausa janua. G. Nescio quid magnum expecto: non abs se se conclusit intus. S. Faxit Deus ut natum recipiam. G. Hospita S. Quid novz rei est? G. Salva es; visus sum audire sternutantem puerum. S. Revixit, si verum prædicas. E. Heus Gihezi. G. Me vocat: quid est, here? E. Accerse huc mihi istam locinam. G. Te vocat. S. Adeo. E. Recipe jam tuum filium incolumem. S. O divine vir, quas tibi gratias agam pro tanto munere? E. Deo hoc totum acceptum ferendum est. mulier, non mihi, qui per me possim nihil.

Sent. Fides est omnipotens. Suorum preces, quamvis maximæ potentium, exaudit Deus.

NAAMAN, 4. Reg. 5.

ARGUMENTUM.

Naaman Syrus ab Elisao à lepra sanatus, ei gratias agit & dona offert: sed quia Elisaus non accipit. Deinde digressum Naamanem consecutus Gihezi, Elisai famulus, ab eo pecuniam & vestes auferit per mendacium, eamque ob causam, ab Elisao reprehensus, fit leprosus.

Naaman, Elisaus, Gihezi, Ministri Naamanis.

Reventor ad te, Elisæ: & meum tum in Deum, tum in te peccatum confitens, veniam peto. E. Quidnam peccasti? N. Cum tu me per ministrum tuum jussisses corpus in Jordane septies immergere, si à lepra (cujus depellendæ causa veneram) sanus esse vellem: primum indignatus sane sum, & me tibi despiciatui esse ratus, quod tantum ministrum ad me mississes. Nam speraveram te ipsum exiturum, & invocato Dei nomine manum loco ad moturum, & ita morbum sanaturum. Deinde indignum mihi videbatur, tantum tribui vestris aquis, ut, cum Abano, aut Phar-

phar. fluvii Damalci, vestris nihilo deteriores, essent
 ad me sanandum inutiles, Jordanis tantam habere vim
 putaretur. Itaque abibam ira plenus. Quod ni mei fa-
 muli fuissent me sapientiores, equidem medicinam re-
 pudiassem. Sed cum illi dicerent absurdum esse, me,
 qui rem quamlibet magnam salutis causa facturus es-
 sem, à tam parva desistere: tentavi quid possent aquæ
 Israelitarum, & me septies in Jordanem immerfi; quo
 facto ita sum (ut vides) sanatus, ut non sit pueri cor-
 pus nitidius aut integrius. Quapropter intelligo jam, &
 confiteor, nullum in toto mundo esse Deum nisi eum
 quem vos Israelitæ colitis. Itaque pro tam singulari
 beneficio, quæso te ut à me munusculum hoc accipias.
 E. Apagesis: ego ut munus accipiam? N. At ne me
 repudiato: non equidem id facio, quo tibi tantum
 mentum temeris, quod neque fieri potest: sed ut hoc
 mei in Deum & in te grati animi pignus apud te relin-
 quam. E. Istum gratum animum apud te habeto: do-
 na ne addito. N. Atqui. E. Ne urge tantopere. Nam
 (ut si semel scias) Deum immortalem juro, cui ego
 appareo atque administro, me nihil à te accepturum.
 N. Si ita decrevisti, nolo improbius instare. Cæterum
 oro te, ut hinc mihi terræ duorum mulorum onus a-
 sportare liceat. Nam statui deinceps nullis diis præter-
 quam uni Jehovah adolere, aut sacrificare. E. Laudo,
 asportato sane. N. Præterea est aliud, super quo te ve-
 lim consulere. Solet meus dominus, quancumque
 in ædem Remmonis adorationis gratia commeat, meis
 humeris inniti; ubi, eo inclinante se, non possum
 quin me quoque inclinem. Eam mihi rem Jehovah
 ignoscet, opinor. E. Ita. Abi cum bona pace. G.
 Hem, parca Dominus meus accipere oblata sibi
 ab isto Syro munera? At mihi ira sit Jehovah propi-
 tius, nisi eum cursu consequar, aliquid accepturus.
 Immunis ut abeat tam dives homo, tanto assidue be-
 neficio? Non convenit. N. Religioni habes, nihil
 ei dedisse. Sed videone ejus famulum huc cursu con-
 tendentem? Ipse est, quantum ex incessu conjicio.
 G. E curru defiluit, & mihi procedit obviam. N. Sal-
 vane omnia, puer? G. Pax: tantis verbis volo, Mo-

do ad herum meum venerunt duo de vaturn genere juvenes è monte Ephraimitarum. Ea de causa rogabat herus, ut mihi ad eos argenti talentum des & duas vestes de splendidioribus. N. Imo vero duo talenta auferas: atque utinam plura voluisses; libenter dedissem. G. Non est opus. N. Ne dubita accipere; erit aliquis eorum usus. Vos colligate hoc argentum in duobus fideis: addite has duas vestes. Vos duo praeferte ei haece sarcinas. Jubeo herum tuum meo nomine salvere plurimum. G. Faciam. Vale. N. Et tu.

G. O me felicem, cui res tam bene succedunt! Ite hae juvenes; sequimini me per hoc obscurum ostium: deponite hic sarcinas: jam mihi nihil opus est vestra opera. Quod reliquum est, ipse facile per me perficiam. Abite. M. Vale ergo. G. Valetis vos quoque. Nunc res bene mihi gesta est; abscondam hic hunc thesaurum, ubi eum nemo praeter me sciat. Sed jam ne meus herus aliquid suspicetur, si nimis diu absim, ostendam me ei. E. Unde noster Ghezis? G. Nusquam equidem ivi. E. An etiam audes velle mihi verba dare? Quasi ego non una animo adtuerim, cum homo de curru revertit tibi obviam. Hocne tempus est accipiendorum ullorum munerum? Improbe a te factum. Itaque pro isto tuo peccato, lepra, qua liberatus est Naaman, in te, & in tua progenie in posterum haerebit.

Sent. Bona spiritualia plerunque aspernatur mundus, quia splendore carent, & apparatu mundano. Ne famulorum quidam consilium contemnendum est. Sape etiam est Oliter valde opportuna locutus, Dona spiritualia non emuntur pretia carnali. Avaritia mendaces facit, & homines in miseriam precipitat. Dei Spiritum latere frustra coneris.

HAZAEI, 4. Reg. 3.

ARGUMENTUM.

Hazaelis percontanti praedicat Elifas mortem Benadadi regis Syria, & insuper ipsius Hazaelis regnum & servitutem in Israelitas.

Hazael, Elifas.

Benadadi Syria rex, qui nunc reges est, misit me ad te, Elifas, ad percontandum de salute tua.

E.

E. Renunciato ei, eo morbo levatum in: Et tamen Jehova mihi interitum significavit. Heu! H. Quid tibi volunt ista suspiria. quæ fixo vultu. ita alte trahis? E. O Hoziel Hizael, video quantam tu vastitatem sis Israelitis illaturus. Tu eorum ædificia incendes, tu juvenes ferro trucidabis, tu pueros elides, tu gravidas mulieres discerpes. H. Egone vilissimus homuncio tanta facinora poterò? E. Ostendit mihi Jehova, te fore regem Syrorum.

Sent. Pirs dolet populi Dei calamitas, quamvis merito & divinitus illata.

JEHUS, 4. Reg. 9.

ARGUMENTUM.

Jehus, ab Elisæi puero unctus rex Israelitarum, Forum Israelitarum, & Ochoziam Judæorum regem, & Jezabelem Joram matrem, occidit.

Puer Elisæi, Jehus, Dux, Speculator, Joramus Israelitarum rex, Nuncius, Alter nuncius, Jezabel.

HAbeo quoddam ad te mandatum, dux. Je. Quem nostrum appellas? Te ipsum, dux: secedamus intro, Jehovah te, Jehu, Deus Israelitarum, hoc oleo per me ungit regem suorum Israelitarum, jubetque ut Achabi domini tui stirpem trucidet. Statuit enim suorum omnium tum ratum tum reliquorum sanguinem à Jezabele expetere, universamque Achabi domum perdere & ejus memoriam genisque stirpis ex Israelitis tollere; eamque eo redigere, quo redacta domus est Jeroboami Nabati filii, & Baasæ Abiæ filii: Jezabelem autem comedent canes in agro Jesraelensi inssepultam. Sed ego hinc fuga me proripio. D. Quomodo se res habet Jehu? Quorsum venit ad te lymphatus iste? Je. Hominem nostis, ejusque orationem, D. Minime vero. Doce nos quidnam dixerit. Je. Unxit me regem Israelitarum de Jehovah mandato, cui certum est Achabum Achabique domum per me ulcisci. D. Supponamus propere regi vestes nostras, socii, eumque collocemus in editissimo graduum. Tu proco proclama tubo, regem esse Jehum. Nunc duxes,

si vobis ita videtur, cavete ne quis ex oppido evadat,
 qui hujus rei nunciū Iesraelem perferat. Nos conscen-
 damus equos, & eo festinemus ire. Nam illic decum-
 bit Ioramus, sanandorum vulnere gratia, quæ in
 prælio contra regem Hazaelem à Syris accepit: eo-
 demque venit Ochozias Judææ rex ad eum visendum.
 S. Video quendam hominum globum. Jo. Tu con-
 scende equum, & ei cursu profectus obviam quære ut
 valeat. N. Fiet. Je. Accurrit huc eques quidam. N.
 Rogat rex ut valeas, Jehu. Je. Quid, ut valeam? re-
 cede pone me. S. Pervenit nuncius ad eos, neque re-
 vertitur. Jo. Heustu, conscende equum, & eodem
 curre. N. Fiet. Je. Accurrit huc alter. N. Rogat rex,
 Jehu, an valeas? Je. Quid, an valeam? Recede, pone
 me. S. Pervenit ad eos nuncius, sed non revertitur,
 lacessit autem ferocitas declarat esse Jehum, Namque
 filium. Jo. Junge currum equis, iuriga: excamus ho-
 mini obviam, Ochozia. Je. Tandem veniunt, ipsi re-
 ges opportune. Jo. Valesne Jehu? Je. Quid, valesne?
 Durantibus tot matris tuæ Jezabelis stupris, & male-
 ficiis? Jo. Fugiamus Ochozia circumvenimur. Je.
 Siquidem potestis effugere. Experiamur tamen, an mens
 arcus possit de regis corpore sanguinem elicere. Hem
 tibi, hic moriturus eras. Tu Badacer triumphas, abjice
 eum in fundum Nabothi Iesraelenfis. Nam memini,
 cum aliquando ego & tu Achabum hujus patrem in
 eodem curru sequeremur, ei oraculo dictum esse, Je-
 hovam sanguinem Nabothi, ejusque natorum pridie
 ejus diei respexisse: eumque in agro ejusdem Nabothi,
 quem ille iudicio per calumniam oppressisset, in illum
 vindicaturum esse. Quare sume hoc cadaver, idque in
 fundum abjice, sicuti ferunt Jehovah dicta. Sed fugit
 Ochozias: persequimini eum, occidite, peteat hoc
 ad sagittas concursus hominum genus. Pergamus in op-
 pidum: nondum peracta ultio est: Superest totius
 mali fons Jezabel, quam jam videre videor de fenestra
 prospicientem. At etiam fucata est: nimirum ut mor-
 ti placeat. Jez. Nunquid bene accidit Zambri qui do-
 minum suum interfecit? Je. Ecquis isthic à me
 est? Recte: vos ejus cunuchi præcipitate eam.
 Peri,

Peri, foeminarum impurissima, & à meis equis conculare.

Sent. Etiam subditos armat & excitat Deus in principes impios. Equum est enim, ut qui adversus Deum Dominum suum consurgit, (quod faciunt omnes impii) adversus eum consurgant ipsius servi.

JOAS, 4. Regum 13.

ARGUMENTUM.

Joas Israelitarum regi se aegrotum visenti prädicit Eliazas victorias, quas sit de Syris reportaturus.

Joas rex Israelitarum, Eliazas.

Heu pater patriæ! Heu columnen Israelitarum! tu quidem nunc aeger jaces. E Non est ejulandi tempus. Cape arcum & sagittas. J. En-cepi. Quorsum? E. Impone manum arcui. I Feci. E. Aperti fenestram obversam orienti. I. Aperui. E. Jaculate. I, Hem! sic volo. E. Collimasti. Ista est salutaris nobis, mortiferi Syris sagitta, quos tu in Apheco, Dei præsidio, occisione occides. Sed perge porro, cape sagittas. I. Cepi: quid tum? E. Feci tertiam. O factum male! si quinquies percussisses, aut sexies, tum poteras Syros delere funditus. Nunc eos ter tantum superabis, quoties videlicet terram pullavisti.

Sent. In vato plus est præsidi, quam in exercitu. Vato mors est & regi deploranda. Fata abstrusa sunt.

JONAS, Jonæ 1.

ARGUMENTUM.

Vexati tempestate nauta, invocatis frustra diis, saltaque jactura, Jonam vatem excitant qui in nave dormiebat. Deinde sorte jacta, ut eum fontem & tempestatis causam esse deprehenderunt, jaciunt in mare, ipsiusmet admonitu: ita pacatur tempestas.

Nautæ, Nautæ, Jonas.

Pro Jupiter, quanta sœvit tempestas! quanti undarum fluctus nostram navem undique verberant? Dicas Neptunum, & Aolum, omnesque adæo Deus

in nostram conjuravisse perniciem. Ne savi tantopere
 aquarum præpotens Neptune; ne eos perde, qui se
 tuæ fidei mandarunt. Tuque ô Æole, cui potestatem
 in ventos dedit Jupiter, cohibe tam effræatum eorum
 impetum. Naut. Dii immortales, quid habetis in ani-
 mo? Hecine venisse nos, ut tam misere periremus?
 Ferte, quæsumus, percite: nos vobis sacra facie-
mus; tibi Neptune taurum, vobis agnum, tempesta-
 tes, mactabimus: tantum liceat hinc salvis evadere.
 Al. Ledæ proles, Castor & Pollux, amica nautis fides,
 obsecro vestram fidem, reddite nobis mare tranquil-
 lum, reddite amicam cœli serenitatem. Naut. Nihil
agimus, video: tam surdi sunt dii quam est ipsum
 mare. Naut. Quid superest? Naut. Ut iacturam fa-
ciamus. Naut. Durum. Naut. Sed necessarium: ex-
 tremo autem malo extremum adhibendum est reme-
 dium, atque utinam vel sic evadere liceat. Festinate,
 efficiamus has merces. Præstat rem perdere, spem ali-
 quam retinentes, quam cum re certum exitium expe-
 ctare. Vos ô cœli marisque potentes dii, este saltem
 contenti hac nostra miseria: quid mortem insuper mi-
 namini? Hei mihi! magis magisque furiant venti,
 ingravescit tempestas. Irritantur superi, non placantur
 nostris votis & precibus. Quo iam? Quo me ver-
 tam? Erat hic nescio quis peregrinus, ubi nunc est?
 Naut. Dormit ad infimum navis latus. Naut. O su-
 pinam securitatem! Heus, heus peregrine: quem
 tandem dormiendi modum facies? Potes in tanto pe-
 riculo indulgere somno? Quin tu surgis, & tuum in
 hoc temporis articulo Deum invocas? si quis forte su-
 perum existat, qui hoc à nobis malum avertat, & præ-
 lens auxilium ferat. Naut. Frustra laboramus: causa
 tanti mali perscrutanda est. Oportet aliquem hic adesse,
 qui se nefario aliquo scelere obstrinxerit, propter
 quem tantopere irascantur dii. Sortiendum est quis sit
 in causa. Naut. Placet; ducantur sortes. Euge, fors
 nunc peregrinum designat. Vides te, peregrine, accu-
 sari. Dic quæso, unde tantum in nos malum ortum sit,
 quod vitæ genus sequaris, unde & quo eas, cujas sis,
 & qua gente natus. J. Jam jam nullum superest effu-
 giū

gium, teneor manifesto. O inevitabilem Dei potentiam! Ego sum Hebræus, Jehovæ coelestis Dei cultor, qui & mare & terram fabricatus est. Is me Ninivem ire jufferat, ut eum populum, otio & luxu diffluentem & perditum, mea admonitione ad meliorem frugem & saniozem vitæ rationem deducerem. Cujus ego muneri tristitiam defugiens, statueram Tarlum in Cili-
ciam me conferre, & ejus conspectum evitare, cujus oculis omnia sunt subjecta. N. Perimus funditus. Inscite prorsus, homo, & male abs te factum. Sed postquam factū quod est, infectum fieri non potest, quid tibi nunc censes faciamus, ut placatori mari utamur, quod vehementius semper agitari vides? J. Vos vero me in mare deturbetis, si id sedatum vultis: nam certo scio ego, mea unius causa vos hac tam vehemente tempestate affligari. N. Avertant superi, ut tua morte salutis nostræ consulamus. Non faciemus. Agite viri fortes, incumbamus remis, conemur ad terram appellere. Eia, adhibete summas vires: eia, rumpamus hos fluctus. O rem miseram! crescit assidue malum, nulla ratione terram possumus attingere. J. Frustra sudatis invito Deo. N. Quid ergo est? tene nos in mare? J. Nisi mavultis mecum una perire. N. O desperatissimum perfugium! sed tamen satius est, te solum quam nobiscum interire. Faciendum est socii: nulla alia ad evadendum via est, video. Effertur mare, rumpitur navis, mors nobis versatur ob oculos. Demergamur cum. Obsecramuste Jehova, ne pereamus ob hujus viri mortem, neve à nobis poenas sanguinis ejus expectas. Vides nos necessitate impulsos facere, & tu omnia tuo arbitratu moderaris: jaciatur. O rem admirabilem! Videtis ut subito sedata sit tempestas, eo dejecto? Videtis mare sic tranquillum, ut nunquam tranquillius: Agnosco, agnosco ego Jehovæ potestatem immensam: Is nimirum Deus est, ceteri nequicquam precibus interpellantur, uni, uni debetur gratia: uni itaque sacra votaque faciamus.

Sent. Frustra implorantur falsa numina, sæviante vero numine. Deum effugere nec terra nec mari possis: Cum fontibus navigare, hoc est versari, noxium est. Mānente causa poenæ, manet poena.

RAB.

R A B S A C E S, 4 Regum 18.

A R G U M E N T U M.

Rabsaces, ab Assyriæ rege Senacheribo missus, Hierosolymitanos qui erant in muris, ipse extra muros iubet deditionem facere, & in Jehovam ejusque populum petulantissime invehitur, nemine quicquam respondente.

Rabsaces, Eliacimus.

VOS hæc nomine regis magni, id est, regis Assyriorum, Ezechia nunciate. Qua tandem fiducia nitatur? Verbisne, an consilio, an viribus dimicare cogitet? Qua tandem spe fretus ab eo defecerit? An videlicet confidit confraeto isti culmeo baculo, id est, Ægyptiis, cui si quis innitatur, ei manum perforet? Talis est Ægyptiorum rex Pharaon in omnes qui ei confidunt: Quod si mihi dicetis, Vos Jehovæ Deo vestro confidere: annon is est cujus Ezechias sacella araque sustulit, iussitque Judæis & Hierosolymitanis, ut Hierosolymæ ad certam quandam stram Deo supplicarent? Age Ezechia, vis cum domino meo rege Assyrio sponsonem facere, si tibi dederò duo equorum millia, nō tu non possis ad eos totidem equites suppeditare? Tunc ausis vultum subire vel unius prætoris, minimi servorum domini mei? Et fiduciam tibi collocas in Ægyptiorum curribus & equitibus? An porro sine Jehova ad hunc locum vastandum ascendi? Jehova ipse me iussit in hanc regionem proficisci, eamque depopulari. E. Quæsumus te, ut nos Syriace (scimus enim) alloquaris, non Judaice, in auribus hominum qui sunt in moenibus. R. Quasi ad dominum tuum, aut ad te miserit me dominus meus, ad hæc dicenda; ac non ad eos qui sunt in muris, ut vobiscum & mercedem suam comedant, & urinam bibant. Audite Judæi, regis magni, regis Assyriorum dicta. Ne vobis imponat Ezechias, neque enim poterit vos ab ejus manibus defendere: neve ab eo persuaderi vobis sinite, ut Jehovæ fidatis, quasi vos defensuro, neque urbem istam in manum Assyriorum regis permissuro. Nolite Ezechia credere, sed potius Assyriæ regi obtemperate, qui vobis inandat, ut secum benevole agatis, & vos ei dedatis

& suis quisque vineis & ficibus & puteis tantisper utimini, donec veniat ad vos in vestrae similem terram transferendos, in terram frumenti, & vini, & panis, & vinearum, & olivarum, & olei, & mellis feracem, ut hac ratione vestrae salutis prospiciatur: neve Ezechias fidem habeatis: fallit enim vos inani fiducia defensionis Jehovæ. An reliquarum gentium dii suam quisque terram ab Assyriæ rege defenderunt: Ubi sunt dii Hernathæ & Arphadi? Ubi Sepharvaim? Ubi Henz? Ubi Avæ? Nunquid Samariam ab ejus manu tutati sunt? Quis tandem est ex omnibus omnium terrarum diis, qui suam terram ab ejus manu defenderit, ut Jehova Hierosolymam defensurus esse videatur? E. Obmutescamus, neve ei quicquam respondeamus. Ita enim fuit regis mandatum. Sed eamus hæc regi nunciatum.

Sent. *Res secundæ insolentes sape reddunt homines, & in ipsum ariam Deum petulantes. Prosperos successus sibi adscribunt superbi, cum debeant Deo. Cum maledicis & verbosis rixandum non est, sed Deo committenda causa.*

EZECHIAS, Esaia 38.

A R G U M E N T U M.

Agrotus rex Judæorum Ezechias, cum esset ei ab Esaia vate denunciata mors, precibus à Jehova impetrat vitæ prorogationem.

Esaia, Ezechias.

Impetrado, Ezechia: nam isto tibi morbo moriendum est. Hæc est Dei voluntas. Ez. O durum nuncium! O sancte Deus memineris, quam fideliter & integro animo te semper coluerim, & ad tuam voluntatem vitam omnem direxerim. Hic pietatis honores? Sic religionem remuneraris? Mene nunc in medio ætatis cursu in eas angustias esse redactum, ut subeundum sit sepulchri ostium, & reliquo vitæ tempore carendum? Eheu! Jam non ego fruor communi hoc cœlo? cœlo ego non fruor, ejus amœna luce illustrantur qui in terra degunt vitam: Jam ego avellor à charo conspectu & consuetudine hominum, qui hunc orbem incolunt. Ex hac vita discedo & emigro, tanquam è pastoralis tuguriolo

riolo, fatali ævi flamine & filo ante diem amputato. Paulatim atteror, & consumor in horas: neque quicquam propius exspecto, quam ut, jamjamque absumptus, animam agam. Ad mane si ventum est, membra omnia, diro cruciatu, dilaniari sentiens, mortem in vesperum exspecto. Hirundinis aut gruis ritu stridulas voces emitto, & columbarum more querulos edo gemitus, coelumque suspiciens, consumptis lachrymis, ipsa oculorum tabe intolerabiles animi testor dolores. O rerum Domine omnium, aio mihi fieri injuriam, ejus te vindicem esse par est. Miserum me! quid jam, quid mihi venire in mentem possit quod possim tuum animum ad id quod volo flectere? Meane vitæ brevitate miserabiliter commemorem? O rerum autor & moderator, longius est profecto naturale vivendi spatium, quam quantulum à te mihi conceditur. Hæcne mihi ætate tam immatura spiritus reddendus est? An tu mihi videlicet sempiterno somno consopire par sis, ut postea in vitam revoces? Aut ejus altissimam tranquillitatem acerbissimo casu contaminari passus sis, cum scilicet, jam letho absumptum, è putido busto vindicabis? Et ejus vitam ægrotantis tueri neglexeris, eundem mortis deletum, amico lucis usu rursus donabis; peccatis (quorum de fonte mors scatet) quasi post tergum rejectis, & æterna oblivione oblitteratis? Deinde, à quibus gratitudinem, & ex ea manantem laudationem, expectas? à mortuis? an sepulti te celebrabunt, & tuum paratum miseris præsidium prædicabunt humati? Vivi, vivi tibi gratias agent, vel ego hodie: & parentes liberis commemorabunt tuam gentibus omnibus expositam tutelam. Intende mea saluti, Jehova, & nos de tuis laudibus carmina, quamdiu vivemus, in æde tua modulabimur. Es. Ades animo, rex; Jubeor tibi læta nunciare. Jehova, Deus Davidis, auctoris generis tui, tuam preceationem audivit, namque lachrymas respexit. Itaque sic habero, te per eum sanari, & tertio abhinc die ascensurum in sanum. Quinimo addet tuæ vitæ quindecim annos, teque eripiet e manibus regis Assyriorum una cum hac urbe, cujus defensore, præbebit, propter semeteipsum.

tum etiam propter Davidem, sui cultorem. Sed vos famuli sumite palatham, quam ulceri ejus imponatis, ut convaleſcat. E. Sed quo ſigno intelligam me in ſanitatē reſtitui & tertio die venturum in ædem? Eſ. Vides hoc Achazi ſolarium? E. Video. Eſ. Optio tibi datur utrum velis umbram decem gradibus procedere, an reverti. E. Facile eſt umbram progredi: potius retrocedat. O rem miraculoſam! nunc, nunc video, volente Deo, nihil eſſe arduum.

Sent. Piis precibus uſque adeo flebitur Deus, ut interdum etiam decretum ſuum reſcindat. Quamvis morbos interdum naturalibus remediis incurabiles ſanet Deus, tamen naturalia remedia non ſemper repudiat. Non medicina, ſed Deo, tribuenda eſt ſanatio: & tamen utendum eſt medicina.

J E R E M I A S. Jer. 26.

A R G U M E N T U M.

Jeremias urbis & templi ruinam vaticinatur: eam ob cauſam comprehenditur à ſacerdotibus & vatibus ad necandum. Sed factò ad tumultum concurſu, proceres & ſenatores & Abichamus id prohibent.

Jeremias, Sacerdotes, Vates, Proceres, Senatores, Abichamus.

Audite omnes omnium Judææ urbium homines, quotquot hoc templum, in cujus ego ſto veſtibus; intratis adorandi numinis gratia: audite, quæ Deus mea voce vobis enatur. Nifi eum audietis, & ex lege quam vobis præſcripſit vivetis; tum autem diſſolutum, ejus cultorum, quos ipſe ad vos mittit, per quos vos mature admonere nunquam intermittit; ei, inquam, niſi audietis, hanc ipſam ædem ſacram in eum ſtatum rediget, in quem Silonem redegit, & hanc urbem omnium orbis terrarum gentium ludibrio exponet. Sa. Quid ſibi vult clamor iſte? Va. Omnibus minatur exitium. Sa. At ſibi non minatur, ſed conſtat maximum malum. Quin invadimus hominem? Va. Atque ita opus eſt. Sa. Comprehendite eum, viſi; cavete ne effugiat: ſaxo jam ſcias, Jeremia, quæ mala

mala nobis obnuncias, eate in temetipsū excitavisse. Itane vero ut huic templo Silonis ruinam, & urbi vastam everfionem & solitudinem denunciaveris, & hæc tam dira impune protuleris? Morte pœnas lues. V. Meruit certe. P. Unde tantus ille tumultus, sacerdotes? Aut quid vult tantus hominum concursus? Quid novæ rei accidit? Sa. Hic homo dignus est, qui capite det supplicium, qui quidem tam horrendas clades huic urbi sit vaticinatus, quemadmodum vos ipsi audivistis. I. Audite me, si placet, & vos omnes populares audite me. Jehovah ego optimi maximi instigatu huc veni, ea in sanum & urbem prædicturus, quæ vos audivistis. Quare corrigite vestram vitam & mores, Deique vestri admonitioni obtemperate, ut mutet consilium, malumque quod in vos cogitat, avertat. Quod ad me pertinet, equidem video me in vestra manu esse: vos mihi, quod videbitur, faciatis licet. Veruntamen sic habitote, si me interfeceritis, vos urbemque, & hanc rempublicam, innocentis sanguinem supplicio luituros. Certe enim Jehovah misit me ad vos, ut vobis audientibus ea omnia dicerem. P. Nos quidem non videmus justam causam, cur hic capite plectatur: siquidem nos nomine Jehovah Dei nostri affatus est. Se. Audite nos vicissim, nisi molestum est. Michas Morastita, vates fuit tempore Ezechia regis Judæorum, qui Jehovah optimi maximi nomine omni Judæo populo audiente, ausus est dicere, Sionem in agrum redactam, aratum iri, Hierosolymamque in rudera collapsuram, & montem sacrum in solitudinem redigendum. Nunquid in eum morte animadvertit Ezechias, aut ullus Judæorum? Annon Deum reverentia & precatione sibi placaverunt, malumque quod ab illo jam jamque imminabat depulerunt? Et nos tam immani scelere animos nostros obligabimus? Quid Urias, nihilne nos movebit? Is fuit filius Semeræ, ex Cariathiarimo, qui eadem in urbem hanc ab Jehovah est vaticinatus, quæ modo Jeremias. Quod cum Joacimus rex audivisset, necnon ejus milites & procures, eum quæsit ad necem. Id ubi rescivit ipse, territus aufugit in Ægyptum. Sed eo misit rex Elnathanam, & quosdam alios

lies, qui illinc extractum ad eum adduxerunt: eum que ferro crudeliter necavit, & ejus corpus in plebeiorum sepulchretum projiciendum curavit. Itaque quis fuerat exitus videtis. Nunc dispicite, utrum nefarium hujus facinus, an consideratam illius prudentiam malitis imitari. Ach. Profecto nunquam sinam vos manus Jeremiæ sanguine commaculare.

Sent. *Veritas odium periculumque parit. Malo vate aut doctore nihil iniquius. Plerumque plus sapiunt & plus æquitatis habent inerediti, quam doctores. Pœnam si vis effugere, fuge culpam. Mitiora imitanda sunt exempla, immittiora declinanda.*

ANANIAS, Jer. 28.

ARGUMENTUM.

Ananias Judæis liberationem ad biennium falso vaticinatur. Jeremias contra graviores insuper captivitatem prædicit, & ipsi Ananiæ mortem à Jehova denunciat.

• Ananias, Jeremias.

A Udi tu, Jeremia, una cum universo hoc populo quæ jussu Dei vobis denuncio. Ego (inquit Jehova optimus maximus, Israelitarum Deus) jam ruptam jugum regis Babyloniorum, & post duos annos referam in hunc locum omnia vasa templi, quæ Nabuchodonosor hinc ablata Babylonem deportavit. Jechoniamque filium Joacimi Judææ regis, omnesque captivos Judæos qui sunt abducti Babylonem, huc reducam fracto Babylonis imperio. J. Utinam ita faciat Jehova, & tua dicta omnia ad rem conferat, atque huc vasa sacra reportet, captivosque omnes à Babylone revocet! Verum audi, & quæ apud te & omnem populum eloquat, trade memoriæ: Claruerunt ante me & te jam olim vates, qui multis nationibus, magnisque regnis bellum, aut famem, aut pestem, præsignificaverunt. Quod si quis aliquando secunda pronuntiavit, ejus prædictum aut rei eventus à divino afflatu profectum comprobabat, aut frustratio refellebat. Hoc quia in hac vaticinatione futurum certo scio, malo te rei exitu confutari, quem mea prædicatione irritari. A. Cedo

mihi istum torquem: audite vero omnes, qui hic estis, quid ferant mea dicta. Quemadmodum hoc ego collare perrumpo, ita Jehovam scitote perfracturum dominationem Nabuchodonosoris post biennium. J. Nolo tecum amplius rixari. A. Abeas licet; ego hoc teneo, & tenebo: ne trepidate Judæi, adventat jam certissimum vobis præsidium & salus. Bono animo este. J. Adsum tibi a Deo, Anania, qui tibi me ita renunciare jubet. Vincula lignea, inquit, rupisti, Anania, sed pro eis ferrea feceris. Nam ego ferreum jugum collo imponam omnium istarum gentium, quo serviant Nabuchodonosori Babyloniorum regi, sub cujus ego ditione etiam agrestes bestias subjunxi. Hæc sunt de quibus te, Anania, Deus meo ministerio præmonitum voluit. Sed non est, crede mihi Anania, non est quod incitationem & permotionem divinam ostentes, & hunc populum spe inani erigas. Neque enim à Deo missus ades, cujus ego inflatu perniciem tibi proximam denuncio, teque hoc anno vita defunctorum confirmo, quoniam tuis verbis deficiendi ab eo causa es.

Sent. Mali doctores solent improbis sancta dicere, & quæ placeant. Boni contra. Hinc fit, ut boni invisi sint, mali amantur, & autoritate polleant. Veris vatis veritas creditur ante eventum, præsertim si adsunt falsi vates, qui veris contraria doceant. Mali vates, dum penas improborum verbis leniunt, re ipsa exasperant. Cum pervicacibus rixandum non est, Qui improbis blandiuntur, eos a Deo avocant.

SEDECIA S. Jer. 38.

ARGUMENTUM.

Jeremias consulentem se Sedeciam Judææ regem monuit, ut se dedat Chaldæis; alioquin venturum & ipsum & urbem in miseram calamitatem.

Sedecias, Jeremias.

VOlo te consulere super rebus meis, Jeremia: sed noli me quicquam celare. J. Rem omnem tibi aperiam; sed ea conditione, ac me interimas, neve consilium

consilium meum repudies. S. Per Deum immortalem, qui nostras animas creavit, non perimam te: neque tradam illis hominibus qui tuam necem cupiunt. J. Satis habeo, accipe jam quod sit Dei consilium. Si te contuleris ad principes Babylonios; & tuarumque vitæ consules, & incendium ab urbe depelles. Sin minus, & urbs Chaldæis dedita igni cremabitur, neque tu eorum manus devitabis. S. ~~Arenam~~ valde metuo, ne me Chaldæi Judæis, qui ad ipsos transfugerunt, tradant omni irrisione ludendum. J. Non tradent, crede mihi: obtempera Dei monitis, cujus ego voluntaris interpretes tibi sum datus, si te ipsum amas tuarumque salutem provides. Quod si te dedere renuis, hoc tibi divinitus denuncio; Omnes mulieres quæ supersunt in regia educæ ad principes Chaldæos, te in os indignissime irridebunt, ut circumventum & proditum à tuis necessarius, & in ipso cœno perfide destitutum. Tuarum autem uxores omnes, & liberi tradentur Chaldæis, neque tu eorum manum effugies, quin in manus regis eorum venies, qui hanc quoque urbem incendet. S. Vide ne quis hæc resciscat, ne tu pereas. Quod si proceres audierint nostram congressionem, teque convenierint, rogantes qua de re inter nos actum sit, & mortem minantes nisi indicaveris, dices, se à me precibus petivisse, ne committam ut domum Jonathanis reducatis ad miserabilem mortem.

Sent. Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes, dum levius aliquod malum inevitabile vitant, incurrunt in gravius, quod fuerat evitabile. Qui tolerabiles penas Deo dare recusat, eum incitat ad graviores.

Dia-

Dialogorum Sacrorum

Liber Tertius.

T O B I A S, Tob. 4. & 5.

ARGUMENTUM.

Tobias Tobiam, filium suum, pietatem docet. Deinde jubet, ut ducem quærat ad petendam ex Media pecuniam ibi à se depositam. Tobias genium, qui se hominem simulabat, natius, cum eo proficiscitur.

*Tobias pater, Tobias filius, Raphael genius,
Anna mater.*

Cum ex hac vita discessero, nate, sepelito me honorifice. Tum autem matrem tuam honorato, neve eam donec vivet deserito, neve ei parū morigerandovitā reddas acerbam. Recordare, fili, quod dolores perpeſſa ſit propter te, cum eſſes in ejus utero. Cum igitur vitam finiverit, eam mecum honeſte ſepelito in eodem ſepulchro. Ac per omnem vitam memento Creatoris tui, neve cum offende, ejusve præcepta omitte. Quantumcunque tibi Jehova largitus erit, de eo ne parcito liberalitatem exercere. Ad homines inhumanos ne te aggregaveris. A reſpiciendis egentibus Iſraelitis ne abhorrueris, ne Jehova viciffimis tuis temporibus adverſis à te reſpiciendo abhorreat. Quod ſi tuæ facultates non ferent ut large id facias; at pro eo quantum id erit quod ſuppeditabit, ne parce in benignitatem conferre: ut divitias tibi, & argenti atque theſauros in beneficentia reſpoſitos habeas. Nam theſauri nihil impies juvant, At hæc virtus à morte vindicat: ac quicquid beneficentiam exercet, Dei conſpectum videbit: quemadmodum habet ſcriptum illud, Ego per beneficentiam conſpectum tuum videbo, quam qui exercet, cœleſtes habendj ſunt. Tu er-

go nate, corpus tuum ab omnis libidinis obscenitate tuere, uxoremque de tua cognatione ducito, nequaquam alienigenam, aut alius sanguinis, quam tuorum. Nos enim vatum progenies sumus. Memoria repete Abrahamum, Isaacum, Jacobum, qui uxores de sua sibi gente asciverunt, extraneorum affinitate repudiata, eoque liberis fortunati fuerunt. Animum intende fili, ad ea quæ ages. Quod tibi nolis fieri, aliis ne facito. Operarii mercedem ne retineto noctem unam, post eum diem in quem cum eo pactus eris: ut tuo te præmio remuneretur Deus. Corpus tuum ab ebrietate abstineto. In nulla nequitia te oblectaveris. De tuo victu largire esurientibus. De tuo vestitu indue nudos. Quod tibi supererit, id omne in beneficentiam confer, neque id gravate: hoc est, vere pane & vino sepulchra Justorum perfundere. Audi & attende quem libet, qui modo verum tibi consilium det. Ab Jehova omnibus temporibus pete, ut tuas rationes, consiliaque, dirigat: neque enim homini in manu positum est consilium, sed uni Deo Opt. Max. qui quicquid vult, efficit, alios deprimens, alios efferens. Hac mea dicta & præcepta omnia conservato, & nunquam non ante oculos habeto, fortique & infracto animo esto. Nam Jehova tibi auxilio præsidioque erit, si ei toto animo totoque pectore studueris. Nunc fili, illud tibi indicabo de pecunia, quam habeo apud Gabelem, mihi cognatione propinquam (ea est decem argenti talenta). Rage in Media, nam incertum est quando sim morturus. Tu fili, si Jehovam metues, teque ab omni scelere conservabis, magnas ab eo opes consequeris. Tob. Omnia ut præcepisti mihi, pater, sic faciam: sed velim mihi consilium des, qua ratione queam istam à Gabele pecuniam recuperare. Nam neque ille me, neque illum ego agnoscam, neque quo signo repetam pecuniam scio, neque quâ viâ eat in Mediam tenco. Tob. Quod ad signum pertinet, hoc dices: Me cum ille mihi marsupium suum tradidisset, dixisse, Accipe de manu mea, atque ex quo ei argentum in manum tradidi, annum hunc esse vigesimum: De via autem, quare tibi jam hominem aliquem fidelem,

qui tecum vadat, cui primum dabimus. Proficiscere
 fili, adhuc vivente me, & argentum pete. Jehova te
 Deus Israelitarum in itinere conservet: tibi que be-
 nevolentiam, studium, misericordiam, & illius, &
 omnium qui te videbunt, conciliet, teque nobis
 sospitem & incolumem & ducat & reducat ante meum
 iteritum. Tob. Eo igitur ad conquiendum ducem,
 & fortasse praeſto adest qui faciat. Nam video juvenem
 quendam in via ſtantem accinctum & ad iter (ut vide-
 tur) paratum. R. Adoleſcens, cujaſes? Tob. Domi-
 ne, poſſeſne mecum in Mediam proficiſci? Rap. Ec-
 quidem novi vias omnes, ſumque aliquando uſus ho-
 ſpitio Gabelis gentilis noſtri, agentis Rages in finibus
 Mediae. quæ Rages diſtat ab Ecbataniſ itinere duorum
 dierum, eſtque montana. Ecbatana autem in campe-
 ſtri loco poſita ſunt. Tob. Præſtolare pauliſper, ſi placet,
 cum hanc rem patri renunciatum eo; nam magnopere
 cupio te comitem habere, tibi que dabo mercedem
 pro itinere. Rap. I propere. Ego hic manebo donec
 redeas: noli diutius morari. Tob. Naſtus ſum virum
 bonum, pater, noſtri generis, qui mecum proficiſca-
 tur. Tobæ. Evoca eum ad me, ut ſciſciter unde terra-
 rum ſit, & an ſatis fidus ſit tibi futurus comes. Tob.
 Faciam. Heus, accerſeris à patre meo. Rap. Eo, Salve
 vir divine. Tobæ. Si ſalveo, cur mihi hæc uſu veniunt,
 ut oculis captus in tenebris cæcus ſedeam? Rap. Qui
 tibi oculorum lucem cæcando ademit, idem te, quia
 vir bonus eſ ſanabit. Tobæ. Ita faxit Jehova. Sed ad
 rem. Meus hic filius Tobias vult ire in Mediam, frater
 poterisne ire cum eo? Et ego tibi mercedem dabo.
 Rap. Potero, quippe qui vias omnes noverim omnem-
 que illam regionem peragraverim, & montes teneam.
 Tobæ. Cujaſes? Cuius generis? Et qua ex civitate? Rap.
 Quid amplius quaeris? cum mercenarium habeas, qui
 tuum filium comitetur ex tui animi ſententia. Tobæ.
 frater, nomen tuum ſcire velim, & cuius nationis ſis.
 Rap. Ego ſum Azarias Hananeelis filius de familia
 ſolomothi majoris, tuus gentilis. Tob. Quod ſalutare
 uſtumque ſit. Sed noli agre ferre, frater, quod vo-
 lerim tuæ familiae genus cognoscere: meus gentilis
 es

es, egregia & nobili ortus familia. Nimirum nos
 Hanaanelem & Nathanem duos Solomithi filios, qui
 mecum icabant Hierosolymam, cum Israeliticam
 ram incoleremus, mecumque ibi adorabant, neque
 unquam ad deos peregrinos qui in ea regione habi-
 bantur, desciverunt: quod ceteri gentiles nostri fecer-
 unt. Quare vade frater feliciter, cum filio meo: &
 redite feliciter, adjuvante Deo, Ego tibi in singulis
 dies drachmam solvam, & victum ut filio. Quod
 si vos Deus opt. max. salvos reduxerit, istud tibi pre-
 mium augebo. R. Omitte timorem. Nam ego cum
 filio tuo salvus cum salvo, & ibo & redibo. Tob.
 Comparat tibi, Tobia fili, quæ ad professionem sunt
 necessaria, & proficiscere, cum isto fratre; Deus Om-
 nipotens vos incolumes ducat & reducat, & vobis
 hoc iter ductu genii sui prosperet. Tob. Vale, & am-
 bula prospere. A. Oh, oh, oh, oh? Tobæ. Quid fieri
 A. Rogas? nihilne vereris puerum abste amittere
 qui in oculis nostris obversando, nostram senectutem
 redderet leviolem? Quasi vero non nos sine illo argu-
 to aliturus esset Deus noster. Tobæ. Ne time soror
 Nam & prospere ibit, & incolumem ad nos reversum
 tu ipsa tuis oculis aspicias. Deus ei noster genium
 tribuet, qui ei iter bene fortunet, eumque saluum
 ducat. A. Eheu!

Sent. Parentum est filios docere pietatem. Piorum
 ram mandavit Deus geniis suis.

ASMODEUS, Tob. 6. & 7.

ARGUMENTUM.

Raphael genius agit cum Tobia de ducenda in mat-
 rimonium Sara Raguelis filia; Deinde, ubi ad Raguel
 pervenerunt, fit matrimonium.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

J Am tandem pervenimus Ecbarana, Tobia frater. Ha-
 nocte divertemur ad Raguelem. Is senex quidam
 est; qui filiam habet unicam, forma præstantem, no-
 mine Saram. Ego cum eo agam ut eam tibi det in ma-
 trimonium. Est bona indole prædita, & patri dilecta.

Am. Ausculta mihi, & de ea agito. Ubi Rague redierimus, celebrabimus nuptias. Non dubito, quin non sit ille tuis postulatis contradicturus, neque eam, contra legem Moſis, alienigenæ traditurus. Nos eam ad patrē tuum ducemus. T. At audio, frater, eam jam ſeptē viris eſſe traditam, qui, antequam in ejus complexum venerint, mortui ſint, ab Aſmodæo (ut dicitur) dæmonum rege necati. Quapropter, ne me ille interficiat, non mediocriter pertimeſco. Quod ſi fieret, parentibus triſtiſſimi cauſam exitus præberem, qui alium nullum neque filium neque filiam habent, à quo eis vita deſunctis parentetur. Raph. Verere modo Jehovah, ejusque memor eſto: tumeriam patris tui præceptum recordare, à quo juſſus es uxorem ejusdem tecum familiæ ducere. Tum me autore nihil dæmonem timueris. Satis exploratum habeo, te eam hac nocte in matrimonio eſſe habiturum. Igitur ubi in cubiculum cum ea introiveris, ſumito cor piſcis quem tu in Tigre ſumine dilaceravi: & ex eo ſub pallam ſuffragium facito. Eo nidore olfacto dæmon puellam fugiet, nunquam eam repenturus poſtea. Cum autem tibi cum ea congregi libebit, ſurgitote de lecto gentili, Jehovahque oratote & obſecratote, ut vobis pro ſua clementia opem ferre, puellæque mederi velit. Tum demum cum ea rem habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abjice: nam ea tibi deſtinata eſt ante orbem conditum, per teque eam Jehovah à dæmone vindicaturus eſt. T. Quid futurum ſit viderit Deus. Sed certè facit tua oratio, ut à conjugio non abhorream. Rap. Jam appropinquamus domo Rague: & ecce eum ante ſuas ædes. Salve. Rag. Salvete & vos. Aspice huc Edna, quam hic adoleſcens forma teſerat Tobzum fratrem meum. E. Unde eſtis, fratres? Rap. Ex captivis qui ſunt Ninivæ, ex Nepthalina tribu. E. Noſſisne Tobzum fratrem noſtrum? Rap. Novimus. E. Valerne. Rap. Valet. T. Iſte Tobæus frater (ut dicitis) veſter, pater meus eſt. Rag. O fauſtum diem! Libet te complecti. Jehovah tibi propitium precor fili: nam ex viro optimo & probiſſimo natus es. Age uxor, ſi quid eſt lautius, appareatur coe-

na; placet mentem mactari. Volo ego hos hospites accipi liberaliter. Succedite nostro recto: praestemus nos hilares. T. Jam tempus admonet, Azaria, ut de matrimonio mentionem injicias. Rag. Memini. Quoniam filiam habes jam nubilem, Raguel, & hic est adolescens, & equalis illi, & tribulis, petebat, ut eam sibi nuptum locares. Rag. Non me praterit, satius esse eam tibi quam alteri tradi. Sed verum tibi dicam. Eam jam septem viris locavi (ut tu scias) qui omnes ante ejus congressum mortui sunt. Verum ede & bibe, & istam rem omitte. T. Nihil agis: neque cibum ego neque potionem capiam, quin tu eam mihi in matrimonium concesseris. Rag. Postquam ita infixum in animo habes, obstricto sane. Et quia consanguinei estis, ego jam nunc eam tibi in matrimonium trado, ex instituto Mosaico, & Israelitico. Huc ades Sara, accipe hanc, Tobias, Jehova celestis vos hac nocte custodiat incolumes, suaque in vos clementia utatur.

Sent. Piorum opera sunt auctore & duce Deo. Pii voluptatibus licitis imperant, non serviunt. Pii fugant demonia, In pios potestatem non habet demon.

RAGUEL, Tob. 10.

ARGUMENTUM.

Tobias Ragueli socero suo valedicit, secum abducens illius filiam Saram, uxorem suam.

Tobias, Raguel, Sara.

MI socer Raguel, tu à me postulasti, ut manerem apud te dies quatuordecim, & cum filia tua uxore mea Sara suaviter viverem: id quod tibi concessi. Nunc finita est dies: itaque peto abs te ut me demittas, Mei enim parentes ambo dies numerant, neque purant hoc loco rem esse. R. Doleo me tam parvum spatium à te petiisse. Sed nihil obstat, quo minus id fiat longius. Mane apud me diutius, ego mittam ad tuum patrem punctionum, qui ei totum negotium renunciet, ne sit de te sollicitus. T. Quæso te, noli me remorari: cupio omnino ad parentes reverti. R. Quando urges, non remorabor invitum. En, trado tibi meam

filiam

filiam Saram, nec non dimidium facultatum mearum. Itē feliciter? Deus Jehova, Deus majorum nostrorum, vos fecundet mihiq̃ue ex vobis liberos mares ostēdat, qui divinæ legi dent operam. Agite, deosculari vos volo. Vide, mea filia, ut tuum socrum & socrum (qui nunc tui parentes sunt) habearis in magno honore, maritum diligas, familiam regas, domum gubernes, & teipsam præstes inculpatam, & cum bona pace profecta, efficias ut bonam de te famam viventes adhuc leti hilaresq̃ue accipiamus. Et tu Tobia fili, vale. Jehova te Deus cœlestis salvum perducatur, mihiq̃ue ex te & filia mea Sara liberos Jehovæ studiosos, eiq̃ue probatos ostēdat, antequam moriar. Ecce Saram filiam meam in potestate tua: noli eam unquam male tractare. Ire sane incolumes. S. Valetēte parentes charissimi: valetēte cognati & amici omnes. T. Vale socr: vale socrus: valetēte omnes. Ego Jehovæ grātiās ago, qui me latum reddiderit, & tot beneficiis tam mitissime affecerit.

Sent. Uxor is est sequi virum, & propter eum parentētes patriamq̃ue relinquere. Est enim matrimonii conjunctio arctior quā natura.

TOBÆUS, Tob. II.

ARGUMENTUM.

Tobias ex Media reversus venit ad parentes, & felle piscis oculos patris sanat à cecitate: qua de re pater Deo grātiās agit.

Raphael, Tobias, Anna, Tobæus.

FRater, tu scis quam sollicitum reliqueris utrumq̃ue parentem: quāpropter antecedamus ego & tu; uxore tua cum famulis, reliquoq̃ue nostro comitata subsequente. Tob. Bene monēs. R. Præpara felle piscis. A. Ar, at, o mi vir, adventat meus Tobias cum comite. Curro ei obviam. R. Tui patris, quem video esse cæcum, oculi felle isto aperientur atq̃ue sanabuntur. Itaq̃ue cum ad eum accesseris, illi nito ejus oculos isto felle: tūm ille fellis mordacitatem sentiens, sibi oculos fricabit; atq̃ue ita, dejecta albugine, & cœ-

sum & te latus videbit. A, O gnate, jam mortem non deprecor, postquam tuum conspectum cernere licuit, Tobī. Salve mea mater. Sed accedit huc pater. Hei mihi! collapsus est. Accurram. O mi pater, salve, Tobā. Salve, fili optatissime: ut vales? Tobī. Optime; est Deo gratia. Sed patere me tibi oculos illinere hōc felle. Nam spero hōc tibi fore salutare. Tobā. Libenter patiar. Tobī. Expectemus paulisper. Tobā. Sentio fellis mordacitatem. Tobī. Frica tuos oculos, Tobā. O supra modum mirandum miraculum! Nunc te liquido video, fili, impletere me: gratias ago Jehovæ Deo liventiarum, qui cecos illuminat, qui mihi oculos aperuit: cujus nomen nullis unquam seculis satis digne laudari poterit, qui in me hōc tantum munus contulerit. Hic vulnerat & sanat: hic occidit, & vitam dat: hōc gratias ago, qui te nobis, feliciter expedito itinere, saluum latumque restituit.

Sent. Deus suos a miseria tandem liberat. Medicina mordax. Deo gratias sunt agenda de omni bono.

RAPHAEL, Tob. 12.

ARGUMENTUM.

Raphael Tobā & Tobīa, sibi mercedem solvere volentibus, se indicat, eisque officium praeipit.

Tobāus, Tobias, Raphael.

Tobīa fili, solvamus isti homini, qui te comitatus est, mercedem, & eam cum consolario. Tobī. Pater, demus ei dimidiam partem pecuniae, quam illinc attuli. Nam is me incolumem duxit & reduxit, meumque uxorem sanavit, & argentum à Gabele abstulit, & tibi oculos sanavit: pro quibus omnibus quoniam ei referri par gratia potest? Huc ades, Azaria. Accipe frater mercedem tuam, id est, dimidiam pecuniam, quam illinc apportasti: & vale. R. Canite Jehovæ carmen novum, ei que gratias agite, & ejus nomen celebrate pro tantis ejus in vos collatis beneficiis: crebrisque precibus, supplicationibus, & beneficentia erga egentes eum affectate quoad vivetis: Nam plus apud eum valet assiduum beneficentiae officium, quam

quam argenti a urique copiosa congeries: utpote cum beneficentia vindicet à morte. Equidem nihil vos de rei veritate celabo. Quo tempore tu tuaque nurus Sara sancti opem numinis precibus suppliciter magno cum animi angore implorabatis, vestras ego preces (ut vos sciatis) ad Majestatis solium subvehēbam: cumque tu mortuos sepeliebas, aderam tibi, tuisque difficillimis rebus, ab Jehova, qui te oculorum cecitate tentaverat, (solet enim hoc pacto periculum facere bonorum), missus sum ad te sanandum & Sarā tuam curā. Sum autem Raphael genius, unus de principibus, qui ad gloriæ solium famulantur. Nolite timere. Bene vobis se res habet. Agite Jehovæ gratias pro tantis miraculis, quæ vobis exhibuit. Nam quod me, quandiu vobiscum versatus sum, edere & bibere vidistis: species illa fuit, quæ vestris oculis obversabatur; cum re ipsa neque ederem neque biberem. Quare mandate hæc omnia literis, quæ vos vestri erga Deum officii per omnem vitam admoneant, atque hanc rem in omnem omnium ætatem æternitatem testentur: & Jehovæ gratias agite, ejusque sacram memoriam pie retinere; meque jam absolvite, ut ad Deum me recipiam, à quo sum missus ad vos.

Sent. Deus pius, sapere ne cogitantibus quidem, prospicit. Per cruces ducit Deus suos ad felicitatem. Piorum primumordia tristia, exitus laeti.

A C H I O R, *Juditha, 5, & 6.*

ARGUMENTUM.

Querenti Oloferni de Judæorum statu, narrat Achior: & quoniam eos invictos esse dicit, (nisi forte Deum suum offenderint) iratus Olofernes, cum jubet ad Bersithensei Judæos deduci, ut una cum illis pereat.

Olofernes, Achior, Procures.

NArrate mihi, vos Chananæi, de istius nationis hominibus, qui in montanis habitant; quas incolant urbes, quantam habeant copiarum multitudinem, qua re plurimum valeant & possint, quo rege & exercitus duce utantur; & cur soli ex occidenta-

libus mihi obviam venire neglexerint. A. Audi, domine, orationem servi tui. Enunciabo tibi rem omnem, ut sese habet, de gente ista montana, quæ finitimos tibi fines incolit, neque ullum ex ore meo mendacium excidet. Homines sunt prognati à Chaldæis, qui principio, Mesopotamiam incoluerunt. Cum enim deos patrios Chaldæorum detrectarent, patriisque moribus relictis, unum sibi Deum cœlestem ad adorandum delegissent, ab illis exagitati, in Mesopotamiam aufugerunt. Ibi cum aliquandiu commorati essent, iussi à Deo suo in Chananzæam commigrare, paruerunt; atque in Chananzæa commorati, magnum auri, argentique & pecoris numerum comparaverunt. Postea, dominante fame, in Ægyptum devenerunt: ubi tamdiu incoluerunt, donec in innumensabilem hominum multitudinem excreverunt. Deinde cum à rege Ægypti crudelius tractarentur, & lateres conficere indigne & labore servili cogerentur, Deum suum implorarunt, qui totam Ægyptum ineluctabilibus calamitatibus percussit. Quibus malis coacti Ægyptii, eos tandem ab sese emiserunt. Sed postea remisso malo cum eos fugientes revocare, rursumque in servitutem redigere consenserunt, Deus illis mare rubrum disclussit, ita ut ab utroque latere aqua in muri firmitatem concreta staret: qua illi viâ in sicco per medium maris solum pertransiverunt. Eodem Ægyptius exercitus consecutus, aqua submersus ita est, ut ex innumerablei multitudine ne nuncius quidem evaserit. Trjecti mare rubrum, in solitudinem montis Sinæ venerunt, ubi mortalium nemo consistere unquam, ut habitare potuerat: ibi dulces ex amaris fontes ad bibendum habuerunt, & victum de cœlo per quadraginta annos acceperunt. Ac quocunque unquam venerunt, Deus eorum hostes pro eis, nullo arcu, nulla sagitta, nullo scuto, nullo gladio debellavit; nec unquam huius genti resisti potuit, nisi si quando à sui Dei cultu deflexit. Nam quoties alium deum quam suum coluerunt, direpti sunt, & omnes à bello contumelias pertulerunt. Quoties autem Dei sui cultum repetiverunt, Deus eis cœlestis resistendi vires dedit: Ad extremum

treum, Chanaanos, Jebusos, Pherezos, Hettos, Hevros. Amorrhos, & fortissimos quosque Hesebonios deleverunt, eorumque agros & oppida occuparunt. Ac quamdiu sese à Deo suo offendendo continuant, multis bonis fructi, Deoque suo (qui improbitatem edit) prospero utiuntur: & ante hæc tempora, cum ab ea vivendi ratione, quam eis Deus tradiderat, declinavissent, diversis diversarum gentium bellis profligati, & tandem frequentes in extraneas regiones captivi abducti sunt, eorumque & sanum solo æquatum, & oppida capta, & ab hostibus compilata sunt. Sed nunc ad Deum suum conversi, ex dispersione ac dissipatione congregati sunt, desertorūque montes occuparunt, & Hierosolymam (in qua eorum sacrarium est) obtinuerunt. Quare disquirendum est Domine, si qua in offensa sunt apud Deum. Nam si sunt, facile eos, ipso concedente, superabimus. Quod si nihil ab eis est commissum, bello supersedendum censeo; ne, Deo pro eis propugnante, infamiam apud omnes mortales subeamus. P. Quis est iste qui tantum tribuit Israelitis, ut eos putet Nabuchodonosori posse resistere? Homines imbelles, & rei militaris ignaros, qui mercede unum tui, Olofernes, exercitus imperum sustinere non poterunt. Invadamus modo, & Achiori ostendamus, eos posse superari. O, Quoniam tu nobis istud oraculum, præclare vates, edidisti, Israelitas à Deo suo defensum iri; ut intelligas unum esse Deum Nabuchodonosorem, contra cuius invictam potestatem ne illorum quidem Deus stare possit; nos, qui ab eo missi sumus, illos ad unum funditus ad internecionem ita delebimus, & equitatu proculcabimus, ut eorum montes sanguine redundant, & campi corporibus compleantur; citiusque illos ad fugam, quam nos ad perdendum vires deficient. Hæc est totius orbis domini Nabuchodonosoris indeclinabilis sententia. At tu Ammonitarum mercenarie, Achior, qui tam divinum nobis oraculum effatus es, esto sane tantæ particeps potentie, & quos nobis anteponis ad eos desice: ut cum eis potius, ut dignus es pereas, & inter eos à nostra acie contrucidatus des pons. Quod si tantum tuæ superstiti-

perditioni confides, ut me quæ Iulcipio, præstare non posse credas: quid metu exalbescis? Hic tibi tuta sunt omnia: non peribis, nisi cum illis quos perire non posse vaticinaris. Vos mei sagellites, abripite hunc Betuliam ad suos Israelitas: ut illorum potius exitum quam nostræ sit locius victoriæ.

Sent. Veritas iussa mundo. Etiam de veritate regantes, veritatem audire nolunt. Assentatorum plene sunt domus, auresque potentium. Assentatorem qui amat, ruinam amat. Casum antecedit superbia.

JUDITHA, Judithæ 8.

ARGUMENTUM.

Juditha Betuliensium primates objurat, quod de nobis deditionis pacti sint; & eos consolata, sese ad eis succurrendum patat.

Juditha, Ozias, & ceteri Senatores.

Attendite primates populi Betuliensis. Promissis tis populo, & quidem interposito jurejurando, vos urbem hostibus, post quinque dies, esse dedifuros, nisi Deus vobis interea tulerit auxilium. Itane vero tempus divinæ statuitis misericordiæ? Et ei diem vestro arbitrio dicitis? Hocceine tandem est Deum ad clementiam pellicere? an ad iracundiam instigare? Dicite mihi vos qui Dei voluntatem in certum quoddam curriculum includitis, potestisne, non dicam Dei, sed hominum animus qui sit, & consilium per vestigare? Quid Dei horum omnium auctoris? Mentemne ejus tenetis? Nihil minus, fratres. Nolite Dei iram provocare: qui si nolit intra quinque dies auxiliari nobis, at potest intra quot volit, potest nos quolibet die vel turari, vel hostium crudelitati objicere. Vos vero nolite Dei quasi vadari consilium. Neque enim is est, ut aut minis, hominum morte, terrendus, aut arbitrio cujusquam sit coercendus. Quare expectemus ab eo salutem, ejusque auxilium petamus. Spero eum, pro sua facilitate, nostras preces auditurum, præfertim cum nulla hodie in nostro genere neque tribus, extet, neque ratio, neque populus, neque civitas,

quæ

medeos colat fabriles: quæ res superioribus temporibus in causa fuit, ut patres nostri bello & direptionibus vastati, & ab hostibus magna clade concissi sint. At nos aliam Deum non agnoscimus; unde sperare debemus, eum non esse nos nostrumque genus depecturum. Quod si in hostium potestatem venimus, non tantum nobis nocuerimus, sed etiam reliquæ Iudæ, nostræque sacra depeculanda reliquerimus, quorum pollutionem & consanguineorum nostrarum merum, & nationis captivitatem, & nostrarum possessionum vastitatem, Deus temeritati nostræ accepta fect, & à nobis pœnas repõcet, ubicunque gentium sumus servituri, ut à nostris dominis indignitates omnes & contumelias nobis sint perferendæ. Neque enim talis servitus nobis Dei gratiam, sed hominum asseret infamiam. Quamobrem fratres (quandoquidem à vobis aliorum animi pendent, vobis sacrarium, vobis famulum, vobis ira nititur) demonstare consanguineis nostris non esse desperandum; contraque, quicquid agiderit, fortiter esse & constanter ferendum: Deoque in his omnibus gratias agendas, qui nos tentat, sicut olim patres nostros tentavit. Recordamini Abrahamum, Isaacum, Jacobum, Moïsem, denique omnes veros Dei cultores & amicos, quot, quantos, quam varios perpassi sint dolores. Constituite nunc altera ex parte eos, qui Dei periclitationis impatientes, contemptis deo, & gravius, & senlerunt, & locuti sunt; ut scede perdit, & à serpentibus examinati sint. Quare ne horum desperationem sequamur, sed illorum superiorum fiduciam imitemur: cogitemusque nos non à hostes extremo supplicio affici, sed ut servos fontes salutari verberationis medicina corrigi. O. Recte tu quidem omnia, & quæ nemo neget. Neque nunc primum tua prudentia, intelligentia, consilium innotescit: quin jam ab ineunte ætate vulgo compertum est, ista esse in te singularia. Sed & plebem suis ad efflagitandum, & nos plebs ad jurandum adegit; quod iusjurandum violare, nobis nefas est. Quocirca precare tu pro nobis Deum, quæ pia & religiosa mulier es, ut pluvia nostros lacus impleat, ne siti deficiamus. I.

Quem-

Quemadmodum igitur id, quod dixi, à Deo esse sentit: ita etiam id quod facere decrevi, an ab eodem proficiatur, periculum facite; Deumque orate, ut meum consilium comprobet. Sum enim facinus editura, quod omnis posteritatis memoria concelebrat. Vos hac nocte ad portam eritis, ego cum ancilla mea exibo, ac spero fore, ut Deus, intra dies post quos urbis deditiorem concessistis, per me Israelitis subveniat. Sed nolo vos in meum propositum inquirere, (neque enim vobis, nisi re perfecti, enuntiabo) neque quicquam aliud nisi Deum pro me usque ad meum reditum orare. O Bene vale, Deo tibi ad hostium ultionem viam præcunte.

Sem. Deo præscribendum non est. Infantibus, etiam in summa desperatione, de Deo bene sperandum est. Magnam innocentia præsidium.

OLOFERNES, Judithæ 10, 11, & 12.

A R G U M E N T U M.

Juditha ad Olofernem perducta, ei per dolum promittit de Judæis viariam.

Excubitores, Juditha, Milites, Olofernes.

CUras es mulier? Unde, & quo? J. Ex Hebræis sum: quos quia exploratum habeo venturos in vestram potestatem, ab eis transfugio, meque ad Olofernem imperatorem recipio, ut ei illorum arcana aperiam, viamque demonstram, qua omnibus montanis, sine suorum cusulplam eade potiat. E. Bene tu vitæ prospexisti, quæ ad dominum nostrum venire, & cito venire decreveris. Nos te ante eum sistemus. Quo cum perveneris, nolit animo formidare, quo minus rem omnem ei exponas. Nam hoc tibi confirmare possumus te eo beneficio esse usuram. Deducamus eam ad imperatoris tabernaculum. Vos reliqui interea excubias nihilominus habete. Nos centum eam ducemus. M. Hens tu, quo tam mane tanto studio & frequentia festinatur? Al. Dicitur, transfugam quandam Hebræam ad imperatorem duci, quæ sit mirabili pulchritudine. M. Accurramus. O venustatem incre

incredibilem! Quis militiam decrederet adversus Hebraeos, qui tales habent mulieres? Pro quibus pugnando occumbere quis dubitet? J. Salve imperator maxime. O. Allevate eam mei satellites. Bono animo es mulier, depone animi metum. Nam ego nemini unquam malefeci, qui terrarum orbis domino Nabuchodonosori servire voluerit. Quod nisi tui me, montium fiducia, contempsissent, nunquam ego meam in eos hastam vibravissem. Sed ipsi sibi malum hoc constituerunt. Verum dic mihi, quam ob causam ab eis ad nos perfuga transieris. Nam ad salutem venisti. Sume animum: vives & in hanc noctem & in posterum, neque tibi quisquam officiet; contraque, tecum bene agetur, quo modo solet cum servis domini mei regis Nabuchodonosoris. J. Attende igitur quæ dicam, domine, & ea memoriz manda. Dicam autem nihil vanum (absit) sed ea dicam, quæ si sequi voles, rem tibi perfectam tradet Deus, neque tuus te conatus frustrabitur. Ita vivat, omnium terrarum rex Nabuchodonosor, & ejusdem tibi concredita potestas, à quo ad omnes mortales corrigendos missus es, ut, per te non solum homines illi servient, verum etiam feras, pecora, volucres, sub ejus imperium tua virtute subiciuntur. Nam non solum de tua sapientia, tuique ingenii acumine, fama apud nos percrebuit, sed etiam per omnes jam oras sermones dissipati sunt, te unum esse toto in regno optimum, potentissimum, & in rei militaris prudentia admirabilissimum. Jam vero Achior, quæ in tuo concilio dixit, & quæ tu ei respondisti, audita nobis sunt. Nam comprehensus à Babeliensibus, rem omnem eis exposuit. Cujus tu cæcæ orationem negligas, sed memoriz tradas; est enim vera: neque enim superari, neque armis debellatio nostra potest, nisi Deum suum scelere aliquo sibi infestum reddiderit. Quare ne tuus labor irritus & inanis fiat, expectandum est dum scelus quoddam, quod jam in animis conceptum habent, commiserint: hoc scelere cum Deum irritaverint, facilem & sibi victricem, & tibi victoriam conciliabunt. Cum enim in fame & aqua deficiantur, statuerunt, pecora invadere:

videre; & quæ gustare Deus in lege vetuit, omni
decreverunt infumere; frumentique primitias, & vin
oleique decumas, (quæ servabant dicata sacerdotibus
qui Hierosolymis apud Deum nostrum ministrant
consumere habent in animo, quæ nec manibus tan
gere cuiquam profano fas est. Idque ut sibi facere li
ceat, miserunt Hierosolymam, (nam & Hierosolym
tani eadem fecerunt) qui sibi potestatem à senatu as
tantes qua potestate ad eos relata, facturi sunt quod
dixi, & tum demum in tuam potestatem venturi. Ho
runt ego omnium non ignara, ab eis ausugi, ejusmo
di erga te facinus ex Dei mandato editura, ut ad ex
auditum omnes sint mortales admiraturi. Sum enim
religiosa, cœlique præpotentem Deum noctes diesque
colo. Interea apud te commorans domine, noctu in
be in villem, Deumque precabor, qui ubi me centu
rem de eorum perfecto scelere fecerit, veniam id tibi
indicatum. Tum tu cum omnibus copiis, nullo ex
repugnantē, proficisceris. Te ego per mediam Juda
am, ad ipsam perducam Hierosolymam, tumque
curram in media urbe sistam, ut eos tanquam pastorem
destitutas oves abigas, nullo tibi nec cane oblatrantē.
Hæc ego, mihi præsignificata & prænunciata, ut tibi
nunciarem, missa sum. O. Bene fecit Deus, quod te po
pulo præmisit: quæ res & nobis victoriam, & Domini
mei contemptoribus perniciem afferat. Quod si
quam es & forma eleganti, & oratione eloquenti, re
præstabis quæ locutus es; & Deus tuus mihi Deus aut
& tu Nabuchodonosoris domestica per totum orbem
celebraberis. Agite mei servi, ducite hanc in meam
cellam, eique de meo penu alimenta præbete. J. De
bis veniam: non licet mihi gustare tua, nisi velim
mihi malum constare. Sed vescare eis quæ mecum am
li. O. Quid? Ubi quæ tecum habes defecerint, unde
tibi talia subministrabimus; cum vestigia cibaria non
habeamus? J. Sic tu bene vivas, domine, ut ego non
ante consumptero, quæ habeo, quam Deus per me effe
cerit, quæ decevit facere.

*Sent. Qui verum audire non vult, dignus est per
mendaciis decipiatur. Qui veritati non credit, is mendacium*

*facile capitur. Mulieris pulchritudo & oratio sal-
lex. Bonum consilium qui repudiat, is in malum consili-
um cadit.*

VIRAGO, Juditha 13 & 14.

ARGUMENTUM.

*Juditha noctu caput Olofernis ferens, Betuliam partis
avertit intrat, & caput illud ostendens, eis quid factu sit
opus præscribit. Deinde quonam pacto Olofernem interse-
cunt, Achior narrat.*

Juditha, Excubitores, Cires, Ozias, Achior.

Heus, heus vigiles, aperite, aperite portam. Deus,
Deus noster nobis adest, qui hodie insignem &
præclarum victoriæ honorem tradidit Israelitis. E. Ju-
dithæ vox auditur, focii; descendamus propere ad
portam. Convocentur huc senatores, vos incendite fa-
ces. J. Vide Abra, ut istud caput habeas in promptu,
ut id. polcente me, continuo de pera, una cum velo,
depromas. Jam hic aderit omnis civitas. C. Prælu-
cite funalibus vos: aperite portam, janitores: intro-
mittite eam, ut videamus, quid novi ferat. J. Lau-
date Deum, laudate Deum, qui ab Israelis stirpe mi-
sericordiam suam non averterit, sed hostes nostros hac
nocte per meas manus fregit. En vobis caput hostis
vestri Olofernis. summi Assyriorum imperatoris! en
velamen in quo ille jacebat ebrius, quem Deus mea
facie deceptum, muliebri manu occidit; meque eun-
tem, manentem, redeuntem, inviolatam, inteme-
ratamque conservavit, neque ab illo violari permisit?
Et nunc & illum vicisse, & me evasisse, & vos libera-
tos esse laetor; vosque ut Dei bonitatem infinitamque
misericordiam prædicetis, exhortor. C. Agimus Deo
nostro gratias qui tibi tantam virtutem tribuerit, ut
hodie per te, nostros hostes in nihilum redegerit. O.
O omnium mortalium foeminarum Deo acceptissima
semina! o celi terrarumque Creatoris Dei nunquam
satis prædicandæ laudes! qui tuum vulnus in caput
principis hostium nostrorum direxerit; quo facto tan-
tum tibi hodierno die nominis gloriam comparavit, ut

tuz virtutis laus tamdiu in hominum mentibus hæret, & linguis celebranda sit, quandiu hujus immortalis Dei facinoris memoria durabit, quæ quidem in tantis nationis nostræ angustiiis non dubitaveris vitam tuam ruinæ opponere, & jam despondentibus animos subvenire. I. Attendite nunc fratres, Hoc caput in pinnis murorum nostrorum suspendetis, Deinde onto sole universi armati eruptionem facietis, ita ut ad eorum oppugnanda præsidia descendere videamini. Tunc accidet (id quod erit necesse) ut ad Olofernis tabernaculum concurratur; quo invento mortuo, tantus illos timor occupabit, ut præsidium sibi in fuga ponant. Tum vos sequamini licebit: eosque passim, Deo concedente, obteratis. Sed ante accersatur mihi Achior Ammonita, ut Israelitarum contemptorem (à quo ad nos tanquam ad certam necem amandatus est) videat. Adestum Achior. Deus Israelitarum (cui tu testimonium dedisti, ultorem esse hostium tuorum) caput omnium infidelium hac nocte mea manu truncavit. Quod ut ita esse credas, ecce tibi caput Olofernis, qui sua arrogantia Deum Israelitarum despicabatur, tibi que mortem in communi Israelitarum cæde assignabat! A. O te non solum in omnibus Judææ domiciliis, sed etiam in omnibus gentibus felicem; cujus audito nomine, homines ad Deum laudandum excitantur! Sed jam narra mihi, si placet, quomodo te hac tota in re gesseris. J. Principio cum hinc (ut scis) profecta incidissem in vigiles, ab eis deductus sum ad Olofernem; apud quem magna omnium expectatione jussa dicere cur advenissem, simulavi me esse persugam, quæ desperatione rerum nostrarum ad eum transissem; demonstravi que ea quæ ex te audivisset esse vera. Neque enim genus hoc hominum posse superari nisi aliquo facinore admissio. Sed jam fame pressos Israelitas, cogitare vesci eis, quibus vesci lex prohiberet: quo scelere si se obstrinxissent, facile eos victum iri. Quare expectaret, dum id scelus esset perpetratum; mihi que interea in ejus castris versanti faceret quando cunque vellem, exeundi potestatem, ut Deum precarer: & illo scelere commisso, à Deo certior fierem, cumque

cumque de eo admonerem : tum demum enim esse superaturum. Credidit ille, mihi que omnia quæ petieram concessit. Ita triduo in castris versata sum ; noctu interim in vallem, Deum salutandi gratia ventitans, Deique præsens auxilium suppliciter implorans. Quarto denique die ab illo ad comotationem accersitus, adfui ; ostendique me quicquid imperasset facturam. Potatur ; ipse mei cupiditate ardens, largius sese invitat. Clausa cœnâ, cum cæteri vini pleni discessissent, Bagoas eunuchus tabernaculum externe clausit, me ibi sola relicta cum Oloferne, qui ebrietate & somno oppressus, in lecto recubuerat. Hic ego cum pedisseque meæ mandavisssem, ut extra cubiculum manens, exitum mihi tutum curaret, Deum (ad illius lectum stans) cum animo meo oravi, ut mihi tum meisque adesset. Deinde ad lecti columellam, quæ erat propter caput Olofernis, accedo ; inde acinacem detraho, & ad lectum me applicans, sinistra caesariem ejus prehendo, Deumque tacite precata, ut me in ea re confirmaret, collum summa vi bis ferio : amputatoque capite, corpus à stragula veste provolvo, & ablato velo, exeo, ac pedisseque caput trado : quo in escariam peram indito, ambæ de more sic quasi ad supplicationem egressæ, huc tuto pervenimus. C. Salyi sumus, reviximus : ô faustam noctem, quæ nos ab æterna nocte vindicas ? A. Quanquam quod dixi Oloferni, de Dei vestri potestate, non aliter dixi quam sentiebam : tamen nunc multo magis hac re confirmatus, credo : voloque deinceps non tam Israelitarum laudator, sed civis esse, & in vestrum numerû pignore circumcisionis adscisci.

Sent. *Superbissimus quisque turpissima morte dignus est. Vel famina manu potest Deus hostes suos ulcisci. Ca-*

S U S A N N A, Dan. 13.

A R G U M E N T U M.

Susanna à duobus senatoribus, quia ipsorum libidini obsequi recusasset, accusata adulterii, ad supplicium damnata ducitur. Sed divinitus supervenit Daniel, qui interrogationis prudentia senatorum calumniam palam facit, usque ita in ipsorum caput supplicium convertit.

Duo senatores, Concio, Susanna, Daniel puer.

A Udite; universa Judæorum concio, quamobrem in vestrum iudicium adducta sit hæc Joacini uxor Susanna. Heri, cum nos duo iudices in hortis ejus matuti soli deambularemus, hæc cum duabus pedissequis ingressa est: quas ubi foras amandavit, hortorumque januam obseravit; venit ad eam quidam juvenis, qui tum in oculo latebat, & cum ea concubuit. Nos qui in hortorum angulo eramus, animadverso tanto flagitio, accurrimus, & eos vidimus quidem cœnantes, sed illum comprehendere nequivimus. Nam, cum esset valentior quam nos, aperta janua exiit. Tentum hanc prehensam rogabamus, quis esset ille juvenis: sed noluit nobis counciare. Hæc nos impositis huic rei (sicut mox est) manibus testamur. C. Satis explorata res est. Senatores sunt qui testificantur, & iidem iudices: dubitari non potest. Plectatur capite, quemadmodum lex jubet. Su. O Deus immortalis, qui sæculta nosti, qui omnia etiam antequam facta sint perspicis: tu scis ut hi falsum contra me testimonium dixerint; ac vides ut capite dem pœnas, cum nihil eorum commiserim, quæ isti contra me per calumniam malitiamque commenti sunt. Sen. Non est mirandum, si turpissimum facinus inficiatur. Sed interim dueatur ad supplicium, ut hoc tam detestabile facinus expietur, ne tam foeda in populo macula hæreat. D. At ego testor, me in hujus sanguinem nullo modo consentire. C. Quidnam istud est, quod clamas tu? D. Itane stulti estis, Israelitæ, ut neque, quæstione habita neque veritate comperta, Israelitidem condemnaveritis? revertimini in forum. Dico istos contra eam falsa esse testatos. Sen. Ergo tu sede in medio nostrum, & tuam nobis pronuncia sententiam, postquam tibi senatus divinitus datur. D. Sejungite procul alterum ab altero, ut eos examinem. Adducite huc mihi istum. Vetule annis, veterator malitia, nunc tu te scelera petunt, quas facitabas antea, cum in sonibus condemnandis, sonitibusque absolvendis, iniqua iudicia faceres, Jehovah innocentem & justam interfici vetante. Nunc igitur hanc siquidem vidisti, dic sub qua arbore congressus videris.

videris. Sen. sub lentisco. D. Probe in tuum caput mentitus es. Jam enim Dei genū, mandato ab illo accepto, discindet te medium. Amovete hunc, adducite huc alterum. Age genus Chanaanitarum, non Judaeum, te venustas decepit, tua tibi cupiditas mentem pervertit. Ita vero agebatis cum Haecitidis, qui pro metu in vestrum congressum veniebant. Sed non Iudae proles vestram nequitiam sustinuit. Age igitur, sub qua illos arbore congressos deprehendisti? Sen. Sub ilice. D. Tu quoque probe in tuum caput mentitus es. Jamque praeo est Dei genū cum ense, qui te medium discidet, amboque perdat. C. O Dei bonitatem immensam! à quo nunquam deseruntur qui in eo fiduciam suam collocarunt. Abripimus ad necem hos nequissimos & improbissimos vetulos, ut ex lege eadem poena plectantur, quam innocenti moliebantur. Sen. Impii peccata peccatis tegere volunt. Deus innocentium preces exaudit. Impii in foveam cadunt quam ipsi excavarunt.

CHALDAEI, Dan, 2.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonosor Babylonia rex Chaldaei jubet, ut somnium quoddam suum (quod ipsi exciderat) dicant, & interpretentur: quod cum illi non possent, imperat eos necari.

Nabuchodonosor, Chaldaei.

AGite vero conjectores, augures, harioli, Chaldaei, homines explicandi ea quae sunt obscuritate involuta peritissimi; evellite hunc mihi ex animo scrupulum, meumque mihi somnium aperite, cujus interpretationem anxius desidero: nam eam ob rem estis convocati. C. Vitam tibi, rex, sempiternam precamur, eloquere sane nobis somnium: & nos id interpretando evolvemus. N. Oblitus sum: quod nivos & somnium mihi & somni significationem edisseritis, & vos per summum dedecus vitam amitteris, & vestrae domus complanabuntur. Sin autem editis, multis à me muneribus & praemiis atque honore afficiamini.

ciemini. Præinde tacite, si sapitis. C. At somnium dicere, tuum est, nos interpretationem recipimus. N. Enimvero video vos ex eo excusationis occasionem arripere, quod videtis eam rem mihi memoria excidisse. Sed nihil agitis. Nisi enim me hac suspitione levetis, non potest esse dubium, quin uno omnes animo statueritis, me longis quibusdam ambagibus pessime deludere, & tempus consumere dicendo. Quamobrem eloquimini mihi somnium, ut intelligam vos interpretari etiam posse. C. Nemo est in terra, qui istud prædicare possit: neque quisquam unquam rex, aut princeps, aut dominator, tal. quid quæsit ex ullo divino. Est enim, quod tu rogas, omnino difficilius, quam quod possit quisquam expedire, præter unos deos, qui inter mortales non versantur. N. Papa! ergo vos prorsus inutiles estis, & hominum animis, inani præclara rei professione, tenebras offunditis? Quis vestri erit usus? Comprehendite, satellites, colligite, abducite ad extremum supplicium istos omnes nebulones. Jubeo ego atque impero totum hoc tam indotum, & insipiens doctorum & sapientum genus, ad necem trahi: ut, quorum nullus in vita usus est, eorum mors sit viventibus salutaris.

Sent. Deus sapientum sapientiam perdit. Deus sapientes hujus mundi implicat inexplicabiliter.

DANIEL, Daniel 2.

A R G U M E N T U M.

Daniel Nabuchodonosori somnium ipsius dicit & interpretatur: quod quidem est de quatuor mundi imperiis, videlicet Chaldeorum, Persarum, Macedonum, & Romanorum: quibus succedit regnum Christi, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nabuchodonosor.

NOli interimere istos sapientes. Arioch, quos jussit rex occidi: sed deduc me ad eum; ego suscipio interpretationem. A. Placet: sequere me. D. Sequor. A. Naetus sum hominem ex captivis Judæ, & rex, qui pollicetur interpretationem. N. Tunc is es.

Balthazar

Balthasar, qui possis mihi & quid in somnis viderim, & quid id significet effari? D. Quod tu quæris arcanum, ô rex, non sapientes tibi, non conjectores, non harioli, non prodigiatōres possunt explicare: verum est in cœlo abditorum demonstrator Deus, qui ea tibi præmonstrat, quæ olim eventura sunt. Igitur tuum somnium, & visum quod tibi secundum quietem occurrit hujusmodi est. Cum in lecto cubiculari jaceres, in cogitationem venisti, quid posthac futurum esset: id quod tibi ignotorum ille doctor declarat; idemque mihi, non propter excellentem sapientiam, qua unus cæteris mortalibus præstem; verum mihi idem aperuit, quo tibi plana faciam ea, quæ tu cum tuo animo cogitasti. Tibi in somnis objecta est species quædam invisitata magnitudine simulachri, ante tuos oculos stans, aspectu terribili: cujus caput erat ex auro probatissimo, pectus & brachia argentea, venter & temera ærea, pedes partim ferrei, partim cretacei. In eo spectando dum tu hæres, saxum sua sponte avulsum incidit in ejus pedes, eosque contrivit: quo calu confRACTUM simul est ferrum, creta, æs, argentum, atque aurum: omniaque fragmenta, ventus, tanquam æstate stipulas ex area, sic sustulit, ne vestigio quidem relicto: ipsum autem saxum, quo idæa est statua, mutatum est in ingentem montem, qui totum terrarum orbem complevit. Et hoc quidem est somnium, Jam interpretationem addemus. Tu rex es regum; tibi cœlestis ille Deus nobilissimum regnum, & præclarissimam largitus est potestatem; omnesque homines, quotquot ubique terrarum sunt, terrestresque bestias, & aereas volucres, sub tuum imperium ditionemque subjunxit: ita tu caput aureum. Post te autem existet aliud regnum tuo deterius; id est argenteum. Deinde æreum, cujus ditio late in omnem terram patebit. Post, quamquam surget, durum & plane ferreum. Ut enim ferri duritate omnia atteruntur & comminuuntur: ita ejus impetui violentia, & rigor, omnia violabit, & confundet. Pedes autem pedumque digitos quod vidisti partim ferreos, partim fistiles; regnum illud diffidens erit, & ex parte ferreum rigorem obtinebit, sicut

sicut vidisti ferrum cum argilla conjunctum : illa vero digitorum, partim ferro, partim argilla constantium, diversitas, regni inæqualitatem loquitur, quod partim valens, partim debile futurum est. Quodque ferrum vidisti argillæ conjunctum ; illa quidem propinquitate inter se conjungentur, sed invicem non cohaerebunt, quo modo ferrum in terram ferruminari non potest. Eius regni tempore suscitabit Deus regnum nulla unquam temporum serie delendum, neque alii genti tradendum, quod quidem franget & abolebit omnia illa regna, ipsumque permanebit in sempiternum. Quem admodum vidisti e rupe saxum nulla manu erutum, quod ferrum, terram, æs, argentum, aurumque perfregit : ita Deus ille maximus tibi præsignificat ea quæ post hoc tempus futura sunt : estque somnium certissimum, & cum re ad verbum conveniens. N. O immensam ineffabilemque sapientiam ! ô profundum & ingeniosum intellectum ! asserite huc citi odores & libamina. Dignus est, cui suffamina fiant, cuique divi honores præstentur. O Baltasar, vester Deus vere Deus est deorum, regumque dominator, & obscurorum explicator : postquam tu rem tam profunda ignorantie caligine demersam potuisti in lucem eruere. Sent. Deus arcana sua piis, & per pios etiam aliis patefacit. Omnia in deterius abeunt usque ad adventum Christi. Christi imperium æternum est.

FURNAX. Dan. 3.

A R G U M E N T U M.

Nabuchodonosor Babylonix rex, erectam à se statnam auream, imperat à cunctis suis populis congregatis adorari. Hoc cum Sidracus, Mesacus, & Abdenago, Judæi, facere recusassent, in ignis fornacem conjiciuntur. Sed cum ab igne indemnes fuissent, Nabuchodonosor ipse Deum solum esse confessus, imperat adorari.

Sidracus, Mesacus, Abdenago, Præco, Delatores,
Nabuchodonosor, Proceres.

Quorsum pertinet tanta hominum multitudo, à tam diversis nationibus in hunc locum convoca-

cata? M. Nescio; nisi quod, dum video immanem illam statuam jussu regis erectam, metuere incipio, ne quid rex impium cogitet. A. Ego quoque valde commoveor, ac, ne velit eam adorari, vereor. S. Quid agemus igitur, si jusserit? A. Nos vero non adorabimus: nam hoc quidem esset, Deo cultum renunciare. S. Quis tandem istud ratione? A. Rogas? Hominem, vivam Dei immortalis effigiem, ad pedes inanis & stupidi, rei mortalis simulachri proutumbere? Quid indignius, aut magis impium fieri aut cogitari potest? M. At licebit, periculi deprecandi gratia, cultum simulare, cum tamen animus in Deo semper fixus hæret. A. Apogesis, Satisne se viro probaret mulier, si, cum alteri corpus suum prostituerit, se tamen virum semper in animo ferre diceret? Hæcine tibi ju-
 re excusatio videretur? M. Nequaquam. A. Atqui non minus est hoc absurdum, Tunc qui unus es, te ipsum divides, & alteram tui partem Deo, alteram Veneri addices? Quæ tanta animi mollities est, aut quæ perversitas, nos, quos honestum esset propter mortales dominos quamlibet mortem oppetere, quique id in aliis laudamus, metu frangi, & ab officio & pietate erga Deum immortalem deduci? S. Quid ergo censes? A. Subeundum quemvis cruciatum potius, & fortiter occumbendum, quam tantillum modo de via deflectendum. S. O masculum pectus! laudo te, E-
 quidem ita sentiebam, sed volui quid animi haberes tentare. Verum edicatur silentium, & video in loco edito præconem: audiamus quid proclamet. Præ. Pax sit rebus. Edico vobis, qui ex quacunque natione, populo, lingua, præsentés adestis, ut simulatque sonum audietis tubæ, tibæ, citharæ, sambucæ, psalterii, symphonix, & reliquorum concentuum, procumbatis & signum aureum adoretis, quod rex Nabuchodonosor erigendum curavit. Quod si quis non paruerit, continuo in igne candentem fornacem injicietur. S. Deum immortalem! quod scelus video? Eone impietatis & insanix prolabi homines, ut id tanquam Deum colant, quod hominum manu factum, homine deterius est & inferius? M. O vesaniam! illud videtis, ut pro-
 ciderunt

Ciderunt omnes. Ego certe centies mori malim. D. Videtisne illos tres Judæos qui non procubuerunt? Al. Video; nunciandum id est regi. D. Recte sane: eamus ad eum. A. Adeone concidisse constantiam, ut in tanto numero nullus sit, quem non labefactaverit metus? D. Optamustibi, rex, vitam quam longissimam. Tu edicto cavisti, ut omnes audito cantu musico procumberent, & auream simulachrum adorarent: rebellibusque poenam descripsisti, ut igne cremarentur. Nunc homines quidam Judæi, quos tu procuratori Babylonicæ præfecisti, Sidracus, Mesacus, & Abdenago, tuum edictum contemnunt, neque eosdem tecum deos colere, neque statuam adorare curant. N. Itane est? Ergo invenientur, qui meum imperium detrectent? Ergo ego non maximus! Properate, adducite eos propere. D. Fiet. N. Jam ego eos docebo quid sit mihi non obedire: jam efficiam, ut sciant me esse regem. D. Adducimustibi homines, ô rex. N. Itane est. Sidrace, Mesace & Abdenago, ut vos neque meos deos veneremini, neque auream statuam à me erectam adoretis? Quid? Nunc saltem non estis parati, auditis contentibus musicis, accidere ad eam? Nam nisi facitis, protinus in fornacem immitemini. Equis vero est Deus, qui vos à meis manibus liberet? S. Nihil sumus solliciti, quomodo tibi ad ista respondeamus. Est Deus, quem nos colimus, qui & potest non ex flammis servare, & ex tuis manibus Rex, profectus servabit. Quod etsi non ita esset, tamen omnino (ne tu erres) neque deos tuos coleremus, neque ante statuam inclinaremur. N. Proh Deum atque hominum fidem! tanta esse quenquam audacia, ut ausit mihi in os repugnare? Ite, comportate ligna, subjicite igni alimenta, efficite eum septulum hujus qui nunc est. Vos vero, ô fortissimi viri totius exercitus, comprehendite hos tres viros, colligate. Eia, quid statis? Nihil opus est detrahare vestes, vincite una cum omni amictu. Hem, sic volo; præcipitate eos in flammam. Videamus quid possit eorum Deus: properate, ignavi; ego vobis hoc scepro comminuam capita. Papæ! Videte ut flamma eos hauserit, qui ipsi in flammam alios

conje-

conjecerunt. Sed quid? O rem miraculi plenam! quid ego video? Eho mei procures, nonne tres viros in ignem constrictos injecimus? Pro. Factum, rex. N. Atqui ego video quatuor viros solutos in media fornace ambulantes illæsos, & indemnes: quorum quartus forma est augusta, & plane divina. O rem inauditam! accedam propius ad ostium fornacis. Heus Sidrace, Melace, & Abdenago, summi Dei cultores, exite huc. S. Adsumus, ô rex, è torrida flamma divina benignitate erepti. Pro. Dii boni! quid hoc rei est? Quanta miracula hodie cernimus! Videte sultis, ut ignis in horum corpora nullam vim habuerit, ut ne pilus quidem crematus sit, ut amictus integri, nulla flammæ nota inusti sint. N. Gratias ago Deo Sidraci, Melaci, & Abdenagonis, qui genium suum miserit, ad liberandum sui cultores, qui ipsius fiducia nixi, spreto regis edicto, maluerunt sua corpora ad cruciatum tradere, quam ulli Deo præterquam suo, ullum cultum aut honorem habere. Itaque decerni placet, decretumque in omnibus omnium linguarum nationibus & gentibus promulgari, ut qui male de hoc Deo dixerit, turpissimo exitio plectatur, ejusque domus publicetur, & evertatur, ut illius facinus memoria & nomine loci notetur. Nam præter hunc unum, præter hunc, ac solutus præpotens, Deus nullus est.

Sent. Maxima pars mundi homines magis metuit quam Deum. Mori satius est, quam simulachra colere. Injustissimum quemque gravissime sæviunt principes hominum mundi. Deus suos novit vel ex mediis flammis erigere. Pii patiendi videntur.

BALSASAR, Dan. 5.

ARGUMENTUM.

Accersitus ex matris consilio a Balsasare Baly'onia rege Daniel vates, ei legit & explanat scriptum manus pariete, quod Chaldei non potuerant.

Balsasar, Regina, Daniel.

Nullumne esse è vobis, qui hoc legere & explanare possit? O homines ad nullam rem idoneos! Quid attinet vos in tanto honore esse, si cum maxime opus

opus est, tum minime potestis? Re. Regem multum diuque salvere jubeo. Audivi ut tu te crucies, & æstues, quod nemo possit tibi hoc scriptum enucleare. Sed ne te afflicta, neve tantopere pertimesce. Vir est quidam in tuo regno, mente sanctissimorum deorum præditus, cujus excellens perfecta que doctrina, peritia, sapientia tempore patris tui cognita perspectaque fuit: quo nomine rex eum magorum, hariolorum, divinatorum, Chaldæorumque magistrum esse voluit, quod cum Daniele (nam id est ei nomen, quanquam rex Baltasarem nuncupavit) compertum esset singulari ingenio & prudentia valere, inque somniis interpretandis, ambiguisque aperiendis, & obscuris declarandis, longe alios omnes antecellere. Proinde, si me audies eum evocabis, ut te ista difficultate liberet. B. Evocatur sane. R. Mox aderit, ne trepida. D. Adsum tu accersitu, ô rex. B. Tunc es ille Daniel, ex captivitate Judæis, quos meus pater huc è Judæa traduxit? D. Etiam. B. Audio te afflitu augustissimorum deorum agi, scientiaque & prudentia atque sapientia facile principem esse. Eam ob rem te advocavi. Sed quam ad rem audi. Cum hic lato solutoque animo oppipare convivarer, una cum mei regni optimatibus, ecce exitit quædam quasi manus, quæ digitis inscriptum in tectorio parietis, e regione candelabri, ea quæ tu rides: ad quæ explicanda, evocavi omnes Babylonios sapientes; sed eorum nemo, non modo interpretari, sed ne legere quidem potest. Te autem accepi implicite evolvere, & obscura optime declarare posse. Nunc itaque, si potes hoc legere, & mihi quid sit eloquii purpura & auro torque insignitus, tertium regni Principatum obtinebis. D. Tua tibi dona habeto, aut et alii largitor, Ego tamen hoc scriptum & legam & tibi planum faciam. Itaque ades animo ô rex. Nabuchodonosori patri tuo olim largitus est Deus magnificum regnum, splendoremque egregium: qua de causa omnes eum gentes & nationes trepide metuebantur quippe, qui quoscunque, visum erat, interimeret, cæderet, efferret, deprimeret. Sed cum jam secundis rebus elatus intemperanter superbiret, &

mos tolleret, de folio deturbatus est, & omni splendore amisso, ex hominum consortio ejectus. tum in brutam naturam sensumque transatus, inter feras habitavit, & herbarum pastu, bouum ritu, delectatus, ventos imbresque, & omnes naturales cœli mutationes nudato corpore pertulit: donec tandem recognovit summum illum Deum, terrestris hujus imperii principem esse, & ei quem vellet præficere. Tu quoque Belsasar, qui es ejus satù editus nihilo te modestiorem præbisti, cum tamen ea omnia præclare scires: sed te contra cœlorum Dominā insolentius gessisti, & nunc vasa terrestris ejus domicilii proferri jussisti, quibus tu, tuique proceres, & uxores, tum justæ, tum concubinae, in bibendo vino abusi estis. Quin etiam Deos celebravisti aureos, argenteos, æreos, ferreos, ligneos & lapideos, qui neque cernunt, neque audiunt, neque sentiunt: Deo autem, in cujus manu ut vita & facta omnia sunt, nullum honorem habuisti. Quare ab eo missa est hæc manus, cujus scriptum hoc est: *Mensus est, mensus est, ponderavit & divisit.* Sensus autem: *Mensus est; mensus est Deus regnum tuum, & id consummavit: Ponderavit; ponderatus es in trutina, & inventus levior: Divisit; divisum est tuum regnum, & Medis, Persis, &que distributum.*

Sent. Cum maxime opus est, tum minime juvant hujus mundi sapientes. Cum trepidat, & nihil potest humana sapientia, tum maxime sese exercet divina. Qui ab eo exemplo non sapit, is suo periculo maloque dignus est. Hominum imperia in Dei sunt arbitrio.

H A M A N, *Esther 7.*

A R G U M E N T U M.

Esther a regina regi Assuero patefacit perfidiam Hamanis in Judeos, eamque ob causam rex illum jubet in crucem tolli, ab eo ipso erectam, ad tollendum in eam Mardochæum Judæum.

Assuerus, Esther, Haman, Harbona.

L Aute sane & prolixè à te accepti sumus regina, uxor charissima. Quamobrem roges jam quidli-

M

bet

bet licet, id rogatum feres. Dic quid petas: vel si dimidium regni mei, tamen impetrabis. Este. Siquidem habeo te propitium, o rex & si ita tibi videtur, vitam mihi meisque popularibus concedes. Hoc unum peto. Nam sumus proditi, & indignissimo crudelissimoque exitio destinati. Quod si servituri addiceremur, equidem sic ita ferrem, quanquam indignus esset hostis, qui tantum regi damnum comparat. As. O superi, quis hominum est tam audax ut id ausus sit etiam cogitare? aut ubi is est? E. Ecce hic adest hostis infestissimus, homo hominum quantum est pessimus, Haman. Assue. Proh Deum atque hominum fidem! o coelum, o terra, ardeo, tanta inventum esse quanta audacia? Ham. Exiit ira inflammatus. Quantum ego illum video, res mihi ad restum rediit. Sed tamen tentabo animum reginae, si forte miseretur mei; quod si hoc non succedat, actum est, illicet perib. Regina, jam non deprecor culpam: merui, fateor: nec potest ullum supplicium majus esse meo crimine. Sed te supplex, genua amplectens, per istam clementiam. A. Quem neque pudor, neque mea majestas deterruit. Sed quid video? Atst, etiam ad lectum reginae? O magne Jupiter, etiamne ut reginam domi apud me vi comprimam? Corripite, velate vultum: indignus est qui lucem mereatur. Harb. At etiam si scias quid machinatus sit in Mardocheum, hominem de te, rex, optime meritum, utpote per quem facta in te conjuratio patefacta sit. Crucem ante domum suam in altitudinem cubitorum quinquaginta erigendam curavit, in quam eum tolleret. A. Percommode cecidit: autorem in eam tollite, ut eadem, qua alios caprat, via capiatur.

*Sent. Muliebrium illecebrarum magna via est in a-
tramque partem, hoc est, vel ad nocendum vel ad juvan-
dum. Malum consilium consultori pessimum. Lupii sui
ipsorum laqueo jugulantur.*

ARTAXERXES, *Nehem. 2.*

ARGUMENTUM.

Nehemias à rege Artaxerxe veniam & opes impetrat, eundem instauratum urbem Hierosolymam.

Artaxerxes, Nehemias.

Qui sit ut vultu sis adeo tristi, cum non aegrotas? Mirum ni animi tristitia est. N. Rex in perpetuum vive. Possunne non tristi vultu esse, cum urbs, in qua sepulchra sunt majorum meorum eversa sit, & ejus portæ igne deslagaverint? A. Quidnam ergo petis? N. Si tibi videtur, & si quid apud te valeo, ut me demittas in Judæam, ad instaurandam urbem patriam. A. Ego vero dimitto. Tu dicito, quid tibi ad istud fieri velis. N. Curabis, si placet, ut mihi dentur literæ ad prætores Syriæ, qui me curent deducendum, dum per veniam in Judæam. Deinde literæ ad Asaphum regis sylvæ custodem, qui mihi ligna suggerat ad reficiendas portas arcis, quæ est ædi conjuncta, urbisque moenia, & domum, in quam sum diversurus. A. Dabuntur quæ petis. N. Ago tibi gratias immortales, rex, tibi quæ fortunatissimum longissimumque regnum precor.

Sent. Regis animum Deus habet in manu, eumque quocunque vult inclinat. Cui propitius est Deus, huius conciliat benevolentiam potentium.

NEHEMIAS, *Nehem. 5.*

ARGUMENTUM.

Exposculant pauperes Judæi de divitum erga se iniquitate avaritiæ. Et Nehemias divites cogit in ordinem.

Plebei, Nehemias, Primates, Sacerdotes, Populus.

Magnus est tum nostrum, tum nostrorum liberum numerus; comparandum est inde frumentum, quo vivamus. Al. Oppignerandi sunt fundi nostri, & vineæ, & domus, ut nos frumento contra famem muniamus. Al. Jam pro nostris agris, & vineis, ad tributum regi pendendum, pecuniam sumptimus mutuam. An æquum est, ut eum ejusdem nobiscum

eum consanguinitatis sint alii, eademque sit liberorum eorum atque nostrorum conditio, nos tamen liberos nostros in servitutem dedamus, sintque jam filiarum nostrarum nonnullæ emancipatæ, neque eas vindicare possimus, cum fundos & vineas nostras teneant alii? N. O indignum facinus! Itane vero, principes, fœnus à vestris exigitis! Ergo nos consanguineos nostros Judæos, in exterarum gentes venditos, pro nostris viribus redemerimus; & vos eosdem emetis, ut domos nos non amiserint, sed mutaverint? Non recte facitis. Nonne in metu Dei nostri vivetis, ut barbarorum hostium nostrorum vituperationem evitetis? Ego quoque, & mei cognati, atque famuli, argentum eis frumentumque mutuo dedimus. Agite, remittamus hoc nomen. Reddite eis hodie agros suos & vineas, & oliveta, & domos: tum centesimam condonate amenti, & frumenti, & vini, & olei, quæ eis mutua dedistis. Pr. Reddemus, neque ab eis quicquam exigemus. Sic faciemus ut tu horaris. N. Vos vero, sacerdotes, jurate vos ita facturos. S. Faciemus. N. Ergo quemadmodum ego meum gremium excutio, sic quicumque non hæc præstiterit, eum excutiat Deus ex domo & labore suo: sicque esto excussus, vacuusque. Po. Amen.

Sent. *Avaro homine nihil est iniquius. Avarus animæ venalem habet. Multum pollet, etiam apud iniquos, justus & gravis homo.*

VERITAS. 3 Esd. 3. & 4.

ARGUMENTUM.

Darius Persarum rex proponit, optimatibus suis, trium stipatorum suorum sententias, ad judicandum quam esset optima. Sunt autem ea, de viribus vini, regis, mulierum, & veritatis. Hic cum stipatores, jussu regis, sua quisque sententia rationem reddidisset, palmam obtinuit Zorobabel, qui veritati primas tribuisset: & a rege, præter statutum disputationis præmium, impetrat, ut Hierosolymitanum sanum instauraret.

Darius.

*Darius, Anagostes, Stipator, Alter stipator,
Zerobabel, Optimates.*

HÆc causa est, mei proceres, cur vos iusserim convocari. Cum mei corporis custodes, dormiente me inter se (ut sit) confabularentur, eo delapsi sunt certatim ut dicerent suam quisque sententiam, eæque res maximam vim habeat: ea conditione, ut ejus dictum ego & Perfidis triumviri doctissimum judicassetus, huic victori pronuntiato ea darentur quæ jam audietis. Recita schedulam. A. Cujus dictum sapientissimum erit, is à Dario rege ingentia dona, & victoriæ ornamenta consequitur, purpuraque induitor, & auro bibito, & in auro dormito, & aureis franis currum, byssinamque cidarim, & torque circumdatum collum habeto & secundum Darium primus propter suam sapientiam sedeto, Dariique familiaris dicitur. Primæ sententia est hæc; *Maximam vim habet vinum.* Alterius; *Maximam vim habet rex.* Tertiæ; *Maximam vim habent mulieres, sed omnia vincit veritas.* D. Nunc evocentur huc juvenes, ut ipsi sua dicta declarent. Dicite juvenes, suæ quisque sententiæ rationem. *St. Prim.* Quantum vim habet vinum, ô viri! Omnes à quibus bibitur, homines fallit: eandemque regis ac privati, eandem servi ac liberi, eandem pauperis ac divitis mentem efficit, omniumque animos ad lætitiæ & hilaritatem convertit: neque doloris ullius, neque debiti memor, omnium animos divites reddit: oblitumque vel regis, vel satraparum, efficit, ut nihil nisi magnificum loquantur: utque cum potaverunt homines, & fraternæ necessitudinis & amicitiae memoria deposita, continuo gladios stringant: neque postea, ubi à vino resipuerunt, quid fecerint recordentur. O viri, nonne permagnam vim habet vinum, quod hæc fieri cogat? Al. O viri, nonne permagnam vim habent homines, qui & terras, & maria, quæque in eis insunt, omnia teneant? Atqui rex omnibus antecellit & dominatur, in eosque principatum tenet, ita ut quicquid jubet, faciant. Si jubet ut inter se belli-

gerent, parent: si contra hostes mittit, vadunt, & montes, & muros, & turres demoliuntur: occidunt, & occiduntur, neque regis dictum excedunt. Quod si vicerunt, ad regem omnia referunt, tum quæ prædati sunt, tum cætera. Item qui non militant, neque bella gerunt, sed terram colunt, hi quoque ubi sata messuerunt, ad regem referunt, coguntque aliud alium tributa regi ferre. Is unus si jubet perimere perimunt: si dimittere, dimittunt: jubet verberare, verberant: jubet vastare, vastant: jubet construere, construunt: jubet excindere, excindunt: jubet serere, serunt, cunctusque ejus tum populus, tum magistratus eidem parent: eoque interim accumbente, cibum capiente, dormiente, circum undique custodiam agunt: neque cuiquam discedere, & sua negotia curare licet, neque ejus dictis non parere. Quare sic statuo, viri, regis maximi esse vim, cui sic obtemperetur. Z. Magnus quidem rex est, viri, & homines multi, & vinum multum potest. Quid, qui his dominatur? Quis autem horum principatum tenet? Nonne mulieres? Mulieres regem genuerunt; & omne mortalium genus, qui mari ac terra dominantur, ab his ortum est: hæ ipsos educaverunt vinearum satores, ex quibus vinum fit: hæ hominum vestes faciunt: hæ hominibus gloriæ sunt, nec possunt sine foeminis homines esse. Quod si aurum, argentumve, aut aliquam rem præclaram comparaverunt; nonne pulchræ alicuius & eleganti forma mulieris amore capti, his omnibus omissis, in eam oculos defigunt? eam hianti ore intuentur? Auroque & argento & omni rerum pulchritudini anteponunt? Homo, omisso suo ipsius parente à quo educatus est, suæque patria, uxori adherescit, & cum uxore vitam finit, & patris & matris & patriæ immemor. Atque ut perspiciatis mulieres in vos dominari; nonne, quæ labore & industria paratis, omnia mulieribus datis atque assertis? Sumit homo gladium, & foras ad latrocinandum & furandum proficiscitur, & mare & flumina tranat, & leones videre sustinet, & per tenebras grassatur: atque ubi furatus, prædatus, grassatus est, ad amicam omnia refert: plusque diligit homo suam

conjugem, quam parentes: usque adeo ut propter feminas multi mente alienati, multi servi facti sint, multi perierint, multi lapsi sint & peccaverint. Quid? an mihi non creditis? nonne ingens regis potentia est? nonne omnes eum nationes vel tangere formidant? Atqui videbam, cum hominis præclarissimi Bertaci filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram sedens, de ejus capite diadema auferret, suoque imponeret: tum regis malam sinistra manu feriret, rege interea eam ore hianti aspiciente, & accidenti aridente, & succedenti blandiente, quo eam sibi reconciliaret. An non multum valent mulieres, ô viri, quæ hæc faciant? multum sane & mulieres pollent. & ingens terra est, & excelsum cælum: & sol cursu velox, qui uno die cælo circumvectus, eodem recurat, unde profectus est, magnus sane est; sed veritas maxima est, & omnium potentissima. Veritatem omnis terrarum orbis vocat: veritati cælum ipsum favet: veritatem omnia reformidant & tremiscunt: neque quicquam in ea vitiosum inest. Vitiosum vinum est, vitiosus rex, vitiosæ mulieres, vitiosi mortales omnes & ejusdem vitiositatis sunt eorum opera omnia, in qua vitiositate veritatis expertes pereunt. At veritas æterna pollet, & perpetuo vivit vigetque: neque ea est quæ cujusquam ratione de recto defleat, ac non eadem sit omnibus: sed ab omni iniquitate & pravitate aliena, æquum facit, ejusque facta probant omnes, nec inest in ejus judicio quicquam iniquum. Cæterum & ab hac, & à regia magnificentia, & à potentia, & à majestate seculorum omnium laudetur Deus veritatis. O. Maxima veritas est, maximamque vim habet. D. Vicisti, pete quid vis, etiam præter ea, quæ scripta sunt: nos id tibi dabimus, quoniam doctissimus inventus es, & à me proximus sedebis, meusque familiaris vocabere. Z. Memento voti tui, quo te Hierosolymam instauraturum pollicitus es, tum, cum regnum affecutus es: omniaque vasa Hierosolyma exportata, eo remissurum, quæ sepoluit Cyrus, cum de Babylone excindenda vorum fecit eaque se illo missurum promisit: Et tu recepisti te instauraturum sanum, quod igne cremarunt Idumæi, tum

cum

cum à Chaldæis pervasata Judæa est. Et nunc hoc est quod à te postulo, rex domine atque flagito; hæc est magnificentia, quam à te exopto. Oro igitur ut votum præstes, quod cœli regi tuo ipsius ore nuncupasti.

D. Laudo te, & bene mones: faciam.

Sent. *Honestæ est de virtute contentio Utinam inter sese sic certarent hodie stipatores principum! Utinam & principes bona veraque dicta sic & judicarent & remunerarentur! Sed fuit illud sæculum argenteum, nostrum est ferreum. Certe rara sunt hodie in oculis hujusmodi certamina. Omnia vincit veritas.*

Dialogo

Dialogorum Sacrorum

Liber Quartus.

MARIA, LUC. I.

ARGUMENTUM.

Gabriel genius Mariæ nunciat, edituram filium Dei; quarentique modum demonstrat, id fore à Spiritu sancto. Illa credens assentitur.

Gabriel, Maria.

Salve ornatissima, Domino conjunctissima, nullum
erum felicissima. Quid metuis, Maria? Bono es
animo; nam accepta es Deo. En ego tibi renuncio te
illo utero conceptum parituram natum, quem JESUM
nomine vocabis. Is erit maximus, & filius summi pa-
rentis censebitur, eumque donabit rerum omnium præ-
potens Deus solio Davidis, autoris generis ejus. Itaque
posteris Jacobi regnabit in æternum, nec ullus erit e-
jus regni finis. M. Quomodo fiet istud, cum ego viri
notitiam non habeam? G. Spiritus sanctus sese in te
insinuabit, teque Dei Opt. Max. vis gravidabit. Ita-
que sanctissimus iste foetus, ut erit, ita etiam dicetur
Dei filius. Elisabetha quoque (quo magis credas) tua
cognata jam senex concepit filium, & nunc sextum
jam mensem fert uterum; & tamen inter steriles ha-
bebatur. Usque adeo nulla res est quam Deus non pos-
sit. M. Ecce me Domini servam! Eveniat mihi pro-
pitiu dixisti.

*Sent Deo nihil est arduum. Promittenti Deo creden-
dum est, etiamsi quid natura contrarium promittat. Ne-
que enim natura obnoxius est autòr ipse naturæ.*

B A.

BAPTISTA, Matth. 3. Mar. 1. Luc. 3.

ARGUMENTUM.

Joannes Baptista populum docet vitæ correctionem, & de Christo vaticinatur.

Joannes Baptista, Plebs, Publicani, Milites.

Progenies viperina, quis vos summonuit futuram poenam fugere? Edite ergo vitæ melioris indices, fructus: & ne ideo magnos vobis spiritus & arrogantiam sumite, quod patrem habetis Abrahamum. Dico enim vobis, Deum posse ex his saxis suscitare liberos Abrahamo. Jam vero securis arborum radici admoti est: omnisque arbor fructum bonum non edens excindenda est, & in ignem injicienda. Pl. Quid ergo faciemus? Joan. Qui habet duas vestes, impertiat non habenti: & qui habet cibaria, idem faciat. Pub. Nobis autem magister, quid faciendum est? Jo. Nihil amplius, quam quantum vobis decretum est, exigite. Mi. Quid etiam nobis? Jo. Ne quem pulsate, aut per sycophantiam circumvenite, & stipendiis vestris estote contenti. Sed audite universi. Ego quidem abluo vos aqua, ad vitæ emendationem. Sed me præstantior, me subsequitur: & ita præstantior, ut ego non sim dignus, qui ejus calceorum solvam corrigiam. Is vos abluet sacro spiritu, & igne: qui quidem vannum manu tenet, aream suam perpurgaturus, frumentumque in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus inextincto.

Sent. Bona arbor bonos fructus edit. Abstinentium ab injustitia, si panas vitare velis.

NATHANAEL, Joan. 1.

ARGUMENTUM.

Nathanael, à Philippo monitus, venit ad Jesum, & in eum credit.

Philippus, Nathanael, Jesus.

DE quo scripsit Moses in nostra disciplina, & vates, eum reperimus: Jesum dico, filium Josephi, à Nazareth. N. A Nazareth potest aliquid boni

num existere? P. Proxime mecum. J. Video huc venire vere Israelitam; id est, hominem ab omni fraude alienum. N. Unde me nosti? J. Priusquam te Philippus appellaret, cum esses sub ficu, videbam te. N. Magister, tu es filius Dei, tu es rex Israelitarum. J. Quoniam dixi tibi, te à me sub ficu esse visum, ita credis? majora his videbis, Credite mihi, posthac videbitis cælum apertum, & Genios divinos, ascendentes & descendentes ad me.

Sent. Unde minime speres, inde existit bonum. Adeundus est Christus, ut eum cognoscas. A minoribus, si credas, ad majora venies.

N I C O D E M U S, Joan. 3.

A R G U M E N T U M.

Jesus disserit cum Nicodemo de renascendo.

Nicodemus, Jesus.

Magister, scimus te doctorem venisse divinitus: nam nemo ista tam portentosa facere possit, quæ tu facis, nisi adsit ei Deus. J. Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui venerit à Deo. Qui denuo natus non fuerit, mihi crede, Dei regnum adipisci non potest. N. Quo pacto potest homo nasci, qui sit senex? Nunquid potest iterum in ventrem suæ matris ingredi, atque nasci? J. Cum de Dei regno, quod divinum est, locutus sim, debes existimare, hanc quoque generationem, de qua loquor, per quam ad illud regnum perveniatur, esse divinam. Proinde omitte istam à muliere nativitatem. Nam si quis à muliere renasceretur, talis esset renatus, qualis fuisset antequam renatus: id est, esset adhuc terrestris & humanus; propterea quod ex te terrestri & mortali quod nascitur, (cujusmodi est mulier) id terrestre & mortale est; quandoquidem quæque res sui similem gignit. At ex Spiritu qui fuerit renatus, is divina quædam & Spiritui conveniente natura præditus erit; quoniam quod à Spiritu gignitur, id ejus simile est à quo originem habet. videlicet, Spiritus. Neque vero mireris, quod dixerim, vobis esse renascendum; quamvis hanc nativitatem non videas.

videas. Nam quod accidit in vento, cujus quamlibet in partem spirantis sonitum audis, neque tamen oculis cernis unde veniat, aut quo feratur; idem fit & in omnibus ex spiritu genitis, ut hæc generatio senti ri & intelligi possit, oculis aspici non possit. N. Quomodo possunt ista fieri? J. Tu Israelitarum magister es, & hæc nescis? Atqui hoc tibi confirmo, nos non ignota, aut tantum audita dicere, sed perspecta & visa testari: & tamen testimonium nostrum vos non accipitis. Quod si terrestria, quæ vobis dixi, non creditis: quomodo cœlestia si dixerō, crederis? Si hanc similitudinem, quam ego duxi à vento (quæ res terrestris est, & subiecta sensibus) non capis, ideoque non credis: quomodo intelliges rem ipsam, cujus declaranda causa similitudine usus sum, quæ res cœlestis divinaque est, neque sub sensus cadit? Atqui hæc nisi à me didiceritis, à quo discatis nullus est. Neque enim potestis in cœlum ascendere, & à Deo discere. Nam in cœlum nemo ascendit, præter eum hominem qui de cœlo descendit, qui quidem est in cœlo. Is autem ego sum: à quo nisi hæc didiceritis, desperanda vobis cognitio est. Quocirca attende, quæ sit hoc renasci de quo loquor. Quemadmodum Moses serpentem illum æneum extulit in desertis, in quem serpentem intuentes, à serpentum morfu sanarentur; ita me oportet extolli, ut omnes in me intuentes, à me pendent, mihi fidentes, non pereant, sed vitam adipiscantur æternam. Hæc est igitur renascendi conditio, superius à me proposita, sine qua negavi quenkum posse regnum cœlestis consequi. Nam qui mihi fidem habent, ita immutantur, tantoque meliores fiunt, ut plane renati dici possint, & cœlesti regno digni sint. Etenim tanto genus humanum profecutus est amore Deus, ut unigenitum filium suum tradiderit: cui quicumque fidem habear, non pereat, sed ad vitam perveniat æternam. Non enim misit Deus filium suum in hanc vitam, ut homines condemner, sed ut per eum serventur homines. Qui ei fidem habet, non damnatur: qui vero non habet, is jam damnatus est, quod unigenitum Dei filii nomini fidem non adjunxerit. In hoc autem

damnantur

damnantur homines, quod cum venerit in orbem lux, tenebras magis quam lucem amant; quippe quorum prava sint opera. Siquidem quisquis vitiosa facit, lucem odit, neque in lucem prodit, ne ejus facta arguantur. Qui vero recta facit, is in lucem prodit, ut patefiant ejus opera, utpote facta divinitus.

Sent. *Renascendum est, & ex carne in spiritum migrandum. Ut enim terrestria, quæ gravia sunt, in cælum ascendere, aut in cælo esse, non possunt: ita injustitia, quæ res terrestris & gravis est, in regnum Dei venire, aut ibi esse, nequit. A solo Christo salus est.*

SAMARITANA, Joan. 4.

A R G U M E N T U M.

Jesus, apud fontem, cum muliere Samaritana, de vera potione veroque Dei cultu colloquitur. Cumque supervenissent, emptum cibum apportantes, discipuli, eos quoque de vero cibo docet.

Jesus, Samaritana, Discipuli.

DA mihi bibere mulier. S. Quomodo tu Judæus, à me muliere Samaritana petis potum? Neque enim habent ullum Judæi cum Samaritanis commercium. J. Si intelligeres munus Dei, & quis sit, qui à te potum petit, tu ipsa peteres ab eo, tibi que ipse daret aquam perennem. S. Domine, neque situlam habes, & puteus est profundus: unde ergo habes istam aquam perennem? Num tu major es patre nostro Jacobo, qui tradidit nobis hunc puteum: qua aquisitione usus est ipse, & filii ejus atque pecora? J. Hæc aqua sitim ad tempus tantum explet: mea autem ad perpetuitatem, ita ut qui ex aqua à me accepta biberit, non sitiat unquam. Nam ea aqua fiet in eo fons scitens in omnem perennitatem. S. Domine, imperti me ista aqua, ne amplius sitiam, neve huc ad hauriendum veniam. J. I evocatum virum tuum, & huc cum eo venito. S. Non habeo virum. J. Recte ais, te non habere virum. Quinque enim viros habuisti; nunc quem habes, non est tuus vir. Istud verum dixisti. S. Video te esse vatem, itaque non committam, ut tibi frustra

incidisse videar. Majores nostri in monte hoc Deum coluerunt. Atqui vos contenditis, Hierosolymis esse colendum. Quid tu censes? J. Mulier, crede mihi, veniet tempus, cum neque in monte hoc, neque Hierosolymis coleris Patrem. Vos, quid colatis, nescitis: nos, quid colamus, scimus: quippe quia salus à Judæis est. Sed veniet tempus, & quidem jam est, cum veri cultores Patrem animo & vere colent. Etenim à talibus se Pater coli postulat. Animus est Deus: & qui eum colunt, animo & vere debent colere. S. Scio venturum esse Messiam: Is, cum venerit, rem omnem nobis planam faciet. J. Ego sum ille, qui tecum loquor. D. Video magistrum ad puteum sedentem & colloquentem cum quadam muliere. Al. Mirum est solum cum sola. Sed scit ipse cur id faciat. S. O faustum diem! Sed ego quid cunctor ire in urbem, ut meus tam bono nuncio afficiam? D. Comparavi mus cibum, magister: vescere. J. Ego cibum habeo comedendum, quem vos nescitis. D. Numquis absentibus nobis, attulit ei quod edat? J. Mihi pastus est, id facere quod vult is qui me misit, ejusque opus absolvere. Vos quidem dicitis, abhinc quatuor menses futuram messem: At ego sic: Erigite oculos, & videte agros, ut jam ad messem flaveant. Et messor primum aufert, & sator fructum condit ad victum perpetuum, ut satoris simul & messoris commodum cautum sit. In quo sane dictum illud comprobatur, quod ait: *Alium serere, alium metere.* Ego vos misi ad metendum, in quo vos colendo non laborastis. Alii laborant, vos in eorum laborem invasistis.

Sent. *Christus venit ad docendum servandumque fontes. Christus aeternum vivificumque cibum potionemque dat. Deus animo & vere adorandus est, nullo locorum discrimine. Dei voluntatem exequi, cibus esse debet homini Christiano.*

CENTURIO, Matth. 8. ARGUMENTUM.

Jesus, à Centurione exoratus, ejus puerum, membris captum, verbo sanat.

Centurio,

Centurio, Jesus.

Domine, puer meus jacet domi, membris captus, graviterque cruciatur. J. Ego ibo cum curatum. C. At ego non sum dignus, cujus tu rectum subeas: sed tantum jube verbo, & sanabitur. Nam ego quoque qui sub alterius sum potestate, tamen obtineo auctoritatem in eos quibus praelum, milites: ac si quem jubeo ire, it: si venire venit: si ferrum facere quid, facis. J. O rem admiratione dignissimam! Credite mihi, ne in Israelitis quidem tantam fiduciam inveniri. Et sine dubio multi ab oriente atque occidente profecti, accumbent cum Abrahamo, Isaaco, & Jacobo in regno coelesti: cum interea illi ad quos regnum pertinebat, in alta noctis caligine demersi, nihil aliud quam flebunt & frendebunt. Tu abi: & ut confidisti, sic obtineo.

Sent. Christus tam facile morbis imperat, quam duce militibus, Primi erunt ultimi, & ultimi primi.

PISCATORES, Luc. 5.

ARGUMENTUM.

Petrus, jacto reti jussu Jesu, plurimos pisces capit.

Jesus, Petrus.

Subduc in altum oriam Petre, ut retia laxetis ad pradam. P. Praeceptor, totam noctem laborantes nihil cepimus: sed tamen postquam ita jubes, demergam rete. O rem miram! Adesse socii, adjuvare nos. Ampitur rete, ita multis piscebus est plenum. Contripe tu istas plagas altrinsecus, vos vos inveigite in naviculam. Desinite, desinite, sustinete rete: jam haec plena est, infundamus in alteram. O rem inauditam! pene submerguntur cymbae praepiscum multitudine. Quae te Domine, abi à me: nam homo noveris sum. J. Ne metue deinceps, jam homines piscaberis.

Sent. Absque Christo piscari, hoc est, homines docere, operam ludere est. Christo auspicio, felix est piscatura.

SIMON, Luc. 7.

ARGUMENTUM.

*Jesus, miranti cum animo suo Simoni, apud quem ipse cibum capiebat, cur se pateretur ab impudica muliere at-
tractari, causam reddit.*

Simon, Jesus.

Jamdudum spectro mulierem istam, quæ meum hunc hospitem tam molliter curat. Qui si vates esset, intelligeret utique, quæ & qualis sit mulier, quæ ipsum attrahat: nam prostituta pudicitia est. J. Simon, pauciste volo. S. Dicis licet magister. J. Duos debitores habebat quidam creditor, quorum alter quingentos, alter quinquaginta debebat denarios, li cum non essent solvendo, utrique condonavit. Dic, uter eum plus amare debeat? S. Opinor, cui plus condonavit. J. Recte judicas. Vides hanc mulierem? cum introivissem domum tuam, ne aquam quidem ad lavandos pedes meos dedisti: ea & lachrymis eos perfudit, & sui capitis capillo extersit. Tu mihi osculum non dedisti: ea, postquam sum ingressus, non destitit mihi pedes deosculari. Tu nec oleo mihi caput unxisti: ea unguento etiam mihi pedes perunxit. Qua de causa sic habeto, ei multa remitti peccata, quoniam multum amavit. Cui autem minus remittitur, minus amat. Remittuntur tibi peccata mulier: tua te fiducia servavit: abi cum bona pace.

Sent. A sinistris suspicionibus abstinendum. Ex conjectura judicare, temerarium est. Magna beneficio, magnus amor conciliatur.

JAIRUS, Marc. 5. Luc. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus, à Jairo exoratus, ejus filiam ita sanatum: & inter eundem mulierem, profluvio sanguinis laborantem, sanat. Deinde, ubi Jair. domum venit, ejus filiam, quæ interea detesserat, revocat in vitam.

Jairus, Jesus, Mulier, Petrus, Nuncius.

Est mihi unica filiola, optime Jesu, duodecimum annum agens, quæ punc domi desperato morbo laborat.

laborat. Obsecro te, & obtestor etiam atque etiam, ut domum venias, eique manus imponas, ut reviviscat, & revalescat. Je. Faciam vero, eamus. M. Salva sum, si possim vel extremam ejus oram vestis attingere. Conabor, ne me hæc hominum turba impediet, quo minus ad eam accedam. Je. Quisnam tetigit mea vestimenta? P. Tu vides, quanta te hominum multitudo circumfistat & comprimat, & rogas quis te tetigerit? J. Certe tetigit me aliquis: nam sensi vim quandam exire à me. M. Peris misera, non latuit eum. Obsecro te, ignosce mihi: ego sum illa. J. Narra mihi rem omnem, ut sese habet. M. Ego misera jam duodecim annos languebam profluvio sanguinis: cum interea toto illo tempore multis adhibitis medicis, & omnem rem insumpsissem, neque quidquam profecissem, sed indies deterius haberem: jamque ab omnibus medicis etiam desperata. Cum autem tuorum factorum admirabilitatem fama atque auditione accepissem, accessi ipsa, sic mecum cogitans: O me foelicem! si vel limbum ejus togæ liceat tangere. Hoc animo per mediam turbam accessi propius, nec me spes fefellit: nam simul atque te tetigi, sensi vim omnem morbi fugatam esse & omnem sanguinis fluxionem constitisse. Je. Bono animo es, filia; tuæ fiducia servavit: ubi cum bona pace, ex tuo malo sana. N. Tuæ filia mortua est, Jaire; quid jam molestus es magistro? Je. Ne meue, Jaire; tantum confide & evadet. Sed quem ego domi strepitum audio? intro eamus. Eho! Quid tanto per te fieris? quid ejulatis? Pax sit rebus. Non est mortua puella, sed dormit. Vos exite foras omnes: Petre, Jacobe, Joannes, & vos puellæ parentes manete intus. Videbitis quanta sit Dei potentia. Cedo mihi istam puellæ manum. Puella surge. Ja. Bone Deus quam mirificus es? O mea filiola, videone ego te renatam? Je. Videte diligenter ne quis hoc resciscat; & puellæ cibum præbete.

Sent. Plus potest vel limbus vestis Christi, quam universa hominum scientia. Quæ aliis insanabilia, Christo sunt facillima.

PHILIPPUS, *Matt. 14. Marc. 6. Luc. 9.
Joan. 6.*

ARGUMENTUM.

Jesus, quinque panibus & duobus piscibus, quinque virorum millia satiat.

Discipuli, Jesus, Philippus, Andreas.

Vides quæ te circumstet hominum multitudo in tam vasta solitudine, & jam dies multum inclinauit: Itaque censemus ut eos dimittas, ut in finitima rura, & vicos divertant, & sibi cibaria comparent. Hic enim, quod edant, non habent. J. Nihil opus est ut abeant. Præbete vos eis cibum. D. At non satis nobis suppetit, unde tantum hominum numerum pascamus. (sunt enim, quantum licet conjicere, plus minus quinquies mille viri, ut mulieres & parvulos omitamus) nisi forte eamus emptum panes. J. Unde autem ememus ad tam multos, Philippe? P. Equidem non video: nam ducentis denariis vix tantum emi possit, ut inde ad singulos minimum quantum perveniat. J. Quot habetis? Videte. A. Adest hic puer, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces; præterea nihil est. Sed hæc quantula sunt ad tam multos! J. Afferte huc modo. Jubete omnes in viridi gramine discumbere catervatim, centenos & quinquagenos. Cedo mihi istos panes. Nunc pater cœlestis, qui pro tua benignitate pascis omnia, neque in multis pascendis tenuior, neque in paucis copiosior es, qui nulla lege rerum teneris, à quo omnium natura pender; effice, rogo, his tantulis cibariis multiplicandis, ut hæc hominum multitudo admirabiliter saturata, tuam inexhaustam liberalitatem recognoscat. Agite discipuli, distribuite hos cibos in omnes: satis superque erit, unde ad satietatem comedant.

Sent. Christi cibus est inexhaustus. Plus habet Christus, quam egent homines.

PANIS. *Joan. 6.*

ARGUMENTUM.

Jesus de vivifico pane, hoc est, de seipso, differit apud Judæos.

Judzi, Jesus, Discipuli, Petrus.

M Agister, quando huc venisti? J. Vos profecto me quæritis, non quia miracula vidistis, sed quia pane satiati estis. Procurate cibum non interiturum, sed in omnem perennitatem permanensurum; quem quidem ego vobis dabo. Nam me pater comprobavit Deus. Ju. Quid agemus, ut divina opera faciamus? Je. Hoc est divinum opus, ut fidem habeatis ei quem misit Deus. Ju. Quod ergo tui specimen das, ut, eo viso, tibi credamus? Quid tale facis, quale fecit olim Moses? Quo duce majores nostri manna vixerunt in solitudine, quemadmodum literis proditum est. *Panem de cælo dedit eis comedendum* Non Moses (mihi credite) panem vobis dedit: sed meus pater verum vobis de cælo panem dat. Nam Dei panis est, qui de cælo descendit, & vitam dat hominum generi. Ju. Domine, da nobis perpetuo panem istum. Je. Ego sum panis vitalis. Qui venit ad me, non esuriat: & qui mihi fidem habet, non sitiet unquam. Sed hoc vobis dico. Et vidistis me, neque fidem habetis. Quicquid mihi dat pater, ad me veniet: & venientes ad me non ejicio foras. Descendi enim de cælo, non ut morer, sed ut ejus qui me misit voluntati paream. Hæc est autem ejus qui me misit Patris, voluntas. ut ex eo omni quod mihi commisit nihil perdam, sed id ultimo die exsuscitem. Hæc est autem ejus qui me misit voluntas, ut quisquis Filium aspicit, eique credit, is vitam æternam adipiscatur, & à me ultimo die in vitam revocetur. Ju. Nonne hic est Jesus Josephi filius cujus nos patrem matremque novimus? Quo pacto igitur sit se de cælo descendisse? Je. Ne mussitate inter vos. Nemo potest ad me venire, nisi Patre, qui me misit, trahente eum, à me ultimo die in vitam revocandum. Scriptum est in vatibus, *Omnes fore divinitus doctos*. Quisquis ergo ex Patre audit & didicit, is ad me venit, non quia Patrem quisquam viderit, nisi qui est à Deo, is Patrem vidit. Credite mihi, qui mihi fidei, is vitam habet æternam. Ego sum panis vitalis. Manna vobis sunt majores vestri in desertis, & tamen mortui sunt. Hic est panis qui de cælo descendit, ejusmodi,

ut

ut qui eo vescatur, non sit moriturus. Ego sum panis
 vivus, qui de coelo descendit: quopane qui vescetur;
 vivet in perpetuum, Panis autem quem ego dabo, caro
 mea est. quam pro humani generis vita dabo. Ju.
 Quomodo potest hic nobis carnem suam dare com-
 edendam? Je. Hoc vobis confirmo, nisi & carnem
 meam comederitis, & sanguinem meum biberitis,
 non habetis vitam in vobis. Qui comedit meam car-
 nem, & bibit meam sanguinem, habet vitam aeter-
 nam, & ego eum in vitam revocabo ultimo die. Caro
 enim mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.
 Qui mea carne vescitur, meumque sanguinem bibit,
 is in me manet, & Ego in eo. Quemadmodum vivit
 Pater qui me misit: ita & Ego per Patrem vivo; &
 qui me comedit, is quoque per me vivit. Hic est panis
 qui de coelo descendit: cujus longe alia vis est, quam
 mannae, qua usi majores vestri, tamen mortui sunt. Hoc
 pane qui vescitur, vivet in sempiternum. D. Dura
 vox: quis eam audire possit? Je. Ergo hoc vobis ab-
 surdum videtur? Quid si me videatis eo ascendentem,
 ubi eram antea? Nonne multo vobis absurdius vide-
 bitur, ut qui in coelum ascenderit, is in terris com-
 edatur? Non sunt mea dicta ita accipienda, ut dicam i-
 ptam carnem meam comedi. Nam caro quidem nihil
 parat: sed est divina quaedam comedendi ratio, qua
 vita aeterna comparatur; de qua ratione verba facio.
 Nam quemadmodum qui panem comedit, is per pa-
 nem vivit: ita qui per me vivit (id quod mihi creden-
 do, & a me pendendo efficitur) is me comedere di-
 citur. Sed sunt quidam ex vobis qui fidem non habent.
 Hanc ob causam, dixi vobis neminem posse ad me ve-
 nire, nisi hoc ei datum fuerit à Patre meo. Jam vero
 multi à me propterea discedunt. Quid vos? Num e-
 tiam vultis discedere? P. Domine quem aedamus?
 Tu verba vitae aeternae habes: & nos credimus & no-
 vimus, te esse Christum Dei viventis Filium. Je. Equi-
 dem vos duodecim elegi, sed vestrum unus diabolus
 est.

Sent. *Anima cibis magis est procurandus quam cor-
 poris. Ut pane corpus, sic veritate (qui Christus est) a-
 nima pascitur.*

PRÆ-

PRÆPOSTERI, Mat. 15. Mar. 7.

A R G U M E N T U M.

Iesus, a Phariseis & Scribis, de discipulorum suorum illotis manibus, reprehensus, in illos reprehensionem ritorquet, demonstratque, peccatum non extra, sed intus esse, in animo.

Pharisei, & Scriba, Iesus, Discipuli, Petrus.

Cur faciunt discipuli tui contra institutum antiquorum, ut cibum capiant illotis manibus? J. Cur & vos contra præceptum Dei facitis instituto vestro? Deus enim (ut ait Moses) parentem utrumque coli præcepit: & si quis patri matrive maledixerit eum morte mulctari. At vos ita homines instituitis, ut parentibus demonstrent, donaria à se in fiscum templi collata, in ipsorum parentum utilitatem esse cessura. Ita estis in causa, ut nihil ad illam honoris speciem addant, dum se satis parentibus facere arbitrantur. si in templum donaria conferant? quamvis parentibus non, ut debet, subveniant: quo vestro instituto, Dei præceptum rescidistis. Multa sunt ejusdem generis alia, in quibus dum hominum instituta teneatis, Dei præcepta omittitis: lotiones urceorum, & poculorum, & cetera ejusmodi. Ficti homines, recte varicinus est de vobis Esaias, ubi ita dicit; *Hic populus ad me ore accedit, & me labris colit: sed animo procul à me absunt.* Verum frustra me ex institutis præceptisque hominum venerantur. Sed attendite omnis multitudo, & intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem. Sed quod exit per os, hoc vero coinquinat hominem. Siquis habet aures ad audiendum, audiat. D. Ecquid scis, Phariseos istos tuo dicto esse offensos? J. Omnis stirps à Patre meo cœlesti non plantata extirpabitur. Sinite eos; duces sunt cæci cæcorum. Quod si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadent. P. Edissere nobis sententiam istam. J. Adeone etiam vos tardi estis? Aut nondum intelligitis, nihil quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare? Non enim in cor penetrat, sed in ventrem fertur, & in latrinam per excrementa ciborum ejicitur. Sed quæ ex homine
per

per os exeunt, ea ex corde proficilcentia, coinquinant hominem. Hinc nascuntur malevolentia, hinc adulteria, hinc stupra, cædes, furta, falsa testimonia, sordes, malitia, dolus, protervitas, invidentia, maledicta, superbia, stultitia. Hæc tam multa intrinsicus manentis pollunt hominem. At illotis manibus cibum capere, non polluit hominem.

Sent. Fidei homines speciem pietatis habent; ejusdem vim repudiant. Quo quisque plus tribuit rebus exterioribus, eo minus habet interiorum: Tanto minoris quicque facit speciem, quanto plus habet rei.

CHANANÆA, *Matth. 13. Marc. 7.*

ARGUMENTUM.

Jesus, à Chananaa exoratus, ejus filiam liberat à Furis.

Chananza, Discipuli, Jesus.

Miserere mei, ô tu Davidide; filiam habeo, quæ Furtis misere agitur. Heu me infelicem! ne respondere quidem dignatur. Obsecro te etiam atque etiam, miserere mei; respice me, utere tua in me clementia & mansuetudine. D. Absolve eam, quæsumus: clamore nos obtundit. J. Non sum missus nisi ad oves perditas domus Israël. C. Domine, subveni mihi. J. Sine primum saturari liberos. Neque enim convenit liberorum panem obijcere catellis. C. Etiam sane: & tamen catelli quoque comedunt de micis liberorum, quæ decidunt de mensis dominorum suorum. Je. O mulier, magna est tua fides. Obtineto sane quod vis; & propter istud dictum a beata: nam Foris emigravit, et tua filia.

Sent. Christus exorabilis est etiam iis quos maxima videtur excludere. Fide Christus expugnatur.

FERMENTUM, *Matth. 16. Marc. 8.*

ARGUMENTUM.

Jesus discipulorum diffidentiam & tarditatem arguit, qui, quod ipse de fermento spirituali dixerat, intelligebant de carnali.

Jesus

Iesus, Discipuli.

CAvete vobis diligenter à fermento Phariseorum & Sadduceorum, tum etiam Herodis. D. Hoc dicit, quia panes non accepimus. J. Quid vobiscum cogitatis, diffidentes, panes à vobis esse omisso? Adeone cæci apimo estis? Adeone sensum omnem amisistis, ut nihil intelligatis, neque vobis veniat in mentem illorum quinque panum, quos in quinque hominum millia dispersisti? Quot enim corbes frustis referes abstulisti? D. Duodecim. J. Quid, cum septem panes in quatuor millia dissecai, quot frustorum castris abstulisti? D. Septem. J. Qui sit ut non intelligatis, me non de pane loqui, cum jubeo vitari fermentum Phariseorum & Sadduceorum?

Sent. Didā Christi spiritualia interdum secundum carnem interpretantur etiam Christiani; Hominem à carne ad spiritum traducere, est difficile. Diffidentia, ex homine quamvis pio, ægre pellitur.

CLAVIGER, Matth. 16. Marc. 8. Luc. 9.

ARGUMENTUM.

Iesus, Discipulos sciscitatus, quamnam esset hominum defama, & audita Petri Confessione ei claves regni cæli committit: deinde ejus carnalem, in cruce deprecanda, animum objurgat: & de hominis abnegatione docet.

Iesus, Discipuli, Petrus.

Quem me dicunt homines esse? D. Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii Jeremiam, alii aliquem ex veteribus viribus, qui in vitam redierit. J. Vos autem quem me esse dicitis? P. Christum, Dei viventis filium. J. Beatus es Simon Bar-Jona: quoniam istud à carne & sanguine edoctus non es; sed à Patre meo qui est in cælis. Et ego tibi vicissim dico. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, quam ne universæ quidem orci vires operabunt: tibi quoque dabo claves regni cœlestis; quicquid obstrinxeris in terra, erit obstrictum in cœlis; & quicquid solveris in terra, erit solutum in cœlis. Cæterum, etiam atque etiam cavete, ne cuiquam

cuiquam indicetis me esse Christum. Me quidem oportet Hierosolyman proficisci, omnesque à senioribus & pontificibus & scribis contumelias & indignitates perpeſſum, interfici, tertioque poſt die reſurgere. P. Reſpice te, Domine nunquam iſtud tibi accideret. J. Abi è meo conſpectu, Satana, impedimento mihi es, quod divina non ſapis, ſed humana. Quod ſi quis me vult ſequi, renunciſet ſibi ipſi, & me, crucem ferens quotidianam, ſubſequatur. Nam qui vult vitam ſuam ſervare, eam perdet: qui vero vitam perdiderit, mea cauſa & Evangelii, eam ſervabit. Quid enim prodeſt, quenquam etiam totum mundum lucrari, ſi vitæ ſuæ jacturam faciat? Aut quid habet quiſquam, quod cum vita ſua compenſare poſſit? Etenim quem mei, meorumque diſtorum, in hoc adulterino ſceleratione hominum genere, poenituerit; ejus me viciffim poenitebit, cum & meo & paterno ſplendore conſpicuus veniam, una cum ſanctis & divinis geniis. Nam venturus ſum, & pro ſuis quemque factis remuneratus. Quin etiam hoc vobis confirmo, quosdam eſſe ex hoc conventu, qui non ſint obituri mortem, quin me, regni divini præpotentem, veniſſe viderint.

Sent. Chriſti cognitio ab homine non proficiſcitur. Sequendus Chriſtus eſt, iſque omnibus præferendus.

LUNATICUS, Matth. 17. Marc. 9. Luc. 9.

ARGUMENTUM.

Jeſus Lunaticum, quem ejus diſcipuli ſanare non poterant, ſanat, ab ejus patre exoratus.

Pater Lunatici, Jeſus, Dæmon. Quidam, Alius.
MAgiſter oro te, ut me, meumque unicum filium quem tibi hic adduco, reſpicias. Agitur noſcio quo furiali ſpiritu muto: credo eum Dianæ incitatione ita miſere infeſtari. Nam cum ſubito eum mala illa peſtis corripit, tum vero ad motus dolorum facibus repente divexatur, & cruciatibus fodicantibus horribiles gemitus, & dentium fridores edens, ſpumæ agit in ore: & vix tandem, ſævis cruciamentis perfractus, a tam immanium furiarum vinculis laxatur.

Eum

Eum deduxi ad tuos discipulos, & oravi, ut a tanto malo eum liberarent: Sed non potuerunt. J. O diffidens hominum genus, & pravam! Quousque ventabor inter vos? Quem ad finem vos perferam? Huc mihi adducatur. P. Ecce eum tibi. Hei mihi, vide sis ut repente, te viso, concidit: vide, ut spumans volutatur. J. Quampridem hoc ei evenire coepit? P. Jam à puero: ac saepe in ignem, saepe in aquam præceps ruit, ut dicas eum in mortem ferri. Sed tu, si quid potes, opitulare nobis, nostri miseretur. J. Si potes credere, nihil est quod credenti fieri non possit. P. Credo equidem, Domine: sed tu adjuva fidem meam. J. Spiritus mute & surde, ego tibi impero, ut istinc emigres, remigraturus nunquam. D. Brunu. Q. Ut convulsus est! Ut mortuo similis! A. Imo ego puo plane mortuum, ita nihil omnino movetur. J. Cedo mihi istam manum, surge: est incolumis. Trado tibi filium tuum omni morbo vacuum.

Sent. Hominis imbecillitas diffidentia argumentum est. Fides est omnipotens. Christus etiam infirma fidei opitulatur.

LAPIDANTES, Joan. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus, de seipso, cum Judæis differit; eorum vanam ob Abrahamicam stirpem arrogantiam retundit, veram libertatem docet, & Lapidationem ab eis effugit.

Jesus, Pharisei, Judæi.

E Go sum lux mundi. Qui me sequitur, non ingreditur in tenebris, sed utetur luce vitæ. P. Tu te ipso testaris, testimonium tuum non est verum. J. Etsi ego testor de me ipso, verum est tamen testimonium meum: quoniam scio unde venerim, & quo ibeam; id quod vos nescitis. Vos more hominum judicatis: ego non judico quenquam. Et tamen ut maxime iudicem, judicium meum verum est, utpote qui non sum solus, sed una etiam adsit qui me misit. Patet. In vestra quoque lege scriptum est, duorum hominum testimonium verum esse. Ego de me ipso testimonium

stimonium dico; dicet etiam is à quo sum missus, Pa-
 ter. P. Ubinam est tuus Pater? Je. Vos neque me no-
 vistis, neque Patrem meum. Si me nossetis, meum
 quoque Patrem nossetis. Ego abiturus sum, & vos me
 requiretis, atque in peccato vestro moriemini. Quo
 ego abibo, vos non potestis venire. Ju. Num ipse se
 interficiet, ut dicat, quo ipse abiturus est, vos venire non
 posse? Je. Vos hinc inferne estis; ego superne: Vos
 ex hoc mundo estis; ego non item. Ideoque dixi vo-
 bis, vos in peccatis vestris morituros: id quod fiet,
 nisi credideritis me eum esse. P. Nam quis tu es? Je.
 Jamdudum id vobis sum elocutus. Equidem multa de
 vobis habeo vere dicere. Sed ut ille qui me misit verax
 est, ita ego quoque ea demum quæ ex eo audiui, homi-
 nibus renuncio. Verum enimvero cum me extuleritis,
 tum demum intelligetis me eum esse qui mea sponte
 faciam nihil: contraque, sicut me docuit Pater, in
 loquar, mecumque habeam eum, qui me misit. Ne-
 que enim me solum deseruit Pater, ad cujus ego arbi-
 trium omnia semper facio. Quod si vos, qui mihi cre-
 ditis (video enim non esse parum multos) in meis di-
 ctis manebitis, vere discipuli mei eritis, veritatemque
 intelligetis, quæ vos in libertatem vindicabit. Ju. Nos
 Abrahami progenies sumus, neque cuiquam unquam
 servivimus: & tu audes dicere, nos factum iri liberos?
 Je. Credite mihi, quicumque facit peccatum, servus
 est peccati. Atqui servo non est domi perpetua mansio,
 filio est. Ergo si vos Filius libertate donabit, re ipsa li-
 beri eritis. Neque vero ne præterit, vos esse progeni-
 em Abrahami: sed enim cupitis me necare, postquam
 mea in vobis oratio locum non habet. Ego quod cog-
 novi à Patre meo loquor: itidem vos quod didicistis
 à Patre vestro facitis. Ju. Noster quidem Pater Abra-
 hamus est. Je. Si Abrahami filii essetis, Abrahamo
 digna faceretis. Nunc cupitis me perimere, hominem
 qui verum vobis sum effatus, id quod audiui ex Deo.
 At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos Patre vestro di-
 gna facitis. Ju. Atqui è stupro latii non sumus. Unum
 Patrem habemus Deum. Je. Si à Deo Patre essetis, ama-
 retis me, quippe cum à Deo profectus venerim. Ne-
 que

que enim mea sponte veni, sed ab eo missus. Cur me-
am orationem non agnoscitis? Cur mea dicta audire
non potestis? Vos ex parte Vejove estis, & patris ve-
stri libidinibus ministros vos libenter præbetis. Ille jam
ab initio fuit homicida, nec in veritate perstitit, nempe
veritate vacuus. Quod si falsum loquitur, de suo lo-
quitur, utpote mendax mendacique Pater. At mihi
vos, quia verum dico, non creditis. Quis me vestrum
congruerit peccati? Quod si verum dico, cur mihi
non creditis? Qui à Deo est, Dei dicta audit. Vos ideo
non auditis, quia à Deo non estis. Ju. Annon recte
dicimus, te esse & Samaritanum & furiosum? Je. Ego
furiosus non sum, sed Patrem meum decoro: vos ve-
ro me probro afficitis. Sed non ego meæ laudi studeo:
est qui studeat & cum ratione. Credite mihi. Qui mea
dicta observaverit, mortem non videbit unquam. Ju.
Nunc plane videmus te furere. Abrahamus ipse mor-
tuis est, & ipsi Vates? Et tu eum à morte in perpe-
tuum vindicas, qui tibi dicto audiens fuit? Num
tu major es patre nostro Abrahamo, qui tamen mortuus
est, ut etiam ipsi vates? Quem tute facis? Je. Si ego
me ipsum laudarem, laudatio mea nulla esset, Pater
meus est, qui me laudat: quem vos, cum dicistis ve-
strum esse Deum, tamen non novistis. At ego novi:
id quod si negarem, vestri essem similis, id est, men-
dax: sed novi eum, ejusque dictis pareo. Abrahamus
ille parens vester gestivit videre diem meum, & vidisse
gavissus est. Ju. Quinquaginta annos nondum habes:
& Abrahamum vidisti? Je. Imo, antequam Abraha-
mus esset, ego eram. Ju. Proh scelus! Hæcine nos-
tam indigna terre? Quin eum cooperimus lapidibus?
Agite, fiat lapidatio. Sed quid hoc est? Nusquam
comparet! evanuit.

Sent. Patrem sequitur sua proles. Cui quisque obedit,
ejus filius aut servus est. Ex opere judicatur de homine:
Impii sunt ex diabolo nati. Servire justitia, ea demum
libertas est. Simulatores dum se negant homicidas, in
eo ipso vestigio homicidia moluntur. Simulatorem si ho-
micidii argueris, occidet te, si poterit, ut se non homi-
cidam esse ostendat. Utinam tantum saperet mundus, ut
ex suis eos fructibus cognosceret!

CÆCUS NATUS, Joan. 9.

A R G U M E N T U M.

Iesus cecum natum sanat. Pharisei, postquam hoc, etiam interrogatis ejus parentibus, resciverunt, de Jesu maledicunt; & sanatum, quia de Jesu benedicebat, rejiciunt. At Iesus ei sese aperit, & Phariseos cecitatis arguens, de seipso, bono pastore, disputat.

Discipuli, Iesus, Cæcus natus, Vicini, Pharisei, Judæi, Parentes cæci, Nuncii.

MAgister, utrum propter suum hic, an propter parentum peccatum cæcus natus est? Je. Propter neutrum: tantum ut divina in eo opera demonstrarentur. Me oportet rem agere ejus qui me misit, dum dies est. Venit nox, cum agi non poterit. Donec in hac vita agō, lux sum hominum. Sed age jam, huic homini lucem conferam. Confectum est. Abi lotum in piscina Siloa. C. Faciam, & quidem libenter. O me felicem, si possum adipisci id quod homines vocant lumen, quo ita delectatur, ut negent quicquam esse jucundius! At ego nunquam suspicari quidem potui quale esset: neque omnino animo & cogitatione comprehendere, quid album quidve atrum dicant. Ita mihi natura iniqua fuit, ut mihi rem omnium prædicatione suavissimam, inviderit. Sed jam video mihi ad piscinam pervenisse, lavabo me, ut sum jussus. O Deus immortalis! quid hoc rei est? Hocci-ne est videre? Ho. Vix sum mei compos præ gaudio. Video ego cælum, terram, homines. Bone Deus quis est hodie tam fortunatus, quam ego sum! O populates, aspiciite, aspiciite qui ex utero matris cæcus est exceptus, nunc liquido videntem. V. Estne hic ille, qui solebat sedens mendicare? Al. Plane. Al. Fieri non potest. Alius est, ejus simillimus. C. Imo ego vero ille ipse sum. V. Quo pacto tibi aperti sunt oculi? C. Quidam homo, quem Jetum nuncupant, pulverem spuito suo temperatum meis oculis illevit: deinde jussit ut irem lotum in Siloa: quo facto, sensum videndi sum assecutus. V. Ubi est ille? C. Me latet. V. Deducamus eum ad Phariseos. C. Quo libet.

bet. V. Adducimus vobis hominem, Pharisei, qui ait se, cum à nativitate cæcus esset, videndi munus à Jeshu esse allecurum. Ph. Quo modo istud, amabo? C. Cæno mihi oculos ille vit: quibus deinde ablutis video. Ph. Is homo non est à Deo profectus, ut qui Sabbatum non agat. Al. Qui possit improbus homo tam stupenda? Ph. Tu quid de eo censes, qui tibi oculos aperuit? C. Egone? Vatem esse. Ju. Credibile non est, cum qui nunc videt cæcum fuisse. Evocentur huc ejus parentes. Al. Sane placet, Heus vos, accersite eos. N. Fiet. Ju. Placet hanc rem altius sciscitari. N. Adfunt. Ju. Hicne est filius vester, quem vos prædicatis cæcum esse natum? Qui sit et nunc cernat. Pa. Hunc filium esse nostrum & cæcum fuisse natum scimus: quomodo nunc cernat, nescimus: quisve ei oculos aperuerit, nos fugit: ipse jam grandis est, ipsum interrogate de se, ut eloquatur. Ph. Appellatur iterum. Ades tu, fatere verum. Nobis satis cognitum est hominem illum esse sceleratum. C. Sceleratus sit, necne, nescio: unum illud scio, me, cum cæcus fuero, nunc oculis uti. Ph. Quid fecit tibi? Quomodo illustravit tua lumina? C. Jam vobis dixi, neque audivistis. Quid denuo vultis audire? Num vos quoque vultis ejus discipuli fieri? Ph. Abi in malam rem. Tu es ejus discipulus: nos Moysi sumus discipuli. Satis scimus cum Mose locutum esse Deum: a hic unde sit nescimus. C. Ergo in eo est admirabilitas, quod vos nescitis unde sit, cum mihi oculos patefecerit. Jam scimus improbos à Deo non audiri, sed si quis pius est, & Dei voluntari patens, eum audit Deus. Nunquam post hominum memoriam fando auditum est, quenquam illustrasse oculos cæci nati. Quod nisi esset is profectus à Deo nil posset. Ph. Tu scelerum plenus es: & nos doces? Abi foras in malam crucem. Je. Audio eum, quem nativa cæcitate liberavi, exatum esse à Judæis. Et ecce eum! Heustu, habesne fidem Dei filio? C. Quis autem est is, ut ei fidem habeam? Je. Vides eum: is ipse est, qui tecum loquitur. C. Ego vero fidem habeo. Je. Ego in hunc terrarum orbem ad hoc discrimen, & ad hunc delectum

veni, ut, qui non vident, videant; &, qui vident cæci fiant. Ph. Antibi nos videmur cæci? Je. Si cæci essetis, non essetis in vitio. Nunc, quia dicitis vos cernere, peccatum in vobis hæret. Sic accipite: Qui non intrat per januam in casum, sed alia transcendit, is fur est & latro. Qui autem intrat per januam, pastor est ovium. Huic janitor aperit. Hujus vocem exaudiunt oves. Hic suas appellat nominatim, easque educit, educisque præit viam: hunc oves consequuntur, ut cujus vocem agnoscant. Alienum autem non sequuntur, sed derugiunt: quoniam non agnoscunt alienam vocem. Verum ut intelligatis quid mihi velim, sic habet ore. Ego sum janua ovium. Omnes quicunque ante me venerunt, fures sunt, & latrones; nec eos audiverunt oves. Ego sum janua. Per me qui intrabit, servabitur, & ingressum & egressum liberum habebit, & pascuum nanciscetur. Fur non aliam ob causam venit, quam ut furetur, mactet, perdat: Ego veni ut vita fruantur, & melius habeant. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam ponit pro ovibus. At mercenarius ille, non pastor, cujus suæ non sunt oves, si quando videt lupum venientem, relictis ovibus, in pedes se conjicit: lupus oves agit, rapit. Ille mercenarius fugit: nempe mercenarius, nec curam habens ovium. Ego sum pastor bonus, & meas novi: vicissimque eis sum notus. Quemadmodum novit me Pater, ita ego novi patrem, & animam pono pro ovibus. Habeo autem alias oves quæ non sunt hujus ovilis, quæ etiam mihi adducendæ sunt, meamque vocem audient: atque ita fiet unum ovile, unusque pastor. Ideo me Pater amat, quia animam pono, eam relumpturus. Eam quidem nullus mihi eripere potest; sed ipse mea sponte eam pono: habeo enim potestatem eam ponendi, rursusque sursum. Hoc mihi in mandatis dedit meus Pater. Ju. Furiosus est, & insanit. Quid eum auditis? Al. Hæc non sunt furentis. Potestne Furia cæcorum oculos lucis usque donare.

Sent. Quos sanaturus est Christus, prius sedat, hoc est, sedos esse ostendit. Simulatoribus nihil est vel pernicius vel crudelius. Equidem sic mihi persuasi, etiam-

ſi reliqui omnes veritati crederent, ſimulatores non eſſe credituros. Quos mundus rejicit, Chriſtus accipit, & que ſeſe aperit: qui divina ſapiunt, mundo furere videntur. Aperit hic tandem oculos; O cace munde, noli continuo furoris arguere, ſi quis aliquid vel agit vel dicit, quod tu, o bellua centiceps, vel non approbas, vel non intelligis! Cognosce iterum & iterum, tertioque cognosce, an equam judices. Nam ad pœnitendum properat, cito qui judicat.

RENOVALIA, Joan. 10.

ARGUMENTUM.

Jefus Judæis Chriſtum Deique filium ſe eſſe fatetur: ob eamque cauſam illi eum lapidare conantur.

Judæi, Jefus.

QUamdiu noſtros animos ſuſpenſos tenebis? Si tu es Chriſtus, dic nobis aperte. Je. Id dixi vobis, nec creditis: ea quæ Patris mei nomine facio, ſatis de me teſtantur. Sed vos non creditis, quia non eſtis ex ovibus meis: quemadmodum dixi vobis. Oves meæ vocem meam audiunt: Ego eas cognosco; ipſæ me ſequentur; ego eis vitam largior ſeu æternam: non poſſunt unquam perire, neque mihi eas quiſquam de manu eripuerit. Pater meus, qui mihi eas mandavit, maximus eſt omnium: nec eas poſſit quiſquam de ejus manu extorquere. Ego autem & Pater unum ſumus. Ju. O audaciam! videtis quam nefaria vox! Ag t, obruamus hominem lapidibus. Je. Multa ego vobis præclara opera, Patre meo autore, edidi: quod tandem eſt eorum propter quod me lapideris? Ju. Nullam bonam ob rem te lapidamus, ſed ob impia tua in Deum diſta: ſimul quod, homo cum ſis, Deum te facis. Je. Eho, annon ita ſcriptum extat in veſtris litteris; Ego vos deos appellavi? Si dii appellati ſunt illi, ad quos Dei ſermo habitus eſt, quod ſcriptum reſcindi non poteſt; me, quem Pater conſecravit, & in hunc terrarum orbem miſit, vos impium dicitis, ſi dixi me Dei Filium eſſe? Si Patre digna non præſto, mihi ne credite: ſin etiam, ſi non mihi, at factis credite; & tandem cognoscite & Patrem in me, & me in

in Patre esse. Ju. Enimvero ista jam non sunt ferenda: injiciamus ei manus: quid stamus? Papæ! Ubi est? Nusquam est. Ubi est? Evanuit in auram præstigator, at non semper evadet: tenebitur aliquando.

Sent. *Qua non intelligunt, damnant imperiti. Homi-
cidia sua religionis nomine prætexunt simulatores. Vera
dicta habet mundus pro impiis.*

THOMAS, Joan. II.

ARGUMENTUM.

*Jesus discipulos suos se comitari jubet, euntem ad La-
zarum in vitam revocandum.*

Jesus, Discipuli, Thomas.

Abeamus iterum in Judæam. D. Magister, modo te volebant lapidare Judæi: & eodem redisti. J. Dei horæ sunt duodecim. Qui interdum iter facit, non offendit: utiurenim communi hac luce. Qui autem noctu, offendit, caret enim lumine. Jam vero Lazarus ille noster amicus obdormivit: eum ego eo expergescam. D. At si obdormivit, salvus est. J. Planius dicendum est: Lazarus mortuus est, id quod equidem vestri causa gaudeo, ut rei fidem adjungatis, cum sciatis me non adfuisse ibi. Sed eamus ad eum. T. Eamus & nos morituri cum eo.

Sent. *Christo mortuum excitare tam facile est, quam
homini dormientem. Christo mors somnus est.*

LAZARUS, Joan. II.

ARGUMENTUM.

Jesus Lazarum in vitam resuscitat.

Martha, Jesus, Maria, Judæi.

Cum essem domi, allatus est mihi nuncius, advenire Jesum. Itaque ei extra vicum obviam processit. Sed eum advenientem video: adibo, & saluta-
bo: O Domine, si adfuisses hic, meus frater non fuisset mortuus. Sed nunc etiam scio, te, quicquid à Deo petiveris, impetraturum esse. J. Reviviscet frater tuus. Martha. Scio ego revivisciturum, cum revivis-

cent

cent homines illo novissimo die. Je. Ego sum resurre-
ctio & vita, ita ut mihi confidentes omnes & mortui
sint revivaturi, & vivi nunquam sint morituri. Credis
hoc? Marth. Etiam Domine. Ego credo te esse Chri-
stum illum Dei Filium, orbi expectatum. Sed eo e-
vocatum Mariam sororem meam, quæ domi misera
luctu tabescit. Je. Quam multa acerba & perpeſſu aspe-
ra evenire in hominum vita necesse est! Misereſcit ha-
rum miserandarum muliercularum, quæ charissimi
fratris morte concuſſæ, mœrore conficiuntur, & jam
ad me, ſicut ad certum aſylum, confugient, opem-
que meam & præſens auxilium implorabunt. Atque
ecce eſs huc accurrentes, cum magna hominum mul-
titudine! Ipſa autem Maria ut plorat? ut lamentatur!
ut ſuo luctu omnibus lachrymas excutit! Jam, credo,
mihi ad pedes jacebit ſupplicans. Mar. O Domine, ſi
tu hic adfuſſes, meus frater non fuiſſet mortuus. Je.
Ubi eum poſuiſtis? Ju. Veni viſum. Ut commotus
eſt! ut lachrymarum vim profundit! Nimirum eum
valde amabat. Alius. Non poterat is, qui cæci oculos
recluſit, efficere, ut hic non moreretur? Sed videte
ut tuſum conturbatur. Ju. Hic eſt monumentum.
Je. Amovete ſaxum. Marth. At jam fueret, Domine,
nam quadriduum eſt. Je. Dixine ego tibi, te, ſi potes
fidere, viſurum glorioſum & plane divinum factum?
Tollite modo ſaxum. Pater, gratias tibi ago, quod me
audiſti. Equidem ſciebam ut me ſemper audias: ſed
dicebam, propter circumſtantem hominum multitu-
dinem, ut credant me a te eſſe miſſum, Lizare veni
foras. Ju. O rem ſeculis omnibus inauditam! Videte,
videte hominem è ſepulchro emergentem, vinctis pe-
dibus & manibus faſciis, vultuque ſudario obvelato.
O immentam Dei potentiam! Je. Solvite eum & di-
mittite liberum.

Sent. *Chriſti vox, etiam a mortuis, auditur; & nos
vivi eam non audimus.*

REPUDIUM, Matth. 19. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

*Jeſus cum Phariſæis & diſcipulis de divortio collo-
quitur.*

Phariſæi,

Pharisei, Jesus, Discipuli.

Licetne viro repudiare uxorem, qualibet de causa? Je. Quid vobis præcepit Moyses? P. Moyses permisit uxori nuncium remittere, scripto divortii instrumento. J. Annon legistis, ut qui eos principio fecit, marem simul & foeminam fecerit? utque ita pronunciatum sit, propterea vir, relicto utroque parente, habebit suæ conjugii, sicutque ex duobus unum corpus. Itaque jam non sunt duo, sed unum corpus. Proinde quod Deus conjugavit, homo ne disjungat. P. Cui ergo præcepit Moyses, ei dari divortii tabulam, eamque repudiari? J. Habuit videlicet rationem vestræ pervicacitæ. Verum olim non erat ita factitatum. Quin hoc vobis confirmo. Quicumque repudiaverit uxorem suam, nisi ob stuprum, & duxerit aliam, adulterat; & qui repudiatam duxerit, adulterat. Eadem in causa sunt & foeminæ. D. Si ea est viri cum uxore conditio, non expedit connubia conjungere. J. At non omnes id præstare possunt, sed ii duntaxat quibus datum est. Nam eviratorum alii ita ex utero matrum oriuntur, alii manu castrati sunt, alii seipsos castraverunt propter regnum coeleste. Qui hoc potest præstare, præstato.

Sent. Deus ipse propter hominum pervicaciam aliquid interdum permittit, quod alioquin permittendum non esset. Olim fuit mundus minus malus; & omnia ab eo indies in deterius. Libidini resistere nisi dono Dei nemo potest.

DIVES, Matth. 19. & 20. Mar. 10. Luc. 13.

ARGUMENTUM.

Jesus, ab adolescente interrogatus, vitæ viam docet, & quam sit ea divitibus difficilis ostendit, deque præmiis suorum disserit.

Adolescens, Jesus, Discipuli.

Magister bone, quid boni faciendum mihi est, ut vitam æternam adipiscar? J. Quid me dicis bonum? Nemo bonus est nisi unus Deus. Quod si vis ad vitam pervenire, serva præcepta. A. Quænam? J. Ne adulterato. Ne occidito. Ne furator. Falsum testimonium.

filionium ne dicito. Ne quem intervertito. Parentem
 rumque colito. Alterum ut te ipsum diligito. A. Hæc
 omnia servavi jam à teneris. Quid mihi restat? J. Pro-
 bo. Unum tibi deest. Si vis perfectus esse, I venditum
 rem tuam omnem, & pretium in pauperes erogato,
 thesaurum habiturus in cœlo: deinde ad me sequen-
 dam crucem ferens venito. Eho! abit necessus: est e-
 nim perdives. O mei discipuli quam difficulter, qui
 rum habent, ad regnum cœleste perveniunt! Oblu-
 tus? O filii, quam difficile factum est, ut, qui divitiis
 sati sunt, in regnum divinum ingrediantur! Dicam
 vobis: facilius est rudentem trajici per foramen acus,
 quam divitem in regnum divinum introire. D. Ec-
 quis igitur poterit servari? J. Hoc humanis quidem
 viribus fieri non potest, sed potest divinis: nam omnia
 quantumvis hominibus ardua videantur, à Deo tamen
 fieri possunt. D. Nos quidem (ut vides) reliquimus
 omnia ut te sequamur: quid ergo hinc assequemur?
 Vos quidem certe, qui me secuti estis, cum in re-
 novata vita in tribunali magnificus confedero, sedebitis
 etiam in duodecim tribunalibus, duodecim tribus Is-
 raelitarum judicantes. Et omnino quisquis domum,
 aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut
 conjugem, aut liberos, aut agros reliquerit, mei nomi-
 nis & evangelii, regnique divini gratia; is & in hoc
 seculo, etiam inter toracerba, centuplum accipiet, & in
 futura ætate vita fruetur sempiterna. Sed multi primi
 sunt ultimi, & ultimi primi. Nam, in regno cœlesti,
 quem usu venit, quod in quodam patre familias, qui
 primo mane exiit ad conducendum in vineam suam
 operarios: & cum singulis denariis in diem cum eis
 fecidisset, eos in vineam dimisit. Iterumque circiter
 horam tertiam egressus, vidit alios otiosos in foro ma-
 nentes, quos etiam in vineam suam dimisit, seque eis
 quod æquum esset daturum promisit. Item circa sex-
 tam & nonam horam egressus, fecit idem. Hora autem
 undecima egressus, cum alios desides invenisset,
 quid hic, inquit, statis totum diem otiosi? Nemo nos
 adduxit, inquiunt illi. Tum ille; Ite & vos in vineam
 meam, & quod erit æquum, accipietis. Vespere man-
 dat

dat vineæ Dominus procuratori suo, ut operarios convocet, eisque præmium persolvat, initio facto ab ultimis ad primos. Hic qui venerant hora fere undecima, singulos acceperunt denarios. At primi, qui sese plus accepturos rati essent, cum tantundem accepissent, murmurabant in patremfamilias, quod ultimos, qui unam horam opus fecissent, æquavisset, qui totius diei onus pertulissent, & ardores. Tum ille uni ex eis, amice; inquit, non facio tibi injuriam. Nonne denario mecum depectus es? Auferitum, & abi. Libet mihi tantum dare huic ultimo quantum tibi. An mihi non licebit meis uti meo arbitrio? Eone tu oculum malignum habes, quia ego sum benignus? Ita in regno cœlesti ultimi primorum, & primi ultimorum conditione erunt. Multi enim sunt vocati, sed pauci electi.

Sent. Divitiæ magno sunt ad salutem impedimento. Dives divitiis, denique homines iis quæ habent charissima renunciare, humanis viribus nequeunt, divinis queunt.

DIVES IMMISERICORS. Luc. 16.

ARGUMENTUM.

Dives immisericors apud inferos cruciatus, ne tantulam quidem misericordiam ab Abrahamo impetrare potest.

Dives, Abrahamus.

Pater Abrahamæ, miserere mei, & mitte Lazarum qui, summo digito in aqua intincto, linguam mihi refrigeret: discrucior enim in hac flamma. A. Fili, memineris, te bonis in vita, Lazarum malis esse defunctum: Nunc vicissim hic in voluptate tu in dolore es. Præterea constat omnino inter nos & vos vastæ vorago, ut hinc ad vos, aut istinc ad nos aditus transire volentibus non pateat. D. Saltem illud oro te, pater, ut eum mittas in domum mei patris, ut meos fratres (habeo enim quinque) commonefaciat, ne ipsi quoque committant, ut in hunc tam tetri cruciatus locum veniendum sit. A. Habent Moysen & cæteros vates, eos audiunto. D. Est illud quidem aliquid, pater

ter Abrahame. Sed si quis à mortuis ad eos fuerit profectus, facilius vitam corrigent. A. Si Moſen & vates non audiunt, ne ei quidem qui revixerit, obtemperaturi ſunt.

Sent. *Inclementes inclementer puniuntur. Qualem ſe quiſque alteri prabu-erit, talem in ſe experietur Deum. Impiorum ſera pœnitentia. Beati qui plorant: nam conſolatione afficiuntur. Va gaudentibus: dolebunt enim. Nam rerum viciffitudo eſt. Qui ſancta doctrina ad ſanctitatem non revocatur, deſperandus eſt.*

FILII ZEBEDÆI, Matth. 20. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus, Jacobo & Joanni regnum potentibus crucem proponit.

Mater Jacobi & Joannis, Jeſus, Jacobus & Joannes.

Magister. volebant quiddam à te petere hi mei duo filii. Je. Quidnam id eſt? Ja. ut tibi, cum ſplendorem & imperium fueris adeptus, alter dexter, alter ſiniſter, aſſideamus. Je. Nescitis quid petatis: poteſtisne idem mecum poculum ebibere, eademque lotionem abluï? Ja. Poſſumus. Je. Meum quidem poculum bibetis, mea-que lotionem lavabimini: ſed ut mihi dextrâ le-va-que aſſideatur, non eſt meum dare, niſi illis, quibus id paratum eſt à Patre meo.

Sent. *Ad regnum Dei, non, niſi per crucem, venit; & tamen non hominis meritum, ſed Dei donum eſt.*

VINITORES, Matth. 21. Mar. 11. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jeſus, à Pontificibus & Scribis, & ſenioribus, de auctoritate ſua poteſtatis, interrogatus, ipſos viciffim, de autore, lotionis Joannis, interrogat. Deinde, per ſimilitudinem, eis futurum prædicat, ut, propter ſe repudiatum, regno priventur.

Pontifices, & Scriba, & Seniores, Jeſus.

DIC nobis, ex cujus auctoritate iſta facias, & quis tibi dederit, ut tantum poſſes. J. Ego viciffim

vos quiddam rogabo, de quo si mihi responderitis, dicam vobis ex cujus auctoritate hæc faciam. Lotio Joannis unde erat? à cœlone, an ab hominibus? P. Si à cœlo dicimus, dicet; cur ergo non credidistis? Sin ab hominibus, periculum est ne universus nos populus lapidet. Omnes enim Joannem habent pro vate. Negeremus scire nos. Age, nescimus. J. Ego quoque non dicam vobis qua hæc auctoritate faciam. Sed quid censeatis? Habebat quidam duos natos, quorum priorem aggressus est his verbis; Nate, abi ad faciendum opus hodie in vinea mea. Cui ille, Non libet, inquit: post tamen, mutata sententia, abiit. Alteri deinde eodem modo dixit: qui pollicitus iturum se, non ivit. Uter paruit voluntati patris? P. Prior. J. Credite mihi, Publicani & meretrices antecedunt vos in regnum divinum. Venit enim ad vos Joannes, vir integra vita, cui vos non credidistis. Publicani & meretrices crediderunt. Quod cum videretis, ne sic quidem mutastis animum, ut ei crederetis. Accipite aliam similitudinem. Fuit quidem pater-familias, qui consevit vineam, quam cum sepius circumdedit, torcularque in ea defixisset, & castellum extruxisset, elocavit agricolis, domoque postea multo tempore absuit. Post suo tempore misit ad agricolas servum, ad percipiendum fructum vineæ, quem illi male acceptum plagis, inanem remiserunt. Iterum mittit alium; eum quoque illi lapidibus contusum, & ictibus indignissime mulctatum, vacuum remiserunt. Nec satis. Addit tertium, quem etiam vulneribus confectum ejecerunt. Pergit mittere aliosque alios, qui omnes vel pullati, vel occisi ab eis sunt. Et jam cum unum haberet filium, eumque charissimum, ita secum cogitabat; Quid agam? Mittamne ad eos filium, meas delicias? At mittam: fortasse ejus conspectum reverebuntur. Itaque facit. At vinitores, eo viso, sic loqui inter se insistant. Hic quidem est hæres, interimamus eum, ut invadamus in hæreditatem. Itaque ejectum è vinea perimunt. Cum ergo redierit vineæ Dominus, quid faciet agricolis illis? P. Malos male perdet, vineam aliis traderet agricolis, à quibus fructum percipiet suo tempore

tempore. Sed absit ut quid tale eveniat. J. Nunquamne legistis dictum illud in monumentis literarum? Quem lapidem improbaverunt structores, adhibitus est ad caput anguli. A Domino profectum id est, & mirum nobis videtur. Quamobrem sic ex me accipite. Auferetur à vobis regnum divinum, & dabitur genti suum fructum edituræ. Ac quisquis inciderit, in lapidẽ eum confringetur: & in quem lapis inciderit, eum contet. Nam in regno cœlesti similiter accidit, atque in rege quodam, qui nuptias filii sui facturus, servos suos misit, qui invitatos ad nuptias vocarent. Cumque illi nolissent venire, alios item servos misit, quibus negotium dedit, ut ostenderent invitatis ipsum paravisse prandium, juvencos & altilia esse mactata, omnia denique esse parata, ut venirent ad nuptias. At illi eum alpernati discesserunt, alius in suum agrum, alius ad mercaturam. Cæteri comprehensos ejus servos è vita per summam ignominiam sustulerunt. Qua re audita, iratus rex, eò suas copias misit, & homicidas illos perdidit, eorumque urbem incendit. Deinde suis servis mandavit, ut (quoniam paratæ erant nuptiæ, & qui ad eas erant vocati, non fuerant digni qui in eis adessent) per vias passim abirent; & ut, quemcunque invenissent, ad nuptias vocarent. Illi in trivia profecti quoscunque invenerunt, coëgerunt, tum malos, tum bonos; ita ut compleretur cœnatio convivis. Ad eos contemplandos ingressus rex, animadvertit ibi quendam non nuptiali vestitu indutum: &, Amice, inquit, quid huc intrasti sine vestimento nuptiali? Cumque ille obmutuisset, jussit rex famulis, ut eum pedibus manibusque constrictum, in teterrimas tenebras abriperent, ubi futurus esset ploratus stridorque dentium. Multi enim vocati sunt sed pauci electi.

Sent. Publicani & meretrices ad Dei regnum sunt aptiores, quam populorum magistri atque gubernatores. Qui divinis donis ornatus ingratum se præbet, is donis privatur. Optima quaque maxime improbantur à potentissimis quibusque.

DENARIUS, *Matt. 22. Mar. 12. Luc. 20.*

A R G U M E N T U M.

Jesus, à Pharisaorum Herodisque discipulis, de tributo Cæsari pendendo, malitiose interrogatus, prudenter respondet.

Discipuli Pharisaorum, Herodiani, Jesus.

Magister, scimus ut verax sis, divinamque vivendi rationem vere & sincere tradas, neque ullius omnino hominis gratia de veritate deducaris. Proinde dic nobis, quid tibi videatur: liceatne nobis censum pendere Cæsari, necne? J. Quid me tentatis, simulators? Exhibete mihi nummum tributarium. D. En tibi denarium! J. Cujus est imago hæc, & inscriptio? D. Cæsaris. J. Itaque reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ Dei, Deo.

Sent. Astutis astute respondendum, Captiosa ad necendum interrogatio, vitiosa est: sed, ad eandem, astuta, ad seipsum tuendum responsio, vitiosa non est.

SADDUCÆI, *Matt. 22. Mar. 12. Luc. 20.*

A R G U M E N T U M.

Jesus, à Sadducais, de septem maritorum uxore, interrogatus, cujusnam futura esset in altera vita, docet ibi nulla fore matrimonia, & obiter resurrectionem fore ostendit. Deinde legisperito de maximo legis præcepto respondet. Postremo, illos, quadam interrogatione, de genere Christi, compefcit.

Sadducaï, Jesus, Scribæ, Pharisei, Legisperitus.

Magister, Moses scripto sanxit, si quis mortuus fuerit sine liberis, superstite uxore & fratre, ut is frater ejus uxorem duceret, fratrique prolem suscigaret. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum primus ducta uxore, sine liberis mortuus est, fratrique uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius, donec tandem singularis ad unum mortuis, ultima omnium moritur foemina. Cum ergo revixerint homines, cujus ex septem erit uxor, cum omnes eam habuerint? J. Erratis ignorantia litterarum & divinæ potestatis.

potestatis. In hac vita homines connubunt: sed quibus contingit donari vita illa novata, ii nullis inter se matrimonii copulantur: siquidem ne mori quidem jam possunt, suntque quasi cœlestes & divini genii, Deique filii. Mortuos autem ad vitam revocari, vel Moses indicat in rubo (si forte unquam legistis) ubi Deus ait, Deum se esse Abrahami, Deum Isaaci, Deum Jacobi. Viventium nimirum Deus est, non mortuorum, cum ei omnes vivant. Qua in re vehementer erratis. L. Quando hic tam exposite respondit, volo ego quoque ejus acumen explorare. Magister, quodnam est primum & maximum in lege præceptum? J. Audi Israelita: Dominus Deus tuus, Dominus unus est. Dominum Deum tuum toto animo, omni cura, studio, cogitatione, opera, amato. Hoc est primum & maximum præceptum. Alterum ei simile est: Alterum ut teipsum amato. Majus his præceptum nullum est. Ab his duobus tota legis & vatum doctrina pendet. L. Præclare sane, Magister dixisti. Nam unus est Deus, præterea nullus: quem summa animi ope, cura, studio, opera, cogitatione amare, necnon alios ut teipsum diligere, omnibus præstat piamentis & sacrificiis. J. Non longe abes à regno divino. Sed, ut vos ego vicissim interrogem, Pharisei. Quid censetis de Christo? Quo prognatum fore? P. Davide. J. Qui sit ergo, ut eum David numine afflatus Dominum vocet, ad hunc modum? Dixit Dominus Domino meo. Sede ad dexteram meam, donec tuos tibi hostes, scamni instar, calcandos tradidero. Si eum David Dominum vocat, qui fieri potest ut sit Davide prognatus?

Sent. Sublata morte, sublata erunt & matrimonia, utpote ad generis humani propagationem instituta: qua propagatione jam nihil opus erit, nemine moriente. Amor, legis perfectio.

PETRUS, LUC. 22. Joan. 13. & 14.

ARGUMENTUM.

Jesus moriturus, discipulos suos modestiam amoremque docet, sui desertionem, & Petri abnegationem prædicit, deque suo ad Patrem discessu, & Spiritus sancti missione disserit.

Iesus, Petrus, Discipuli, Thomas, Philippus, Judas Thaddaeus.

Intergentes ut quisque plurimum opibus valet, in maxime, rex est, & potentissimus quisque facillime principis nomen obrinet. At vestra longe alia est ratio, quantoque quisque major est, tanto submissius se gerat: & quanto plus imperio pollet, tanto magis ministrum se praebeat. Uter enim major est, qui accumbit, an qui ministrat? Nonne qui accumbit? Atqui ego inter vos sum sicut ministrans, vobisque (qui permaneritis mecum in meis rebus adversis) legatum mihi à Patre meo regnum similiter lego; ut edatis & bibatis in eadem mecum mensa in regno meo; & in tribunalibus sedentes, jus duodecim tribubus Israelitarum dicatis. Filioli, adhuc parumper vobiscum futurus sum: quæritis me, &, quemadmodum dixi Judæis, quo ego iturus sum, eos venire non posse: in vobis quoque nunc dico. Itaque hoc novum vobis præceptum do, ut ametis vos inter vos, & ametis quemadmodum ego vos amavi. In eo cognoscent omnes, vos meos esse discipulos, si mutuo vos amore complectimini. P. Domine, quo abiturus es? Je. Quo ego abiturus sum, non potes me nunc sequi, sed postea sequeris. P. Qui minus nunc possum? Animam pro te ponam. Je. Animam pro me pones? Crede mihi, nondum cecinerit gallus, cum tu me ter abjuraveris. Simon, Simon, Satanas ille (ne tu sis nescius) expectavit vos ad cribrandum, quasi frumentum: Verum ego oravi pro te, ne tu de constantiae gradu deicereris. Tu vicissim aliquando recreatus, confirmato fratres tuos. Atqui paratus sum, & carcerem tecum, & mortem subire. Je. Hoc tibi confirmo, Petre, gallum hodie non cantaturum, quia tu me tibi notum esse ter negaveris. Porro cum dimisi vos sine crumena, & pera, & calceis, num qua re caruistis? D. Nulla. Je. At nunc qui habet crumenam, adhibeto, nec minus peram: quique non habet gladium, vendito pallium suum, & comparato. Nam in me (ne vos nesciatis) superest comprobandum scriptum illud: Et inter improbos habitus est, habentque meæ res finem. D. Domine

ecce hic duo gladii. Je. Satis est. Cæterum nolite animo perturbari: fidem habetis Deo; & mihi fidem habete. In domo Patris mei mansiones multæ sunt. Quod si secus esset, dicerem vobis. Eo paratum vobis locum: id quod si fecero, reveniam ad vos mecum assumendos: ut, ubi ero ego, ibi vos quoque sitis. Et quidem quo, & qua via proficiscar, scitis. T. Nos vero nescimus quo eas, tantum abest ut viam tenere possimus. Je. Ego sum Via, Veritas, & Vita: nemo venit ad Patrem, nisi per me. Si cognosceretis me, meum quoque Patrem cognosceretis: & jam nunc cognoscitis, & vidistis eum. Ph. Domine, ostende nobis Patrem: id satis erit nobis. J. Tantum jam tempus vobiscum versor, & tu me non nosti? Philippe, qui vidit me, vidit Patrem: qui fit ut tu jubeas vobis Patrem ostendi: Non credis & me in Patre, & Patrem in me esse? Quæ vobis dico, mea sponte non dico: sed ipse Pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi & me in Patre, & Patrem in me esse: aut certe de ipsis factis mihi credite. Hoc vobis confirmo, eum qui mihi fidem habebit, eadem mecum, vel etiam majora facturum. Nam ad Patrem meum me confero, facturum quicquid per meum nomen petieritis, ut Patris gloria in Filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id ego faciam. Si me amatis, præcepta mea conservate. Ego vero exorabo Patrem, ut alium vobis confirmatorem det, qui vobiscum perpetuo maneat: Spiritum illum certum veritatis autorem dico, quem hominum vulgus non potest comprehendere, quia eum neque videt, neque cognoscit; at vos cognoscitis, quoniam apud vos mansurus, & in vobis futurus est. Non relinquam vos pupillos: invisam vos. Post paulo jam me non videbunt homines; at vos videbitis: quia ut ego vivo, & vos viveris, Tum cognoscetis & me esse in Patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet præcepta mea, eaque conservat, ille est qui me amat. Qui vero me amat, amabitur à Patre meo, eundemque ego quoque amabo, meque ei aperiam. Ju. Quid causæ est, ut nobis te ipsum sis aspernatus, promiscuæ hominum multitudini non item?

Je.

Je. Qui me amat, dicta mea vira exprimer, eumque meus Pater amabit, & ad eum veniemus, & apud eum degemus. Qui me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autem quem auditis meus non est, sed Patris qui misit me. Hæc quidem sum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille confirmator (Spiritum sanctum dico) quem mittet Pater nomine meo, vos docebit & recolet omnia quaecunque dixi vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nec eam, qualem homines solent. Nolite animo perturbari, neque formidare. Audivistis, ut dixerim vobis, abire me revisurum vos. Si me amaretis, gauderetis, quia dixissem ire me ad Patrem, qui major me sit. Et nunc dixi vobis, priusquam evenit; ut cum venerit, credatis: jam non multum loquar vobiscum. Venit enim hujus mundi princeps, nec habet quod in me carpat: tantum eo restendit, ut intelligant homines me amare Patrem, & ita facere uti mandavit. Surgite, abeamus hinc.

Sent. *Inter Christianos quo quisque major, eo summiſſior. Ex Charitate cognoscitur Christianus. Ut quisque sibi maxime confidit, ita facillime labitur. Spiritus sanctus Christianum perficit.*

PILATUS, Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 18

ARGUMENTUM.

Jesum accusant Judæi, Pilatus interrogat. Jesus de suo regno & officio respondet. Pilatus eum ad Herodem mittit.

Pilatus, Judæi, Jesus, Pontifices.

Quodnam crimen adfertis in hunc hominem, quem mihi vinctum tradidistis? Ju. Nisi esset malencus, nunquam eum tibi tradidissemus. P. Abducite eum vos & ex lege vestra judicatote. Ju. Nobis non licet interficere quenquam. Sed si quæris crimina, eum deprehendimus pervertentem gentem, & prohibentem Cæsari tributa dare, seque Christum regem esse dicentem. Pi. Libet ex ipso sciscitari. Heus, tunc es rex Judæorum. Je. Tuane istud sponte dicis, an ex aliis

illis auditum? Pi. Quasi ego Judæus sim, tui te populares & pontifices mihi tradiderunt. Quid commisit? Je. Regnum meum terrestre non est: quod si esset, mei satellites pugnassent, ne Judæis addicerer. Verum regnum meum hic positum non est. Pi. Tu ergo rex es? Je. Recte ais. Ego eo natus sum, & in hunc terrarum orbem ingressus, ut testimonium perhibeam veritati. Quisquis à veritate est, vocem meam audit. Pi. Quid est veritas? Heus Pontifices & plebs Judæa! ego nullum deprehendo crimen In hoc homine. Po. Atqui nemo est hodie nocentior, neque supplicio graviore dignus. Pi. Non audis quæ in te proferant crimina? Nihilne respondes? Vide ut te graviter accusent. Quid taces? Nequeo mirari satis. Populum sua doctrina à Galilæa ad hunc usque locum excitat. Pi. Estne is Galilæus? Po. Est. Pi. Percommode cadit, quod est ditionis Herodis, qui nunc in urbe est. Itaque eum ad illum duci jubebo.

Sent. *Auctoritati suæ credi volunt calumniatores
piorum, Christi regnum mundanum non est.*

BARABBAS, Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23.
Joan. 19.

ARGUMENTUM.

*Pilatus, Judæorum importunitate, fatigatus Jesum
damnat ad crucem, Barabbamque latronem liberat.*

Pilatus, Pontifices, Judæi, Jesus

Nunc Judæi adduco vobis eum, ut intelligatis me nullum in eo crimen invenire. Ecce homo! Po. Crucifige, crucifige. Pi. Comprehendite eum vos & crucifigite. Nam ego nullum in eo crimen invenio. Nos legem habemus, quæ jubet eum morte plecti, qui filium Dei se fecit. Pi. Metuo quorsum evadant hæc. Undenam es? mihi non eloqueris? An nescis, me potestatem habere tui vel crucifigendi, vel relaxandi? Je. Non haberes ullam in me potestatem, nisi id tibi datū esset superne. Itaque qui me tibi tradidit, in majore culpa est. Pi. Hic quidem mihi amittendus est, video. Ju. Si eum amittas, non es amicus Cæsari. Quilibet enim

enim Regem se facit, adversatur Cæsari. Pi. Age, jam educam eum ad vos. Ecce rex vester. Ju. Tolle in crucem, tolle in crucem. Pi. Regem ego vestrum in crucem? Ju. Nullum habemus regem, præter Cæsarem. Pi. Nihil ago, video; cedendum est multitudinis libidini. Cedo huc mihi aquam. Hac manuum lotionem testatum volo, Judæi, me in sanguine hujus innocentissimi viri ab omni noxa abesse. Vestra culpa esto. Ju. Ejus sanguinem nos nostrique posteri luamus. Pi. Ergo Barabbam hunc latronem liberum habete; Jesum autem vestro arbitrio in crucem tollendum adducite.

Sent. Potestas à Deo est. Cæsari malunt servire inimici Christi quam Christo; & latronem liberari, quam insontem. Utinam non eadem fierent hodie.

S I M O N, Joan. 21.

A R G U M E N T U M.

Jesus, in vitam suscitatus, piscantibus suis discipulis apparet. Deinde cum eos prandere jussisset, Petro violentam mortem prædicit.

Jesus, Discipuli, Joannes, Petrus.

HEUS juvenes! nunquid edulii habetis? D. Nihil. Je. Jacite rete ad dexteram navis patrem, & invenietis. D. Faciemus. O miraculum! tanta est in nostro reti piscium multitudo, ut trahere non possumus. Jo. Dominus est. P. Ego igitur indusium succingam, & ad eum ad ripam natabo. D. At nos navigabimus, neque procul à terra absumus. Jam appulimus. Hic est prunæ impositus piscis, & panis. Je. Afferte de piscibus quos modo cepistis. P. Atturham rete ad terram. O magnum numerum piscium! D. Quot sunt? P. Enumerabo. Sunt centum quinquaginta tres. D. Mirum est, rete non esse ruptum. Je. Venite pransuri vescimini hoc pane, & pisce. Simon Joannides, diligis me plus quam hi? P. Etiam, Domine, tute scis quam te amem. Je. Pasce agnos meos. Simon Joannides, diligis me? P. Etiam, Domine, tute scis ut te amem. Je. Pasce oves meas. Simon Joannides, diligis

gis me? P. Domine, tu omnia scis, tu nosti quam
 amem. Je. Pasce oves meas, simul & hoc accipe;
 Cum esses juvenis, imple te cingebas, & ibas quo vole-
 bas: sed cum teneris, alius te, cum manus extende-
 ris, cinget, & ducet quo noles. Sequere me. P. Hic
 autem quid? Je. Si eum volo manere, donec reveni-
 am; quid ad te? Tu modo sequere m.

Sent. *Jubente Christo qui piscatur, feliciter piscatur:
 quod de hominibus, secundum spiritum, accipiendum
 est. Qui Christum amat, huic Christus oves committit,
 discipuli eadem conditio est, quæ magistri.*

LINGUÆ, Actor 2.

ARGUMENTUM.

*Quum Christi discipulos novis linguis loquentes Judæi
 viderent ebrios esse, Petrus ad eos Orationem habens,
 demonstrat illud esse donum Spiritus sancti à Christo in-
 vitam excitato effusi. Hoc audito, illi pœnitentiam a-
 unt, & in Christi nomine lavantur.*

Judæi, Petrus.

Nonne omnes hi qui loquuntur Galilæi sunt. Al.
 Sunt. Ju. Ecquid est quod nostrum quisque
 maculam sibi linguam audiat? Parthi, Medi, Ela-
 nitæ, Mesopotamiæ incolæ, & Judææ, & Cappadociæ,
 Pontique & Asiæ, & Phrygiæ, & Pamphylæ, & Æ-
 gypti, & ejus Libyæ partis quæ est secundum Cyrenen,
 peregrinantes Romani, tum Judæi, tum adventitii,
 Cretensesque & Arabes, audimus eos rerum divina-
 rum amplitudinem nostris cujusque linguis eloquen-
 tes. Hoc quidem jam non humanum est. Equidem sic
 stupefco, ut nesciam, vigilemne, an somniem.
 Quid hoc rei est? Al. Bacchi agitatio est. O Bacche,
 mater es eloquentiæ. Ju. Quid ais? Al. Vini pleni
 sunt, merata temulentia est. Unde enim tam multas lin-
 guas, tam diversas, tam repente didicissent? Pe. Viri
 Galilæi, & Hierosolymæ incolæ omnes, attendite, &
 secum quæ dicam recognoscite. Non sunt hi temu-
 lenti, quemadmodum vos arbitramini (est enim hora
 tantum tertio) sed viget illa vatis Joelis prædictio:
 In novis autem temporibus (inquit Deus) omne homi-
 num

num genus meo Spiritu perfundam, ita ut vestri filii filiarque varicinentur, & juvenes visis, & senes infirmis edoceantur. Quinetiam servi & ancillae, tunc meo Spiritu delibuti, varicinabuntur. Sed id signis quibusdam praesignificabo, tum supra in caelo tum infra in terra, videlicet sanguine, & igni, & fumido vapore. Ipse sol tenebris obducetur, & luna sanguine, antequam Domini magnus ille & insignis dies veniat. Quisquis autem Domini nomen invocaverit, evadet. Audite verba haec viri Israelitae: Jesum Nazarenum (quem virum!) qui vobis à Deo repraesentatus est potentis, miraculis, signis, quae per eum Deus in medio vestrum edebat, ut scitis, hunc vos, definito Dei consilio & providentia traditum, hominum impiorum opera comprehensum, ad palum alligatum sustulistis, quem Deus ereptum ex mortis doloribus, in vitam revocavit, quatenus fieri non poterat ut à morte teneretur. David enim dicit de eo. Propositum mihi Dominum ob oculos semper habeo: eoque mihi dextero, nulla re commoveor. Nec vero solum mentis atque animi latitia gestio, verum etiam ipso corpore fidenter persto, quod tu animam meam apud inferos non deseres, nec permittes ut is, qui tibi sua pietate placet, interdum deleatur: sed me viam vitam docebis, mihi que cum altissimam apud te voluptatem praestabis. Si licet vos, viri fratres, libere de summo patre Davide loqui, is & vitam finivit, & sepultus est, & ejus monumentum apud vos ad hoc tempus extat. Sed cum vates esset, & sciret Deum sibi juravisse, sese ex foetu lumborum ejus, quod ad humanam conditionem pertinet, suscitaturum Christum & in ejus solio collocaturum, praescius Christi resurrectionis dixit, ejus neque animam apud inferos relinquendam, neque corpus interitu esse delendum. Hunc Jesum suscitavit Deus, cujus nos omnes testes sumus. Is Dei dextra elatus, & promissum sancti Spiritus à Patre consecutus, effudit hoc quod vos nunc videtis & auditis. Neque enim David ascendit in caelum, sed is ipse loquitur ad hunc modum; Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dextram meam, donec traes tibi hostes instar subsellii calcandos tradidero. Hoc

igitur

igitur pro certo habeat omnis Israelis posteritas, Domi-
num & Christum factum à Deo esse hunc ipsum Je-
sum, quem vos crucifixistis. Ju. O nos impios! Quid
agemus viri fratres? P. Mutate pristinam mentem &
abluimini cuncti in nomine Jesu Christi ad remissio-
nem peccatorum, & accipietis munus sancti Spiritus:
ad vos enim pertinet promissio, & ad vestros liberos,
& ad omnes remotiores quoscumque vocaverit Domi-
nus Deus noster. Quamobrem habete curam salutis
vestræ, & eripite vos ex hoc perverso hominum gene-
re. Ju. Bene & liberaliter dicis, & nobis omnino sic
placet. Eluamur.

Sent. *De spiritualibus, carnaliter judicant carnales.*

CLAUDUS, Act. 3. & 4.

ARGUMENTUM.

*Claudum sanant Petrus & Joannes. Deinde, concursu
facto populi, Petrus ad populum de Jesu (in cuius nomi-
ne fuerat sanatus ille) verba facit. Hinc superveniunt se-
xes doctorum, & Apostolos in vincula dant.*

*Claudus, Petrus & Joannes, Populares, Sacerdotes
& Antistes funi, & Sadducæi.*

R Espicite hunc miserum claudum, viri optimi,
quem mater claudum peperit, ita ut nunquam
sele pedibus potuerit sustinere. Date mihi aliquid ho-
noris & amoris Dei gratia, ut vobis Deus sele vicissim
benignum præbeat. Pe. Aspice nos. Neque argentum
mihi, neque aurum est: sed quod habeo, hoc tibi
do. In nomine Jesu Christi Nazareni, surge & ambula.
C. O mirum miraculum, ut mihi roborati sunt pe-
des! ut nunc firmiter incedo! O quam dulce est, con-
secutum esse bona, quibus carueris! Ago tibi gratias,
Deus optime maxime, cujus tanto tum beneficiorum na-
men. Vah! quam juvat ingredi & salire! Po. Nonne
hic est mendicus ille claudus, qui solebat præ foribus
templi sedens mendicare? An. Plane is est: nec pos-
sum satis mirari hunc tam expedite nunc ingredi, qui
antea loco se movere non posset. Videor mihi somnia-
re. Subsequamur eum; ingreditur in porticum Solo-

Q

monis

monis. Pe. Quanta huc concurrat multitudo. Quid hoc admiramini viri Israëlitarum? aut quid nos intuemini, quasi privatis viribus aut pietate effecerimus, ut hic incederet? Deus Abrahami, & Isaac & Jacobi, Patrum nostrorum, illustravit puerum suum Jesum, quem vos in conspectu Pilati adductum repudiastis, cum ille absolvendum indicasset. At vos sancto & Innocente repudiato, petistis hominem homicidam, vobis condonari, & vram autorem occidistis; quem Deus à mortuis excitavit. Cujus nostestes sumus: ejusque nominis fiducia hic quem videtis & nostis, corroboratus est, & illius confidentia integerrimam valetudinem, in vestro omnium conspectu, consecutus. Et nunc fratres, scio vos per imprudentiam fecisse, ut etiam vestros Principes: sed Deus, quæ tot suorum vatum voce prædixerat, passurum esse Christum, ea hoc modo perfecit. Quamobrem revertimini ad sanitatem, ut deleantur vestra peccata, donec recreationis tempora veniant à Domino, cum prænunciatum vobis Jesum Christum mitteret: quem oportet cælo contineri usque ad tempora instaurationis omnium, quæ Deus tot suorum sanctorum voce vatum jam olim prædixit. Moyses enim majoribus nostris ita dixit; Vatem vobis suscitabit Dominus Deus vester ex vestra consanguinitate, mei similem: ei parebitis ad omnia quæ vobis dicet. Quod si quis vati illi dicto audiens non fuerit, is ex numero hominum tolletur. Eodem modo tam multivates, quæ Samuele deinceps fuerunt, hæc tempora prædixerunt, & tanto ante denunciaverunt. Vos etiam ex variis orti & eo foedere comprehensi, quod percussit Deus cum majoribus nostris, cum diceret Abraham, os per ejus semen felicitatem consequuturas omnes orbis terrarum natione. Ad vos primum Deus suscitatum puerum suum Jesum misit, qui vobis felicitatem afferret si modo vestrum. Unusquisque à suis vicis deleveret. Sad. Enimvero jam ferendum non videtur tantam eis licentiam dari, ut populum publice doceant. Nam quid futurum est? S. Quid? nisi ut vobis relictis, omnes ad eos transeant? Nam quod resurrectionem mortuorum, per nescio quem Jesum, futurum prædicant,

cant, facile animos imperitæ multitudinis in suam sententiam pertrahunt. An. Itaque mature occurrendum huic malo est. Comprehendite eos. satellites conjicite hos nugatores in vincula. Hac illi nocte garriant, cras nobiscum serio disputaturi: non jam cum indotis rationem habebunt, quos possint facile seducere; ad pontifices eis, & principes, & senatores, & scribas, veniendum erit, qui eorum argutias vehementius refutabunt. Nam plebem quidem habent ad omnia sequacem.

Sent. *Christi nomen est omnipotens. Veritati solent invidere & adversari docti hujus mundi.*

PRIMATES, Act. 4.

ARGUMENTUM.

Petrus & Joannes, de sanato claudo, apud Primores causam dicunt: & illis interdicentibus, ne deinceps Jesum doceant, obtemperaturos negant.

Senatores, Petrus & Joannes, Primates, Annas, Caiaphas.

QUanam potestate, & cujus nomine hoc fecistis? P. Si nos hodie de collato in hominem infirmum beneficio interrogamur, principes populi, & Israelitarum senatores, quam re sanatus sit: hoc vobis omnibus, cunctoque Israelitarum populo, notum esse volumus, sanatum esse in nomine Jesu Christi Nazireni, quem à vobis crucifixum Deus à mortuis excitavit. Per eum hic astat in vestro conspectu sanus. Hic est lapis à vobis adificanti bus reje ctus, qui adhibitus est ad caput anguli; nec est in ullo alio filius, nec ullum aliud nomen est sub coelo hominibus datum, per quod nobis liceat tervari. Pr. Hoc supra omnia mira mirabile est. homines illiteratos & idiotas tam confidenter & scite loqui. S. Atqui erant hi Jesu comites. & homo vere sanatus adest. Jubeantur exire paulisper è consilio, ut hac de re inter nos consultemus. Exite paulisper. Quid faciemus hominibus his? Nam, conspicuum ab eis miraculum editum esse, omnibus Hierosolymæ incolis manifestum est, nec possumus ne-

gare. C. Ita est. Sed ne hac res in vulgus dimanet latius, minemur eis acerrime, ne amplius hoc de nomine cuiquam mortalium verbum faciant. Nam qua ratione in eos animadvertamus, non video. Omnis populus hac de re Deum laudat: homo, cui tam difficili in re tam praeiens auxilium oblatum est, annum agit supra quadragesimum, estque omnibus notissimus. A. Bene mones. Intromittantur. C. Attendite, Galilaei. Interdicitur vobis, ne omnino vocem mittatis, neve doceatis nomine Jesu. Pe. & Jo. Utrum aequum sit, & Deo probari possit, vobis obtemperare potius quàm Deo, vos videritis. Nos quidem non possumus, quæ vidimus & audivimus, non dicere. C. Vos, nisi malo coacti, recte tacere nescitis. Sed, nisi parebitis, vestrae contumaciae poenae acerbissimas luetis.

Sent. Beneficia divina pro malefactoribus habent primores orbis, veritatemque predicari non patiuntur. Veritatem suam celavit Deus sapientes & literatos, eamque patefecit parvulis. Deo magis obediendum est quam hominibus.

GAMALIEL, Actor. 5.

ARGUMENTUM.

Cum fuissent Petrus & Joannes ex vinculis divinitus liberati, Primores, eo cognito, illos evocant, & illi doctrina suæ causam dicunt. Tum Gamalielis suavis dimittuntur.

Apparitores, Antistes sani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes, Petrus, Gamaliel,

Carcerem quidem invenimus clausum diligentissime, & custodes foris ante januam astantes: sed ubi speravimus, neminem intus invenimus. An. Videor videre rerum naturam inverti. Numquam huiusmodi monstra ne faciendo quidem audita sunt. Quid? Egressosne esse clauso carcere? Q. Homines illi, quos vos in custodiam dedistis, sunt in Fano, & ibi populum docent. An. Hæc sunt ejusmodi, ut quemvis de mente deiciant. Sequimini me, apparitores: adducam eos in concilium. Po. Sed sine vi: etenim concitantes in nos vulgi seditionem, & statim ad saxa ve-

veniretur : nam magnum est plebis in eos studium. S. N. si providemus, actum de nobis est : jam nullo in petio sumus, omnium oculi in eos sunt coniecti Pro-
 spiciendam aliqua ratione est. An. Ecce homines ! Po. Nonne vos vetuimus isto nomine docere ? Atqui replevistis Hierosolymam doctrina vestra : & vultis in nos illius hominis sanguinem derivare ? Pe. Parendum Deo magis est quam hominibus. Deus majorum nostrorum Jesum suscitavit, quem vos in patibulo suspensum interfecistis, Hunc Deus Ductorem & Servatorem sua dextra extulit, ut per eum Israelitis ad sanio-
 rem vivendi rationem reversis, veniam daret peccatorum. Et nos sumus ei testes harum rerum ; necnon sacer ille Spiritus, quo Deus obediētes afflavit. Po. O audacissimos impostores ! Quid agimus, viri ? Quin de his poenas sumimus ? G. Jubete, si placet, eos paulisper foras discedere, Considerate, viri Israelitæ, de hominibus his, quid eis sitis facturi ; Superioribus diebus exiit Theudas quidam, qui sese jactabat esse aliquem, cum quo homines ad numerum quadringentorum sese conjunxerunt. Is occisus est, & quotquot ei parebant dissipati, & ad nihilum redacti. Post eum exiit Judas Galilæus, tempore professionis, multumque ad sese hominum traduxit : sed & is periit, & omnes qui ei obtemperabant, profligati sunt Nunc quoque vos summo, ut vobis ab his hominibus temperetis, eosque missos faciatis. Nam sic hoc consilium & opus ab hominibus est, dissolvetur : si à Deo est, id dissolvere non potestis, nisi forte vultis videri Deo repugnare. An. Non male consultit Gamaliel. Po. Ut mihi quidem videtur. Sed evocemus homines, eosque virgis cædamus, & vetemus ullam Jesu nominis mentionem facere.

Sent. Nihil est ad veritatem credendum durius Perimoribus hujus mundi. Boni consilarii maxima est utilitas. Qui Dei operi repugnat, Deo repugnat.

STEPHANUS, Act. 6. & 7.

ARGUMENTUM.

Accusatus impietatis Stephanus, causam dicit tan-

to spiritu, ut, ei resistere non valentes, Judaeorum primis lapident.

Testes, Pontifex, Stephanus, Senatores, Scribae.

HIC homo non desinit impie, contra hunc religiosissimum locum, & contra legem, loqui. Etenim audivimus eum dicere, Jesum Nazarenum eversum esse hunc locum; & traditos nobis a Mose ritus mutaturum, P. Suntne ista vera? St. Attendite fratres & Patres Deus gloriosus apparuit patri nostro Abrahamo, cum esset in Mesopotamia, antequam Charræ degeret, eique mandavit, ut ex solo natali digrederetur, veniretque in terram quam ipse ei ostenderet. Tum ille, ex terra Chaldaea profectus, Charræ habitavit, unde eum (mortuo ejus patre) Deus in hanc terram transtulit, quam vos nunc incolitis, in qua nullam ei possessionem tradidit, ne vestigium quidem pedis: & tamen promissit, sese ei possessionem daturum, & ejus post eum soboli, cum liberos non haberet. Locutus est autem cum eo ad hunc modum; Ejus posteros peregrinos fore in terra extraneorum, eorumque servitutem, & injurias per quadringentos annos perpeffuros: sed illam ego gentem cui servient (inquit) ulciscar: exhibuntque postea, & me hoc ipso in loco adorabunt: Eamque rem, inito cum eo circumcisionis foedere, firmavit. Is genuit Isaacum, eumque octavo die circumcidit: Isaacus Jacobum, Jacobus duodecim summos patres. Summi patres invidia adducti, Josephum in Aegyptum ducendum vendiderunt. Sed adfuit ei Deus, eumque ex omnibus angustiis eripuit, & effecit ut Pharaeo Aegypti rex, ei sua sibi sapientia commendato, totius Aegypti, totiusque suae familiae principatum traderet: cum autem orta fame in omni Aegypto & Chanaanæ, patres nostri in magna essent difficultate cibaria; Jacobus, qui audivisset frumentum esse in Aegypto, eos illò semel atque iterum dimisit: estque Josephus altero itinere à fratribus suis agnitus, ejusque genus Pharaoni declaratum. Tum Josephus patrem suum Jacobum, & familiam omnem ad homines septuaginta quinque accersivit. Descendit igitur Jacobus in Aegyptum, ubi cum vitam finiisset, ipse & patres no-

stri translati sunt Sichemā, & in sepulchro positi, quod ibi Abrahamus argenti pretio à filio Emoris emerat. Interea propinquant promissi tempore; de quo Deus Abrahamo juraverat, crescebat populus in Ægypto multiplice numero: donec exiit rex alius, qui Josephum non noverat. Is nostrum genus frustrari conatus, patres nostros eo usque afflixit, ut etiam foetus eorum exponi curaret, ne conservarentur. Quo quidem tempore natus est Moses, vir Deo acceptus, qui domi paternæ tres menses enutritus, cum tandem expositus esset, sublatus est à filia Pharaonis, & ab eo pro filio educatus: fuitque Moses in omnibus Ægyptiorum disciplinis eruditus, & dictis factisque potens. Cumque jam quadragesimum ætatis annum compleret, venit ei in mentem, consanguineos suos Israelitas visere: cumque vidisset quendam injuria affici, eum defendit, ejusque injuriam, cæso Ægyptio, ultus est. Arbitrabatur autem consanguineos suos intelligere, Deum ipsis per ipsum salutem dare: quod illi non intelligebant. Postero die conspiciatus eos contententes, pacem inter eos conciliare studebat, consanguineos esse commemorans. Cur aliis alii nocerent? Sed qui alteri faciebat injuriam, eum repulit, quærens quis eum principem & judicem in eos constituisset: num se vellet interficere quo modo pridie interfecisset Ægyptium. Ex eo dicto Moses aufugit, & in terra Madianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractis autem quadraginta annis, apparuit ei in solitudine montis Sina genius Domini in flamma & ardore rubi. Quo spectaculo admiratus, cum ad visendum accederet, audita Domini ad eum vox hujusmodi est; Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, & Deus Isaac, & Deus Jacobi. Hic cum tremefactus Moses non auderet intueri, Detrahe tibi, inquit ille, calceos de pedibus: nam locus in quo tu stas sacer est. Vidi afflictionem populi mei, qui est in Ægypto: eorumque gemitu audito, ad eos liberandos descendi. Itaque volo mittere te in Ægyptum. Hunc Mosem, quem illi repudiaverant, quærentes quis eum principem & judicem constituisset: hunc ipsum Deus principem

cipem & liberatorem misit ductu gentis, qui ei in rubo apparuerat. Hic eos eduxit, miraculaque fecit & prodigia tum in Ægypto & mari rubro, tum in deserto, annis quadraginta. Hic est Moyses ille, qui dixit Israelitis, Dominum Deum ipsorum vatem eis ex eorum consanguinitate suscitaturum ipsi Moysi similem, cui parerent. Hic ille est, qui in multitudine fuit in deserto cum gentio, qui cum eo locutus est in monte Sina & cum maioribus nostris, qui vitalem accepit doctrinam, quam nobis traderet: cui noluerunt dicto audientes esse maiores nostri: sed eo rejecto, animis sese in Ægyptum converterunt, & ab Aarone petiverunt, ut tibi faceret Deos, qui se antecederent. Nam Moysi illi, à quo essent ex Ægyptoeducti, sese nescire quid accidisset. Itaque vitulum tum fecerunt, & sacrificium statum peregerunt, delectati operibus manuum suarum. Et Deus aversus, eos sivit prolabi ad cultum astrorum, quemadmodum in vatum monumentis scriptum est. Numquid mihi victimas, & sacrificia obtulisti quadraginta annis in desertis, posteri Israelis? Annon adhibuistis tabernaculum Molochi, & sidus Dei Vestri Ramphanis? quæ vos simulacra fecistis ad adorandum: ob quæ ego transferam vos ultra Babylonem. Tabernaculum oriculate habuerunt maiores nostri in desertis, sicut præscripserat is qui Moysi rationem ejus faciendo ostendit. Quod ab illis acceptum, eorum successores una cum Josua introduxerunt, tum cum invaserunt in fines earum gentium, quas Deus eorum adventu exterminavit; donec ventum est ad tempora Davidis: qui usus Deo favente, voluit domicilium invenire Deo Jacobi. Solomon autem ædem ei ædificavit. Sed non in templis, manufactis habitat supremus ille; quemadmodum dicit vates, Cælum mihi sedes est, & terra pedibus est scabellum: Quam mihi vos domum extrueris, (inquit Dominus) aut quis mihi locus requietis erit? Nonne mea manus fecit ista omnia? Pertinaces, & animo & auribus incircumcisi. Vos semper Spiritui sancto restitistis, & vos & maiores vestri. Nam quem illi vatum non sunt insectati? Annon eos necuerunt, qui adventum justii prænuñciaverunt?

nant? Cujus vos modo proditores fuistis, & interfectores! qui geniorum administratione acceptam legem non servastis. Ito Disumpor præ iracundia. Hunc cecine tam arroganter? St. Ecce autem, video cœlos apertos, & Filium hominis Deo ad dexteram astantem. Se. & Sc. O impudentiam! Quid eum audiamus amplius? Invadamus eum universi, ejiciamus eum ex urbe. Agite, jam lapidetur. Vos testes; vestrum est, initium facere lapidationis. Sustinete partes vestras, T. Nos vero perlibenter. Atque ut simus expeditiores, hic apud te, adolescens, vestimenta nostra deponemus. Sc. Quid cunctamini? Ferite, ferite, etiam atque etiam geminate. Vos omnes cœperite hunc lapidibus, conjicite universi, jacite grandine densius. St. Domine Jesu accipe spiritum meum. Se. Properemus, obervamus eum lapidibus. St. Domine, soli in hos vindicare hoc facinus.

Sent. Veritatem impietatis loco habent rectores hujus seculi. A quibus veritate vincuntur, eis vim inferunt. Sic pugnant rectores tenebrarum hujus mundi.

CORNELIUS, *Act. 10.*

ARGUMENTUM.

Accersitus à Cornelio Centurione Petrus, eum de Jesu docet & in ejus nomine lavat.

Cornelius, Petrus,

AUdivi modo intus advesire eum, quem curavi accersendum. Itaque ei ex eo obviam. O salve multum mi. P. Ah quid agis? surge; quid me ita accipis? Ego quoque homo sum, ne tu me divinis honoribus afficiat. Ingrediamur. Quinam sunt isti, quos hic convenisse video? C. Mei sunt cognati, & necessarii atque amici, quos huc jussi convocari. P. Vos scitis, ut nefas sit homini Judæo hære, aut congregi alicui extero. Sed me Deus docuit, neminem profanum aut immundum cœsere hominem. Quamobrem accersitus, nihil dubitavi venire. Nunc scire velim, quam ob causam me accersiveritis. Quanto abhinc die ad hanc horam eram jejunos, & domi mea hora nona pre-

precationes faciebam. Ecce autem vir quidam exiit in meo conspectu, veste splendida: &, Tua (inquit) precatio, Corneli, exaudita est, tuaque misericordia & benignitas Deo in memoria insedit. Mitte ergo Joppen, accersitum Simonem cognomine Petrum; (is diversatur apud Simonem coriarium ad mare) qui ubi advenerit, colloquetur tecum. Ego continuo misi ad te, & tu recte fecisti, quod venisti. Nunc nos omnes in Dei conspectu adsumus ad audienda omnia tibi à Deo mandata. P. Reipsa comperio, nullum Deo personarum esse discrimen, contraque apud omnes nationes qui eum metuant, vitamque innocenter instituerunt, ei esse acceptos. Omnium summa est in disciplina qua curavit erudiendos Israelitas quos lato pacis nuncio affecit per Jesum Christum. Vos scitis quæ res acciderit per totam Judæam usque à Galilæa, post lotionem, quam publicavit Joannes: de Jesu loquor Nazareno sacro Dei numine, & potentia prædito: quæ ultra citraque commeans, multa multis beneficia conferebat, omnesque sanabat. quotquot à Vejove illo divexabantur: quippe cum Deus ei adesset. Et nos testes sumus omnium quæ fecit cum in reliqua Judæa, tum Hierosolymis. Quem ipsi Judæi palo affixum sustulerunt, eum Deus tertio die in vitam revocavit, & manifesto ostendit, non vulgo, sed nobis designatis divinitus testibus, qui quidem cibum potionemque sumpsimus cum eo, postquam à morte revocatus est. Ac munus ab eo assignatum habemus, ut vulgo prædicemus & testificemur, eum viventium esse mortuorumque iudicem à Deo destinatum. Hunc omnes vates testantur eum esse, per cuius nomen veniam peccatorum consequantur, quotquot ei confidunt. Sed quid hoc novæ rei est? Numine corripuntur omnes qui me audiunt, & jam diversis linguis loqui incipiunt. Nunquid causæ est cur minus aqua abluantur, qui eodem nobiscum numine afflati sunt? abluantur, sane nomine Domini.

Sent. Nullius conditionis hominem non admittit Christus. Apud omnes Nationes, quicunque Deum metuant innocenterque vivunt, Deo accepti sunt.

CIRCUM-

CIRCUMCISI, AET. II.

A R G U M E N T U M.

*Reprehensus à Christianis Judais Petrus, quod cum Cornelio extraneæ gentis homine congressus fuisset, san-
sam dicit, & obtinet.*

Christiani, Petrus.

NOS quidem factum tuum probare nullo pacto possumus, ut libere loquamur. P. Quocumque id erit tandem? C. Quod homines præputio præditos convenisti, & cum eis cibum cepisti. P. Si vobis videtur, rem omnem, prout sese habet, enarrabo: vos ea audita judicabitis. C. Placet? enarra. P. Cum in oppido Joppa orarem, visus sum mihi videre (cum tunc essem extra me raptus) vas quoddam descendens, quasi linteaminum magnum, quod quatuor capitibus de coelo demissum, ad me usque pervenit. Id cum attentus contemplerer, vidi quadrupedia terrestria, & feras, & repulia, & cæreas volucres, simulque vocem audivi dicentem mihi; Age Petre, macta & vescere. Tum ego; Minime, Domine: nihil enim unquam immundum aut impurum per os meum intravit. At illa vox iterum de coelo inquit, Quæ Deus purgavit, tu ne percolue. Idque iter factum est: & tum demum omnia in cælum subducta sunt. Tum continuo præsto fuerunt tres homines in ea domo, in qua eram, ad me Cæsarea missi. Cum his ut abjecta omni cunctatione congrederer, divino afflatus admonitus sum. Fuerunt una mecum sex fratres hi, ac nobis hominibus domum ingressis renunciavit ille, ut genium domi sue vidisset astantem & sibi præcipientem, ut mitteret Joppen homines, qui accerterent sibi onem cognomine Petrum: ex quo ea audiret, quæ & ipsi essent & ipsius totæ familiæ salutaria. Hic cum ego loqui cœpisssem, illi divino afflatus correpti sunt, quemadmodum & nos fuimus principio. Tum recordatus sum illud Domini dictum quo dixerat; Joannem quidem abluisse aqua, sed nos spiritu sacro ablutum iri. Quod si eodem illos munere affecerat Deus, quo nos, cum in Jesu Christi Domini fidem venissemus: ego quis eram ut possem oblitescere Deo?

Ch.

Ch. Jam nihil addimus? sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per vitæ castigationem aditum ad vitam patefecerit.

Sent. Imitanda est Petri modestia, qui quod divinis jussu fecerat, ejus tamen causam hominibus reddere non dedignatur. Quos Deus admittit, eos repudiare nemo debet.

RHODE, *M. 12.*

ARGUMENTUM.

Eductus divinitus ex carcere Petrus, Christianis narrat, quemadmodum fuerat eductus.

Petrus, Rhode, Christiani.

A Perite mihi has fores aliquis. Rho. Nescio quis pulsavit ostium? proviso quis sit. Pe. Equum mihi aperit tandem? Rho. Petrus est, Petrus est. O me felicem. O populi res, salvi sumus! Petrus prætoribus vestibuli stit. Chri. Insanis. Rho. Minime vero. Agnovi ejus vocem. Chri. Genius ejus est. Pe. Heus, heus, an expectatis dum ego hæc effringam fores? Rho. Non auditis eum pulsatorem? Chri. Aperiamus. O mirum miraculum! Tunc ergo verus ades Petrus? Pe. Pax sit rebus. Audite ut me Dominus eduxerit ex carcere. A quater quaternis militibus per vices custodiebar. Cumque hac nocte dormirem inter duos milites, vinctus duabus catenis, carceremque custodirent ante januam custodes, ecce adest Genius Domini, cujus in adventu domus splendore illustrata est. Is me pulsato latere expergestum, jussit surgere confestim, contuoque mihi ex manibus exciderunt catenæ. Tum ille: Præcinge te, inquit, & indue sandalia. Atque ita feci, jussisque amictu pallium, & eum sequi, parebam: cum jam egressus, nondum intelligerem rem veram agi, sed mihi visum cernere viderer. Et jam prætergressi primos & secundos custodes, venimus ad portam ferream, qui itur in urbem: quam ultro nobis patefactam egressi, processimus vicum unum, atque ibi me reliquit ille. Tum ego, ubi ad me redi, aperte intellexi, eum à Domino missum esse ad me, ex Herodis manu, & tanta Judæi populi expectatione eripien-

dum. Hæc vos Jacobo & fratribus nunciabitis. Mihi, alio concedendum est.

Sent. Deum nulli carceres, nulla catena præbent, qui minus liberet suos. Quos liberare vult Deus, tenere nemo potest.

PHILOSOPHI. Act. 17.

ARGUMENTUM.

Paulus, Athenis de Deo, & Christo, & resurrectione, locutus, à Philosophis deridetur; à Dionysio Areopagita admittitur.

Stoici, Epicurei, Paulus, Dionysius.

Possimusne ex te scire, quæ sit ista tam nova doctrina quam affers? Nam inaudita quædam nostris auribus affers. Jetum, nescio quem novum Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia sint, velimus ex te discere. P. Video vos animo, Athenienses paulo superstitiosiores. Nam cum præteriens vestra spectarem sacra, aram quoque offendi in qua inscriptum erat, *Ignoto Deo* Eum vobis, ego Deum, quem ignorantes colitis, annuncio: Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo constant, cum sit cæli terræque Dominus, non habitat in templis manu factis: nec hominum manibus colitur, quasi ulla re egeat. qui ipse omnibus vitam, spiritum, omnia denique conferat: qui que de & cum ex unius sanguine omne hominum genus, in omni terre solo collocaverit: quibus statâ vivendi tempore, certosque inhabitandi terminos præfinit, ut suum Dominum quærent, si forte perveſtigare & invenire eum possent: cum tamen non procul absit ab unoquoque nostrum, cum in eo vivamus, moveamur, & simus; ut quidam etiam vestrorum portarum dixerunt. Eius enim genus sumus. Quod si genus sumus Dei; non debemus existimare, auro, aut argento aut lapidi, arte & industria humana cœlato, numen esse simile. At nec, emissis ignorantie temporibus, Deus omnibus ubique hominibus denunciat, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo universos homines cum summa æquitate judicaturus est, per virum

quendam, per quem id facere decreverat : quem dum à morte revocavit, certam ejusdem conditionis adipiscendæ spem fecit omnibus. E. Festivum nugatorem, qui hic nobis homines morti eripit ! S. De hoc satis in præsentia : aliast de eadem re audiemus. D. At ego ita affectus sum tua oratione, peregrine, ut jam nihil dubitem quin ita sit ; statuique à te non discedere (si tibi molestum non est) nisi ista doctrina quantum satis est instructus. P. Mihi vero nihil jucundius fieri potest, quam & tecum & cum omnibus ita animatis ea communicare, quæ divinitus edoctus, passim divulgare sum jussus.

Sent. *Mundana sapientia divinam pro stultitia habet. Deus, ex suis operibus, sicut opifex, cognoscitur.*

LYSIAS, AÆ. 23.

ARGUMENTUM.

Comprehensus in templo Paulus à Judæis, illis eripitur à Lysiatricuno, ejusque permissu apud Judæos causam dicit. Sed illis tumultuantibus, Lysias cum virgis cedere julei ; verum, ubi civem Romanum esse cognovit, solvit.

Judæi, Lysias, Paulus, Centurio.

SUCCURRITE, viri Israëlitar. Hic est homo ille qui contra populum, legem, & locum hunc omnes ubique docet. Quin etiam Græcos introduxit in sacrum, & sanctum hunc locum profanavit. Al. Extrahamus eum è foro, interimamus eum. Quid expectamus ? Jompridem debuit interfici. Quod si factum esset, has turbas evitassemus. Al. Vapulo, homo seditiose. Hic nos te i&ibz trucidabimus. Hem tibi. Al. Desinamus hunc verberare, populares : nam video huc venire Tribunum cum militibus. L. Unde tam subito tanta orta est seditio ? Eho ! hiccine in causâ est ? Comprehendite hunc, milites, & ei inscite catenas : Quisnam est ? Aut quid fecit ? Tacete, clamosi homines. Iosfun ne ex vobis scire, quidnam commiserit ? Alius aliud, nescio quid clamat. Nihil intelligo. Abducatur in castra. Quæ (malum) hæc tanta violentia est ? Hic

iam.

jam, credo, opprimemur ingurba. J. Interime eum.
P. Licetne mihi te alloqui? L. Scisne Græce? Non-
ne tu es Ægyptius ille, qui superioribus diebus con-
citata seditione, eduxisti in sylvas illa quatuor millia
hominum licariorum? P. Ego homo sum Judæus,
Tarsensis, civis non obscuræ Ciliciæ civitatis. Sed oro
te, permitte mihi ad populum loqui. L. Permitto. P.
Audite meam hanc ad vos defensionem, fratres & pa-
tres. Ego homo Judæus sum, Tarsi in Cilicia natus, &
in hac urbe educatus ad pedes Gamalielis, patriis legi-
bus accurate institutus, & Dei cupidus, quemadmo-
dum vos omnes estis hodie: qui hanc vivendi viam
sum capitaliter infectatus, viros simul & mulieres con-
stringendo, & in carcerem conjiciendo. Testis est
mihi pontifex, totusque senatus, à quibus etiam epi-
stolas ad fratres acceperam, & Damascum proficisce-
bar, eos quoque qui ibi essent, victos Hierosolymam
ad supplicium adducturus. Sed in eo itinere cum ap-
propinquarem Damasco, circiter meridiem, repente
de coelo multa me lux circumfulsit: & collapsus ad
terram, vocem audiui dicentem mihi. Saule, Saule,
quid me infectaris? Tum ego: Quis es, domine?
Atque ille: Ego sum Jesus Nazareus, quem tu infe-
ctaris. Qui autem mecum aderant, lucem viderunt il-
li quidem, & territi sunt, sed vocem non audiverunt
alloquentis me. Tum ego: Quid agam, Domine?
Et Dominus, Surge, inquit, & proficiscere Dama-
scum. Ibi tibi dicentur omnia quæ te facere statutura
est. Cumque præ lucis illius splendore non viderem,
manu ductus à meis comitibus, perveni Damascum.
Ananias autem quidam vir pius, & legi convenienter
vivens, testimonio omnium illic habitantium Judæo-
rum, venit ad me; & astans mihi, Saule frater, in-
quit, aspice. Cumque ego eodem temporis vestigio in
eum intitus essem, Deus patrum nostrorum, inquit il-
le, destinavit te ad cognoscendam ejus voluntatem, &
ad justum videndum, vocemque ex ejus ore audien-
dam: quoniam testis ei futurus es apud omnes homi-
nes, earum rerum quas & videris & audieris. Scisne
quid cunctaris? Agedum ablucere, & invocare Domi-

ni nomine peccata tua elue. Reverso autem mihi Hierosolymam, & in templo oranti accidit, ut, extra me ipsum raptus, viderem eum dicentem mihi: Propeta, & Hierosolyma celeriter exi: non accipient enim tuum de me testimonium. Cui ego, Domine, inquam, sciunt ipsi ut ego solitus sim in custodiam dare, & per collegia virgis cadere eos qui tibi confiderent; utque, cum tui testis Stephani sanguis effunderetur, ego adessem, & ejus neci consentiens, vestimenta custodirem eorum qui eum interficiebant. Tum ille, Vade, inquit: nam ego te ad procul remotas gentes amandabo. Ju. Tolle istum ex orbe terrarum: neque enim convenit eum vivere. L. Nihil unquam tale vidi. Necessesse est graviolem aliquam esse causam, quæ universum populum in hunc commoveat. Neque enim ita clamarent, & vestes discinderent, pulveremque in aërem jacerent. Hæc non solent sine maxima causa fieri. Milites intromittite eum in castra, & virgis cogite causam fateri, propter quam ita in eum clametur. C. Fiet. Dispolietur jam, & funibus deligetur. P. Licetne vobis hominem Romanum indemnatum verberare? C. Vide quid agas, Lysia: nam hic homo Romanus est. L. Itane? Adibo eum, Dic mihi, esne Romanus? P. Etiam. L. Ego ipse magno pretio in istam civitatem susceptus sum. P. At ego natus sum. L. Desistite milite: jam satis superque factum est.

Sent. Iniqui homines veritatem vi opprimere conantur. Pellitur è medio sapientia, ubi vires geritur. Romana civitas plus habet authoritatis apud homines, quam Christiana. Sic fit & hodie. Si cujus præpotentis civitatis aut principis auctoritate commenderis, locum ubique invenies: sin nihil nisi justitiam habeas, vilissimus eris.

ANANIAS, Act. 23.

ARGUMENTUM.

Paulus vincit Ananiam pontificem acerrime reprehendit, ut ex legem. Deinde dicens se sperare resurrectionis reum, Phariseos & Sadduceos inter se committit, & ab illis adversus hos defenditur.

Paulus

Paulus, Ananias, Assistentes, Lysias, Sadducei,
Pharisæi.

FRATRES, ego ad hoc tempus, Deo conscio, optime mihi conscius fui. An. Percutiat urei os. P. Percussurus est te Deus, paries incrustate. Ergo tu sedes, ut de me ex lege judices; & contra legem jubes me pulsari? AA. Pontifici Dei conviciaris? P. Nesciebam, fratres, eum esse pontificem. Scriptum est enim, Principi populi tui ne maledicito. Verum audite, fratres, qui in hoc concilio adestis. Ego Pharisæus sum, Pharisæi filius, speratæ resurrectionis mortuorum reus sum. S. Lepidum nugatorem! hoc se modo evadere posse sperat. Ph. Non male loquitur: nihil in eo malè video. Quod si Spiritus cum eo locutus est, aut aliquis Genius; ne Deo repugnemus. S. Ideo eum defenditis vos, qui se vobiscum sentire clamat. Ph. Nos eum ideo defendimus, quia defensione dignus est. Quid enim commisit? Vultis opprimere insones? S. Imo vos vultis tueri fontes? L. Videndum nobis est, ne hic ab istis dilcerpatur. Tu jube huc descendere exercitum, ut eis eripiat, & in castra abducatur.

Sent. Injustus judex, incrustatus paries. Piis pro sunt interdum adversariorum inter se controversie, quemadmodum inter se rixantibus canibus evadunt homines. Si quando tuetur simulator pius, id magis sui, quam æqui amore facit.

NEPOS PAULI. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Lysias à Pauli nepote de Judæorum in Paulum conjuratione certior factus, copias parandas curat, quæ Paulum ad Felicem prætorem tuto perducant.

Centurio, Lysias, Nepos Pauli.

PAULUS, is qui est in vinculis, me evocatum rogavit, ut hunc ad te adolescentulum adducerem: habere enim eum aliquid ad te. L. Cedo mihi manum, adolescentule. Dic mihi hic in occulto quid habeas quod velis mihi enunciare. N. Judæi constituerunt potere à te, ut eras in concilium educaas Paulum.

R. 2

quæ

quasi aliquid diligentius in eum quæsturi. Sed tu noli eis obtemperare; nam insidiantur ei homines ex eis supra quadraginta, qui sese devoverunt, si vel comederent, vel biberent, quin eum interfecissent. Et nunc parati tuum mandatum expectant. L. Laudo te, quod me scite admonuisti. Discedes hinc, & nemini hæc indicabis, quæ mihi demonstravisti. Vos duo centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Cæsaream præfiscantur, & equites septuaginta, hastæ atque ducentos, ad horam tertiam noctis; & iuvēntes adhibete, ut eo impositum Paulum ad Felicem prætorem perducant. Ego ad eum epistolam scribam.

Sent. Fisti homines plus pertinacissime insidiantur. Sæpe minus est in gentilibus iniquitatis, quam in iis qui se Dei populum glorientur.

TERTULLUS, Act. 24.

ARGUMENTUM.

Paulum accusat Tertullus orator, apud Felicem prætorem. Paulus crimina diluit. Felix causa cognitionem differt in adventum Lysæ tribuni, Paulumque jubet remissius custodiri.

*Felix præses, Tertullus orator, Paulus, Concio
Judeorum.*

Adest hic reus ille Paulus, Anania pontifex, & vos seniores: superest ut vester orator accuset. T. Quod maxima pace per te fruimur, quodque tua prudentia hæc provincia recte administratur, nobis omnino gratissimum est, optime Felix, & agimus gratias quas possumus maximas. Sed ne tibi diutius sim molestus, quæso ut nos pro tua æquitate paucis audias. Invenimus hominem hunc pestilentem & seditiones omnibus ubique terrarum Judæis concitantem, ac sectæ Nazarenorum principem, eoque ut etiam sanum profanare conatus sit. Eum nos comprehensum volumus ex nostra lege judicare. Sed intercessit Lysias Tribunus, eumque magna vi è manibus nostris eripuit, ac iussit ut ejus accusatores apud te adessent. Ex quo quidem Lysia poteris, si quærere voles, centior fieri de om-

nibus.

mnibus criminibus de quibus nos hunc infirmulamus. Atque hæc ita se habere, testis est universa Judæorum, quos ædelle vide, concilio. C. Ita est. P. Licetne mihi causam dicere? F. Licet. P. Equidem eo confidentius pro me dico, quod sciote multos jam annos huic genti jus dicere: ut possis intelligere, me non plures duodecem complevisse dies, ex quo Hierosolymam ad divinum cultum concessi. Neque vero me in templo invenerunt cum aliquo colloquentem, aut vulgi seditionem facientem, neque in collegiis, neque oppidatum: nec me eorum possunt convincere, de quibus accusant. Illud autem libenter apud te confitebor, me ex institutione, quam sectam dicunt, Deum colere patrium, fidemque adjungere omnibus quæ in disciplina nostra & votibus scripta extant: tantumque mihi de Deo spondere, ut exploratum habeam, mortuos tum bonos, tum improbos, aliquando reviduros: id quod ne ipsi quidem non sperant. Atque equidem in id incumbo, ut rectam conscientiam Deo semper hominibusque probare possim. Veneram autem post annos complures, ut muneribus egestatem nonnullorum meorum popularium allevarem, ac fatis liberem: cum me expiatum offenderunt in fano, nulla cum turba, aut tumultu quidem ex Asia Judæis: quos oportebat apud te præsto esse, & accusare, si quid in me haberent. Aut etiam hi, si quod deprehenderunt in me crimen, dicant sane, dum adsto in concilio. Nisi forte criminosa est una hæc vox quam inter eos sic clamavi: Ego hodie à vobis reus agor defensione mortuorum resurrectionis. F. Jam finem facite. Cum Lysias Tribunus venerit, cognoscam de vestra causa. Interea tu Centurio Paulum custodi, ita ut remissius habeatur: neve aliquis necessariorum ejus aditu aut famulatu prohibeatur.

Sent. Veritatis professionem, seditionem interpretatur calumnia. Calumniatores modo ementiendo, modo torquendo, nihil candide dicunt. Calumniatoribus calumnia impune est, innocentibus innocentia non item. O judices, ubinam dormit lex Italianis?

A R G U M E N T U M.

• *Paulus ad Agrippam regem cum jam dicit: in qua de sua legatione, mox eorumque resurrectione differat. Festus praeses cum insanum appellat. Agrippa insentem judicat.*

Festus praeses, Agrippa rex, Paulus.

Videtur hunc hominem, Agrippa rex, & omnes viri qui hic adestis, de quo omnis me Judaeorum multitudo, cum Hierosolymis, cum hic interpellavit, clamans, indignum esse eum vivere amplius. Ego vero cum compertum nihil eum capitale admisisse, & ipse ad Augustum provocavisset, statui mittere: & tamen quid certi de eo scribam ad dominum, non habeo. Et de causa produxi eum ad vos. & maxime ad te, rex Agrippa, ut red. quae habeam quod scribam. Absurdum enim mihi videtur, mittere victum; neque criminis, quae ei imponuntur, significare. A. Liberum est tibi pro te ipso dicere. P. Quod omnia, de quibus à Judaeis postulor, hodie sum apud te, rex Agrippa, defensurus, hominem Judaeorum consuetudinum atque controversiarum vel in primis peritum, equidem verum me existimo. Quamobrem oro te ut me a quo animo audiss. Ac meam quidem actam ab ineunte aetate vitam (principio enim versatus sum Hierosolymis inter meos populares) norunt omnes Judaei, jam diu scietes (modo velint sciri) me vixisse Pharisaum, quae exactissima nostrae religionis secta est. Et nunc hic sto reus speratae praestationis eorum, quae majoribus nostris à Deo promissa sunt: quo quidem se perventuris duodecim tribus nostrae, Deum noctes diesque assidue colendo sperant. De hac spe, rex Agrippa, à Judaeis accusor. Itane vero incredibile apud vos judicatur, à Deo mortuos excitari? Equidem statueram multi mihi contra Jesu Nazareni nomen esse faciendi: itaque feci Hierosolymis, multosque sanctos per potestatem quae mihi à pontificibus permisa erat, in carceres conclusi, & capite meâ sententia damnavi. Quin eos per omnia collegia tor-

mentis

mentis saepe cogebam nec tibi dicere : Jamque immo-
dice in eos furens, persequabar etiam ad externas urbes.
Cumque aliquando proficiscerer Damalcum, cum po-
testate mihi a pontificibus permessa, die medio, rex,
in itinere vidi de caelo solis splendore majus lumen,
quod me meosque comites circumfulsit. Cumque o-
mnes ad terram corruissemus, vocem audivi fratribus.
& Hebræo sermone dicentis. Saule, Saule, quid me
insectaris? Durum tibi fuerit contra stimulos calcitrare.
Tum ego. Quis es, inquam, Domine? Ego sum, in-
quit ille, Jesus, quem tu insectas. Verum surge, &
consiste in pedes. Nam eo tibi apparui, ut te, mini-
strum & testem consiliorum eorum quæ vidisti, quæque
tibi demonstrabo, vindicando te a populo & gentibus
ad quas te nunc mitto, ad eorum oculos aperiendos ut
de tenebris in lucem, & ex Satanae potestate ad Deum
se convertant, & ita peccatorum veniam consequan-
tur, & ad eandem cum eis sortem perveniant, qui,
quia in fidem meam venerunt, sancti facti sunt. Nec
ego, rex Agrippa, cœlesti visioni non fui dicto audi-
ens: quin primum eis, qui Damalci erant, & Hiero-
solymsis, perque omnem Judææ regionem, nec non
ipsis gentilibus, correctionem vitæ denunciatem, &
exhortarer, ut ad Deum se converterent. & vitæ cor-
rectionem facili ostenderent. Hac me causa Judæi in-
fano comprehensum, conabantur interficere. Sed di-
vino præsidio ad hunc usque diem steti, parvos juxta
ac magnos commenefaciens, neque quicquam dicens
extra ea, quæ tum ceteri vates tum Moyses futura ante
denunciaverunt: Christum videlicet esse mortem pas-
surum, primumque ex mortuis in vitam revocatum,
lucem populo & gentibus nunciatum. F. Insanis,
Paule: Nimis te literæ ad insaniam redigunt. P. Non
insanio, optime Felle: sed veracis & sobrii hominis
verba profero. Scit rex, ad quem confidenter loquor,
ut quem nihil horum latere putem: neque enim in
tenebris gestum est. Credi-ne, rex Agrippa veribus?
Credis, scio. A, Propemodum mihi persuades, ut
Christianus sim. P. Deus faciat, ut non propemo-
dum, sed plane non solum tu, sed etiam omnes qui
me

me audiunt hodie, fiant tales, qualis ego sum; exceptis his vinculis. F. Surgamus: discedamus hinc. Hic homo mihi videtur nihil morte dignum aut carere commisisse. A. Poterat absolvi, nisi provocavisset ad Cæsarem.

Sent. *Vera sapientia stultorum iudicio insania est. Licet interdum ex calumniatorum mente magis quam verbis crimina diluere. Neque enim nominatim acculabatur Paulus de resurrectione mortuorum: sed cum esset in ipsius doctrina (quæ ei crimini dabatur) etiam resurrectio, servavit non injuste causæ suæ.*

JUDEX, Matt. 25.

ARGUMENTUM.

Christus, in ultimo adventu suo, de bonis malisque, sententiam pronunciat.

Jesus iudex, Dextri, Sinistri.

Venite, beati Patris mei, possidete paratum vobis regnum ab orbe condito. Nam cum esurirem, dedistis mihi comedere; cum sitirem, bibere; hospitem me accepistis, nudum vestivistis, agrum visistis, in custodiam datum invisistis. D. Domine, quando te vidimus esurientem, ut aluerimus? aut sitientem, ut potum dederimus? Quando autem hospitem, ut acceperimus? aut nudum, ut vestiverimus? Quando agrum aut in vinculis, ut inviserimus? Je. Credite mihi, quatenus minimo horum fratrum meorum fecistis, mihi fecistis. Vos autem abite à me, execrabiles, in ignem æternum, Vespovi, ejusque gentis paratum: qui me neque esurientem cibo, neque sitientem potione refecistis; hospitem non suscepistis, nudum non vestivistis, infirmum & in carcerem coniectum non invisistis. S. Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neque subvenimus? Je. Credite mihi, quatenus horum minimo non fecistis, mihi non fecistis.

Sent. *Pro suis quemque factis remunerabitur Christus. Quod cuius Christianorum sit, id ipsi Christo sit.*

F I N I S.

Decem Dei praecepta, & alia deinceps sequentia, quae ad Reipub. institutionem pertinent. ex Exod. cap. 20. & reliquis.

DEUS hac omnia Israelitis ad hunc modum effatus est. Ego sum Jehova Deus tuus, qui te eduxi ex domicilio servitutis Aegyptiae.

I. Deos alios nullos, praeter me, habeto.

II. Simulacrum ullius ei, quae extet aut supra in caelo, aut infra in terra, aut in aquis sub terra. ne facito, neve ea venerator, neve colito. Nam ego sum Jehova Deus tuus. Deus impatiens loci, qui parentum culpam etiam in liberos persequor, vel ad tertiam usque quartamque stirpem osorum mei; elementaque utori ad millesimam usque stirpem erga mei amantes. neaque praecepta conservantes.

III. Jehovæ Dei tui nomen inaniter ne adhibero: neque enim finet impuniri Jehova, qui ejus nomen inaniter adhibuerit.

IV. Diem Sabbati sancte agere memento. Sex diebus ago, tuaque opera omnia patrato: Septimo autem die, quod Jehovæ Dei tui Sabbatum est, nullum opus facito, ne tu, ne tuus filius aut filia, ne tuus servus, aut ancilla, ne tuum jumentum, ne apud te degens peregrinus. Nam cum sex diebus fecisset Jehova caelum, terram, mare, quæque in eis sunt omnia, feriatum est die septimo: qua de causa Jehova diem Sabbati fastum sacrumque fecit.

V. Parentem utrumque honorito, ut diu ætatem producas in terra, quæ tibi Jehova Deus tuus donat.

VI. Ne hominem occidito.

VII. Ne adulterato.

VIII. Ne furator.

IX. Fal-

IX. Falsum testimonium contra alterum ne dicitō.

X. Alterius domum ne concupiscito: alterius uxorem ne concupiscito; neve servum, aut ancillam; neve bovem, aut asinum: nihil denique quod sit alterius.

Hic universus populus, visis fragoribus, fulgetris, tubæ sonitu, & montis fumo, perterriti abscedere, & procul stantes à Mose perere, ut ipse eis audientibus loqueretur, non Deus, ne emorerentur, Quibus Moses. Ne metuite, inquit: nam ad vos tentandos venit Deus, utque vos ejus timor ob oculos propositus à peccando deterreat. Igitur procul stante populo accessit ad illam caliginem ubi Deus erat. Et Jehova Mosi sic fatus est: Commemorato Israelitis, ut me secum de cœlo viderint loquentem, ne præter me deos sibi argenteos aut aureos ffrabricentur. Sed mihi cæspitium altare fiat, in quo solida sacrificia & pro salute balantibus bubulve faciatis, quocunque in loco mei nominis monumentum posuero, ibi vos auditorus, & prosperaturus. Quod si mihi altare lapideum fiet, ne ex quadrato lapide excitato: nam id fframenta admovendo profanaretis. Neve per gradus ad meum altare ascendito, ne in eo obscœna vestra appareant.

Hæc autem eis jura propones: Si emeris servum Hebræum, sex annos servito; septimo autem anno manumittitor gratuito. Si cœlebs venit, cœlebs manumittitor: si maritus, uxor cum eo manumittitor: Si Dominus ei uxorem dederit ex qua filios aut filias procreaverit, ffrœmina & nati domini sunt: ipse solus manumittitor. Quod si servus, captus amore sui domini, & uxoris & filiorum, noluerit manumitti, eum dominus ad recuperatores adducito, aurem subula perforato, & ille ei perpetuum servito.

Si quis filiam suam vendiderit in famulatum, ea ne servorum in morem manumittitor. Si ea domino displicebit, nec is eam desponderit, redhibeto. In extraneam gentem emancipandi potestas ne esto, quia eam affecit ignominia. At si eam filio suo destinaverit, eodem jure cum ea quo cum liberis agito. Si aliam duxerit, hanc victu, vestitu, congressu ne fraudato.

Si

Si tria hæc ei non confecerit manumittitor gratis sine pretio.

Qui hominem pulsaverit, si is mortuus fuerit, capitale esto. At qui non captaverit, sed in eum forte fortuna incurrerit, statum vobis locum, quo confugiat. At si quis alterius necem per dolum de industria machinatus fuerit, is vel ab ara mea ad necem abstrahitor.

Qui Patrem aut matrem pulsaverit, capitale esto.

Qui hominem clepserit, eumque vendiderit, aut is apud eum inventus fuerit, capitale esto.

Qui patri aut matri maledixerit, capitis poena esto.

Si quis alterum orta contentione percusserit lapide, aut pugno: si ille non fuerit mortuus, sed in lecto decubuerit: si surrexerit, & foras baculo innixus iverit, percussor sine fraude esto, tantum illius cubatum & medicationem præstato.

Si quis servum suum aut ancillam baculo percusserit, si præsens mors secuta fuerit, tenetor. Verum si unum aut alterum diem superstes fuerit, ne tenetor, quoniam pecunia ejus est.

Si qui dimicando mulierem gravidam vulneraverint, & abortum intulerint, si perniciës non fuerit, ad æstimationem mariti mulieris multa esto, & ad eam rem arbitri iurato. Sin autem perniciës fuerit, vitam pro vita pendito, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, sugillationem pro sugillatione, vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Si quis servi sui aut ancillæ oculum percusserit, eumque corruerit, eum manumittito pro oculo. Et si servi sui aut ancillæ dentem decusserit, eum manumittito pro dente.

Si quem bos virum aut foeminam cornu petiverit, & is mortuus fuerit: bos lapidator, ejus caro ne comestor, dominus bovis impunitus esto. At si bos antea fuerit perniculus, & ejus dominus admonitus fuerit, neque tamen custodierit, si virum aut foeminam occiderit: & bos lapidator, & ejus dominus morte plectitor. Sin ei multa imponetur, tantum vitæ suæ pretium dato quantumcunque

tumcunque ei fuerit impositum. Sive puerum periverit, sive puellam, idem juris esto. Si servum periverit bos, aut ancillam, argenti triginta sicli domino solvuntur, bos dilapidator.

Si quis fossam vel aperuerit vel demiserit, nec obduxerit, & eo deciderit bos aut asinus; autor fossæ præstato, argentum domino illius solvito, ipse mortuum habeto.

Si cujus bos alterius bovem vulneraverit, & ille mortuus fuerit, bovem vivum vendunto, & ejus pretium dividunto, & mortuum etiam dividunto. Aut si notum fuerit, bovem antea esse petulcum, neque eum dominus ejus custodiverit, bovem bove penato, ipse mortuum habeto.

Si quis bovem, pecusve clepserit, mastaveritque, aut vendiderit, quinque boves pro uno reddito, & quatuor balantes pro una.

Si fur, in surripiendo deprehensus, ictus fuerit, & inde mortuus, homicidii poena ne esto, nisi orto sole; tum homicidii poena esto. Si habet unde reddat, reddito: si non habet, venditor pro suo furto.

Si deprehensum fuerit furtum penes eum, bos, asinus, ovis, capra vivens, duplum reddito.

Si quis emissio pecore compaverit fundum aut vineam alterius, damnum sarcito de optima parte fundi sui, aut vineæ.

Si in spinas immixtus ignis, metam aut segetem, aut messem corruerit; autor ignis detrimento præstato.

Si quis apud alterum, argentum supellestemve deposuerit, idque de illius domo surreptum fuerit; si fur deprehensus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehensus fuerit, tum dominus domus ad recuperatores vocator, ni rem alterius interverteat. Quacunque in re crimen statuetur, in bove, in asino, in ove, in capra, in veste, quæcunque res erit amissa, quæ cujâ dicatur, causa æmborum ad recuperatores deferatur: utrum concemnaverint recuperatores, alteri duplum reddito.

Si quis alterius fidei, asinum, bovem, ovem, capram, aut quodvis pecus commiserit; si nullo vidente fu-

erit mortuum, aut fractum, aut abactum, iusjurandum Jehovah interponitor, illum rem alterius ad se non avertisse, eamque satisfactionem dominus rei accipito, neque fiduciarus rem reddito.

Quod si ei furto ablatum fuerit, damnum præstato domino rei. Sin raptum à feris fuerit, testem exhibeto, neque raptum præstato.

Si quisquid ab altero utendum acceperit, & id fractum aut mortuum fuerit, domino rei absente; damnum præstato. At præsentem, ne præstato, si conductitium & pretio addictum erat.

Si quis virginem non sponsam pellegerit, & cum ea concubuerit, eam sibi in matrimonium dotato.

Si puella pater eam locare illi nolet, argentum pendito, ut ferri dos virginum.

Sagas vivere ne finitore.

Quiconque rem habuerit cum bestia, capitale esto.

Qui diis sacrificaverit, sacratus intereat, nisi uni Jehovah.

Peregrinum ne premito, neve angito: nam peregrini fuistis in Ægypto.

Viduam nullam, aut pupillum premito: si prefferis, cum ad me conquerentur, eorum ego querelas exaudiam, iratusque ferro vos trucidabo, eruntque vestre conjuges viduæ, & liberi pupilli.

Si cui meorum pauperi tecum versanti pecuniam mutuaveris, ne te ei fœneratorem præbero, ne ei usuram imponito.

Si alterius vestem in pignus acceperis, ante solis occasum reddito: nam id unum habet operimentum, cum cut cula amictum, in quo recubet: quod si apud me questus fuerit, exaudiam, ut sum misericors.

Magistratui ne maledicito, nec cum execrator qui est in tua natione princeps.

Fruges & liquorem tuum ne avertito.

Primogenitum filiorum tuorum mihi dato. Idem in bobus & balanibus facito: Septem dies cum matre sua esto, octavo die id mihi dato.

Præstatore vos mihi puros homines: & carnem in agro discerptam ne gustatore, sed ad canes projicitor. Auditionem falsam ne accipito.

Societatem cum impio ne coito, ut sis testis injurius. Multitudinem in vitio ne sequitor, neve in lite de recto in sententiam multitudinis defleſcito. Inopi in lite ne indulgeto.

Si adverſarii tui bovem, aſinumve offenderis errantem, ei reducito. Si inimici tui aſinum videris oneri ſuccubuiſſe, ne ei auxilium denegato, ſed opitulator.

Inopis tui jus in lite ne depravato.

A re falſa abeſto. In ſontem & juſtum ne interficito : nam ego iniquum non abſolvam.

Neve donum accipito : nam donum cæſat etiam perſpicaces, bonorumque virorum orationem pervertit. Peregrinum ne vexato : ſcitis enim vos quæ ſit meus peregrinorum, ut qui peregrini fueritis in Agypto.

Sex annos arvum tuum conſerito, ejusque proventum percipito : at ſeptimo intermittito, remittitoque ad cibatum egenorum popularium tuorum, & (ſi quid illis ſuperſuerit) beſtiarum terreſtrium. Idem in vinea & oliveto facito

Sex diebus opus tuum parato : at ſeptimo feriator, ut requieſcat bos tuus, aſinusque, utque reſpiret natus ancillæ tuæ peregrinusque.

Omnia, quæcunque dixi vobis, ſervatote.

Nominis alienorum deorum memoriam ne uſurpato, neve in ore habeto.

Tribus temporibus in anno mihi feſta agito. Azy-malis ſervato, perque ſeptem dies azy-mis veſceris (ut præcepi tibi) ſtatuto tempore menſis verni, quia in eo emigraſti ex Agypto. Ergo coram me vacui ne appa-mento : Item meſſalia primitivarum frugum operis tui, quas in agro ſeveris. Item conditalia in exitu anni, ubi tuas fruges ex agris condideris.

Ter quotannis omnes tui mares in conſpectum Domini Jehovæ ſiſtuntor.

Cum mez victimæ ſanguinem, eam maſtando, effundes, fermentum ne habeto.

Mei feſti adeps in poſterum diem ne pernoctato.

Principium primitivarum frugum tui fundi in ædem Jehovæ tui inferito.

Hiædum in lacte matris ſuæ ne coquito.

Dialogorum Sacrorum, CATALOGUS.

Lib I.

A <i>Damus.</i>	Pag. 3.
<i>Cainus.</i>	4
<i>Lotus.</i>	5
<i>Abrahamus.</i>	10
<i>Ephron.</i>	11
<i>Rebecca.</i>	12
<i>Idumus.</i>	14
<i>Venator.</i>	ibid.
<i>Jacobus profugus.</i>	16
<i>Laban.</i>	17
<i>Jacobus redux.</i>	19
<i>Josephus venditus.</i>	20
<i>Josephus Captivus.</i>	21
<i>Josephus conjector.</i>	22
<i>Josephus agnitus.</i>	24
<i>Moses expositus.</i>	27
<i>Dumus.</i>	28
<i>Vitulus.</i>	30
<i>Conquerentes.</i>	31
S 3	Calebus.

<i>Calebus.</i>	32
<i>Balaamus.</i>	35
<i>Transjordanini.</i>	36
<i>Rachaba.</i>	37
<i>Gabaonita.</i>	38
<i>Josua.</i>	39
<i>Jacl.</i>	41
<i>Gedeon triturans.</i>	42
<i>Gedeon.</i>	ibid.
<i>Jephtha.</i>	45
<i>Rutha</i>	ibid.
<i>Boozus.</i>	47
<i>Discalceatus.</i>	ibid.
<i>Samson.</i>	49

Lib. II.

E ^{Lis.}	50
<i>Saulus.</i>	51
<i>Samuel.</i>	52
<i>Sortilegium.</i>	54
<i>Obedientia.</i>	55
<i>Goliathus.</i>	56
<i>Jonathan.</i>	59
<i>Novilunium.</i>	60
<i>Acti-</i>	

<i>Achimelechus.</i>	61
<i>Doegus.</i>	62
<i>David latitans.</i>	63
<i>Abigail.</i>	64
<i>Abisæus.</i>	66
<i>Phœbas.</i>	68
<i>Achis.</i>	69
<i>Amalechita.</i>	70
<i>Nathan.</i>	71
<i>Thecuana.</i>	72
<i>Semeis.</i>	74
<i>Achitophel.</i>	75
<i>Absalomus.</i>	76
<i>Benzelaus.</i>	78
<i>Bethsaba.</i>	79
<i>Solomon.</i>	80
<i>Roboamus.</i>	81
<i>Sareptiana.</i>	82
<i>Elias.</i>	ibid.
<i>Micheas.</i>	86
<i>Sunamitis.</i>	88
<i>Naaman.</i>	89
<i>Hazaël.</i>	91
<i>Jebus</i>	

Jehus.	92
Joas.	94
Jonas	ibid.
Rabfices.	97
Ezechias.	98
Jeremias.	100
Ananias.	102
Sedecias.	103

Lib. III.

T obias.	105
Asmodæus.	108
Raguel.	110
Tobæus.	111
Raphael.	112
Achior.	113
Juditha.	116
Olofernes.	118
Virago.	121
Susanna.	123
Chaldei.	125
Daniel.	126
Fornax.	128
Balsasar.	131
Haman	

<i>Haman.</i>	133
<i>Artaxerxes.</i>	135
<i>Nehemias.</i>	ibid.
<i>Veritas.</i>	136

Lib. IV.

M <i>Aria.</i>	141
<i>Baptista.</i>	142
<i>Nathanael.</i>	ibid.
<i>Nicodemus.</i>	143
<i>Samaritana.</i>	145
<i>Centurio.</i>	146
<i>Piscatores.</i>	147
<i>Simon.</i>	148
<i>Iairus.</i>	ibid.
<i>Philippus.</i>	150
<i>Panis.</i>	ibid.
<i>Præpositi.</i>	153
<i>Chananea.</i>	154
<i>Fermentum.</i>	ibid
<i>Claviger.</i>	155
<i>Lunaticus.</i>	156.
<i>Lapidantes.</i>	157
<i>Cæcus natus.</i>	160

Renovalia.

Renoualia.	163
Thomas.	164
Lazarus.	ibid.
Repuaium.	165
Dives.	166
Dives immisericors.	168
Fili Zebedæi.	169
Vinitores.	ibid.
Denarius.	172
Sadducei.	ibid.
Petrus.	173
Pilatus.	176
Barabbas.	177
Simon.	178
Lingua.	179
Claudus.	181
Primate.	183
Gamaliel.	184
Stephanus.	185
Cornelius.	189
Circumcisi.	191
Rhode.	192
Philosophi.	193
Lysias.	

I O N A T H A N

